EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Podporujeme osvojování češtiny u dětí a žáků cizinců

Metodické a výukové materiály pro 3.–9. ročník základních škol

2. díl

APIV

Předkládané materiály byly vytvořeny v projektu „Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem. Implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání – metodická podpora“ (dále jen APIV A) realizovaném v Národním pedagogickém institutu České republiky (dále jen NPI ČR).

Na podporu výuky češtiny jako druhého jazyka byly v projektu vytvořeny:

- Nástroj pro zjišťování jazykových kompetencí v češtině jako druhém jazyce u žáků cizinců (s odlišným mateřským jazykem – OMJ) na ZŠ, který zahrnuje:
  - Jazykový test z češtiny pro žáky s odlišným mateřským jazykem, tj. test zjišťující jazykové kompetence žáků od 3. do 5. ročníku a od 6. do 9. ročníku základní školy.
  - Rozhovor s žákem s odlišným mateřským jazykem, který mapuje jazykové zázemí žáka.
  - Učitelovo hodnocení jazykové kompetence žáka v češtině na základě pozorování žáka ve výuce i v dalším kontaktu.

- Metodické a výukové/pracovní materiály jako pomůcka pro pedagogické pracovníky vzdělávající děti a žáky cizince (s OMJ) s nedostatečnou znalostí češtiny:
  - v povinném posledním ročníku předškolního vzdělávání;
  - 1.–2. ročníku základních škol;
  - 3.–9. ročníku základních škol;*
  - metodická doporučení pro práci s volně dostupnými pexesy ve výuce češtiny;
  - banka obrázků pro zvýšení názornosti a motivace.

Výstupy jsou dostupné z: https://cizinci.npi.cz/vystupy-z-projektu-apiv-a.

Informace o dalších aktivitách projektu najdete na https://www.npi.cz/projekty/4604-spolecne.

* Obrázky uvedené v těchto materiálech jsou původní, vytvořené v projektu APIV A (jména autorek jsou uvedena níže).

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je kolektiv autorů NPI ČR (nástupnická organizace NÚV, projekt IPs APIV A v letech 2017 až 2022).
Dílo podléhá licenci CreativeCommons CC BY SA 4.0 – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Zpracovaly: Mgr. Marie Boccou Kestřánková, Ph.D., PhDr. Zuzana Stárková, Ph.D.
Ilustrovaly: Opletalová Veronika, Opletalová Jarmila, Tomková Hana, Vlasáková Ivana
Grafická úprava: Anna Bezoušková, Jiří Biskup
Jazyková korektura: Simona Kopecká

Národní pedagogický institut České republiky, Praha 2022

ISBN 978-80-7578-094-2

2. díl

Výukové materiály

Obsah

1. Obecná metodická doporučení 6
1.1. OBECNÁ DOPORUČENÍ PRO ZŠ1 I ZŠ2 6
1.2. OBECNÁ DOPORUČENÍ K ZŠ2 26
1.3. INSTRUKCE A AKTIVITA NA SEZNÁMENÍ S INSTRUKCEMI 32
1.4. LITERATURA PRO VÝUKOVÉ MATERIÁLY 36

2. Pracovní listy 40
2.1. SOUPISY PRACOVNÍCH LISTŮ A NAHRÁVEK 40
A. SOUPIS PRACOVNÍCH LISTŮ 40
B. NAHRÁVKY KE STAŽENÍ 44

2.2. PRACOVNÍ LISTY PRO ZŠ1 45
A. ZŠ1 ČTENÍ–PSANÍ 45
B. ZŠ1 POSLECH–MLUVENÍ 149

2.3. PRACOVNÍ LISTY PRO ZŠ2 230
A. ZŠ2 ČTENÍ–PSANÍ 230
B. ZŠ2 POSLECH–MLUVENÍ 285

.

Úvod

Výukové materiály navazují na metodické materiály a představují 2. díl souboru Metodické a výukové materiály pro 3.–9. ročník ZŠ. Oblasti nastíněné v Metodických materiálech (1. díl) jsou ve Výukových materiálech (2. díl) příkladově zpracovány do praktických výstupů (nejpraktičtější částí jsou pracovní listy), které jsou obsáhlými metodickými komentáři a sadou doporučení propojovány s teorií (vzájemné propojení 1. a 2. dílu). V teoretických kapitolách Metodických materiálů jsou například zmiňovány techniky čtení, techniky poslechu, typy psaní…, s nimiž lze pracovat ve výuce žáků s češtinou jako mateřštinou i žáků-cizinců. Konkrétní realizace technik, tvorba aktivit jsou v pracovních listech vztaženy na žáky-cizince a jsou formulována doporučení plynoucí z teorie i praxe.

Druhý díl MVM obsahuje dvě základní části: teoretickou a pracovní listy. **Teoretickou část** představují obecná doporučení pro rozvoj řečových dovedností žáků-cizinců ve dvou věkových kategoriích (3.–5. ročník a 6.–9. ročník ZŠ), doporučení pro práci s instrukcemi a odbornou literaturu, z níž bylo čerpáno pro tvorbu pracovních listů a v níž by mohli učitelé najít inspiraci pro své další materiály. **Pracovní listy (PL)** se skládají ze tří celků: představení PL (charakteristika PL, jazyková úroveň, délka textu, cíle…), jádro PL (cvičení určená pro předtextové / textové / potextové aktivity a klíč), rozsáhlé metodické poznámky (informace k jednotlivým krokům učitele při práci s PL a konkrétními žáky, jednoduší / náročnější varianty cvičení apod.).

V PL výukových materiálů je ilustrováno řešení problémů nastíněných v teoretických částech (v 1. dílu Metodických a výukových materiálů a v teoretické části 2. dílu). V 1. dílu jsou zmíněny obecné techniky čtení, techniky poslechu, typy psaní…, tyto jevy jsou s akcentem na výuku žáků-cizinců prakticky zpracovány v pracovních listech. Zdůrazňujeme, že postupy jmenované v teoretických částech (jako např. fáze procesu čtení, psaní, řízeného poslechu) je třeba žákům-cizincům přizpůsobovat, neboť se nejedná o žáky s češtinou jako mateřštinou. Konkrétní příklady uzpůsobení jsou komentovány v metodických poznámkách, které přihlížejí k rozdílnostem při práci s žáky-cizinci v rámci vymezených věkových kategorií (např. rozdíly mezi žákem 3. ročníku a 5. ročníku), k rozdílnostem v úrovních A1–B1, předkládají zpracování základních typů úloh, textů atd. pro deklarované dovednosti. Typy úloh jsou vybírány podle nejběžnějších typů užívaných v testování cizích jazyků, texty jsou tvořeny se záměrem praktických potřeb žáka, instrukce jsou vytvářeny tak, aby vedly žáka k pochopení základních instrukcí vyskytujících se v běžných učebnicích češtiny a cizích jazyků. V tomto kontextu je třeba poznamenat, že toto není jediný přístup k vyučování, ale jeden z možných.

Jádro PL je koncipováno takovým způsobem, aby tvořilo část, již si učitel může vytisknout, předložit ji žákovi a pracovat s ní přímo ve výuce. Cíl komplexních VM je širší než zprostředkování konkrétních materiálů do výuky. Hlavním záměrem autorského týmu je pomoci začínajícímu učiteli efektivně s předloženými úlohami pracovat, vysvětlit implementované kroky v aktivitách a navést učitele na vlastní cestu v tvorbě vlastních cvičení.

Struktura PL vychází z propojování řečových dovedností. Podle typu textu (text k poslechu / čtení), s nímž učitel a žáci pracují, je akcent přenesen na čtení nebo poslech s porozuměním. Hlavním důvodem propojování je praktičnost jak pro život žáka (v praxi se řečové dovednosti vyskytují v kombinaci), tak pro výuku (jazykové prostředky se nacvičují na prezentovaných textech). S nácvikem čtení jsou spojovány úlohy na psaní, s poslechem na mluvení. Toto propojení neznamená, že se v představených výukových materiálech nevyskytují cvičení k dalším dovednostem. V Obecných doporučeních je uvedeno, jak postupovat, pokud učitel potřebuje určitý PL zaměřit na jiné dovednosti.

Pracovní listy 2. dílu Metodických a výukových materiálů nezahrnují jazykovou úroveň B2. Charakteristika této úrovně je sice v 1. dílu obsažena v části vztahující se k výuce 6.–9. ročníku ZŠ, avšak vytvoření vlastního PL pro žáky-cizince na této jazykové úrovni se již nejeví jako nutné: na této úrovni již žáci-cizinci mají dostatek řečových schopností a dovedností, aby se mohli vzdělávat ve skupině žáků s češtinou jako mateřštinou (přestože je třeba na žáky-cizince stále brát určité ohledy). Pokud by se učitel rozhodl vytvořit PL pro úroveň B2, nalezne množství metodických poznámek v PL pro 6.–9. ročník ZŠ pro úroveň B1, daný typ informací je součástí poznámek pro práci s žáky-cizinci na přechodu k úrovni B2.

PL pro 3.–5. ročník a 6.–9. ročník ZŠ se ve velké míře překrývají, materiály jsou cíleně upravovány s ohledem na věkovou kategorii. PL předkládáme odděleně pro obě věkové kategorie, aby byly metodické poznámky a určité změny aktivit přehledné a prakticky využitelné.

1. Obecná metodická doporučení

Nejobecnější, nejznámější a nejdůležitější skutečnost ve výuce, která stojí nad všemi metodickými doporučeními, pregnantně formuloval irský dramatik a politik Richard Brinsley Sheridan:

„Nic nemá na dítě větší vliv než chvála.“

Cílem této kapitoly je vytvořit spojení mezi teoretickou a praktickou částí. Obsažené informace jsou formulované v podobě poznámek, které vyplývají z obsahu 1. dílu, tedy z MM, a které zároveň připravují učitele na práci s pracovními listy (dále PL). Na základě představených poznámek/bodů předkládáme konkrétní doporučení, která se vztahují na práci s žáky-cizinci na ZŠ1 i ZŠ2. Pokud je na ZŠ2 potřeba sledovat jiné oblasti než na ZŠ1, věnujeme se jim podrobněji v kapitole Obecná doporučení k ZŠ2.

1.1. Obecná doporučení pro ZŠ1 i ZŠ2

Nepředpokládáme, že se učitel bude se všemi poznámkami seznamovat najednou, proto jsou informace vyjádřeny v samostatných bodech (nejsou zakomponovány do částí textu) a seskupeny podle významových ohnisek. Z tohoto důvodu je kapitola členěna na následující oddíly:

1. OBECNÁ DOPORUČENÍ K PRACOVNÍM LISTŮM,

2. DOPORUČENÍ K PRÁCI S INSTRUKCEMI V PRACOVNÍCH LISTECH,

3. DOPORUČENÍ K PRÁCI SE CVIČENÍMI V PRACOVNÍCH LISTECH,

4. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU JAZYKOVÝCH PROSTŘEDKŮ,

5. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU ŘEČOVÝCH DOVEDNOSTÍ,

6. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU ČTENÍ, 7. …PSANÍ, 8. …POSLECHU, 9. …MLUVENÍ.

1. OBECNÁ DOPORUČENÍ K PRACOVNÍM LISTŮM PRO ZŠ1 I PRO ZŠ2

Poznámka 1 (obecně k PL)

PL nejsou vytvářeny s ohledem na konkrétní mateřštinu žáka-cizince, pokud učitel potřebuje speciální úpravy podle národnostních specifik, doporučujeme navrhované aktivity dále upravit podle konkrétních profilů žáků.[1]
Při práci se cvičeními v PL může učitel postupovat výběrově (není třeba používat všechny předložené aktivity). Při přípravě na výuku je třeba postupovat podle určité posloupnosti. Doporučujeme proto držet se následujících bodů:

- nevynechávat aktivity na seznámení s tématem a s vybranými jazykovými prostředky (v PL předtextové/předposlechové aktivity), neboť se tím žák mj. psychicky připravuje na práci s textem (není tématem zaskočen, lépe rozumí klíčovým slovům nebo zvyklostem, které jsou pro pochopení významu textu důležité apod.),[2]
- v porozumění čtenému/slyšenému se zaměřovat na porozumění významům textu/ů (v PL textové/poslechové aktivity), neklást zbytečně velký důraz na kvalitu žákovy produkce, např. pokud žák písemně odpovídá na otázku k textu, učitel sleduje v prvé řadě význam sdělení, následně podá zpětnou vazbu k formě napsaného,[3]
- blok zakončovat aktivitami vedoucími k produkci (v PL textové/poslechové aktivity, potextové/poposlechové aktivity) a akcentovat v nich splnění komunikačního cíle.

1 K metodám práce s žáky-cizinci v multikulturní třídě v ZŠ viz např. Šindelářová, Škodová, 2012. K vybraným technikám výuky žáků-cizinců podle různých národnosti viz např. Kocourek, Pechová, 2006; Kresin, 2006; příspěvky Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka.

2 Během předposlechových nebo předtextových aktivit má rovněž učitel možnost zjistit, zda je téma/úloha pro konkrétní skupinu vhodné/vhodná. Je možné, že učitel upustí od vybraného textu/cvičení, neboť např. zjistí, že zvolil text/cvičení pro některého z žáků příliš citlivý/citlivé. Například téma rodina je základním tématem a dotýkají se ho mnohé aktivity, toto téma nebude vhodné pro žáky přicházející z válečných oblastí…

3 Zpětné vazbě se věnuje celá řada obecných doporučení, jedno obecné metodické doporučení níže popisuje možné postupy učitele v situacích, kdy žák písemně odpoví s pravopisnými, gramatickými a jinými nenáležitostmi. Z těchto důvodů se uvedeným oblastem na tomto místě více nevěnujeme.

Poznámka 2 (obecně k PL)

Pokud se učitel rozhodne pracovat s učebnicí nebo s hotovými materiály (tím míníme, že si své materiály nevytváří),[4] doporučujeme, aby se v rámci přípravy na výuku se všemi materiály dobře seznámil. Například v pracovních listech pro POSLECH–MLUVENÍ se učitel nesoustředí jen na úlohy, které žákovi předloží, nýbrž:

- v hlavičce PL se dozví téma, informace o textu a další informace, např. které jevy musí žáci umět pro porozumění slyšenému textu (např. na úrovni A1 je uvedeno, že pro práci s PL žáci musejí být obeznámeni se základními číslovkami do deseti),
- pročte si transkript textu,
- poslechne si nahrávku, ve které sleduje obsahovou i zvukovou stránku (rychlost tempa, kvalita nahrávky aj.),
- v jednotlivých aktivitách se zamýšlí nad jejich náročností (v metodických poznámkách PL najde případné jednodušší či náročnější varianty aktivity),
- připravuje si zprostředkování vybraných jevů ve výuce (metodické poznámky k PL obsahují různé tipy do výuky).

Při přípravě učitel odhaduje čas potřebný na realizaci úkolů, časové odhady jsou závislé na konkrétním žákovi / konkrétní skupině. V této souvislosti doporučujeme, aby se vyučující nezdržoval u prvních aktivit příliš dlouho, neboť tato cvičení často bývají zacílena na seznámení žáka **s klíčovou slovní zásobou** (předposlechové/předtextové aktivity). Tzn. pokud je ve cvičení požadována např. tvorba vět a v konkrétní výuce pak žákovi činí potíže formulování větných celků,[5] je vhodnější jemně se odchýlit od přípravy. V dané situaci lze snížit nároky (spokojit se s produkcí slov, nelpět na požadovaných větách) nebo místo tří plánovaných předposlechových/předtextových aktivit realizovat jen jednu.

S rostoucí praxí a s přibývajícími zkušenostmi se zvyšuje učitelova schopnost funkční improvizace, proto si každý pedagog časem vybuduje svůj vlastní osvědčený postup příprav a vyučovací styl.[6] Zkušený pedagog pružně vyhodnotí, do jaké míry jsou konkrétní materiály pro něj využitelné.

Poznámka 3 (obecně k PL)

Do PL vybíráme základní typy úloh, které se vyskytují v učebnicích a učitelé je běžně používají ve výuce (otázky s otevřenou odpovědí, doplňování, přiřazování…). Z hlediska dospělého člověka, který prošel vzděláním v českém školství, je mnohdy z prvního pohledu na úlohu zřejmé, jaký výstup je očekáván (např. multiple choice). Přestože se může zdát, že jsou cvičení vystavěna stručně, jasně a jednoduše, upozorňujeme, že žák na ZŠ vnímá náročnost odlišně, a to zejména pokud se jedná o žáka 3. ročníku nebo o žáka, který se s daným stylem cvičení setkává poprvé.

Učitel proto musí nově příchozího žáka s každým typem úlohy seznámit. Novou aktivitu / nový typ úlohy je nejvhodnější názorně předvést, udělat příklad řešení, případně se posadit vedle žáka a pracovat s ním (kontrolovat jeho kroky, pomáhat mu, vést ho, jak má postupovat). V následujících hodinách je třeba pozorovat, zda si žák techniku řešení úloh osvojuje správným způsobem, zda si postup řešení zautomatizovává.

Poznámka 4 (obecně k PL)

Učitel při práci s pracovními listy vede žáka nejen ke zdokonalování řečových schopností a dovedností, ale buduje v něm i zvyk dobře číst **instrukce**. Takto se zvyšuje žákova soustředěnost na jednotlivé části zadání, což je v českém školním prostředí základním předpokladem k budoucí úspěšnosti žáka (např. při psaní testů).

Poznámka 5 (obecně k PL)

Ve výukových materiálech záměrně opakujeme určité typy textů (např. dopis, informační text), neboť na nich mj. prezentujeme jejich rozdílné zpracování podle úrovní. To znamená, že např. na informačních textech (informace na nástěnce, v notýsku) ukazujeme rozdíl mezi A1 a A2, na korespondenci rozdíl mezi A1, A2, B1 (psaní adresy a pozdravu, pohlednice, dopisu) apod.

Poznámka 6 (obecně k PL)

Cíleně se vyhýbáme zařazování aktivit typu **Podtrhni neznámá slova**. Žáky se snažíme vést k pochopení významu textu a vyhýbáme se zaměřování na neznalosti/nedostatky. Pokud se chce učitel ujistit, že se v textu nenacházejí důležitá a pro žáky neznámá slova, doporučujeme, aby se dotazoval pozitivně, např. Rozumíte textu? Je všechno jasné? Máte nějaké otázky? Pokud žák vznese dotaz na význam neznámých slov, učitel je názorně vysvětlí (obrázek, pantomima apod.). Upozorňujeme na skutečnost, že klíčová slova, důležitá slova pro porozumění

4 K učebnicím pro žáky cizince mladšího školního věku viz Doleží, 2013.
5 Tvorba vět se v předtextových aktivitách vyskytuje např. ve cvičení 1. a), TEXT_2_A2, PL na ČTENÍ–PSANÍ.
6 Pro tvorbu vlastních materiálů je přínosné inspirovat se různými metodami k výuce cizích jazyků, viz např. Richards, Rodgers, 2014.

textu, jsou vysvětlována v předtextových aktivitách, a tak má pedagog k dispozici dostatečné množství obrázků a návodů na vysvětlení slov použitých v cílových textech.

Poznámka 7 (obecně k PL)

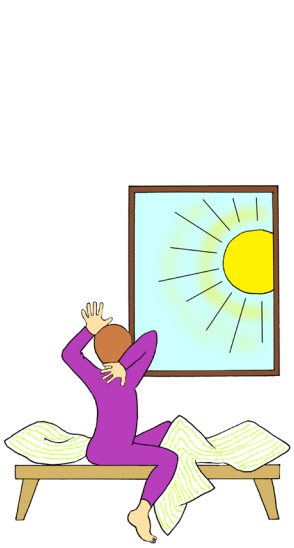
Při práci s pracovními listy je vhodné si uvědomovat, že je také možná **změna zacílení pracovního listu**.

V případě, že učitel pracuje se skupinou, která potřebuje rozvíjet primárně jednu dovednost (např. mluvení), mohou se využít i pracovní listy ČTENÍ–PSANÍ. V těchto listech je třeba více se zaměřit na úlohy určené k mluvení a náležitě s nimi pracovat, viz dále.

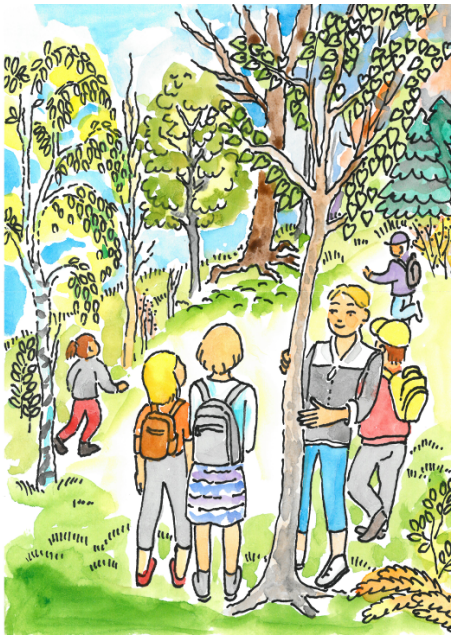
Například v pracovním listu ČTENÍ–PSANÍ, 3.–5. ročník, A2, text 2, lze akcent na mluvení klást v úloze 5 nebo 10. Níže uvádíme práci s úlohou 10, příklad většího důrazu na mluvení v úloze 5 obsahují metodické poznámky daného listu (konkrétně rozšiřující aktivity).

Příklad práce s úkolem 10:

10. a) Odpověz. Jaký má Monika program na škole v přírodě? Obrázky jsou jako pomoc.

Úlohu je třeba pozměnit, musí být rozvedena, musí se s ní více pracovat, neboť primárním cílem je rozvoj MLUVENÍ (nikoli PSANÍ, k čemuž aktivity daného pracovního listu vedou).

Jak je možné s úlohou nakládat? Cvičení, která vedou k samostatné produkci mluvení, často vyžadují učitelovu asistenci, pomoc. Jednou z možností je práce pomocí návodných otázek / vět. Postup vysvětlujeme na následujícím příkladu:

Instrukce **Odpověz. Jaký má Monika program na škole v přírodě? Obrázky jsou jako pomoc.**

Přítomny jsou 3 obrázky. Pokud učitel vidí, že má žák potíže s mluvením, vybere z obrázků 1 a pracuje „pouze“ s ním, tím se sníží obtížnost úlohy.

Doporučujeme, aby si vyučující podle konkrétního obrázku promyslel sadu výpovědí (vět při vedení žáka), v nichž budou použity takové jazykové prostředky, s nimiž byl konkrétní žák obeznámen (resp. konkrétní skupina). Tímto postupem lze předpokládat, že se nevyskytnou potíže s porozuměním při řešení úlohy.

Následující příklad pomoci učitele při žákově mluvené produkci se vztahuje k práci s tímto obrázkem:

Uvedený příklad slouží k lepší představě možné práce učitele a k inspiraci pro vlastní práci, nelze jej vzít a bez úprav použít v konkrétní výuce.
Příklad učitelových výpovědí při vedení žáka (v závorce jsou zmíněna vysvětlení k lepší představě pravděpodobné reakce žáka, žákovy reakce neuvádíme):

Kdo je to? *(souhlasí se žákem a opakuje jeho odpověď, příp. žákovu větu náležitě upraví, čímž žáka seznamuje s patřičnou formou výpovědí, decentně ho tak „koriguje“)* Ano, to jsou děti?

Kde jsou? Ano, jsou venku.

Co je to? *(ukáže na strom)* Správně, to je strom. Tady je jeden strom. A tady jsou dva… To jsou dva … stromy.

Co tam ty děti dělají? Nevíš? To nevadí. Ty děti se na něco dívají. Ano? *(žák reaguje, např. kývne)* Na co se děti dívají? Dívají se na stromy? *(dítě má potíže s odpovědí, učitel rozumí, co chce žák říct)* Rozumím, to je těžká věta. Děti se dívají na stromy. Řekneme to ještě jednou spolu. *(učitel napíše větu na tabuli a přečte ji společně s žákem, pak čte žák sám)* Děti se dívají na stromy. *(učitel se vrátí k obrázku)* Co je tohle? *(ukáže na batoh)* Nevíš? To nevadí. To je batoh. *(napíše slovo na tabuli)*…

A co Monika? *(učitel se vrátí k zadání úlohy a ukáže na část „Jaký má Monika program“)* Co dělá Monika? Kde je? Ano, Monika je venku. Dívá se Monika na stromy? Má Monika batoh? Co tam Monika má? Co bude dělat? Ano, bude pít a jíst.

Poznámka 8 (obecně k PL)

Někteří učitelé považují za problém, když **žák písemně odpoví s pravopisnými, gramatickými a jinými nenáležitostmi**. V tomto případě doporučujeme učiteli zaměřovat se zejména na význam písemné odpovědi. Tzn. například odpověď *škola v prýroda* lze hodnotit jako správnou, pokud je významově adekvátní (pokud žák podal významově správnou odpověď na otázku). V takovýchto případech je třeba vždy napsat na tabuli korektní písemný záznam odpovědi *(škola v přírodě)*, čímž se žákovi předloží správný písemný vzor. V neposlední řadě kontrolujeme, že žák provedl v sešitu náležitě opravy.

Jiný příklad žákovy odpovědi: *Jsem na škole v přírodě*, přičemž očekávaná odpověď je: *Monika je / Je na škole v přírodě*. Nenáležitá slovesná forma je závažnějším nedostatkem ve srovnání s předchozím příkladem. V takovém případě je třeba srovnat odpověď se zadáním. Vezmeme-li např. otázku *Kde je Monika?*, lze z uvedené odpovědi sledovat porozumění textu, naopak při položení otázky *Kdo je na škole v přírodě?* jde o chybnou odpověď. **V každém případě je nutné s žákem o nedostatcích mluvit, nejen je opravit.**

Příklad vedení žáka k pochopení chyby

Situace

Otázka *Kde je Monika?*

Žákova odpověď: *Jsem na škole v přírodě*

Práce učitele (ústní produkce): Na škole v přírodě. Správně. *(pochválí část výpovědi, která je správná, pak přejde k nedostatkům)* Kdo je na škole v přírodě? *(žák odpoví a podle toho učitel reaguje)* Ano, Monika. Pozor, já jsem *(učitel zdůrazní sloveso a napíše na tabuli JÁ JSEM)* na škole v přírodě, Monika je *(zdůrazní sloveso a napíše na*

tabuli ONA/MONIKA JE) na škole v přírodě. Pozor, já jsem, ona je. *(zopakuje nakonec kýženou informaci a sleduje, že si žák v sešitě nenáležitý tvar opravil)*

Komentování nedostatků a jejich náprava/oprava je základem k pokroku. Vyhodnocení odpovědi jako chybné, či správné je rovněž důležité, pokud je žák zapsán do školy s běžným stylem výuky, ale nesmí být demotivační.

Poznámka 9 (obecně k PL)

V ukázkách textů se mj. snažíme zprostředkovat určité české reálie. Vybíráme např. pozdrav ze známých tuzemských turistických oblastí (např. Krkonoše), sporty, v nichž je ČR dlouhodobě úspěšná (např. hokej).

Poznámka 10 (obecně k PL)

Učitel potřebuje k práci s žáky-cizinci databanku obrázků. Z tohoto důvodu dáváme obrázky z PL k dispozici, viz databanku obrázků. Tuto baterii by měl učitel během své další práce rozšiřovat. Při výběru vhodných obrazových materiálů je častou otázkou, zda je nutné mít obrázky barevné, či ne.

Ke znázornění skutečnosti je mnohdy dostačující jednoduchost a černobílé zpracování (např. obrázek domu). Pro žáky 3.–5. ročníku jsou barevné obrázky vhodnější. Barvu se osvědčilo preferovat v kontextech spojených s emocemi (červené tváře k vyjádření studu) nebo v činnostech, jejichž cílem je evokace smyslového vnímání (např. otázka: *Na co máš chuť?* – žák je více motivován odpovědět, pokud se dívá na barevné obrázky). Zcela jednoduché barevné listy papíru nebo obrázky mohou sloužit jako impulz k rozvoji mluvení (např. otázka: *Jaké je počasí?* – přidělí se barvy podle pocitu nebo podle barev venku).

2. DOPORUČENÍ K PRÁCI S INSTRUKCEMI V PRACOVNÍCH LISTECH

Poznámka 1 (instrukce)

Při práci s instrukcemi je potřeba si neustále uvědomovat následující:

1) žáka-cizince vedeme nejen k porozumění instrukcím, ale i k jejich zafixování a k tomu, aby žák věděl, co je od něj v českém školním prostředí očekáváno, když se s určitou instrukcí setká (např. instrukce Povídejte si – v českém školství je možný rozhovor se spolužáky, se spolužačkami i s učitelem),

2) instrukce jsou pro žáka-cizince vysoce abstraktní věty, které vyžadují vysvětlení,

3) zafixování instrukcí podpoří obrázky a jejich transparentní umístění (např. na nástěnce, vylepené na stěně třídy, v sešitě),

4) zprostředkování instrukcí u úrovní A1 a A2 vychází z **vizualizace** (obrázky, pantomima), u úrovně B1 je možné **slovní vysvětlení** (úspěšnost slovního vysvětlení závisí na mnoha faktorech, zejména na psychickém a kognitivním vývoji dítěte),

5) vysvětlené instrukce by měl učitel brát jako instrukce zavedené – měl by je při práci důsledně používat, neparafrázovat je (pokud učitel zvolí pro svou práci jiné instrukce než ty z PL, doporučujeme, aby je nahradil ve cvičení v PL a netiskl žákovi PL bez těchto úprav, a to zejména u úrovní A1 a A2).

Poznámka 2 (instrukce)

Učitel si vytiskne obrázky nebo symboly pomáhající pochopit instrukce, viz databanku obrázků nebo klíč k aktivitě k nácviku instrukcí. Na transparentní místo (např. po stěnách učebny, na stojan) je vylepí a pod tyto obrazové materiály písemně zaznamená kýženou instrukci. Vylepené obrazové materiály lze využívat při práci s PL k rychlému pochopení určité instrukce.

Vysvětlení na příkladu

Učitel zadá např. cvičení s instrukcí Poslechni si text. Žák instrukci nahlas přečte. Učitel se věnuje žákově výslovnosti, následně vysvětluje, co je od žáka očekáváno. První krok vysvětlení spočívá v ukázání na obrázek, dále může ukázat na ucho a na místo, odkud bude vycházet zvuk z nahrávky. Pokud je žák seznamován se základní instrukcí poprvé, doporučujeme, aby se učitel posadil vedle žáka a řešil úlohu s ním.

Žák si na základě stále přítomné vizualizace (vylepený obrázek/symbol na transparentním místě) a opakovaného užívání stejných instrukcí snáze vybaví vyžadovanou činnost. Když jsou instrukce dostatečně zautomatizovány, listy s obrazovým materiálem lze rozšiřovat.

3. DOPORUČENÍ K PRÁCI SE CVIČENÍMI V PRACOVNÍCH LISTECH

Poznámka 1 (práce se cvičeními)

Učitel při výběru aktivit a při realizaci hodiny musí myslet na časové limity. Každé cvičení je jinak náročné (samo o sobě i časově), zdůrazňujeme proto, že není cílem, aby byly všechny aktivity využity.

Některé aktivity (zejména cvičení na rozvoj produktivních dovedností) lze rozvést a pracovat s nimi celou vyučovací jednotku. Je na zvážení učitele, jaký postoj k takovým cvičením zaujme (věnuje jim několik minut, vynechá je, využije je v další vyučovací jednotce).

Poznámka 2 (práce se cvičeními)

Uvědomujeme si, že je přirozené, že pedagog během vyučování narazí na oblast, s níž má skupina potíže. V takovém případě je mnohdy na místě přehodnotit vytyčené vyučovací cíle, určité úloze se věnovat více a v původním plánu hodiny pokračovat později. Totéž platí, když se skupina rozhovoří na téma nebo učitel vidí, že žáci se zaujetím pracují se svými texty (vytvářejí je, porovnávají je apod.). V takových situacích učitel využije vzniklého zaujetí, rozvine činnost (např. rozhovor), a to i přestože se v rámci naplňování vytyčených cílů měl původně věnovat něčemu jinému (např. poslechu s porozuměním). S rostoucí pedagogickou praxí se upevňuje schopnost sledovat hierarchii cílů a efektivně přehodnocovat plán hodiny.

Poznámka 3 (práce se cvičeními)

V úkolech na psaní je ve většině případů volena maminka jako adresát. Pro žáky v nižších ročnících (3. ročník) jde o osobu, které dítě nejčastěji píše vzkazy. Uvědomujeme si, že zacílení na roli adresáta se s věkem dítěte proměňuje, proto je vhodné, aby učitel podle žáka cvičení upravil (např. místo SMS mamince je možné psát kamarádovi/kamarádce, spolužákovi/spolužačce). Učitel musí být tedy vnímavý k informacím, které o sobě žák sděluje, a podle nich pak do cvičení vhodně vybírat adresáta (např. babička, tatínek, teta).

4. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU JAZYKOVÝCH PROSTŘEDKŮ[7]

Poznámka 1 (slovní zásoba)

V předposlechových aktivitách je vhodné nejprve sledovat porozumění významu slovní zásoby a nácviku výslovnosti, následně pak zprostředkování gramatických jevů.

Poznámka 2 (slovní zásoba)

V předtextových/předposlechových aktivitách doporučujeme pro úrovně A1, A2 poznamenat si slova k naučení/procvičení v pořadí, v němž se vyskytují v čteném/slyšeném textu. V tomto pořadí je dobré slova nakonec umístit na místo, kam žák může během čtení/poslechu nahlédnout. V PL jsou tato slova podle textové posloupnosti uváděna ve cvičení 1.

Poznámka 3 (slovní zásoba)

Slovní zásobu doporučujeme rozvíjet cyklicky. Je třeba začínat malým množstvím slov, opakovat je a naučenou množinu postupně rozšiřovat. Varujeme učitele před častou didaktickou chybou, a to před zahlcením žáka množstvím nových slov, které není schopen pojmout.

Při práci se slovní zásobou doporučujeme držet se tří po sobě jdoucích kroků: **seznámení se s novými slovy → porozumění textu obsahujícího daná slova → cvičení zahrnující produkci slov**. K uvedenému postupu navádí koncepce PL: předtextové aktivity seznamují s klíčovými slovy pro pochopení významů textu, v textových aktivitách se žák setkává s danými slovy v kontextu, v potextových aktivitách je cílem fixovat naučené (výstupem potextových aktivit bývá produkce).

7 K problematickým jevům žáků-cizinců v různých rovinách viz např. Šindelářová, Škodová, 2012. K nácviku jazykových rovin viz např. Thornbury, 1999, 2002, Kelly, 2000.

Poznámka 4 (slovní zásoba)

K nácviku slovní zásoby maximálně využíváme skutečné předměty (žáci např. papírky polepí předměty, které se nacházejí ve třídě, pak názvy předmětů nahlas čtou), fotografie, obrázky, a to včetně obrázků, které žák namaloval (žák pracuje se svým obrázkem, kam dopíše slovo), pohybu (např. živé obrazy),[8] zvuku (zvuky a pohyby zvířat k jejich pojmenování, písně k naučení měsíců v roce,[9] písně obsahující klíčové slovo[10]…), videonahrávky / části videonahrávek (např. řada videonahrávek k číslovkám).

Poznámka 5 (slovní zásoba)

Doporučujeme, aby učitel pracoval stále se stejnými obrázky. Žák si lépe vybaví slovo pod obrázkem, s nímž byl dříve seznámen. Tzn. pro znázornění např. lékaře cíleně vždy používáme tutéž ilustraci. Tento obrázek už s žákem nevyužíváme pro jiné kontexty (např. obrázek lékaře nevyužíváme k vysvětlení slova muž).

Poznámka 6 (slovní zásoba)

Při aktivitách zaměřujících se na práci se slovníkem je důležité vést žáka k tomu, aby ho uměl funkčně využívat. Když učitel zadá žákovi pracovat se slovníkem poprvé, bude tato aktivita vyžadovat aktivní monitoring učitele, během něhož se zjistí, zda žák chápe řazení slov (v elektronických slovnících systém vyhledávání) a zda umí hesla číst (např. uvádění sloves v infinitivu, komentáře k záznamům).

Žák (nejpozději) na úrovni B1 by si měl zkusit hledat slova ve slovníku a dovědět se, jak tento materiál využívat. U žáků ze zemí, které nemají rozvinuté slovníkářství, může učitel použít výkladový slovník a vyhledávat s žákem hesla, jejichž vysvětlení odpovídá komunikačním schopnostem žáka.

Pro mnohé žáky, např. žáky nižší věkové kategorie (zejm. žáky ve 3. ročníku), bude pravděpodobně slovníkové řazení komplikované. V takovýchto případech doporučujeme dané aktivity zařazovat později.

Přestože je schopnost umět používat slovník důležitá, je třeba, aby se žáci od začátku učili číst, poslouchat, mluvit a psát bez překladu do svého mateřského jazyka a slovník používat výjimečně.

Poznámka 7 (výslovnost)

Pokud se vyskytnou potíže s vyslovením hlásek, slabik, slov, je třeba nejprve předložit výslovnostní vzor (předvede učitel, pustí speciálně zaměřenou vhodnou nahrávku…), trénovat výslovnost skupinově, následně individuálně. K nácviku jazykových prostředků je třeba využít dalších zdrojových dokumentů, neboť cílem PL je připravit žáka na porozumění čtení nebo poslechovému textu.

Poznámka 8 (výslovnost)

Od úrovně A1 usilujeme o to, aby si žáci propojovali grafickou podobu hlásek s jejich zvukovou realizací. S žáky proto čteme pravidelně nahlas, neboť:

- zvládnutí hlasitého čtení napomáhá čtenému porozumět,
- správná výslovnost je úzce spjata s ústním a písemným projevem žáků a ovlivňuje dovednost poslechu s porozuměním.

Pokud si učitel neví rady, jak má žákovy potíže s vyslovováním překonávat, je nutná konzultace u logopeda.[11]

Při nacvičování výslovnosti je dobré zaměřit se na zvuky spojené s nacvičovanou hláskou a vystavět na nich aktivitu. Například pro výslovnost hlásek H, R, S lze využít následující činnost:

Žáci se libovolně pohybují po prostoru. Když učitel řekne SOVA *(ukáže také obrázek)*, žáci se začnou pohybovat jako dané zvíře[12] a předvádějí sovu s hlasitou realizací citoslovce *hú*, následně se po tlesknutí opět dají do pohybu

8 Viz Machková, 1998; Marušák, 2010; Boccou Kestřánková, 2019.

9 Originální písně jsou většinou po jazykové stránce pro žáky komplikované. Je tedy vhodné k nim vyrábět materiály, které obtížnostně odpovídají dané skupině žáků. Důležité je, aby učitel zvolil styl hudby, který je oblíbený v dané věkové kategorii žáků. Tzn. rozlišovat písničky pro malé děti a pro adolescenty, sledovat trendy, zajímat se o zájmy konkrétní skupiny. Příklad různého zpracování cvičení uvádíme na písni Měsíce od Hradišťanu, kterou lze využít pro různé úrovně, přestože je text náročný. Po stránce věkové kategorie je skladba vhodná pro žáky vyšší věkové kategorie. Cvičení je možné zaměřit na různé jazykové úrovně: přiřazování pouze názvu měsíce do předloženého textu, zvedání kartiček s napsaným názvem měsíce podle poslechu, zapsání názvu měsíce podle poslechu, do transkriptu písně zvýrazňovačem označit název měsíce… Díky melodii se fixují vybraná slova, není třeba trvat na pochopení celého autentického uměleckého textu.

10 Např. Malé kotě od J. Suchého a J. Šlitra.

11 K výslovnosti žáků-cizinců viz např. Hedbávná, Janoušková, Veroňková, 2009; Palková, 1989, 1995, 2006; Zíková, 2012.

12 U žáků skupin méně hravých se lze na místě zastavit místo pohybového ztvárnění zvířete. Naopak s žáky hravými lze přecházet k improvizaci nebo k technikám s využitím dramatu, viz např. Maley, Duff, 1991; Vasquez, 2008.

po prostoru. Učitel se slovem PES (plus ukazuje obrázek psa) žáky vyzve k předvádění psa s hlasitou realizací citoslovce *vrrr*. Uvedeným způsobem se pokračuje dále. Pozn. se zvukem HADA se spojuje citoslovce *sss*.

Poznámka 9 (výslovnost)

Žáka na úrovni A1, A2 vedeme zejména ke srozumitelné výslovnosti (nikoli k dokonalosti), na úrovni B1, B2 více než na srozumitelnost klademe důraz na systematické zvyšování kvality výslovnosti.

Poznámka 10 (gramatika)[13]

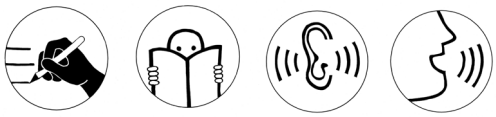
V českém školním prostředí mnohdy dochází při výuce cizinců k nežádoucímu přeceňování gramatiky, a to zejména v hodnocení produktivních dovedností. Rovina gramatická je jednou z jazykových rovin, proto je vhodné při hodnocení klást na všechny jazykové roviny stejný důraz (tzn. nepovyšovat jednu rovinu nad druhou).

Doporučujeme proto, aby učitel:

- posuzoval nedostatky v mluvnici z hlediska závažnosti, četnosti, jazykové úrovně,
- penalizoval určitou chybu jen jednou (nikoli každý její opakovaný výskyt),
- hodnotil žákův projev komplexně (nejen z pohledu mluvnice a dalších jazykových rovin, ale i např. z pohledu splnění komunikačního záměru).

K hodnocení a ke kladení důrazu na komunikační úspěšnost viz dále v doporučeních k nácviku psaní.

5. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU ŘEČOVÝCH DOVEDNOSTÍ

Poznámka 1 (obecně k řečovým dovednostem)

V produktivních dovednostech se projevuje žákova rozdílná znalost o světě (sociokulturní podmíněnost). V rámci některých aktivit je proto třeba seznámit žáka-cizince s určitými sociokulturními zvyklostmi, např. s nácvikem jednoduchého pogratulování k narozeninám (tomuto cíli se věnují např. aktivity v PL pro 3.–5. roč., A1_2, suma textů).[14] Není možné, aby PL upozornily na všechny možnosti spojené s výukou, které žák-cizinec vnímá jako novum, zvláštnost, překážku či cokoli vyžadující vysvětlení (např. projevy chování, interpretace textu, přístup k činnostem). Učitel se však nemůže spoléhat na cizincovu obeznámenost s tématem, přestože je téma českým rodilým mluvčím obecně známé. Je vhodné, aby učitel sledoval, zda se žák v tématu orientuje či zda je třeba vysvětlení. V tomto ohledu je vhodná také podpora pozice žáka-cizince v kolektivu. Během výuky lze např. upozorňovat žáky s češtinou jako mateřštinou na to, že žák vyrůstající od útlého věku v českém prostředí vnímá mnoho skutečností jako samozřejmost, avšak tyto informace mohou být pro žáka-cizince neobvyklé.

Pokud je žák-cizinec na vyšší jazykové úrovni, je snazší tyto odlišné zkušenosti pozitivně využít (např. referát, náměty využitelné v předmětech spojených s uměním, téma různě zaměřených vyučovacích jednotek jako např. porovnání zvyků).

Na nižších jazykových úrovních je však základním předpokladem pro spontánní produkci (mluvení, vlastní psaní) dostatečná **obeznámenost žáka s „obecně známými" skutečnostmi**. To znamená, že aby mohli žáci mluvit/psát, musejí se ve vybraném tématu nejprve cítit bezpečně (nabýt klíčových informací). Přímo se tak nabízí, aby žáci hovořili (diskutovali) o tom, o čem četli/slyšeli, za supervize učitele se spolužáky vyhledávali informace v obvyklých zdrojích (na internetu, v encyklopedii apod.).[15]

Poznámka 2 (obecně k řečovým dovednostem)

U žáků-Slovanů nebo žáků se znalostí slovanského jazyka lze předpokládat rychlejší dosažení jazykových úrovní. Pokud učitel pracuje s jazykově heterogenní skupinou, je dobré si připravit úkoly společné i úkoly navíc, aby všichni žáci stále pracovali.

13 K výuce gramatiky češtiny jako jazyka cizího viz např. Hrdlička, 2009.
14 Bischofová, Hrdlička, 2007; Procházková, 2010.
15 K pragmatice v češtině viz např. Hirschová, 2006; k upozornění na potíže s pochopením pragmatických jevů u cizinců viz např. Kresin, 2006; Vasiljev, 2007.

Příklad práce uvádíme na nácviku čtení s porozuměním a psaní.

Příklad

Žáci po přečtení textu řeší úkoly. Učitel předloží rychlejším žákům klíč, žáci si své odpovědi mohou zkontrolovat sami a pokračovat v dalších úkolech. Při psaní se lze věnovat prvním napsaným textům a podávat zpětnou vazbu, společně s žákem zvyšovat kvality textu, případně rozšířit zadané cvičení o další činnosti (hledat k tématu textu informace na internetu, dopsat text, začít s jiným rychlejším žákem diskutovat o vzniklých textech apod.).
Takto postupujeme i v případě úrovnostně rozrůzněné skupiny, pro kterou je třeba rovněž připravit k témuž tématu/textu sadu úkolů (tedy úkoly v obtížnosti odstupňované). Ve Výukových materiálech (část metodické poznámky) jsou proto poskytovány jednodušší a těžší varianty úloh či varianty pro žáky, kteří přecházejí na vyšší úroveň (viz METODICKÉ POZNÁMKY k jednotlivým PL).

Poznámka 3 (obecně k řečovým dovednostem)

Při nácviku všech dovedností zohledňujeme nejen **potřeby a cíle výuky**, ale žákovy **osobní potřeby, zájmy a jazykové schopnosti a dovednosti**. Úpravu textů, volbu tématu, formulování aktivit je potřeba přizpůsobit konkrétnímu žákovi / konkrétní skupině, tzv. „šít materiál na míru“. Tento bod latentně prolíná všechny části Metodických a výukových materiálů. V různých typech doporučení se k řečenému vracíme. V metodických poznámkách k jednotlivým pracovním listům viz např. jednodušší a těžší varianty cvičení, návrhy řešení, co dělat v případě ne/zájmu žáka o téma apod.

Poznámka 4 (obecně k řečovým dovednostem)

K procvičení jakékoli dovednosti je třeba mít připravené různé typy cvičení a střídat je (např. k jednomu textu použít jeden typ po prvním čtení, k druhému čtení mít připraven jiný typ úlohy). Různorodost cvičení vede k lepšímu procvičení dovednosti a učiteli napomáhá ověřit, zda se žáci skutečně naučili to, co si učitel vytyčil jako cíl. Uvedený postup napomáhá pokrýt rozdílný přístup k určitému typu žáka, neboť některé typy cvičení více konvenují jednomu žákovi, jinému méně.

Prostřednictvím různých cvičení v PL seznamujeme žáky mj. se základními testovacími technikami (např. výběr ze 3 odpovědí). V PL jsou cíleně zapracovány testovací techniky, které se běžně užívají ve vyučovacích materiálech nejen v předmětu český jazyk (v učebnicích, v pracovních sešitech).

Poznámka 5 (čtení, poslech)

Nácvik čtení a poslechu spojujeme s ostatními dovednostmi: s mluvením, psaním (i kreslením), poslechem/čtením. V přípravných a v aktivitách po čtení/poslechu doporučujeme zejména u žáků mladšího školního věku, aby na základě práce s textem malovali, kreslili a jinak výtvarně tvořili.

Při tvorbě textových úloh (tzn. ověření porozumění čtenému nebo slyšenému textu) mysleme na to, že se dotazujeme jen na informace obsažené v textu. Na úrovních A1, A2, B1 musejí být informace navíc explicitně formulovány.

Poznámka 6 (čtení, poslech)

Žákům-cizincům je až do úrovně B1 třeba předkládat text **s jasnou strukturou**. Na úrovni B1 sice lze využít i komplikovanějších žánrů jako např. vyprávění, ale texty musejí mít jasnou dějovou linii, obsahovat logické a jasně strukturované popisy. Případné abstraktní informace doporučujeme podepřít příklady nebo obrázkem pro jejich jednoznačné pochopení. Od úrovně B1 se mohou v textech vyskytovat méně frekventované výrazy (např. v poslechovém textu nářeční výrazy typu nazdar nebo v textu určeném pro nácvik čtení s porozuměním odborný výraz). Ve výuce méně obvyklá slova využíváme pro nácvik kompenzačních strategií,[16] jako je např. odhad významu slov na základě jejich stavby (předpon, přípon, kořene), dotaz na nepochopení, opis významu. Texty a úlohy je nutné formulovat podle kognitivního vývoje žáka, proto u žáků nižší věkové kategorie nelze předpokládat vysoký stupeň abstraktního uvažování, naopak je u nich třeba maximálně využívat vizualizace a nespoléhat se na obecné lingvistické povědomí (např. stavbu slov).

Poznámka 7 (mluvení, psaní)

Ústní/písemnou interakci a samostatný ústní/písemný projev nacvičujeme **pravidelně**, ve spojení s **reálnými, praktickými a konkrétními komunikačními situacemi**. V konkrétní komunikační situaci se projeví mj. sociokulturní

16 Aktivitu ke kompenzačním strategiím viz např. Cvejnová a kol., 2008.

zvyklosti, které jsou v českém prostředí obvyklé. Tímto způsobem se žák-cizinec seznámí, jaké chování (reakce) od něj okolí očekává (např. na dobrý den odpoví učitel žákovi *dobrý den* nebo *ahoj*, avšak žák nemůže odpovědět učiteli *ahoj*, v písemné produkci např. zvyklosti při psaní SMS zpráv nebo e-mailů).[17]
Žák se v takovýchto cvičeních naučí, jak říkat/psát to, co potřebuje ve školním prostředí a svých mimoškolních aktivitách.
Během nácviku se snažíme zaměřit na jednu komunikační situaci. To nebývá problematické v písemném projevu. V mluvené produkci doporučujeme následující. V případě nižších úrovní (A1, A2) vede učitel žáky ke krátkým produkcím, během nichž žák dosáhne splnění komunikačního cíle (např. realizuje omluvu). Při práci s vyššími jazykovými úrovněmi, kdy začíná být komunikace komplexnější, vznikají situace, které se vyvíjejí během prezentace, např. v rolových hrách. Žák se proto může v řadě cvičení dostat do momentu, s nímž se řečově nedokáže vypořádat, přestože si produkci řádně připravil. V takovýchto chvílích je vhodné ocenit počínající spontánnost mluvení, upozornit, že přirozenou součástí mluvené interakce je improvizace, která bývá náročná i pro rodilé mluvčí.

Poznámka 8 (mluvenost, psanost)

Při tvorbě vlastních textů (příp. při adaptaci autentických textů) je třeba mít na vědomí, k jakým účelům má text sloužit. V prvé řadě je třeba zohledňovat rozdílnost mezi psaností a mluveností. Např. poslechový text může obsahovat řečnické otázky (viz poslechový text B1), určitou míru nespisovných prvků (např. *nazdar* v neformálním hovoru). Uvedenými řečnickými otázkami autor může text nejen strukturovat, ale dodává mu rovněž autentičnosti – v příkladovém textu B1 (v PL) se jedná o výklad učiva, kde řečnické otázky evokují kontakt spíkra s žáky (tzn. je vytvářen dojem, jako by učitel žákům vykládal sám učivo). Tímto upozorňujeme na jeden z prvků, jímž se liší texty poslechové od textů určených ke čtení.

V otázce vhodnosti zařazovat nespisovné prvky do textů nabádáme učitele k opatrnosti. Nelze se jednoznačně vyslovit pro, nebo proti vyřazení nespisovnosti z textů, neboť se v běžné komunikaci vyskytují. Je důležité, aby žák byl primárně vyučován ve spisovném jazyce, veden k funkčnímu rozlišování spisovnosti a nespisovnosti. Pokud je však nespisovný jev v souladu s konkrétní komunikační situací (např. glosa), je třeba ho vnímat jako součást přirozené komunikace a násilně se mu nevyhýbat.[18]

6. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU ČTENÍ[19]

Poznámka 1 (čtení)

V rámci čtení se do obecných cílů zahrnuje zejména naučit žáka číst s porozuměním a vzbudit v žákovi zájem o čtení. Na zájmu o čtení je nezbytně nutné pracovat od nejnižších úrovní. Motivaci žáků podpoříme, pokud do výuky zařazujeme:

- texty pro žáka praktické (např. texty, které se vyskytují na nástěnkách, přihlášky do kroužků, čtení textových zpráv apod.),
- texty věkově adekvátní (rozlišujeme texty pro děti od textů pro adolescenty či pro dospělé),
- dobře vybrané úryvky z dlouhých textů (o jejich obsazích je třeba hovořit, vysvětlovat sociokulturní motivy, věnovat se rozdílům a shodám mezi kulturami…),
- doporučování konkrétní literatury (většinou od úrovně B1).

K tomu, aby učitel mohl vybrat literaturu, která žáka zaujme, musí s žákem hovořit o jeho zájmech. Při práci s jednotlivci se osvědčilo přinést do vyučovací hodiny konkrétní knihu (nikoli okopírovaný úryvek), číst přímo z ní, následně umožnit žákovi zapůjčit si ji k přečtení.

Jednotlivé knihy je výhodné čerpat ze školní knihovny, na kterou pravidelně odkazujeme, nakupujeme do ní nové tituly (vybírat je podle zájmu konkrétních žáků). S knihovnou, s jejím systémem, s řazením a se značením titulů je třeba žáka postupně seznamovat. Pro žáka je praktické, pokud je zavedena sekce, která nabízí žákům-cizincům tituly jim vhodné (jazykově, kulturně…).

17 K pragmatice v češtině viz např. Hirschová, 2006; k upozornění na potíže s pochopením pragmatických jevů u cizinců viz např. Kresin, 2006; Vasiljev, 2007.
18 Ke spisovnosti a nespisovnosti např. Čermák, 1996; Štícha, 1995; Cvrček, 2010; k potížím spojeným s obecnou češtinou z pohledu cizinců viz Šindelářová, 2010.
19 Dovednost čtení s porozuměním v doplňku SERRJ s novými deskriptory, k překladu viz Boccou Kestřánková, Vodičková A; Boccou Kestřánková, Vodičková B. CEFR Companion Volume with New Descriptors (2018 A,B) je zaměřen na druhý jazyk, naopak výukou jazyka cizího, učením se mu a jeho hodnocením se zabývá Společný evropský referenční rámec pro jazyky: jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme, 2006.

Poznámka 2 (čtení)

Žáci, kteří se pohybují na spodní hranici úrovně A1 nebo na úroveň A1 teprve přecházejí z úrovně nižší,[20] potřebují trénovat tzv. předčtenářské dovednosti. Ty spočívají v následujících postupech a činnostech:

- orientace v obrazovém příběhu,
- porozumění piktogramům a jiným symbolům, zápisům čísel, např. dat,
- aktivity typu chňapačka, obracečka, živé obrazy, hraní pexesa s hlasitým čtením (nejlépe v kombinaci obrázek + slovo, vyskytují se také pexesa s kombinacemi slovo + slovo, tiskací + psací písmo)[21],
- „obrázkové čtení" – čtení nahlas podle obrázků.[22]

Ve výukových materiálech pro úroveň A1 jsou pro takové žáky-cizince uvedeny zjednodušené varianty cvičení.

Poznámka 3 (čtení)

Pro práci s žáky na úrovni A1 doporučujeme tvořit texty: krátké (cca 20 slov), upravené (na úrovni A1 se autentické texty vyskytují zcela výjimečně), graficky přehledné, s vizuální oporou. Pokud jsou psány rukou, držíme se písma, které se ve škole učí. Obecně se doporučuje písmo Comenia Script.

Zejména na úrovních A1 a A2 je třeba věnovat zvýšenou pozornost nácviku techniky hlasitého čtení. Tato technika je klíčová pro pochopení významů textů pro cizince s mateřskými jazyky, jejichž grafický systém se od latinky výrazně liší. [23]Znalost latinky nácvik techniky čtení usnadňuje.

Poznámka 4 (čtení)

Žákovi je třeba poskytovat na čtení dostatečné množství času na to, aby si zvolil tempo čtení, strategii ke splnění úkolu k textu (např. přehlédnout text, vrátit se k určitým úsekům), použít slovník nebo jiné pomocné prostředky, udělat si přestávku. Přestávkou není míněn delší časový úsek (např. prostor na svačinu), nýbrž i chvíle na odpočinek očím nebo zamyšlení se nad významy čteného. Tímto způsobem tvoříme pro žáka nejen příjemné bezpečné prostředí, ale učíme ho samostatně číst s porozuměním.

Poznámka 5 (čtení)

Žáci se slovanským mateřským jazykem nebo s jeho znalostí si rychleji osvojují českou slovní zásobu, a proto k témuž textu mohou dostat složitější úkoly či úkolů více (tyto aktivity jsou obsaženy v metodických poznámkách k jednotlivým aktivitám v PL). Znalost slovní zásoby jim napomůže rychleji a snadněji číst. Díky podobnosti slov mohou odhadnout jejich význam, avšak je třeba dávat pozor na zaměňování slov, na tzv. „falešné přátele", mezijazykovou homonymii (např. slova krásný, čerstvý, voňavý, hanba mají v ruštině a češtině odlišné významy, ve slovenštině např. pozor na slova zelí a kapusta, v polštině na řepu a buráky).[24]

Žákům s neslovanským, ale indoevropským mateřským jazykem mohou k odvození významu slov pomoci slova mezinárodní, např. SMS, chat, taxi, e-mail. Zejména u žáků vyšších ročníků je použití internacionalismů funkční, u žáků mladšího školního věku je nutné si ověřovat, zda je účinné. Obecně platí, že znalost mezinárodních slov je třeba si u žáků-cizinců ověřit individuálně.

Poznámka 6 (čtení)

Vzhledem k tomu, že je čtení činností, při níž žák sedí a soustředí se, doporučujeme, aby učitel při nácviku této řečové dovednosti zapojoval činnostní aktivity. V této souvislosti (např. před čtením, po čtení textu) mohou žáci např. skládat obrázky podle posloupnosti přečteného, vybírat slova k jednomu tématu, třídit obrázky/slova do skupin, pantomimicky vyjadřovat významy textu/slov. Oblíbenými činnostmi jsou také např. chňapačka, chodička,[25] živé obrazy, rolové hry.[26]

20 Podle CEFR jde o úroveň preA1, v Metodických a výukových materiálech se pracuje s označením úroveň A0.
21 Viz Nosálová a kol., 2018.
22 Viz Nosálová a kol., 2018.
23 Viz Škodová, 2012.
24 K mezijazykové interferenci viz např. Zatovkaňuk a kol., 1979.
25 Viz Nosálová a kol., 2018.
26 K využití živých obrazů, rolových her a dalších činností spojených s aplikací dramatickovýchovných metod viz více Machková, 2002; Marušák, 2010; Boccou Kestřánková, 2019.

Poznámka 7 (čtení, text)

Při přípravě textu ke čtení by učitel měl:

- seznámit se s obsahem textu a zvážit jeho vhodnost,
- zaměřit se na adekvátnost slovní zásoby, gramatiky a klást si otázku, kde může mít žák potíž s vyslovováním slov,
- připravovat si úpravy textu a cvičení na překonávání očekávaných obtíží, které žák může mít,
- zamyslet se nad grafickým provedením, obrazovým a jiným (např. hudebním) doprovodem, abychom na text mohl žáky-cizince připravit (před fází vlastního čtení),
- upravovat text (zjednodušení obsahové, jazykové, upravení struktury, grafiky, doplnění o vizuální či jinou oporu atd.).

Poznámka 8 (čtení, souhrnně)

Doporučujeme si vytisknout následující souhrnné informace k nácviku čtení s porozuměním (dále čtení).

Nezapomeňme:

- vzbuzovat v žákovi zájem o čtení,
- pečlivě připravovat texty ke čtení (zjednodušení obsahové, jazykové atd.),
- poskytovat žákovi dostatek času na čtení,
- kombinovat čtení hlasité a tiché, individuální a sborové, školní a domácí,
- mít k témuž textu řadu úkolů (v obtížnosti odstupňovaných) a zařazovat činnostní aktivity (např. živé obrazy, chňapačka, rolové hry),
- hovořit s žáky o obsazích přečteného, učit je číst za různým účelem (globální porozumění obsahu textu, pochopení cíle sdělení, porozumění detailu, čtení pro radost…).

7. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU PSANÍ[27]

Poznámka 1 (psaní)

Žáci na 1. stupni ZŠ si techniku psaní postupně osvojují a jsou postupně vedeni k úspěšnému řešení úloh. I pro žáky s češtinou jako mateřštinou představuje tato dovednost náročnou komplexní činnost: psaní bez schopnosti číst není realizovatelné (úzká spjatost těchto dovedností), psaní vyžaduje celou řadu kognitivně náročných operací (vhodné použití jazykových prostředků, formulování myšlenky…), je časově náročné… Z tohoto důvodu lze očekávat, že žák bude psaní považovat za nejkomplikovanější dovednost.
Žáci na 2. stupni ZŠ sice už ve většině případů ovládají řečové dovednosti ve své mateřštině, avšak v češtině (jako jazyku druhém) se seznamují se všemi dovednostmi najednou a k úspěšnému řešení úlohy na psaní musejí nejprve splnit dílčí úkony spojené se čtením, poslechem (někdy i mluvením). Úloha na psaní tedy představuje pro obě věkové kategorie časově i kognitivně náročnou činnost.

Poznámka 2 (psaní)

Učitel by měl přistupovat ke cvičení na psaní s vědomím, že nácvik této řečové dovednosti musí být soustavný, přestože je časově náročný. Cílené, postupné a vědomé nabývání dovednosti psaní by mělo být součástí každé vyučovací jednotky. Doporučujeme cíleně a pravidelně upozorňovat na činnosti, kdy žáci potřebovali psát a produkovali psané texty. Osvědčuje se formulovat takové upozornění jako pochvalu.
Příklad takové formulace:
Máme hotové cvičení. *(napsání jednoho slova jako odpovědi k porozumění textu)* Mám radost, píšete dobře. … Ty máš jen jednu odpověď? To je v pořádku, psaní není lehké. Napíšeme další odpovědi spolu.

27 Dovednost psaní s porozuměním v doplňku SERRJ s novými deskriptory, k překladu viz Boccou Kestřánková, Vodičková A; Boccou Kestřánková, Vodičková C. CEFR Companion Volume with New Descriptors (2018 A,B) je zaměřen na druhý jazyk, naopak výukou jazyka cizího, učením se mu a jeho hodnocením se zabývá Společný evropský referenční rámec pro jazyky: jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme, 2006.
K rozvíjení dovednosti psaní viz např. Perclová 1996/1997; Jakobs, Perrin 2014, Woodall, 2002.

Příklad 2:
Vidím, že si při poslechu děláš poznámky. To je výborné. … Aha, ty říkáš, že tam jsou chyby? To nevadí. To jsou tvoje poznámky, ty tomu rozumíš – to stačí. Tvoje poznámky jsou dobré. … Moc tě chválím. Není snadné psát poznámky. Jsem rád/a, že si poznámky děláš.

Poznámka 3 (psaní)

Do cvičení psaní je vhodné zařazovat takové typy textů, které upozorňují na nezbytnost této dovednosti v českém školním prostředí (např. písemný záznam odpovědi), později na konkurenceschopnost na českém pracovním trhu (např. e-mail).

Při poukazování na praktičnost psaní se lze opřít o současnou potřebu elektronické písemné interakce (SMS, CHAT).[28] Do cvičení na všech úrovních (a to i A1) lze zařazovat aktivity vyžadující formulování krátkých zpráv.[29]
Příklady psaní prostřednictvím CHATu a SMS uvádíme cíleně. Z následujících důvodů lze u nich předpokládat jistou oblíbenost u žáků:

- jsou krátké,
- představují v současnosti často používaný prostředek písemné komunikace,
- při jejich psaní se vyskytují menší odlišnosti mluvené a psané podoby jazyka (např. hovorové, nespisovné výrazy).

Přestože doporučujeme krátké textové zprávy do výuky opakovaně zařazovat, vyskytují se v PL v omezené míře (v rámci všech PL bylo např. psaní SMS zařazeno „jen“ jednou). Metodické a výukové materiály jsou totiž vytvářeny pro široké spektrum žáků-cizinců, naopak vyučovací praxe vyžaduje konkrétní zacílení. To znamená, že učitel ve výuce sleduje výchozí situaci žáka-cizince (osobnostní a kognitivní vývoj), pozoruje kulturní, sociální, rodinné zázemí, a to dále nahlíží v kontextu daného města, školy, třídy (srov. např. rozdílnou vybavenost škol, přístup rodiny/školy k používání i využívání mobilních telefonů, žáky s vlastním počítačem a bez něj).
Tato skutečnost je důležitá i pro práci s učebnicemi a dalšími vyučovacími materiály. Přestože jsou cvičení na psaní zastoupena v PL či v učebnicích, v pedagogické praxi je nejefektivnější:
a) vytvořit žáku-cizinci **cvičení „na míru“**, které je přiměřené žákovým schopnostem (náročnost cvičení se postupně zvyšuje),
b) zprostředkovávat dostatečné množství vhodných vzorových textů.
O předložených textech je nutné nejprve komunikovat, ujistit se o jejich pochopení, pracovat s jejich částmi, až v poslední fázi je možné nechat žáka text samostatně produkovat.

Z této poznámky plynou dvě informace: potřeba kriticky přistupovat ke všem materiálům určeným pro široké spektrum žáků-cizinců (tvořit cvičení „na míru“) a zařazovat co nejčastěji krátké typy textů jako reálný prostředek písemné komunikace.

Poznámka 4 (psaní)

Zpětnou vazbu nemusí poskytovat „jen“ učitel, ale i spolužák či skupina žáků – žáci např. nejprve píšou koncept, o němž si pak různými způsoby ve třídě povídají.[30]

Obecně platné pravidlo k výuce zní, že zpětnou vazbu je třeba podávat co nejčastěji a s co nejmenším časovým odstupem, neboť zpětná vazba a přepracovávání textu jsou základními strategiemi textové produkce.
Pro žáka-cizince tato skutečnost platí mnohonásobně více. Je rovněž nezbytné, aby **hodnocení** bylo neustále **komentováno**, **vysvětlováno**, aby se učitel ujišťoval, že **žák-cizinec zpětné vazbě rozumí** (tzn. že si je žák vědom nedostatků, na něž je upozorněno, a že ví, jak je napravit). Žákova oprava textu musí probíhat pod odborným vedením (na vyšších úrovních samostatně) a musí být kontrolována.
Tato situace je pro pedagogy náročná, neboť ve vyučovacích jednotkách bývá nedostatek času na kvalitní nácvik písemného projevu. U vyšších jazykových úrovní je určitým řešením zadat žáku-cizinci krátký typ textu k produkci (např. vzkaz, SMS). Zmíněná krátkost textů učiteli umožňuje podat okamžitou korekci (lze upozornit pisatele na to, že neporozuměl, a vybídnout jej k zpřesnění či opravě). Na nižších jazykových úrovních je nutné zaměřovat se na opis slov, produkci slov, vět.

28 K výuce jazyka jako prostředku komunikace viz např. Widdowson, 1990.
29 Na úrovni A1 bude učitel psaní SMS zařazovat jako výstupní aktivitu (tzn. jako text, na který se žák musí dostatečně připravit), naopak na úrovni B1 lze krátkou zprávu využít v činnostech zacílených např. na úvod do tématu (půjde o cvičení bez systematické přípravy).
30 Viz Jakobs, Perrin; 2014. V psaní vzniklém kooperací je možné využít tyto postupy:
a) několik žáků současně pracuje na celém textu a kontroluje ho,
b) několik žáků paralelně pracuje na jednotlivých částech textu,
c) jeden žák vypracuje text, ostatní mu dávají / navrhují úpravy a doplnění,
d) jeden žák vytvoří text a pošle dalšímu, ten text upraví, doplní a pošle jako štafetu třetímu žákovi atd.

S cizincem je nutné o nedostatcích dobře komunikovat a na podání zpětné vazby mít vyhrazený speciální čas – během doučování, ve speciálních hodinách pro cizince nebo i během hodin češtiny (lze např. zadat ostatním žákům s češtinou jako mateřštinou samostatnou práci a věnovat se cizinci).

Poznámka 5 (psaní)

Při nácviku psaní je důležité podávat takovou **zpětnou vazbu**, která **předejde zklamání z množství chyb**.[31] Obzvláště u cizinců by mělo být hodnocení pojato motivačně, chválit žáka, všímat si pokroků, dále referovat o celkovém písemném projevu (nikoli jen o rozsahu jazykových prostředků a jejich přesnosti užití), zohledňovat celý textotvorný proces, reflektovat vstupní žákovu úroveň ovládání češtiny jako druhého jazyka (do hodnocení zahrnout informace o progresu, jehož žák v dané dovednosti dosáhl, a upozornit na oblasti, s nimiž má žák potíže). Doporučujeme, aby se učitel při opravování textů zaměřil na to, co by měl žák-cizinec na dané úrovni ovládat (nikoli na „ideální" text, jenž se očekává v produkci rodilých mluvčích). Klíčovou roli pro formulování zpětné vazby hraje **adekvátnost vyjadřování vzhledem k dosažené jazykové úrovni, k funkci textu a komunikační situaci**.[32] Pokud se podaří hodnotit z nastíněného úhlu pohledu, žák-cizinec bude veden k tomu, aby nahlížel na text jako na prostředek komunikace, nikoli jako na objekt „pouhého" známkování.[33]

Poznámka 6 (psaní)

Pokud je učitel v situaci, v níž je vyžadováno žáka hodnotit, doporučujeme v textu posuzovat čtyři následující oblasti:
a) **zadání** (splnění zadání, naplnění komunikačního cíle),

b) **koherenci** (soudržnost textu podle smyslu, jeho členění, užití kohezních prostředků[34] a interpunkce),

c) **lexikální kompetenci** (rozsah užité slovní zásoby, její vhodné použití a správnost jejího zápisu),

d) **gramatickou kompetenci** (náležité užití gramatických prostředků a jejich adekvátní zápis).

Vyvážením více pohledů na text zabráníme nežádoucímu riziku, že by žákova práce byla hodnocena jen z jednoho hlediska (např. gramatická správnost).

V lexikální a gramatické kompetenci posuzujeme hodnocené jevy z hlediska **závažnosti** a **četnosti**.
V rámci závažnosti rozlišujeme nedostatky *bránící porozumění → vedoucí k nedorozumění → ztěžující porozumění → nenáležité jevy, jež lze v hodnocení opomenout.*

Při zvažování četnosti nedostatků učitel posuzuje, zda se nenáležité tvary vykytují *často → občas → zřídka →ojediněle*. Tímto způsobem lze např. nenáležitý tvar penalizovat jednou, přestože se opakuje.

Poznámka 7 (psaní)

U cizinců se zpravidla doporučuje aktivně nacvičovat písmo Comenia Script. Záměny obdobných písmen v prvních fázích nácviku psaní nepenalizovat, avšak systematicky na ně upozorňovat. U písmen jednoznačně identifikovatelných akceptovat vliv jiných grafických systémů, pokud je žák nepíše tak, že je písmeno zaměnitelné za jiné (např. přeškrtnutí špičky psacího t).

Poznámka 8 (psaní)

Učitel rozlišuje diktát od záznamu slyšeného. Žák-cizinec se potřebuje co nejrychleji naučit zapisovat si poznámky, psát vzkazy apod., proto je vhodné ho vést k tomu, aby co nejčastěji písemně zaznamenával, co slyší.
Diktáty využívané v hodinách češtiny (zejména k ověření ovládání pravopisu) žákům-cizincům **nezadáváme**. Místo diktátů doporučujeme, aby tito žáci doplňovali daný jev do krátkých jednoduchých vět (nikoli do slovních spojení bez kontextu) a následně aby s učitelem mluvili o svých řešeních a vysvětlovali je.

Poznámka 9 (psaní, souhrnně)

Doporučujeme si vytisknout následující charakteristiky psaní žáka-cizince a myslet na ně při nácviku psaní. Body jsou formulovány obecně, nelze je vztahovat na všechny typy žáků. Pokud tedy tvrdíme například, že žák-cizinec píše pomalu, míníme tím, že píše obvykle pomalu a ve srovnání s žákem s češtinou jako mateřštinou.[35]

31 K chybám ve výuce cizích jazyků a k práci s chybou viz např. Ondráková, 2005; Šindelářová, Škodová, 2012.
32 Jinými slovy upřednostňujeme komunikační úspěšnost před formální správností (kterou ovšem nepodceňujeme).
33 K práci s chybou a k výskytu nenáležitostí v procesu učení viz např. Kulič, 1971; Ondráková, 2005; Hánková, 2011; Šindelářová, Škodová, 2012; Švrčinová a kol., 2014.
34 Tj. uplatnění spojovacích výrazů, funkční práce se zájmeny apod.
35 Postup nácviku psaní žáků-cizinců a žáků s češtinou jako mateřštinou se liší, k výuce psaní češtiny jako mateřštiny viz např. Čechová, 1998.

Při nácviku psaní nezapomeňme, že žák-cizinec:

- píše pomalu,
- potřebuje kontext,
- píše s množstvím nedostatků (lexikální, gramatické, pravopisné…),
- má v češtině nesrovnatelně nižší vyjadřovací schopnosti (než žáci s češtinou jako mateřštinou),
- má omezenou slovní zásobu,
- nebude zřejmě úspěšný v psaní diktátů,
- psaní rozvíjí postupně postupně (píše písmena -> opisuje slova -> produkuje známá slova -> kratší úseky textu).

8. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU POSLECHU[36]

Poznámka 1 (poslech)

Pro žáky (zejména pro žáky bez znalosti slovanského jazyka) bývá poslech velmi náročnou dovedností. Žáka je dobré upozorňovat na rozdíl mezi poslechem v praxi a poslechem nahrávky ve školním prostředí. V praxi jsou informace v textu mnohem častěji opakovány, zpřesňovány, vysvětlovány, navíc má žák možnost přerušit mluvčího (požádat o zopakování, vysvětlení sdělovaného atd.).[37]
Žádost o zopakování/vysvětlení může představovat nejen jazykovou, ale i kulturní či osobnostní potíž (např. kulturní zvyky v poskytování prostoru, když mluví dospělý, individuální míra asertivity). Pokud učitel zjistí, že žák má problém ujmout se slova, vyjádřit své právo na zopakování sdělení, je na místě se těmto komplikacím věnovat přednostně.
Pro překonávání zmíněných obtíží se osvědčilo např. zadat konkrétnímu žákovi úkol, aby během vyučovací jednotky alespoň pětkrát přerušil výklad a požádal o opětovné vysvětlení, a to bez ohledu na to, zda ne/rozumí. Za každý vznesený dotaz osazenstvo třídy žákovi zatleskalo.

Poznámka 2 (poslech, postup)

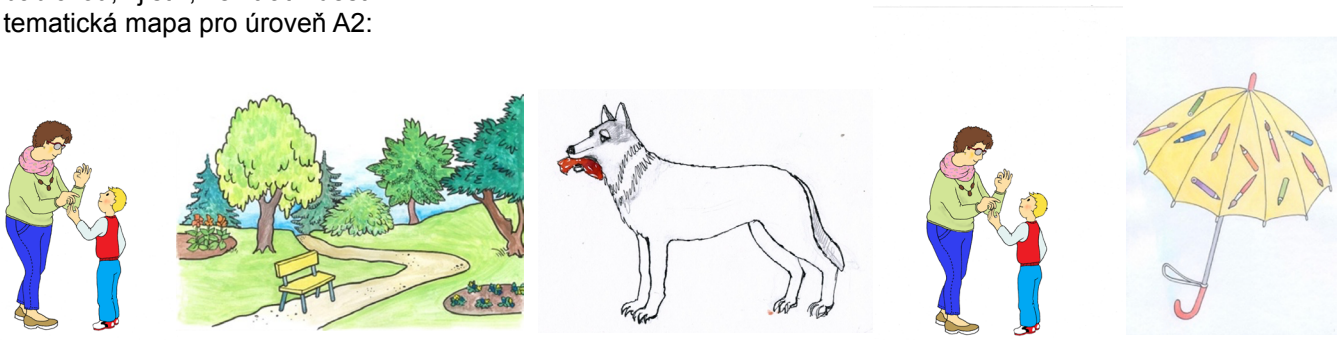
Při vypracování úkolů k nácviku poslechu s porozuměním je praktické pracovat s nahrávkami co nejdříve – tím máme na mysli předtím, než se přistoupí k práci s poslechovými texty. Určité nahrávky jsou součástí předtextových cvičení zaměřených např. na seznámení s lexikem. Například v pracovním listu A2 pro 3.–5. roč., v němž se pracuje se sumou krátkých textů, je cvičení 3. a) zacíleno mj. na to, aby si žák na obvyklý postup nácviku poslechu zvykl (např. na pouštění nahrávek z přehrávače), seznámil se s hlasem spíkra, se stylem projevu spíkra (např. rychlost, melodie hlasu). V těchto aktivitách zároveň učitel získává prostor pro nastavení hlasitosti nahrávky, ověření funkčnosti přehrávání atd., čímž se přirozeně připravuje prostředí k plnění úkolů vedoucích k porozumění ústřednímu slyšenému textu (tzn. k „jádru“ úloh pro nácvik poslechu s porozuměním).

Poznámka 3 (poslech)

Pokud učitel během přípravy dojde k závěru, že je text náročný co do podtémat či množství sdělení, nikoli z pohledu užitých jazykových prostředků, lze využít **tematické mapy**[38].
Při jejím tvoření je pro úroveň A1, A2 vhodné maximálně využít vizualizace, na úrovni B1 lze podtéma pojmenovat slovně (např. zápis bodů na tabuli). Tímto způsobem se žákům usnadní sledovat posloupnost témat v poslechovém textu.

36 K nácviku poslechu viz např. Lukášová, 2011.
37 Viz Škodová, 2012.
38 Ibid.

Příklad
Posloupnost textu: chlapec byl na návštěvě u babičky, šel s kamarádem ven, viděli vlka, lekli se ho, utíkali zpět za babičkou, zjistili, že ztratili deštník.
tematická mapa pro úroveň A2:

tematická mapa pro úroveň B1: babička → procházka → vlk → zpět domů → deštník

Poznámka 4 (poslech)

Autentické poslechové texty (neupravené jazykově ani z hlediska tempa projevu, ruchů atd.)
obvykle používáme až na vyšších úrovních ovládání jazyka. Doporučujeme je do výuky zařazovat od úrovně B1.

Poznámka 5 (poslech, cvičení v PL)

Cvičení k poslechu s porozuměním jsou koncipována tak, aby si žák vždy nejprve přečetl instrukce a úlohu (učitel tak dostal prostor na zkontrolování, že žák porozuměl zadání a instrukcím), následně si poslechl nahrávku a začal úlohu řešit. Během žákova řešení je vhodné ověřovat, zda žák volí vhodnou strategii řešení (poslechovou strategii, zaměřuje se na globální porozumění, hledá požadovanou informaci atd.).

Poznámka 6 (poslech, text)

Délku textu pro tu či onu úroveň nevymezujeme přesným počtem slov, neboť v metodice je na rozdíl od testování účelné vymezovat rozsah „pouze“ orientačně (nikoli přesně). Důvodů k této skutečnosti je mnoho, např. **v pracovních listech se nacvičuje (<u>ne</u>testuje) dovednost na dané úrovni.**

Poznámka 7 (poslech, text)

U žáků, kteří pracují s poslechem poprvé a u žáků na nižších úrovních ovládání jazyka je třeba pro práci vybírat nejprve velmi krátké poslechové texty. I v případě, že je žák např. na úrovni B1, doporučujeme začít volbou jednoduchých poslechových textů do 20 slov. Postupně lze délku a náročnost zvyšovat.

Poznámka 8 (poslech, text)

Na úrovni A1 a A2 nezařazujeme do nahrávek nadbytečné ruchy. Pokud je třeba zařadit např. zazvonění telefonu, je důležité, aby ruchy nezasahovaly do promluv spíkrů. I ve vyšších úrovních se v poslechových textech většímu množství ruchů vyhýbáme, neboť by se pro žáka poslechový text mohl stát nesrozumitelným.

Poznámka 9 (poslech, text)

Pokládáme za vhodné, aby byl žák upozorněn na to, že se v praxi v textech frekventovaně vyskytují nadbytečná slova (vlastně, jako, jaksi, jakoby, takové to…). V literatuře se nazývají jako slova vycpávková/výstelková/parazitní, příp. slovní vata.
Jedním z cílů učitele je informovat žáka, že těmto jevům nemá věnovat pozornost, neboť z informačního hlediska nejsou nosná.
Tato slova do výuky, zejména do poslechových textů, nezařazujeme. Pro posluchače představují rušivý element, který na sebe strhuje pozornost, přestože je pro posluchače významově nepodstatný. Žák by měl vědět, že v praxi se takováto slova a obraty vyskytují, jsou však neuvědomělým zlozvykem konkrétního mluvčího (idiolekt).

Poznámka 10 (poslech, počet poslechů)

V pracovních listech není počet poslechů (spuštění poslechové nahrávky) limitován, přestože se obecně doporučuje pouštět nahrávky dvakrát – tento počet opakování simuluje jak reálnou situaci v běžné komunikaci (v běžné komunikaci se informace obvykle jednou zopakují), tak obvyklé testovací prostředí v cizích jazycích. Pracovní listy jsou tvořeny k výuce, k nácviku poslechu s porozuměním, konkrétně ke zvýšení úspěšnosti žáka při řešení

poslechových úloh a k rozvoji žákových jazykových schopností a dovedností. Z tohoto důvodu doporučujeme, aby **se počet puštění nahrávek řídil konkrétními potřebami žáka**. Snažíme se tím vyhnout situaci, v níž žák významům textu ani při prvním ani druhém poslechu neporozumí, čímž nejen nemůže úspěšně vyřešit následující úlohy, ale jeho motivace k učení se češtině klesá. Je důležité, aby žák během opakování poslechů rozpoznal důležité informace a porozuměl jim. Je na úvaze učitele, zda bude pracovat s transkriptem textu. Považujeme za efektivní zaměřit se „jen" na porozumění a pracovat ve výuce bez transkriptu (transkript lze využívat k zadáním domácích úkolů, v nichž si žák zopakuje naučené informace ve výuce).

Poznámka 11 (poslech, tvorba cvičení)

Při tvorbě cvičení k ověření porozumění slyšenému textu doporučujeme vyhýbat se doplňování slov do „čtecího" textu. „Čtecím" textem myslíme text, který je určen ke čtení s porozuměním (nikoli k poslechu s porozuměním). Nedoporučujeme tedy, aby žák doplňoval do transformovaného psaného („čtecího") textu informace, které získal ze slyšeného textu. Pro úroveň A1 je tento typ úlohy příliš náročný (nepokládáme za vhodné na dané úrovni kombinovat čtení, poslech a psaní/přiřazování). V určité míře lze tento typ úlohy uplatnit od úrovně B1.

Poznámka 12 (poslech, souhrnně)

Doporučujeme si vytisknout následující charakteristiky k poslechu s porozuměním (dále poslech). Body jsou formulovány obecně, nelze je vztahovat na všechny typy žáků. Pokud tedy tvrdíme například, že žák-cizinec potřebuje více času na řešení cvičení, míníme tím obvyklé srovnání s žákem s češtinou jako mateřštinou.

Při nácviku poslechu s porozuměním nezapomeňme, že žák-cizinec potřebuje:

- slyšet nahrávku vícekrát (v testování se obvykle text pouští dvakrát),
- dostatek času na řešení aktivit (žák čte zadání cvičení, pak poslouchá text, následně řeší úlohu).

Nezapomeňme….
- poslech zařazovat pravidelně, a to i přes dílčí poslechové aktivity (před nácvikem čtení žáci pracují s písní, seznamují se přes nahrávku s vybranými slovy/informacemi apod.),
- při řešení úloh žáka náležitě vést, sledovat ho, pomáhat mu a až poté zařadit samostatné řešení úloh,
- spojovat aktivity s produktivními činnostmi, tím žáka vést k tomu, aby byl schopen vytvářet vlastní texty na téma slyšeného, např. přes rozhovory, rolové hry,
- poskytovat pravidelnou, průběžnou a pozitivně formulovanou zpětnou vazbu,
- postupně vést žáky od upravených textů k porozumění autentických nahrávek.

9. DOPORUČENÍ K NÁCVIKU MLUVENÍ[39]

Poznámka 1 (mluvení)

Mluvení pro úrovně A1 a A2 je nutné nacvičovat **na tématech, která žák zná jak po stránce obsahové, tak i jazykové**. Téma je třeba zasadit do **typu cvičení, s nímž je žák obeznámen**. Během výuky je třeba aktivně **používat jazyk žákovi srozumitelný**.[40]
V jednotlivých aktivitách proto žák musí chápat instrukce[41] → vědět, o čem bude hovořit → k danému tématu si vybavit odpovídající jazykové prostředky (slovní zásobu, gramatiku), případně je vyhledává ve slovníku, na internetu apod. → mít čas na přípravu → cítit se bezpečně při mluvené produkci.
Ad jazyk učitele
Bezpečnému prostředí napomáhá, když si je žák vědom, že mu je učitel při nácviku nápomocen. Učitel vybízí k produkci žáky na nejnižších úrovních otázkami, které dané úrovni odpovídají. Přestože se snažíme o kultivované vyjadřování, nesmíme zapomínat, že žák nerozumí květnatým výpovědím. Řečené vysvětlujeme na dvou příkladech pro úroveň A1.

Příklad 1

Učitel pracuje s obrázkem: Co tam je? *(ukázat na míč)* Kdo tam je? *(ukázat na děti, neboť jde o známé slovo)* Co dělají? (případně Ano, hrají něco, ale co hrají?) Co to je za sport? Co tělocvik? Používáte tam míč? Co tam hrajete?

39 K rozvíjení dovednosti mluvení např. Thornbury 2005.
40 Cvejnová, J. a kol., 2008.
41 Hrdlička, Slezáková a kol., 2007.

Příklad 2

Co tam je? *(ukázat na 4 obrázky se sporty)* Jak se jmenují ty sporty? *(ukázat ještě jednou obrázky / na sporty)*

Z uvedených příkladů učitelových výpovědí upozorňujeme na následující věty:

Používáte tam míč? Co tam hrajete? -> Tam v daném kontextu znamená během tělocviku, v tělocvičně, na hřišti... Zmíněné formulace upřednostňujeme před *Používáte během tělocviku míč? Co hrajete na hřišti? Co používáte, když hrajete vybíjenou? S čím hrajete vybíjenou?*

Jak se jmenují ty sporty? -> Ukazovací zájmeno ty je spojeno s gestem. Už při výuce žáků na úrovni A2 je možné zvolit přirozenější konstrukci, tedy např. *Jaké sporty jsou na obrázku?*

Zejména na úrovni A1 se učitel musí vyjadřovat co nejjednodušeji, přestože bude produkovat věty nepřirozené (nepřirozenost vyjadřování je v souladu s úrovní A1). Pokud bude mluvit způsobem, kterému žák nerozumí, komunikaci nerozvine. Při výuce žáků s češtinou jako mateřštinou není uvedený postup vhodný, neboť by si jím žáci zautomatizovávali ne vždy adekvátní používání ukazovacích zájmen a příslovcí.
U žáků-cizinců je situace odlišná, na úrovni A1 je nutností domluvit se, následně (se zvyšující se úrovní komunikační kompetence) vést postupně žáky k vhodnějším formulacím.

Poznámka 2 (mluvení)

Podporování mluveného projevu může probíhat různě, avšak obzvláště u produktivních dovedností je pro žáka nenahraditelné povzbuzování a aktivní pomoc při projevu.

Učitel žákovi může usnadňovat projev různými způsoby, například poskytováním dostatečného času na odpověď (eliminace časového presu), přitakáváním, doformulováváním obtížnějších výpovědí. Na dvou příkladech níže vysvětlujeme použití přitakání a doformulovávání výpovědi.

Příklad 1

Žák se snaží vyjádřit myšlenku, jejíž formulace je pro něj obtížná.

K usnadnění situace je zapotřebí vytvořit bezpečné prostředí (žák nesmí mít strach udělat chybu, stydět se za řečové nedokonalosti) a poskytnout dostatečný čas na rozmyšlení výpovědi, její přípravu a zformulování. Ujištění žáka v tom, že má k dispozici na odpověď/reakci potřebný prostor, je pedagogicky přínosné. K takové podpoře

mnohdy postačí vhodná gesta, mimika nebo „kontaktní“ (často nežádoucí výplňková) slova, jejichž účelem je udržet rozhovor v chodu. Takovými slovy jsou např. *ehm, hm hm, no, ano, jo jo*. V daném okamžiku je podporování mluvení primárním cílem, je proto funkční do jisté míry upozadit nedokonalou výslovnost, korekci gramatických a lexikálních nedostatků[42] (mírou je srozumitelnost).

Příklad 2

Žák: Šel jsem domů, protože …eee *(žák hledá slova, učitel vycítí, že je třeba komunikaci posunout, z kontextu a z jeho gest je možné dedukovat odpověď)*

Učitel: …protože jsi měl hlad. Ano?

Poznámka 3 (mluvení)

Při mluvené produkci je třeba žáka podporovat a neustále jeho pokusy o splnění úlohy chválit. Pokud se vyskytují potíže s nácvikem mluvení a žák vnímá, že v přenesení informace není úspěšný, doporučujeme chválit doprovodné činnosti (např. malování, přiřazování slov k obrázku, vyslovování jednoduchých slov). Pozn. Pochvala je potřebná u „všech“ výkonů, u mluvení tento požadavek zdůrazňujeme, neboť komunikace (zejména mezi žáky) je primárně mluvená.

Poznámka 4 (mluvení)

Mluvení nacvičujeme **v komplexnosti**: tj. adekvátní prostředky jazykové (slovní zásobu, gramatiku), zvukové (výslovnost, intonace…), kompenzační strategie, sociokulturní dovednosti spojené s daným tématem (vhodnost

42 K práci s chybou v ústním projevu viz např. Hánková, 2011.

reakce na danou komunikační situaci, užívání ustálených konverzačních obratů, rozlišování formální a neformální komunikace a nácvik s nimi spojených jazykových prostředků, např. rozlišování tykání a vykání…)[43].

Poznámka 5 (mluvení)

V mluvení se více než v jiných dovednostech projevují určité žákovy vlastnosti, např. introverze, extroverze, stydlivost, asertivita. Rozdíly mezi žáky jsou přirozené a někdy bývá náročné udržet v práci s rozdílnými charaktery skupinovou dynamiku, přesto je nutné, aby dostal každý žák prostor k projevu. Pokud učitel vede rozhovor se skupinou, sleduje, kdo má ostych z vyjadřování před kolektivem. Těmto žákům může vyhovovat komunikace ve dvojicích. V každé vyučovací jednotce by se ke slovu měl dostat každý žák bez ohledu na formu (samostatný ústní projev, interakce se spolužákem, s učitelem aj.)[44].

Poznámka 6 (mluvení)

Při přípravě žáka na samostatný ústní projev (např. tvorba dialogu, příprava vět k obrázku, prezentace výsledku aktivity) je třeba poskytnout žáku-cizinci určitý čas před vlastním mluvením. Pokud je žák schopen připravit se samostatně, je přínosné ho ponechat, aby pracoval sám. V opačném případě je třeba, aby mu pedagog různými způsoby pomáhal, ale zároveň aby nemluvil za žáka, např. pokládá dodatečné / návodné otázky, upozorňuje na různé strategie (vede k tvorbě poznámek / bodů, využití kompenzačních strategií), směruje žáky ke splnění úkolu.

Poznámka 7 (mluvení)

Pro úspěšnou mluvenou komunikaci je třeba se věnovat frekventovaným konverzačním obratům, které si žák musí postupně zautomatizovat. Doporučujeme, aby pedagog nezařadil do jedné vyučovací jednotky velké množství obratů, aby postupoval cyklicky, žáka s nimi seznamoval pomalu a systematicky. Je výhodnější se v hodině zaměřit na jeden obrat a naučit se ho, než aby si žák zapsal do sešitu mnoho „frází“ bez důkladného procvičení.
K těmto cílům se osvědčilo využít strukturovaných minidialogů, vysvětlujeme níže na příkladu aktivity.
Příklad cvičení ve skupině žáků
Cvičení na zautomatizování obratu *NEMÁM TUŠENÍ* ve spojení s gestem, např. pokrčení ramen nebo adekvátní mimika úst
krok 1: Žáci se volně pohybují po prostoru, během nepřerušované chůze se potkávají, vyměňují si pozdrav (A: Ahoj., B: Ahoj.), pokračují v chůzi.
krok 2: Učitel napíše na tabuli dvě známé věty: Kolik je hodin? Kde je můj sešit.
Žáci se volně pohybují po prostoru, ve chvíli, kdy učitel řekne STOP, se žáci zastaví. Učitel položí jednu z otázek, žáci jednotně (sborově) odpovědí Nemám tušení a udělají vhodné gesto. Učitel může odpovídat s žáky a při tom ukazovat různé typy vhodných gest, případně zdůrazňovat melodii výpovědi, upozorňovat na komplikované hlásky (např. výslovnost hlásky Š).
krok 3: Učitel napíše na tabuli minidialog
A: Prosím tě, kolik je hodin?
B: Nemám tušení. *(gesto)* Ale prosím tě, kde je můj sešit.
A: Nemám tušení. *(gesto)*
B: Tak ahoj.
U gesta učitel např. pokrčí rameny. Žáci by s výslovností neměli mít potíže, neboť výpovědi byly prezentovány v předcházejících krocích. Nedoporučujeme minidialog s žáky více rozebírat, aby nebyla narušena vytvořená skupinová dynamika.
krok 4: Žáci se volně pohybují po prostoru, ve chvíli, kdy učitel řekne STOP, žáci vytvoří dvojici, realizují minidialog a znovu se dají do pohybu.

Poznámka 8 (mluvení)

Při řízeném nácviku mluvení bývá často využívanou aktivitou rolová hra. Žák-cizinec je jejím prostřednictvím vystaven simulovaným situacím a rolím, které si vyzkouší a nacvičí pro skutečnou situaci. V praxi pak prohlubuje získané zkušenosti v nesimulovaných situacích, např. ve vyučovacím procesu, v hovoru se spolužáky s češtinou jako mateřštinou.
Přestože jsou rolové hry účinnou a oblíbenou činností, je nutné, aby pedagog dobře zvážil vhodnost jejich zařazení. Žáci se z různých důvodů (kulturních, psychických aj.) nemusí cítit v těchto aktivitách dobře, proto by realizace tohoto typu aktivit mohla mít nežádoucí dopad (demotivace, ostych, strach z mluvení). To je jeden z důvodů, proč jsou v PL zastoupeny rolové hry jen příkladově.

43 Hrdlička, Slezáková a kol., 2007.
44 Nosálová a kol., 2018.

Poznámka 9 (mluvení, souhrnně)
Doporučujeme si vytisknout následující souhrnné informace k nácviku mluvení.

Nezapomeňme:

- při mluvené interakci je mluvení spojeno s poslechem (dvojí náročnost),
- maximálně využívat obrazový materiál (jeden z podnětů komunikace, vybavení si klíčových slov),
- žáka k mluvení motivovat, tedy ho povzbuzovat, chválit, pomáhat mu,
- ujistit se, že žák má před zadáním cvičení dostatečný slovní materiál pro vyřešení úlohy,
- aktivity časově limitovat,
- poskytnout prostor pro mluvení každému žákovi (nejen žákům např. extravertním).

1.2. Obecná doporučení k ZŠ2

Předcházející kapitola se týká obou věkových kategorií, pokud v rámci jednotlivých bodů/informací není uvedeno jinak. Obecná doporučení k ZŠ2 se věnují oblastem, kterými je třeba se speciálně zabývat při výuce žáků-cizinců ve věkové kategorii žáků v 6.–9. ročníku. Hlavním cílem je tedy rozšíření doporučení v předchozí kapitole o okruhy, jimž je při výuce ZŠ2 nutné věnovat speciální pozornost. Zprostředkovávané informace jsou seskupeny podle významových ohnisek, podle nichž je nazváno 9 následujících oddílů:

1. OSVOJENÉ TECHNIKY ÚLOH,

2. OSTYCH PŘI MLUVENÍ,

3. VEDENÍ K SAMOSTATNOSTI A PRÁCE SE SLOVNÍKEM,

4. AKTIVITY PRO ŽÁKY 6. ROČNÍKU, TEDY PRO ŽÁKY PŘECHÁZEJÍCÍ Z 1. STUPNĚ NA 2. STUPEŇ,

5. OBRÁZKY,

6. TEXTY,

7. ROZVOJ ČTENÁŘSTVÍ,

8. KDY SE VRÁTIT K PL ZŠ1,

9. PRAGMATIKA.

1. OSVOJENÉ TECHNIKY ÚLOH

Žáci, kteří nastoupí na 2. stupeň ZŠ, se mezi žáky s češtinou jako mateřštinou ocitají v náročné situaci nejen pro nižší úroveň komunikační kompetence v češtině, ale i pro odlišné studijní návyky a zkušenosti. U žáků 2. stupně jsou tyto disproporce často výrazně vnímány, např. v určitých zemích jsou žáci seznamováni s jinými typy úloh (v ČR se běžně užívá doplňování pravopisného jevu do slov, např. ě/je – s tímto typem cvičení se žáci seznamují už na 1. stupni ZŠ a na 2. stupni je už ovládají).[45] Se žáky-cizinci je následně nutné nejen zvyšovat úroveň komunikační kompetence, ale i vytvářet takové studijní návyky, které jsou pro vrstevníky s češtinou jako mateřštinou běžné. V jednotlivých metodických doporučeních uvádíme tipy, jak lze některých cvičení využít k tomu, aby učitel zjistil, zda žák umí řešit úlohy, které jsou pro danou věkovou kategorii ve školní praxi vnímány jako obvyklé (např. spojování, diktát, doplňování pravopisného jevu do slov).[46]

Doporučujeme tedy průběžně ověřovat, zda žák umí řešit základní úlohy a rozumí základním instrukcím. Zároveň je třeba zejména na nižších komunikačních úrovních předcházet přetížení z hlediska pochopení a „vstřebávání“ instrukcí. Z tohoto důvodu je vhodné, aby si učitel:

- pečlivě prošel celý pracovní list po stránce typů úloh a stylu výstavby cvičení,
- poznamenal, které typy úloh používaných v daném ročníku (ve škole) chybí a je nutné s nimi žáka seznámit,
- v rámci jedné vyučovací jednotky vytyčil maximálně jednu aktivitu, která seznamuje žáka s jiným typem úloh (tzn. s typem úlohy / cvičením, který není obsažen v pracovním listu),
- vytvořil vlastní databanku aktivit seznamujících s danou technikou řešení úloh (a aby nové / jiné typy úloh / cvičení žákům předkládal pravidelně).

Pokud učitel potřebuje žáka naučit psát diktáty, doplňovat jedno písmeno do slov, vybírat a používat zavedené zkratky (např. označování větných členů)…, není vhodné tyto činnosti ověřovat v jedné vyučovací jednotce, a to ani v případě, kdy se vyučující domnívá, že danou problematiku žák zvládne / zvládá bez potíží.

Příklad cvičení k technikám úloh viz např. A1_1 POSLECH–MLUVENÍ_ZŠ2, cvičení 1, metodické poznámky.

45 Nejběžnější techniky úloh ve výuce češtiny jako mateřštiny viz např. Čechová, Styblík, 1998.

46 Přípravu na řešení úloh je třeba zakomponovat do cvičení zacílených na zprostředkování různých jevů, na rozvoj komunikačních schopností a dovedností. Tím není myšleno vytknout si jako cíl hodiny např. psaní diktátu. Na různé typy aktivit připravujeme žáky postupně a v rámci jinak zacílených činností. Např. slova, která činila žáku-cizinci potíže, lze na konci bloku (tzn. po jejich prezentaci, po jejich užití v kontextu, procvičení) zapsat formou diktátu do slovníčku. Po zápisu je třeba, aby učitel písemný záznam zkontroloval a podal žákovi zpětnou vazbu. Tímto způsobem si žák-cizinec fixuje slovní zásobu (hlavní cíl aktivity) a zároveň se seznamuje s diktováním.

Cvičení na doplňování hlásek

Těmito cvičeními máme na mysli formu úloh, která se v českém školím prostředí užívá k nácviku českého pravopisu, např. **Doplňte malé, nebo velké písmeno. Doplňte y, ý, i, í.**

Kvůli častému výskytu tohoto typu cvičení předpokládáme, že učitel bude žáky na taková cvičení připravovat. Pro žáky, kteří se s danou formou dříve nesetkali, je nutné vytvářet zjednodušenou verzi aktivity.

Při tvorbě upozorňujeme na následující:

- postupujeme od jednoduchého ke složitějšímu (začínáme slovy, o kterých víme, že je žák zná),
- přestože chceme vést žáka k doplňování hlásek, zařazujeme předem jednodušší činnost: výběr velkého / malého písmene,
- do cvičení zařazujeme cíleně malé množství slov, u nichž předpokládáme žákovu znalost jejich významu,
- u cvičení na výběr (žák vybere velké, nebo malé písmeno) doporučujeme nechat na tabuli zapsaná slova z celého úkolu 1 (slova se i v doplňujících cvičeních opakují), neboť se tím zvýší pravděpodobnost žákova správného řešení, zafixování si pravidla psaní velkého / malého písmene a učitel může také ukazovat na zápis slov, která žákovi vysvětlil,
- pokud má žák potíž s latinkou, lze se zaměřit také na nácvik přepisu velkého / malého písmene, k čemuž úlohu upravíme v instrukci a poskytneme prostor na zápis písmene:

Pracujte podle vzoru. Vyberte a napište.

Vzor: (D/d) …d…ěti,

(K/k) …lára, (U/u)….čitel, (P/p)…án, (V/v)…ašek, (Ž/ž)…ák, (J/j)…ana

2. OSTYCH PŘI MLUVENÍ

Žáci na 2. stupni ZŠ se mnohdy více ostýchají mluvit, zejména před kolektivem. Příčiny těchto potíží mohou být rozličné, např. kulturní konvence, osobní rozdílnosti, změna projevu během dospívání, ostych z chyb, nenaplnitelná snaha o komplexní vyjadřování z důvodu nižší úrovně komunikační kompetence.

Proto je důležité podporovat jakoukoli snahu o mluvení a oceňovat ji. Pokud žák odpovídá na učitelovy otázky jednoslovně nebo jeho výpovědi obsahují velké množství nedostatků, musí mu učitel pomáhat a chválit ho.

Při nácviku mluvení je vhodné pozastavit se u cvičení, která vedou k samostatné mluvené produkci. V těchto fázích učitel zjistí, kteří žáci uvítají více času na reakci nebo budou potřebovat jiné vyučovací postupy.

Žáky vyšších ročníků (např. 8. a 9. ročníku) na úrovni A1 je třeba uklidňovat v tom, že se ve svých odpovědích prozatím nemohou řečově vyjádřit komplexně. Učitel takové žáky vede k tomu, aby maximálně využívali naučených prostředků komunikace a případně i pomocných materiálů jako např. slovníku, internetu.

3. VEDENÍ K SAMOSTATNOSTI A PRÁCE SE SLOVNÍKEM

V ZŠ2 vedeme žáky k rozvíjení schopnosti funkčně používat slovník, zapisovat si slovíčka, dělat si poznámky a podle nich pak připravovat prezentaci.

Tímto rozvíjíme nejen studijní návyky, ale vedeme žáky k hledání řešení v případě, že se neumějí vyjádřit (použijí slovník, připraví si odpověď, požádají o prostor na přípravu…).[47] K těmto cílům se zejména v potextových cvičeních vyskytují odpovídající aktivity.

Z těchto důvodů se v PL ZŠ2 vyskytují aktivity zahrnující samostatnou práci (např. přípravu jednoduchých výpovědí) a instrukce k práci se slovníkem.

47 Na 2. stupni ZŠ se žáci-cizinci seznamují s množstvím odborné slovní zásoby, k výuce matematiky a dějepisu viz např. Moe, Härmälä, 2015.

4. AKTIVITY PRO ŽÁKY 6. ROČNÍKU, TEDY PRO ŽÁKY PŘECHÁZEJÍCÍ Z 1. STUPNĚ NA 2. STUPEŇ

V PL pro ZŠ2 se nevyskytují některé úlohy, např. úlohy využívající malování obrázků. Při výuce žáků 6. ročníku doporučujeme, aby se učitel na základě pozorování rozhodl, zda bude využívat PL ZŠ1 nebo ZŠ2, případně bude vytvářet speciální PL pro konkrétní žáky (zde je vhodná kombinace cvičení pro ZŠ1 a ZŠ2).

Lze očekávat, že někteří žáci budou kognitivně připraveni pracovat s PL pro ZŠ2, u jiných je funkčnější pozvolna přecházet k PL ZŠ2 během 6. ročníku. V případě žáků na začátku 6. ročníku doporučujeme, aby učitel do výuky nejprve zařadil PL ZŠ1, postupně do nich začlenil aktivity z PL ZŠ2 a až následně se plně přešel k PL ZŠ2.

5. OBRÁZKY

Pro PL ZŠ2 nejsou vytvářeny speciální ilustrace (tzn. odlišné od ZŠ1). Obrázky pro ZŠ1 byly vytvářeny tak, aby dobře vystihovaly význam slov. Doporučujeme učiteli, aby si před prací s PL prošel databanku obrázků a vybíral takové obrázky, které mu připadají vhodné/vhodnější. Například pokud učitel pracuje se žáky vyšších ročníků, je možné použít obrázek lyžaře, který je věkově blíže žákům 8., 9. ročníku. Srovnej:

Pokud žáci z různých důvodů styl ilustrací odmítají a učitel nedokáže přimět žáka koncentrovat se na význam, doporučujeme vytvářet si vlastní databanku.

6. TEXTY

Texty v PL se ve většině případů dají využít pro 1. i 2. stupeň. Témata se týkají většinou školního prostředí nebo prostředí se školou spojeného. V dlouhém textu pro úroveň B1 jsou jako téma zvoleny pohádky – pro 1. stupeň ZŠ jde o téma blízké zájmu žáků, na konci 2. stupně ZŠ je téma vnímáno spíše jako učivo z literatury.

Nahrávky různých poslechových textů ZŠ1 a ZŠ2 jsou buď stejné, nebo se od sebe liší konkrétními detaily, např. oslovení „děti“ není vhodné pro žáky 2. stupně.

7. ROZVOJ ČTENÁŘSTVÍ

I sebemenší zájem o čtení textů musí být oceněn, a to i v případě, že žák zmíní literaturu, kterou učitel může vnímat jako literaturu pod čtenářskou úroveň daného ročníku (např. Čtyřlístek nebo komiksy pro mladší školáky typu Asterix). V takovýchto situacích by měl pedagog předkládat vhodné knihy ke čtení, avšak při jejich výběru by měl zvažovat následující oblasti:

• žákovy zájmy,

• jazykovou adekvátnost literatury (myslet na jazykové schopnosti a dovednosti konkrétního žáka),

• obsahovou adekvátnost (je třeba zvažovat věk konkrétního žáka, jeho mentální a kognitivní vývoj, jeho kulturní a sociální zázemí apod.).

Pokud si učitel s doporučením není jistý, může zkusit číst v jedné hodině úryvek z určité knihy, hovořit o ní s žákem a ve společné diskuzi dojít k rozhodnutí pro/proti čtení daného textu.

Pokud žák nejeví zájem o čtenářství, je vhodné začínat populárními jednoduchými texty oblíbenými v kolektivu (např. časopisy). Na úrovni A2 a B1 je oblíbeným žánrem komiks (např. manga), a to jak v případě žáků-cizinců, tak žáků s češtinou jako mateřštinou. Pokud je nějaký žánr (v určité době) populární, doporučujeme jeho nákup do školní knihovny, neboť se tak žáci vedou nejen čtení, ale zároveň je jim poskytována možnost zařazení do kolektivu.

8. KDY SE VRÁTIT K PL ZŠ1

Pokud je žák v nižších ročnících 2. stupně ZŠ (např. 6. ročníku) nebo je žák méně kognitivně vyspělý, doporučujeme pracovat s PL pro 1. stupeň ZŠ. Texty jsou velmi podobné, avšak úlohy jsou odlišně zpracovány. PL předkládáme odděleně pro ZŠ1 a ZŠ2, aby byly metodické poznámky a určité změny aktivit v obou kategoriích přehledné a prakticky využitelnější.

Pokud učitel zpozoruje, že mají žáci potíže s úlohou, je třeba se ujistit, že problémy nejsou spojeny s nedostatečným porozuměním instrukcím. Pokud potíže nejsou spojeny „jen“ s instrukcemi, je vhodné zvolit jednodušší variantu zadání úlohy nebo přejít k PL pro 1. stupeň ZŠ.

9. PRAGMATIKA[48]

Na 2. stupni ZŠ jsou žáci schopni realizovat aktivity spojené s pragmatikou, které lze vytvořit k mnohým úlohám v PL pro ZŠ1. Pro kognitivně méně vyspělé žáky či žáky 6. ročníku představuje pochopení řady pragmatických aspektů překážku, proto doporučujeme, aby učitel dobře zvážil, jak/zda bude taková cvičení využívat.

Následující příklad představuje úlohu, během níž si žák zvyká na otázky obsahující sloveso v negaci a učí se odpovídat kladným slovesem. Tato aktivita se osvědčila jako funkční u žáků 8. ročníku (skupina žáků-Slovanů), kteří přecházeli na úroveň A2. Uvedené cvičení je modifikací cvičení 1 c) z PL POSLECH–MLUVENÍ pro ZŠ1, A1_2. Zmíněná adaptace je zaměřena na cílovou skupinu starších žáků 2. stupně, nedoporučujeme proto používat cvičení s žáky např. 6. ročníku nebo 1. stupně ZŠ.

Příklad cvičení je pro přehlednost umístěn jako celek na další stránku.

48 Podle Encyklopedie lingvistiky je pragmatika „disciplína pozorující užívání jazykových prostředků, konkrétně hláskových, morfologických a syntaktických, při dosahování efektivní komunikace. Blíže lze pragmatiku definovat jako studium významu v kontextu.“ (www.encyklopedieoltk.upol.cz).

Pracuj podle vzoru. Odpověz. Řekni vždy větu.

Vzor:

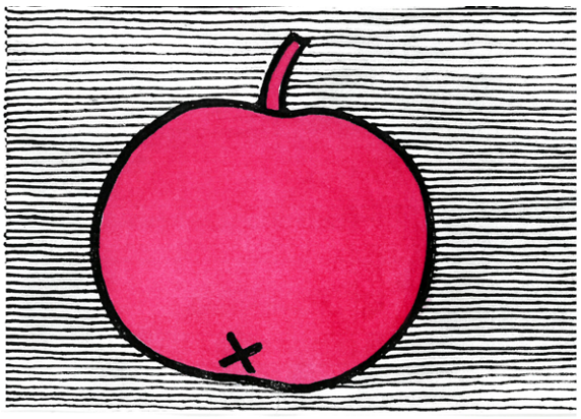
A: Je to matematika? B: Ne, není.

A: Není to kniha? B: Ne, není.

A: Není to čeština? B: Ne, není.

A: Je to čokoláda? B: Je to čokoláda.

a)

Je to paní učitelka? Je to tělocvik? Není to hudební výchova? Je to jablko?

b)

Je to čeština? Je to třída? Není to matematika? Je to učebnice?

(Klíč: Ano. / Ano, je. / (Ano, …) To je čokoláda / jablko / učebnice).

Cílem tohoto cvičení je, aby si žák zvykl na otázky obsahující sloveso v negaci. Pokud by odpověď (např. Ano, to je čokoláda / jablko / učebnice.) činila potíže, je efektivní, aby byly do úkolu zařazeny i další obrázky (lze využít databanku obrázků).

Příklad dalšího ztížení úkolu s cílem fixace odpovědi na otázku se slovesem v záporu. V této činnosti žáci odpovídají na sloveso v záporu pozitivně, tzn. A: Není to čokoláda? B: Ano, je. V tento moment je snazší vést žáka k odpovědi Je to čokoláda, čímž se vyhne náročné odpovědi.

Pracujte ve dvojicích. Říkejte, co to je a co to není.

Žáci pracují ve dvojicích, dávají si navzájem otázky a odpovědi.

Například

Žák A: Není to dům? Žák B: Ano, je to dům.

Žák A: Není to muž? Žák B: Ne, není to muž. / Ne, to je žena.

Otázky obsahující sloveso v záporu jsou sice těžké, ale objevují se v praxi i v těch nejjednodušších větách. Zde proto ilustrujeme, jak je možné i na A1 nacvičit porozumění otázce (negativní sloveso zde plní funkci zvýšené slušnosti) a podání adekvátní odpovědi.

Nedoporučujeme (jak z hlediska věkové kategorie, tak jazykové náročnosti) vysvětlovat pragmatický rozdíl mezi otázkami *Není to čokoláda? Je to čokoláda?* atd.

1.3. Instrukce a aktivita na seznámení s instrukcemi

Instrukce u cvičení v PL jsou inspirovány základními instrukcemi, které se nacházejí v učebnicích češtiny a cizích jazyků. V metodických a výukových materiálech (MVM) materiálech se jimi nemíní pokyny, které podává učitel během výuky (např. Otevřete si knihy, Smaž prosím tabuli), nýbrž části zadání u cvičení (např. *Přečti si text a odpověz na otázky*).

Této oblasti věnujeme speciální pozornost. Instrukce jsou totiž abstraktní věty, které je nutné žáku-cizinci pečlivě vysvětlit, neboť na jejich porozumění závisí úspěšné plnění úloh. Pokud se žák-cizinec pod supervizí učitele naučí s instrukcemi v PL pracovat, bude úspěšnější v porozumění určitým instrukcím v učebnicích různých předmětů (např. *Přečti si text*). Z tohoto důvodu je práce s instrukcemi obsažena v některých poznámkách oddílu OBECNÁ DOPORUČENÍ (zde se upozorňuje na základní principy práce s instrukcemi), k nejdůležitějším instrukcím byly vytvořeny speciální ilustrace (obrazové znázornění instrukcí), je prezentována jedna z možných aktivit pro vysvětlení a fixaci vybraných instrukcí. Této problematice se věnují i učebnice češtiny pro cizince, např. Boccou Kestřánková a kol., učebnice A1 a A2 (překlad instrukcí do jiných jazyků, obrazové ztvárnění, cvičení na fixaci instrukcí).

AKTIVITA NA SEZNÁMENÍ S INSTRUKCEMI

Cíl: naučit žáka základní instrukce, aby mohl pracovat s nejběžnějšími cvičeními

Učitel bude potřebovat:

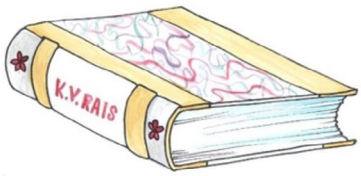
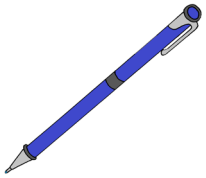
a) symboly pro ČTENÍ, PSANÍ, POSLECH, MLUVENÍ a cca 6 obrázků znázorňujících instrukce (viz obrázky a symboly k aktivitě níže, příp. viz databanku ilustrací),[49]

b) znění instrukcí (pokud bude vytištěno přímo z této aktivity, je třeba odstřihnout písemnou část),

c) 4 předměty (např. věci), z nichž každý je typický pro jednu řečovou dovednost, např. sluchátka pro poslech, tužka pro psaní, kniha pro čtení, obrázek úst k mluvení, a dále papíry s pojmenováním řečových dovedností (4 papíry: pro ČTENÍ, PSANÍ, POSLECH, MLUVENÍ). Pokud učitel z různých důvodů nemůže použít konkrétní předměty, může obrázky sluchátek, tužky, knihy a úst najít v databance ilustrací. Tyto obrázky lze vytisknout na větší formát, čímž by i vizuálně stály hierarchicky nad obrázky s instrukcemi. V praxi však doporučujeme, aby byly na papíře znázorněné „jen“ instrukce a řečové dovednosti byly spojeny s konkrétní věcí/předmětem.[50]

Příkladová příprava materiálů (konkrétní počet zprostředkovávaných instrukcí závisí na učiteli), tento bod zároveň slouží jako „klíč“ aktivity[51]:

Obrázky označující řečové dovednosti

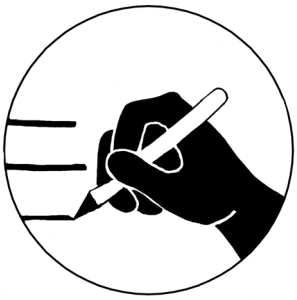
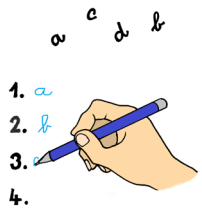
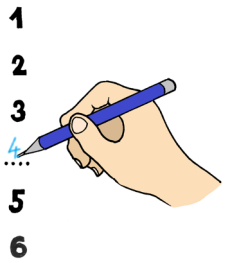
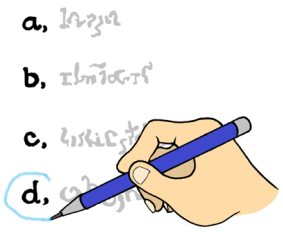
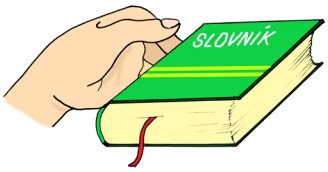
<table>
<tr>
<td>ČTENÍ </td>
<td>POSLECH </td>
</tr>
<tr>
<td>PSANÍ </td>
<td>MLUVENÍ </td>
</tr>
</table>

49 Přesný počet obrázků s instrukcemi neuvádíme. Toto rozhodnutí je na učiteli, závisí na cílech výuky a na konkrétní skupině (např. na jazykové kompetenci žáků, jejich zkušenostech, jejich rytmu práce a potřebách).

50 Zdůvodnění doporučení: Jedním ze záměrů kroku tohoto cvičení je, aby si žák dovednost spojoval s nejtypičtější činností v dané řečové dovednosti, tzn. např. symbol PSANÍ lze s instrukcí Napiš. K tomu je však zapotřebí parcelace/rozložení kroků. Nedoporučujeme proto, aby v této aktivitě byly ke značení řečových dovedností využívány symboly, neboť k takovému spojení je třeba žáky postupně dovést (v popisované aktivitě dochází k propojení symbolu s instrukcemi až v kroku 6). Zároveň je nežádoucí, aby symboly měly v první části aktivity duplicitní význam: symbol jako označení řečové dovednosti, symbol jako znázornění významu nejběžnější instrukce dané jazykové dovednosti (např. Čti.).

51 Poznámka ke klíči: Přiřazení k jazykovým dovednostem je v mnoha případech diskutabilní, mnohdy záleží na učiteli a na rozhovoru se skupinou, kam bude instrukce zařazena.

Instrukce

Čti. 	**Napiš.**
Poslechni si text. 	**Řekni … (např. Řekni, co tam je.).**
Odpověz. 	**Seřaď.**
Doplň. 	**Vyber.**
Pracujte ve dvojici. 	**Povídejte si.**
Můžeš pracovat se slovníkem. 	**Pracujte ve skupině.**

Časový odhad aktivity: nelze určit (kognitivně rozvinutý žák na úrovni B1 pocházející z kulturního prostředí, které je českému blízké, může potřebovat na celou aktivitu 1 vyučovací hodinu, naopak úroveň A1 bude vyžadovat vyšší časovou dotaci).

Doporučujeme, aby učitel přizpůsobil počet předložených instrukcí (tj. i obrázků) tomu, aby kroky 1–3 byly realizované během jednoho setkání s učitelem (tj. jedna vyučovací jednotka, dvouhodina, blok…).

Doporučujeme, aby si učitel připravil ke zprostředkování maximálně 10 instrukcí, aby nezahltil žáky množstvím nových slov.

Popis aktivity

Aktivita se skládá ze **7 kroků**:

1) žáci si obrázky prohlížejí (seznámí se s obrázky bez napsaných instrukcí),

2) učitel vybere ve třídě 4 místa (např. rohy místnosti) a každé označí podle jedné řečové dovednosti (např. na lavici položí knihu a vedle papír s nápisem ČTENÍ),

3) žáci dostanou znění instrukcí a hledají k nim odpovídající obrázek,

4) žáci připevňují (např. lepí, spínají sešívačkou) instrukci pod náležitý obrázek,

5) učitel s žáky nacvičuje výslovnost instrukcí a připomíná jejich význam,

6) obrázky s popisy jsou připevněny na transparentní místo (např. na přenosný stojan),

7) během další práce (např. čtení textu) učitel při zadání instrukce ukazuje na transparentní místo s vyvěšenými instrukcemi.

Podrobné metodické komentáře k uvedeným krokům

Krok 1: seznámení žáků s obrázky

Na lavici uprostřed třídy položíme vytištěné obrázky a symboly. Žáci pozorují obrázky, mohou (ale nemusí) je komentovat. Tímto se žáci připravují na krok 2.

Upozornění: V této fázi prozatím není pod žádným z obrázků napsáno znění instrukce, tato činnost následuje v kroku 3.

Krok 2: místa podle řečových dovedností

Učitel vybere ve třídě 4 místa (např. rohy místnosti),[52] na každé místo položí předmět znázorňující jednu řečovou dovednost a papír s jejím názvem (např. na lavici položí knihu a vedle papír ČTENÍ).

Učitel žákům tato místa ukáže, vysvětlí, co označují přítomné předměty. Možný postup práce uvádíme na následujícím příkladu.

Příklad

Učitel klade jednoduché otázky u knihy jako předmětu znázorňujícího čtení: Co je to? (*žák jednoslovně odpoví)* Ano, to je kniha. (*pantomimicky naznačuje čtení)* Co dělám? (*žák odpoví a použije nenáležitou formu slovesa číst*) Já ti rozumím. Máš pravdu. Číst, já čtu. Tady je papír. Co tam je? *žák přečte slovo ČTENÍ* Výborně, čtení. (*spojí papír s knihou)*

Krok 3: přiřazení obrázků k instrukcím podle řečových dovedností

Učitel rozdá žákům lístečky se zněním instrukcí, žáci je čtou a přiřazují k odpovídajícímu obrázku.

Doporučujeme, aby byly písemné instrukce předloženy až v tomto kroku. Po celou dobu práce je nutná učitelova supervize.

52 Tato 4 místa vybíráme kvůli následujícímu kroku 3, v němž budou instrukce rozčleněny do 4 skupin.

Instrukce, které nelze jednoznačně přiřadit (např. *Pracujte ve dvojici*), vytvoří skupinu 5. Tyto obrázky zůstanou na místě, nebudou přeneseny, tím se přirozeně uprostřed třídy vytvoří 5. místo (pozn. toto místo není k řečové dovednosti, proto nevyžaduje žádný předmět k významovému propojení jako např. kniha a čtení).

Krok 4: připevňování instrukce k obrázku a první hlasité čtení

Po učitelově kontrole žáci připevňují (např. lepí, spínají sešívačkou) instrukci pod náležitý obrázek. Učitel instrukce hlasitě čte, žáci je nahlas opakují.

Krok 5: nácvik výslovnosti instrukcí a fixace významu instrukcí

Tento krok spočívá v následujících činnostech:

- hlasité čtení instrukce,
- časté opakování hlasitého čtení instrukce,
- pečlivé vyslovování (ve skupinové práci je třeba věnovat se výslovnosti jednotlivců),
- v případě potřeby učitel připíše výslovnostní transkript pod instrukci (žák si tím může připomenout výslovnost i později).

Krok 6: společné umístění instrukcí s jejich popisy

Žáci pod supervizí učitele připevňují obrázky s popisy na transparentní místo (např. na zeď třídy, na nástěnku, na přenosný stojan).

Při vyvěšování papírů je vhodné se držet 5 skupin (4 řečové dovednosti, 5. skupina bude pro obrázky nezařaditelné podle řečových dovedností). Při řazení listů proto doporučujeme držet se následující posloupnosti:

- 1. místo: papír ČTENÍ/PSANÍ/POSLECH/MLUVENÍ/DALŠÍ,
- 2. místo: instrukce se symbolem (tzn. *Čti, Napiš, Poslechni si text, Řekni* …),
- 3. následují: zbylé obrázky s instrukcemi.

Tímto řazením docílíme toho, že si žák název dovednosti bude spojovat s nejtypičtejší činností, např.:

- 1. místo: ČTENÍ (**nápis**),
- 2. místo: *Čti* + **symbol** čtení (tj. instrukce s vizualizací),
- 3. místo: *Můžeš pracovat se slovníkem* (tj. další **instrukce** týkající se čtení, spolu **s obrázkem**).

Skupiny (instrukce podle řečových dovedností) jsou v této aktivitě **početně malé**. Předpokládáme, že další instrukce budou postupem času přibývat. Nevzniknou sice další kategorie instrukcí, ale žáci si na dané místo budou připisovat nové vysvětlené instrukce. Opakujeme, že by v této aktivitě nemělo být zprostředkováno více instrukcí, než je žák schopen vstřebat. Podle naznačeného systému je však možné tento omezený počet postupně rozšiřovat a dále využívat.

Krok 7: práce se cvičením s odkazováním na vystavené obrázky s instrukcemi

Učitel přejde k libovolné aktivitě (např. práce s textem). V této aktivitě budou realizovány alespoň 3 probrané instrukce. Během vysvětlování instrukcí učitel ukazuje na transparentní místo s napsanými instrukcemi. V tomto kroku vedeme žáky k tomu, aby se naučili využívat vzniklý materiál (např. obrázky na stojanu).

Doporučujeme, aby učitel vyzýval žáky k tomu, aby se šli sami podívat na dané místo, jestliže instrukci nerozumí. Tento postup upřednostňujeme před opětovným vysvětlením instrukce (žáci takto mají možnost rozpomenout se na význam zadané činnosti a naučit se využívat nové pomůcky). Pokud by byly s pochopením instrukce potíže, učitel ji opětovně vysvětlí.

1.4. Literatura pro výukové materiály

A. POUŽITÁ LITERATURA

BISCHOFOVÁ, Jana, HRDLIČKA, Milan. *Sociokulturní minimum pro azylanty*. Brno: SOZE, 2007.

BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie. *Jevištní tvar jako jedna z možných metod výuky češtiny pro cizince*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-3283-4.

BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie. *Rozvoj dovednosti psaní u neslyšících žáků*. KOLEKTIV AUTORŮ. Výuka českého jazyka pro žáky se sluchovým postižením: Čeština jako druhý jazyk, 2. část, metodická podpora pro učitele. Praha: NÚV, 2019, s. 88–106. ISBN 978-80-7481-241-5.

BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie a Dagmar ŠTĚPÁNKOVÁ, Kateřina VODIČKOVÁ. *Čeština pro cizince: úroveň A1 a A2*. Brno: Edika, 2017. ISBN 978-80-266-1187-5.

BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie a Kateřina VODIČKOVÁA. *Dovednost čtení s porozuměním a psaní v Evropském jazykovém portfoliu* [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/22243/DOVEDNOST-CTENI-S-POROZUMENIM-A-PSANI-PRO-UROVNE-A1-B2-PODLE-SPOLECNEHO-EVROPSKEHO-REFERENCNIHO-RAMCE-PRO-JAZYKY-PRO-ZAKY-CIZINCE.html/?nahled=1

BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie a Kateřina VODIČKOVÁB. *Dovednost čtení s porozuměním v doplňku SERRJ s novými deskriptory – CEFR Companion Volume* [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/22244/DOVEDNOST-CTENI-S-POROZUMENIM-V-DOPLNKU-SERRJ-S-NOVYMI-DESKRIPTORY---CEFR-COMPANION-VOLUME.html/

BOCCOU KESTŘÁNKOVÁ, Marie a Kateřina VODIČKOVÁC. *Dovednost psaní v doplňku SERRJ s novými deskriptory – CEFR Companion Volume* [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/22245/DOVEDNOST-PSANI-V-DOPLNKU-SERRJ-S-NOVYMI-DESKRIPTORY---CEFR-COMPANION-VOLUME.html/

CEFR Companion Volume with New Descriptors (2018A): Collated Representative Samples of Language Competences Developed for Young Learners aged 7-10 years [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://rm.coe.int/collated-representative-samples-descriptors-young-learners-volume-1-ag/16808b1688

CEFR Companion Volume with New Descriptors (2018B): Collated Representative Samples of Language Competences Developed for Young Learners aged 11-15 years [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680697fc9

CVEJNOVÁ, Jitka a Jana ČEMUSOVÁ, HRDLIČKA, Milan, CHVOJKOVÁ, Petra, KESTŘÁNKOVÁ, Marie, LUKÁŠOVÁ, Jitka, SLEZÁKOVÁ, Milan, VLASÁKOVÁ, Kateřina. *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze Praha, 2008. [cit. 2022-03-04]. ISBN 978-80-87000-24-3. Dostupné z: https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/cest_pro_ciz_final.pdf

CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1743-5.

ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství.* Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85937-47-6.

ČECHOVÁ, Marie. *Komunikační a slohová výchova.* Praha: ISV, 1998. ISBN 80-85866-32-3.

ČERMÁK, František. *Obecná a spisovná čeština: Poměr, funkce a metodologie. Spisovnost a nespisovnost dnes.* Brno, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 1996, s. 14–18.

DOLEŽÍ, Linda, ed. *Začínáme učit češtinu pro děti-cizince (mladší školní věk)*. Praha: AUČCJ, 2013. ISBN 978-80-907554-1-3. Dostupné z: https://www.auccj.cz/zaciname-ucit-cestinu-pro-deti%E2%80%91cizince-mladsi-skolni-vek/

Evropské jazykové portfolio [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://ejp.rvp.cz/

Encyklopedie lingvistiky [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: www.encyklopedieoltk.upol.cz

HÁNKOVÁ, Dana. Práce s chybou v ústním a písemném projevu studentů čeština jako cizího jazyka 2011. *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2011*. Praha, Akropolis, 2011, s. 115–124.

HEDBÁVNÁ, Barbora, JANOUŠKOVÁ, Jana, VEROŇKOVÁ, Jitka. Výslovnost češtiny u cizinců – poznámky k metodám výuky. *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2007–2009*. Praha, Akropolis, 2009, s. 27–34.

HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1283-7.

HLADKÁ, Zdeňka. *Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS).Naše řeč.* Praha: ÚJČ AV ČR, 2006, roč. 89, č. 2, s. 73-88.

HRDLIČKA, Milan, SLEZÁKOVÁ, Markéta a kol. *Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince – příručka.* Praha 2007.

HRDLIČKA, Milan. *Gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka: k prezentaci gramatiky českého jazyka v učebnicích češtiny pro cizince.* V Praze: Karolinum, 2009. Acta Universitatis Carolinae. ISBN 978-80-246-1527-1.

JAKOBS, Eva-Maria a Daniel PERRIN, ed. *Handbook of Writing and Text Production.* Berlin/Boston: De Gruyter, 2014. Handbook of applied Linguistics, 10. ISBN 978-3-11-022067-4.

KELLY, Gerald. *How to teach pronunciation* [online]. Harlow: Longman, 2000 [cit. 2022-03-10]. How to. ISBN 0582429757.

KOCOUREK, Jiří a Eva PECHOVÁ, ed. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Praha: H&H + Klub Hanoi, 2006.

KRESIN, Susan C.: Výuka češtiny pro anglicky mluvící studenty: gramatické a pragmatické obtížnosti. *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2005–2006.* Praha, Akropolis, 2006, s. 127–138.

KULIČ, Václav. *Chyba a učení: funkce chybného výkonu v učení a v jeho řízení.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. Knižnice psychologické literatury.

LUKÁŠOVÁ, Jitka. K lingvodidaktickým aspektům poslechu: teorie zpracování informací a strategie poslechu. ŠMEJKALOVÁ, Martina, ed. *Nové trendy v didaktice českého jazyka.* Praha: PedF UK, 2011. S. 155–164.

MACHKOVÁ, Eva. *Metodika dramatické výchovy: zásobník dramatických her a improvizací. 9. vyd.* Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 2002. ISBN 80-7068-166-7.

MALEY, Alan a Alan DUFF. *Drama techniques in language learning: a resource book of communication activities for language teachers.* Cambridge: Cambridge University Press, 1991. Cambridge handbooks for language teachers. ISBN 0521288681.

MARUŠÁK, Radek. *Literatura v akci: metody dramatické výchovy při práci s uměleckou literaturou*. V Praze: Akademie múzických umění, 2010. ISBN 978-80-7331-172-8.

MOE, Eli, Marita HÄRMÄLÄ a kol. *Language skills for successful subject learning: CEFR-linked descriptors for mathematics and history/civics* [online]. Strasbourg Cedex: Council of Europe Publishing, 2015 [cit. 2022-03-06]. ISBN 978-92-871-8153-4. Dostupné z: https://www.ecml.at/Portals/1/mtp4/language_descriptors/documents/language-descriptors-EN.pdf

NOSÁLOVÁ, Barbora. *Učíme češtinu jako druhý jazyk: průvodce pro učitele.* Praha: Meta, 2018. ISBN 978-80-88171-12-6.

ONDRÁKOVÁ, Jana. *Chyba a učení cizím jazykům.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. Acta Universitatis Reginaehradecensis. ISBN 80-7041-654-8.

PALKOVÁ, Zdena. *Základní kurs české výslovnosti (pro cizince)*. 2. přepr. (1. v SPN) vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

PALKOVÁ, Zdena. Některé problémové jevy výslovnosti a Intonace v současné spisovné češtině. *Přednášky z XXXVII. běhu Letní školy slovanských studií.* Praha, Univerzita Karlova, 1995, s. 103–109.

PALKOVÁ, Zdena. Charakteristické rysy zvukové stavby češtiny *Přednášky z XLIX běhu Letní školy slovanských studií.* Praha, Filozofická fakulta UK, 2006, s. 22–34.

PERCLOVÁ, Radka. Psaní – text, pisatel a čtenář. *Cizí jazyky: časopis pro teorii a praxi.* 1996/1997, 40 (7–8), 113–114. ISSN 1210-0811.

PROCHÁZKOVÁ, Petra. *Sociokulturní minimum pro malé cizince* [online]. Praha: META, 2010. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z:
https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/sociokulturni_minimum_pro_male_cizince_viet_0.pdf
https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/sociokulturni_minimum_pro_male_cizince_mong_0.pdf
https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/sociokulturni_minimum_pro_male_cizince_ukr_0.pdf

RICHARDS, Jack C. a Theodore S. RODGERS. *Approaches and methods in language teaching.* Third edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. ISBN 978-1-107-67596-4.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky: jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme. 2. české vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1425-2.

ŠINDELÁŘOVÁ, Jaromíra. Morfologické odlišnosti spisovné a obecné češtiny z pohledu cizince. *Čeština – jazyk slovanský* 4. Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě 2010, s. 199–207.

ŠINDELÁŘOVÁ, Jaromíra a ŠKODOVÁ, Svatava. *Metodika práce s žáky-cizinci v základní škole.* Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2012. ISBN 978-80-7414-559-9.

ŠKODOVÁ, Svatava. *Kapitoly z lingvodidaktiky češtiny jako cizího jazyka.* Liberec: TUL, 2012. ISBN 978-80-7372-847-2.

ŠVRČINOVÁ, Martina a kol.: *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference. Práce s chybou ve výuce cizích jazyků (včetně češtiny pro cizince).* [CD-ROM] Univerzita Karlova v Praze Ústav jazykové a odborné přípravy, 2014.

THORNBURY, Scott. *How to teach grammar.* Harlow: Longman, 1999. How to. ISBN 0582339324.

THORNBURY, Scott. *How to teach vocabulary.* Harlow: Longman, 2002. How to. ISBN 0582429668.

THORNBURY, Scott. *How to teach speaking.* Harlow: Longman, 2005. How to. ISBN 9780582853591.

VASQUEZ, Martin. *Principy divadelní improvizace: (v prostředí Zápasů v divadelní improvizaci)*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2009. ISBN 978-80-86928-66-1.

VASILJEV, Ivo. Gramatika, pragmatika, komunikace. *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2006–2007*. Praha, Akropolis, 2007, s. 65–77.

VODIČKOVÁ, Kateřina. Rozvoj čtenářských dovedností. KOLEKTIV AUTORŮ. *Výuka českého jazyka pro žáky se sluchovým postižením: Čeština jako druhý jazyk, 2. část, metodická podpora pro učitele.* Praha: NÚV, 2019, s. 73–87. ISBN 978-80-7481-241-5.

WIDDOWSON, H. G. *Teaching language as communication.* Oxford: Oxford University Press, 1990. ISBN 0194370771.

WOODALL, Billy R. Language Switching: Using the First Language while Writing in a Second Language. *Journal of Second Language Writing.* 2002, 11(1), 7–29. ISSN 1060-3743.

ZATOVKAŇUK, Mikuláš. *Mezijazyková a vnitrojazyková interference ; zprac. Mikoláš Zatovkaňuk a kol.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979.

ZÍKOVÁ, Magdalena. Nejčastější výslovnostní chyby v češtině u mluvčích slovanských a asijských jazyků. *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ) 2012*. Praha, Akropolis, 2012, s. 113–128.

B. VYBRANÉ ROZŠIŘUJÍCÍ ZDROJE

- https://www.auccj.cz/
- https://cizinci.npi.cz/
- https://meta-ops.eu
- https://www.inkluzivniskola.cz
- https://www.krajanekvesvete.cz
- http://ujop.cuni.cz/upload/stories/vtc/vokabularm_a1_cs.pdf
  (vokabulář k certifikované zkoušce z češtiny CCE-A1 pro mládež)
- http://ujop.cuni.cz/upload/stories/vtc/vokabularm_a2_cs.pdf
  (vokabulář k certifikované zkoušce z češtiny CCE-A2 pro mládež)
- Evaluátor diskurzu pro cizince – Evald 4.0 pro cizince.
  Dostupné z: https://ufal.mff.cuni.cz/evald/evald-foreigners
  (přiřazení textů Ž-C k jazykové úrovni)
- Korpus MERLIN. Dostupné z: https://merlin-platform.eu
  (ukázky textů jinojazyčných mluvčích češtiny podle úrovní)
- Překladové slovníčky základních pojmů učiva ZŠ (čeština, ukrajinština, ruština, vietnamština, angličtina, mongolština, čínština) – M. Turbová, V. Lendělová, P. Müllerová, T. Thi Phuong Mai, M. Janeček, B. Hrobařová a M. Šulista, META, o. p. s. Dostupné z: https://www.inkluzivniskola.cz/prekladove-slovnicky

2. Pracovní listy
2.1. Soupisy pracovních listů a nahrávek

SOUPIS PRACOVNÍCH LISTŮ ZŠ1

ČTENÍ–PSANÍ

ČTENÍ–PSANÍ A1_1 (úroveň A1, text 1), datum ..... s. 45

ČTENÍ–PSANÍ A1_2 (úroveň A1, text 2), formulář ..... s. 60

ČTENÍ–PSANÍ A1_3 (úroveň A1, text 3), zoologická zahrada ..... s. 77

ČTENÍ–PSANÍ A2_1 (úroveň A2, text 1), divadlo ..... s. 95

ČTENÍ–PSANÍ A2_2 (úroveň A2, text 2), pohled ..... s. 112

ČTENÍ–PSANÍ B1 (úroveň B1), dopis ..... s. 131

POSLECH–MLUVENÍ

POSLECH–MLUVENÍ A1_1 (úroveň A1, text 1), závody ..... s. 149

POSLECH–MLUVENÍ A1_2 (úroveň A1, suma textů) ..... s. 168

- text číslo 1, prosba
- text číslo 2, narozeniny
- text číslo 3, hudební výchova

POSLECH–MLUVENÍ A2_1 (úroveň A2, suma textů) ..... s. 187

- text číslo 1, prosba
- text číslo 2, narozeniny
- text číslo 3, hudební výchova

POSLECH–MLUVENÍ A2_2, malování ..... s. 201

POSLECH–MLUVENÍ B1, pohádky ..... s. 214

SOUPIS, ČÍSLOVÁNÍ A NÁZVY NAHRÁVEK PRO ZŠ1

NÁZEV NAHRÁVKY	ČÍSLO NAHRÁVKY
ZŠ1_A1_ZÁVODY_ 1_TEXT	A1_01_ZŠ1
ZŠ1_A1_ZÁVODY_2_TEXT	A1_02_ZŠ1
ZŠ1_A2_PROSBA_TEXT_1	A1_03_ZŠ1
ZŠ1_A2_NAROZENINY_TEXT_2	A1_04_ZŠ1
ZŠ1_A2_CVIČENÍ_1_k_textu_3	A1_05_ZŠ1
ZŠ1_A2_HUDEBNÍ_VÝCHOVA_TEXT_3	A1_06_ZŠ1
ZŠ1_A2_1_cvičení_3	A2_01_ZŠ1
ZŠ1_A2_2_CVIČENÍ	A2_02_ZŠ1
ZŠ1_A2_2 _MALOVÁNÍ_TEXT	A2_03_ZŠ1
ZŠ1_B1_POHÁDKY_TEXT	B1_01_ZŠ1

SOUPIS PRACOVNÍCH LISTŮ ZŠ2

ČTENÍ–PSANÍ

ČTENÍ–PSANÍ A1 (úroveň A1), datum ..... s. 230

ČTENÍ–PSANÍ A2 (úroveň A2), divadlo ..... s. 245

ČTENÍ–PSANÍ B1 (úroveň B1), dopis ..... s. 265

POSLECH–MLUVENÍ

POSLECH–MLUVENÍ A1 (úroveň A1), závody ..... s. 285

POSLECH–MLUVENÍ A2 (úroveň A2), malování ..... s. 306

POSLECH–MLUVENÍ B1 (úroveň B1), pohádky/čtenářství ..... s. 320

SOUPIS, ČÍSLOVÁNÍ A NÁZVY NAHRÁVEK PRO ZŠ2

NÁZEV NAHRÁVKY	ČÍSLO NAHRÁVKY
ZŠ2_A1_ZÁVODY_NA_LYŽÍCH_1_TEXT	A1_01_ZŠ2
ZŠ2_A1_ZÁVODY_ NA_LYŽÍCH_2_TEXT	A1_02_ZŠ2
ZŠ2_A2_CVIČENÍ_3	A2_01_ZŠ2
A2_MALOVÁNÍ_TEXT	A2_02_ZŠ2
B1_POHÁDKY_VÝKLAD	B1_01_ZŠ2

NAHRÁVKY:

https://cizinci.npi.cz/vystupy-z-projektu-apiv-a/

2.2. Pracovní listy pro ZŠ1

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ1
ČTENÍ–PSANÍ A1_1 (úroveň A1, text 1), datum

Délka:	12 slov (krátký text)
Charakteristika textu:	informační text na nástěnce
Téma textu:	školní prostředí
Vyučovací cíle:	Žák se seznámí s časovými údaji dnes – zítra – včera, s psaním data a tyto jevy si bude procvičovat.

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

S tímto textem pracujeme za předpokladu, že žák rozumí dnům v týdnu (příp. měsícům) a umí číslice. Pokud se učitel bude detailněji věnovat nácviku data, je třeba, aby byl žák obeznámen s řadovými číslovkami (cvičení na nácvik řadových číslovek 1.–3. např. v pracovním listu POSLECH–MLUVENÍ, A1, text 1 pro ZŠ1 i ZŠ2). Tento pracovní list obsahuje mimo jiné cvičení na procvičení data – toto cvičení lze vyjmout a použít ho až ve vyučovací jednotce zacílené zejména na datum.
Cvičení 1 nabízí práci s kategorií času, konkrétně s výrazy DNES – ZÍTRA – VČERA. Pokud se učitel rozhodne pracovat „pouze“ se slovem DNES, které se vyskytuje v textu, má možnost celé cvičení nahradit jednoduchou aktivitou uvedenou v metodických poznámkách u úkolu 1. Abstraktní jevy DNES – ZÍTRA – VČERA zařazujeme do tohoto pracovního listu, neboť je jejich použití frekventované. Tato slova doporučujeme procvičovat hlavně s vyššími ročníky (např. s 5. ročníkem), naopak se 3. ročníkem je vhodné zaměřit se „jen“ na slovo DNES.
V rámci nácviku porozumění čtenému na úrovni A1 (spojeného se psaním) se žáci setkají s gramatickými i lexikálními prostředky, na něž učitel výuku primárně nezaměřuje (cílem je čtení s porozuměním a psaní). Pedagog např. neseznamuje žáky komplexně s tvořením přítomného, budoucího a minulého času (systematické tvoření časů přesahuje deklarovanou úroveň), ale pouze s vybranými tvary sloves (viz cvič. 1. c). Jedním z cílů je pochopit rozdíl mezi abstraktními výrazy dnes, zítra, včera a procvičení těchto slov. Totéž platí např. pro slovotvorbu (viz cvič. 2. b) – učitel může při nácviku porozumění běžným výrazům ze školního prostředí (*učitel/ka, žák/yně)* upozornit na tvoření feminin z maskulin pomocí přípony *-ka, -yně*. Záleží na složení vyučované skupiny a na rozhodnutí učitele, do jaké míry bude trvat na osvojení daných jevů. Při vysvětlování slovní zásoby doporučujeme maximálně využívat obrazového materiálu. Úkoly 2 a 3 se dotýkají oblasti školy a třídy, v metodických poznámkách ukazujeme, jak může učitel pracovat, pokud se žák zarazí na neznalosti slova, jehož znalost očekáváme už v úrovni A0.
Přestože se v tomto pracovním listu pracuje s krátkým textem, není vhodné vynechávat hlasité čtení a opětovné ověřování, zda žák významům porozuměl. Na úrovni A1 je možné očekávat zápis data, není však pravděpodobné, že bude žák datum náležitě číst (s datem se pracuje např. v aktivitách 1, 5, 9).
U žáků třetích ročníků nemůžeme předpokládat aplikaci naučených abstraktních slov v textu, k čemuž se vztahují aktivity 8, 9. V těchto případech doporučujeme aktivity 8, 9 vynechat a jako aktivity na psaní použít cvičení 1. d), 3. a), 7.
Podrobněji viz metodické poznámky k jednotlivým úlohám.

Znění textu:

Milí žáci, dnes končí vyučování v 10 hodin, ředitel školy (27. 6. 2021)

1. Řekni, co to znamená.

a) Co znamená dnes – zítra – včera? Označ dnes.

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

b) Najdi a napiš dnes – zítra – včera.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.

c) Spoj.

1. Co je dnes?	a) Bylo vyučování.
2. Co bylo včera?	b) Je čeština.
3. Co bude zítra?	c) Bude hezký den.

d) Doplň dnes – zítra – včera.

..... je vyučování.

..... bylo vyučování.

..... bude vyučování.

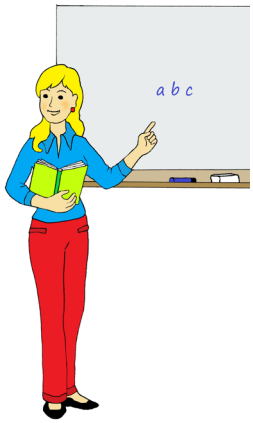
2. a) Pracuj podle vzoru. Spoj.

končit *začínat* *ředitel* *učitelka* *žák* *žáci*

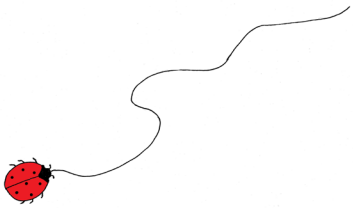
Vzor: Obrázek 1

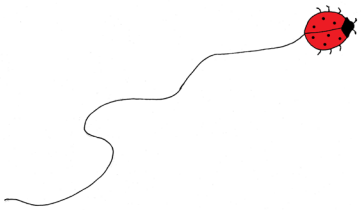
Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

Obrázek 5

Obrázek 6

b) Pracuj podle vzoru. Spoj otázku a odpověď. Odpověď je obrázek.

Vzor: otázka 1 Kdo je žák?

otázka 2 Kdo je žákyně?

otázka 3 Kdo je pan učitel?

otázka 4 Kdo je paní učitelka?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

3. a) Napiš odpověď.

Jak se jmenuje tvoje škola? .....

b) Řekni.

Jak se jmenuje pan ředitel / paní ředitelka? V kolik hodin dnes končí vyučování?

4. Co je datum?

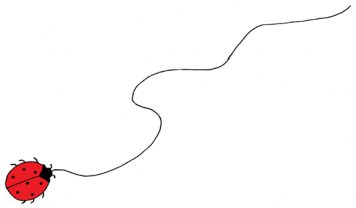
a)

5. 3. 2021

b)

c)

b) Co je den, měsíc, rok?

Obrázek 1

Březen						20
pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Obrázek 2

Březen						20
pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Obrázek 3

Březen						20
pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

c) Pracuj podle vzoru. Napiš den, měsíc, rok.

(vzor) ~~5. 3. 2021~~, 12. 7. 1978, 6. 12. 1949, 21. 4. 2013

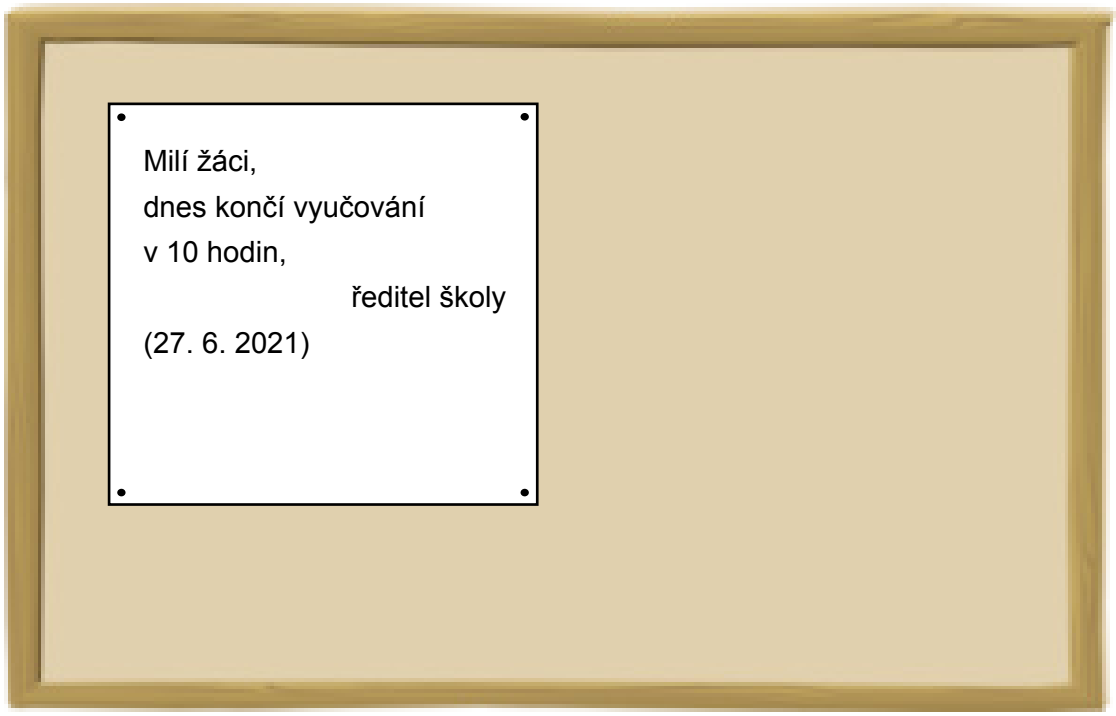
DEN	MĚSÍC	ROK
(vzor) 5.	3.	2021

d) Napiš.

Kolikátého je dnes?

Jaké je tvoje datum narození?

5. a) Čti nahlas.

b) Jaký je to text?
1. e-mail
2. formulář
3. zpráva na nástěnce

6. Seřaď. Čti cvičení 5 ještě jednou.
ředitel školy 10 hodin, Milí žáci, dnes končí vyučování v

7. Doplň. Pozor, jedno slovo je navíc.
hodin, ředitel, ráno, žáci

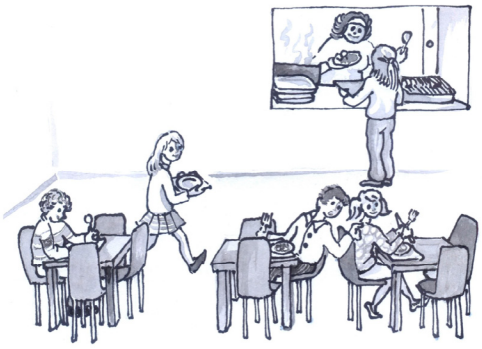
Žáci končí v 10 .....

Dnes je vyučování jenom .....

Pan ..... má text pro žáky.

8. Pracujte ve dvojici. a) To jsou obrázky 1–3. Co tam je? Řekněte vždy alespoň 2 věty.

Obrázek 1

Obrázek 2

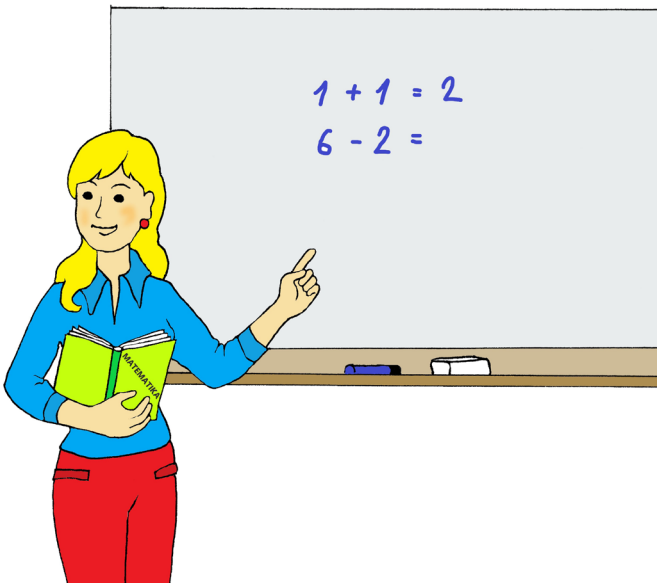

Obrázek 3

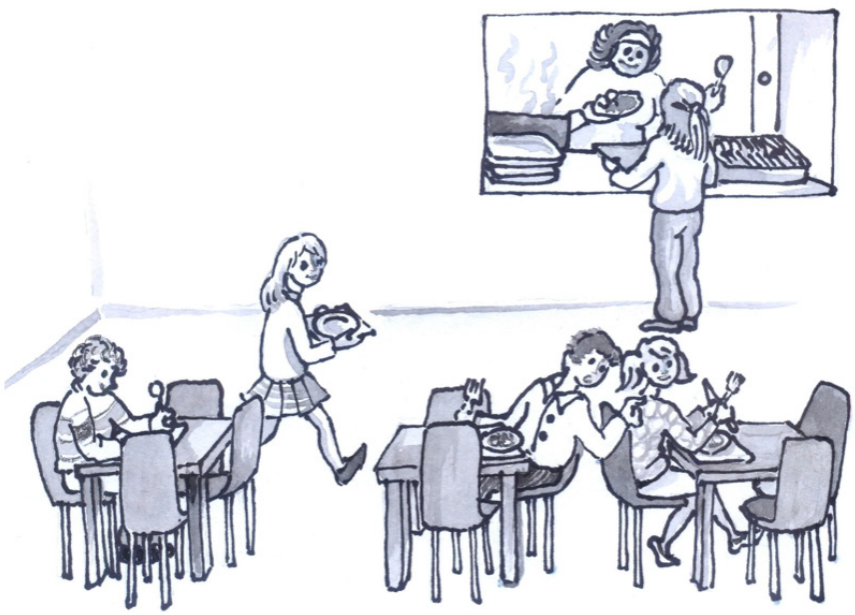

b) Škola má dnes program pro děti. Přiřaďte program a obrázek 1–3.
Jaký je program: a) 8–10 hodin, b) 10–12 hodin, c) 12 hodin?

c) Povídejte si. To je program. Co je tam? Co žáci dělají?

9. Škola má dnes hezký program! To je kalendář. Napiš tam program.

datum	datum
8:00 VYUČOVÁNÍ	8:00
9:00 VYUČOVÁNÍ	9:00
10:00 VYUČOVÁNÍ	10:00
11:00	11:00
12:00	12:00
13:00	13:00
14:00	14:00
15:00	15:00
16:00	16:00
17:00	17:00
18:00	18:00
19:00	19:00
20:00	20:00

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ A2_2, ZŠ1, datum

1. c) 1. b), 2. a), 3.c)
1. d) dnes, včera, zítra

2. a) Obrázek 1: ředitel, Obrázek 2: učitelka, Obrázek 3: začínat, Obrázek 4: končit, Obrázek 5: žák, Obrázek 6: žáci
2. b) otázka 1 – obrázek 4, otázka 2 – obrázek 1, otázka 3 – obrázek 2, otázka 4 – obrázek 3

4. a) a)
4. b) Obrázek 1: rok, Obrázek 2: měsíc, Obrázek 3: den
4. c) den: 5., 12., 6., 21., měsíc: 3., 7., 12., 4., rok: 2021, 1978, 1949, 2013

5. b) 3

7. hodin, ráno, ředitel

8. b) Obrázek 1: c), Obrázek 2: b), Obrázek 3: a)

METODICKÉ POZNÁMKY: ČTENÍ–PSANÍ A1_1, ZŠ1, datum

úkol 1, Poznámka 1: Pokud učitel nemá za cíl dobře vysvětlit a procvičit rozdíl mezi slovy *dnes–zítra–včera* (např. by toto procvičení zabíralo mnoho času a problematice je třeba věnovat více času), doporučujeme cvičení nahradit jednodušší variantou zacílenou „jen“ na automatizaci slova DNES (toto slovo se vyskytuje v textu). Podrobný popis jednodušší aktivity viz poznámku 3 v metodických poznámkách níže u úkolu 1. a).
Poznámka 2: Termíny *dnes–zítra–včera* jsou abstraktní pojmy, proto je cvičení 1 vhodné zejména pro 5. ročník. Pro nižší ročníky doporučujeme zjednodušit aktivitu, k možnostem práce s nižšími ročníky více viz poznámku 3 u úkolu 1. a) v tomto pracovním listu.

úkol 1. a) Poznámka 1: Učitel napíše na tabuli datum, řekne „Dnes je ...“ a napíše na tabuli dnešní datum. Toto datum pak ukáže v kalendáři. Doporučujeme pracovat s reálným/aktuálním kalendářem. Pokud učitel nemá k dispozici kalendář, použije obrázek u cvičení 1. a). Před toto cvičení je třeba napsat název měsíce.
Obrázek pracuje se 31 dny, proto doporučujeme škrtnout 31 (příp. 30) v případě, že konkrétní výuka probíhá v měsíci, který nemá 31 dní (celek 31 dní je na obrázku).
Uvědomujeme si, že první den na obrázku připadá na pondělí. V učitelově konkrétní praxi se to bude pravděpodobně lišit, z toho důvodu je praktičtější pracovat s reálným kalendářem.
Poznámka 2: Na tomto cvičení je možné připomenout číslovky nebo čtení data, pokud bylo probráno nebo pokud to žák alespoň částečně ovládá. V produkci žáka na úrovni A1 je dostačující písemné zaznamenání data (čtení data je pro danou úroveň obtížné).
Poznámka 3: Pro práci s žáky v nižších ročnících doporučujeme:
- využít jednodušší variantu, neboť *dnes–zítra–včera* jsou abstraktní pojmy,
- udělat se žáky „pouze“ tuto snazší variantu a vynechat aktivity úkolu b)–d).

Následující dvě jednodušší varianty popisují, jak lze s nižšími ročníky pracovat. K oběma aktivitám učitel použije reálný rozvrh hodin (tzn. žákův konkrétní rozvrh hodin, který je mu dobře známý).
Jednodušší varianta 1 – zacílení na slovo DNES (vynechání slov zítra–včera), vhodné zejména pro 3. ročník:
Učitel s žákem sleduje rozvrh hodin, používá v jednoduchém rozhovoru slovo DNES. Vždy, když se slovo DNES vyskytne v učitelově promluvě, je vysloveno s určitým důrazem, čímž se napomáhá zapamatování termínu.
Příklad práce učitele:[1] Dnes je pondělí. *(ukáže na rozvrhu hodin daný den)* Dnes je matematika. *(ukáže na rozvrhu hodin na políčko označující daný předmět)* Máš rád matematiku? *(pokud žák nerozumí, následují různé parafráze jako např.* Je matematika prima?, *žák reaguje gestem jako např. kývnutím nebo verbálně odpoví)* Dnes je matematika a co ještě? Co máte ještě dnes? *(učitel ukazuje na další předměty daného dne, aby navedl žáka k odpovědi)*
Jednodušší varianta 2 – aktivita k nácviku všech tří slov (dnes–zítra–včera):
Učitel pomocí návodných otázek vysvětluje na rozvrhu hodin vybraná slova, např. Co je dnes? *(poukáže na odpovídající den v týdnu, zdůrazní slovo DNES, žák reaguje)* Ano, dnes je úterý. A zítra? *(učitel zdůrazní slovo dnes, opět ukáže na odpovídající den v rozvrhu a přejde ke slovu zítra, které tako zdůrazní)*
Pokud má žák potíže se slovy *ZÍTRA, VČERA*, doporučujeme učiteli přejít k předchozí snazší variantě, která se zaměřuje „pouze“ na termín DNES. V momentě, kdy bylo pochopeno a naučeno slovo DNES, je možné vrátit se ke cvičením zacíleným na další slova.

úkol 1. b) Pro případ, kdy cvičení 1. a) nebylo dostačující a žák má potíže s pochopením slov dnes – zítra – včera, uvádíme další možnou činnost.
Učitel vedle zapsaného data na tabuli napíše slovo DNES a ukáže odpovídající den v rozvrhu hodin, dále přidá včerejší datum se slovem VČERA (rovněž ukáže na rozvrhu hodin) a zítřejší datum se slovem ZÍTRA (propojí s ukázáním na rozvrh hodin). Vede žáka k tomu, aby žák ve cvičení 1. b) označil a napsal *DNES, VČERA, ZÍTRA.*

úkol 1. c) Poznámka 1: Pro 5. ročník, kde lze předpokládat do určité míry rozvinuté abstraktní myšlení, doporučujeme při vysvětlování rozdílu mezi danými slovy postupovat následujícím způsobem.
Učitel: Dnes je 5. 9. *(učitel ukáže v kalendáři na dané datum)* Včera bylo 4. 9. *(ukázání v kalendáři)* Zítra *bude* 6. 9. *(ukázání v kalendáři)* a ve větách podtrhnout slovesa.
Na A1 je třeba očekávat jednoduché čtení data, které bude pravděpodobně obsahovat množství nedostatků (gramatických, výslovnostních, lexikálních). Při vyzkoušení podobného cvičení žáci četli data např. *Včera bylo čtvrtýho devět. Dneska pátý devátý. Zítra bude šest devět.* (výslovnostní potíže nejsou v přepisech zaznamenány)

1 Pro soudržnost a jasnost komentářů v závorce není uvedeno, že při každém výskytu slova DNES učitel výraz zdůrazní. Tím je myšleno, že vysloví slovo např. jiným tónem, silněji, pomaleji (jakkoli, aby si žák termín vždy uvědomil a dobře mu rozuměl).

Učitelé žáků v nižších ročnících (zejména 3. ročníku) aktivity **1. c), d)** pravděpodobně vynechají (mladší žáci pracují pomaleji, tato úloha nebude odpovídat jejich kognitivnímu vývoji).
Poznámka 2: Jednodušší varianta cvičení spočívá v zopakování klíčového slova v položkách A–C:
Spoj.

1. Co je dnes?	A) Včera **bylo** vyučování.
2. Co bylo včera?	B) Dnes **je** čeština.
3. Co bude zítra?	C) Zítra **bude** hezký den.

Poznámka 3: Před složitější variantou lze nechat žáky opsat slova *dnes, včera, zítra.*

Složitější varianta cvičení:
Spoj a doplň.

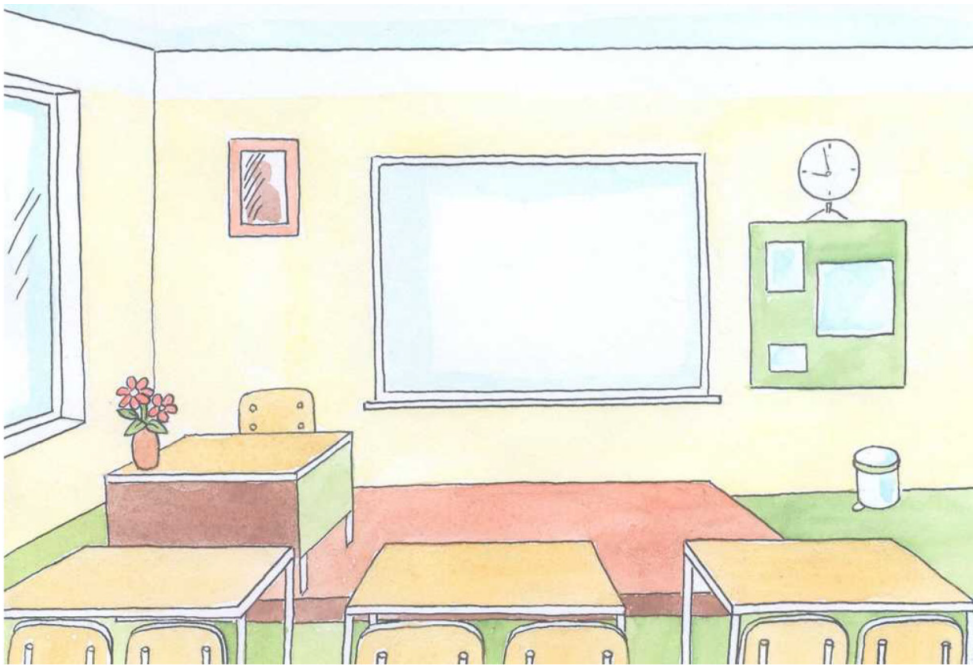
1. Co je dnes?	A) ….. bylo vyučování.
2. Co bylo včera?	B) ….. je čeština.
3. Co bude zítra?	C) ….. bude hezký den.

úkol 1. d) Jednodušší varianta využívající práce s aktuálním datem:
..... je *(učitel doplní dnešní datum)*
..... bylo (*včerejší datum)*
..... bude *(zítřejší datum)*
Vznikne tedy například triáda: ..... je 5. 9. ..... bylo 4. 9. ..... bude 6. 9.

(klíč: dnes, včera, zítra)

Pro cizince učícího se češtinu obvykle představuje čtení data velké obtíže (např. kombinace 1. a 2. pádu → *Dnes je pátého devátý.*), proto neočekáváme gramaticky bezchybné čtení (zejména na této úrovni). Hlavním cílem této aktivity je pochopení rozdílu slov *dnes – včera – zítra*, nikoli náležité čtení data.

úkol 2, 3, Tyto dva úkoly se zabývají hlavně oblastí školy. Předpokládáme, že se žák na úrovni A0 seznámil se základními slovy typu lavice, okno, tabule apod. Pokud se práce zastaví kvůli neznalosti základního slova, doporučujeme využít souhrnného obrázku, k němuž se napíše dané slovo (v případě třídy lze např. použít obrázek níže). Není dobré popisovat všechny předměty, ale jen ty, u nichž se objevily potíže. K tomuto účelu je vhodné mít k dispozici sadu souhrnných obrázků (např. škola, třída).
Tímto způsobem nedoporučujeme pracovat, pokud učitel zjistí, že je pro žáka efektivnější vrátit se zcela na úroveň A0.

úkol 2. a) Při potížích s přiřazením (a s pochopením abstraktního významu) slov ZAČÍNAT a KONČIT lze pro slovo ZAČÍNAT použít slovo START (toto slovo je často dětem známé), pro slovo KONČIT použít slovo KONEC, případně dané slovo spojit se zvoněním na konci hodiny.

úkol 2. b) Poznámka 1: Při potížích se slovem KDO, příp. s otázkou KDO JE...? lze vysvětlit na obrázku 1, a udělat tak příklad. Kdo je to? *(učitel ukáže na obrázek dívky)* To je žákyně.

Dále učitel vysvětlí slovo žákyně: Žákyně je Eva, Dana ... *(učitel uvádí jména spolužaček žáka)*
Poznámka 2: Po vypracování cvičení učitel shrne naučené, pokud potřebuje, aby byl tento jev (tzn. přechylování) dostatečně osvojen a procvičen. K porozumění textu to však není nutné. Nedoporučujeme proto se u daného jevu blíže pozastavovat, pokud je cílem hodiny čtení s porozuměním.
On je učitel. Ona je učitelka. => UČITEL, UČITEL+KA
On je žák. Ona je žákyně. => ŽÁK, ŽÁK+YNĚ
Shrnutí řečeného do tabulky

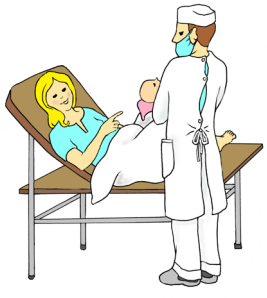
ON	ONA	například
X	-ka	učitel → učitel**ka**
X	-yně	žák → žák**yně**

Tento jev dále procvičujeme na slovech, které žák zná, např. pan kuchař, paní kuchařka, pan ředitel, paní ředitelka.

úkol 3. a)+b) V případě potíží s porozuměním větě / slovu může učitel využít obrázky ze cvičení 1, 2.
Pokud je potíž například s otázkou „Jak se jmenuje pan ředitel?“, učitel ukáže obrázek ředitele. Následně vysvětlí sloveso JMENOVAT SE, příklad vysvětlení: Já se jmenuju Jana. *(učitel ukazuje na sebe)* Ty se jmenuješ David. *(učitel ukazuje na žáka)* Jak se jmenuje …? *(učitel ukazuje na obrázek ředitele)*
Při práci se může projevit žákova neznalost vlastního jména pana ředitele / paní ředitelky. V takovém případě učitel otázku zodpoví, jméno zapíše na tabuli a nechá žáka jméno ředitele / ředitelky opsat, případně napsat větu typu *Pan ředitel se jmenuje Jan Teplý.*

úkol 4, Pokud toto cvičení (cíl: nácvik data) učitel použije mimo PL, např. při práci s jiným textem, doporučujeme, aby byly použity obrázky, kterým žák rozumí. V tomto cvičení jsou využity obrázky, s nimiž žáci postupně pracovali v úkolech 1–3.

úkol 4. c)+d) Učitel důsledně dodržuje psaní teček za dnem a měsícem. Neočekáváme psaní teček od žáka na úrovni A1. Učitel tečky může dopisovat žákovi do sešitu, žák nápodobou začne tato znaménka časem sám produkovat. Je vhodné, aby byly tečky dopisovány tužkou/propiskou, kterou píše žák.[2]

úkol 4. d) Poznámka 1: Poznámka se vztahuje ke otázce 1. Pokud má učitel k dispozici kalendář, doporučujeme datum ukázat v kalendáři.
Poznámka 2: Poznámka se vztahuje k otázce 2. Může být potíž se slovem narození. Toto slovo lze vysvětlit přes obrázek nebo přes slovo NAROZENINY.

2 Tím máme na mysli zejména vyhnout se červené a jiné barvě, kterými se běžně značí chyby.

Poznámka 3: Na úrovni A1 očekáváme potíže se čtením data. Doporučujeme, aby učitel datum správně přečetl a vždy je písemně zaznamenával, čímž si žák zvyká na systém čtení data. Jako odpověď na úrovni A1 postačí písemné zaznamenání odpovědi na danou otázku.

úkol 5. b) Lze očekávat, že žák nebude znát slovo zpráva. Doporučujeme, aby si učitel vytiskl jeden krátký e-mail a jeden formulář – v případě neporozumění ukázal příklad těchto textů. Vzhledem k frekvenci a užitečnosti těchto slov je funkční na tyto příklady barevně napsat, o který typ textu se jedná (např. na papír s e-mailem napsat E-MAIL) – tyto ukázky pak vyvěsit ve třídě, např. na nástěnku.

úkol 6, V této úloze se pracuje s tichým čtením, žák pracuje samostatně, následně při kontrole řešení vyžadujeme hlasité čtení.

úkol 7, Poznámka 1: Jednodušší varianta cvičení. Žák vybírá z odpovědí, nejsou varianty navíc, otázky obsahují procvičovanou slovní zásobu (kdy, kolikátého, kdo).

Spojte.

a) Kdy je konec vyučování?	Odpověď 1: žáci
b) Kolikátého je dnes?	Odpověď 2: v 10 hodin
c) Kdo končí v 10 hodin?	Odpověď 3: 27. 6. 2021

(klíč: a2, b3, c1)

Poznámka 2: Pokud žák přechází na úroveň A2, lze cvičení ztížit, např. žáka vedeme k samostatné produkci (není k dispozici výběr z odpovědí):

Odpověz.

V kolik hodin žáci končí? Dnes je vyučování ráno nebo odpoledne? Kdo píše text?

(klíč: 10 hodin, ráno, pan ředitel)

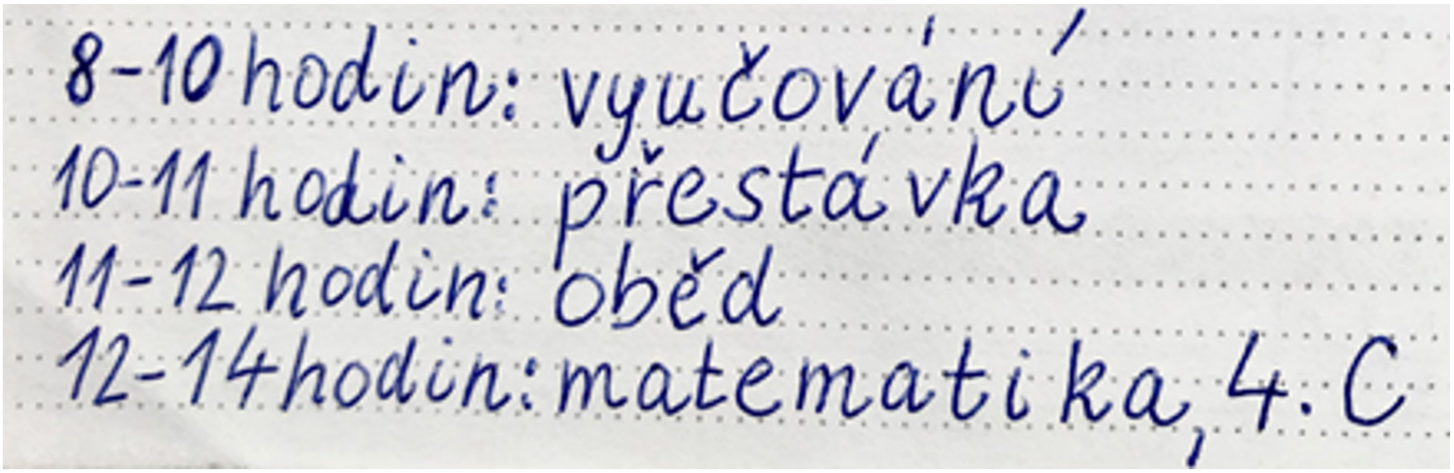
Odpověď lze požadovat také písemně, úloha by tak byla na úrovni A2.

úkol **8. a)** Učitel může před aktivitou zopakovat základní činnosti, které budou pravděpodobně užity ve cvičení. Následující aktivitou před samotným cvičením učitel také předejde komplikacím s porozuměním zadání. Učitel napíše na tabuli: 8–10 hodin a pokládá otázky, např. Je to ráno nebo večer? Je 8 hodin – já pracuju a ty?

úkol 9, Poznámka 1: V této úloze lze očekávat produkci 2–3 poznámek, příp. krátkých vět.

Poznámka 2: U žáků 3. ročníku s velkou pravděpodobností nemůžeme očekávat aplikaci naučených abstraktních slov v textu. V těchto případech doporučujeme aktivity 8, 9 vynechat a aktivity 1. d), 3. a), 7 pojímat jako základní aktivity na finální psaní.

Poznámka 3: Pokud učitel pracuje společně s žákem, vytvoří si své řešení úkolu. Nejlépe do svého reálného kalendáře zaznamená svůj program. Klademe velký důraz na psaní písmem Comenia Script.

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ1
ČTENÍ–PSANÍ A1_2 (úroveň A1, text 2), formulář

Délka:	24 slov (středně dlouhý text), pro 3. ročník variace 11 slov (krátký text)
Charakteristika textu:	formulář, pro 3. ročník variace štítek na sešitu
Téma textu:	volnočasové aktivity, pro 3. ročník variace školní předmět
Vyučovací cíle:	Žák porozumí formuláři, nacvičí si jeho vyplnění, porozumí konvencím formulování adresy a naučí se psát adresu. Prostřednictvím textu si žák bude rozšiřovat slovní zásobu oblasti sportů. Žák 3. ročníku v praxi běžně nevyplňuje formulář, ale setkává se s potřebou vyplnit štítek na sešitu, proto je u žáka 3. ročníku cílem nacvičit psaní jména, příjmení a třídy.

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

S tímto textem pracujeme za předpokladu, že žák umí číslice a rozumí zápisu data. Aktivita k nácviku data je obsažena v pracovním listu ČTENÍ–PSANÍ A1_1, ZŠ1. K úspěšné práci s tímto pracovním listem je třeba, aby žák zápisu data rozuměl (náležité čtení data je procvičováno i ve vyšších úrovních).
Cílem předtextových aktivit je osvojení slov zásadních k porozumění FORMULÁŘE (např. v aktivitě 1 jde o položky JMÉNO, PŘÍJMENÍ, příp. STÁT, POHLAVÍ). Doporučujeme, aby učitel dělal na tabuli poznámky a klíčová slova zapisoval (např. na otázku *Jak se jmenuješ?* učitel poznamená na tabuli *JMÉNO: Martina, PŘÍJMENÍ: Filipov, příp. dále STÁT: Bulharsko, POHLAVÍ…*). V případě komplikovaných slov, slovních spojení, jmen (např. název ulice) doporučujeme použít např. bubínek a vyťukávat výrazy po slabikách.
V potextových aktivitách (zaměřují se na produkci a na užití naučeného) je vhodné maximálně spojovat cvičení s herními prvky, např. losování otázek z klobouku nebo házení míčku ve skupině a žák při chycení míčku odpovídá na položené otázky.
Je potřeba, aby v aktivitách na mluvení (zejm. poslední cvičení *Povídejte si.*) učitel zvážil, zda je žák schopen vyprodukovat větnou odpověď. V případě náročnějších otázek (např. *Jaké je tvoje datum narození?*) je vhodné poskytnout možnost jednodušší písemné odpovědi (neboť čtení data je náročné, k nácviku data viz také pracovní list ČTENÍ–PSANÍ A1_1, ZŠ1). Tzn. instrukce bude rozšířena *Řekni nebo napiš.*
Vzhledem k tomu, že žák 3. ročníku ve své praxi potřebuje vyplňovat „pouze“ jméno, příjmení a třídu, uvádíme v dílčích metodických poznámkách u jednotlivých úloh jednodušší variantu cvičení, kde je cílem čtení porozumění štítku na sešitu a jeho vyplnění (nikoli čtení a vyplnění formuláře). Tentýž postup (tj. vyplňování štítku na sešitu) doporučujeme, pokud je pro žáka vyššího ročníku práce s vyplněním formuláře příliš náročná. Štítek na sešitě volíme z toho důvodu, že je strukturou formuláři blízký, lze se k němu v dalším ročníku vrátit a pokračovat s nácvikem vyplnění formuláře.
Podrobněji viz metodické poznámky k jednotlivým úkolům.

Znění textu:

PŘIHLÁŠKA NA PLAVÁNÍ

JMÉNO	David
PŘÍJMENÍ	Novotný
DATUM NAROZENÍ	4. 10. 2010
ADRESA	Podskalská 16, Praha 2, 128 00
ŠKOLA	ZŠ Vratislavova
TŘÍDA	3.C

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

Zjednodušený text pro žáka 3. ročníku nebo pro žáka, pro něhož je vyplňování většího počtu položek příliš obtížné:

JMÉNO A PŘÍJMENÍ David Novotný

PŘEDMĚT český jazyk

TŘÍDA 3.C

1. a) Kdo je to? Řekni alespoň 2 věty.

Obrázek 1

Obrázek 2

b) Odpověz.
Jak se jmenuješ? Odkud jsi?

2. a) Čti nahlas.
To je David Novotný. Je z Česka.

b) Označ jedno správné řešení.
Otázka 1
Co je příjmení?
a) Novotný
b) David
c) Česko

Otázka 2
Co je země?
a) Novotný
b) David
c) Česko

c) Spoj.

1. Jak se jmenuješ? Celé jméno, prosím.	A) Z Česka.
2. Odkud jsi?	B) David Novotný.
3. Jaké je tvé příjmení?	C) Novotný.

d) Odpověz.
Jak se jmenuješ? Celé jméno, prosím. Jaké je tvé příjmení? Odkud jsi?

3. a) Doplň.
třídy, Jandová, v Praze, Jana

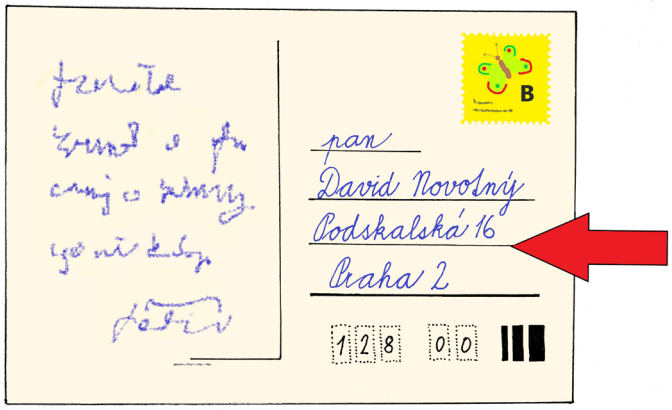
To je ..... Její příjmení je .....

Chodí do 3. ..... Bydlí ..... .

b) Odpověz.
Kde bydlíš? Do které třídy chodíš?

4. a) Přiřaď. Pozor, jeden obrázek je navíc.
datum, adresa, formulář

Obrázek 1

Obrázek 2

KROUŽEK	
JMÉNO	
PŘÍJMENÍ	
DATUM NAROZENÍ	
ADRESA	
ŠKOLA	
TŘÍDA	

Obrázek 3

Obrázek 4

5. 3. 2021

b) To je adresa. Co sem <u>nepatří</u>?
jméno, 3.D, příjmení, ulice, datum, kroužek, číslo, město

c) Spoj.

Co je ulice a číslo domu?	Jana Jandová
Co je celé jméno?	Palackého 16
Co je město?	612 00
Co je PSČ (poštovní směrovací číslo)?	Brno

d) Přiřaď.
Brno, Jandová, 612 00, Jana, Palackého 16

Adresa: _____

Jméno a příjmení: _____

Ulice a číslo: _____

Město: _____

PSČ: _____

e) Odpověz.
Kde bydlíš? Jaká je tvoje adresa?

5. Čti.

PŘIHLÁŠKA NA PLAVÁNÍ

JMÉNO	David
PŘÍJMENÍ	Novotný
DATUM NAROZENÍ	4. 10. 2010
ADRESA	Podskalská 16, Praha 2, 128 00
ŠKOLA	ZŠ Vratislavova
TŘÍDA	3.C

6. To je formulář. Co tam chybí? Přiřaď.

Novotný, ZŠ Vratislavova, 3.C, 2010, 128 00

PŘIHLÁŠKA NA PLAVÁNÍ

JMÉNO	David
PŘÍJMENÍ	
DATUM NAROZENÍ	4. 10. 2010
ADRESA	Podskalská 16, Praha 2, 128 00
ŠKOLA	
TŘÍDA	

7. Označ jedno správné řešení.

Otázka 1

Kde bydlí David?

a) Ve Vratislavově ulici.
b) V Podskalské ulici.
c) Ve 3.C.

Otázka 2

Která třída je Davida?

a) Druhá.
b) Třetí.
c) Čtvrtá.

Otázka 3

Jaké příjmení má David?

a) Novotný.
b) Podskalská.
c) Vratislavova.

8. Doplň.

To je David. Jeho ..... je Novotný. David má narozeniny ..... 10. Chodí do ..... třídy. Jeho škola se jmenuje ..... Vratislavova. David bydlí v ulici ..... číslo ..... David má tady formulář, bude chodit na ..... .

9. a) Pracuj podle vzoru. David má rád kroužky. Které kroužky? Napiš.

Obrázek 1

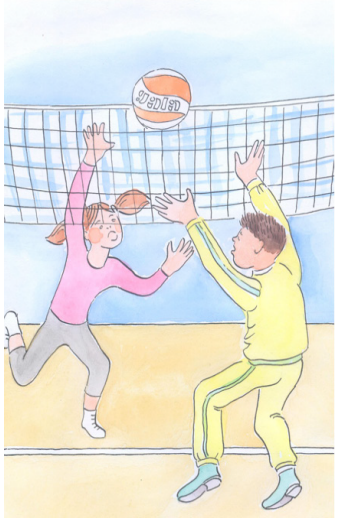
Vzor: To je ....plavání....

Obrázek 2

To je .....

Obrázek 3

To je .....

Obrázek 4

To je .....

Obrázek 5

To je .....

b) Jaký kroužek máš rád/a? Nakresli a napiš odpověď.

Můj oblíbený kroužek je .....

10. Vyplň formulář pro tvůj oblíbený kroužek.

JMÉNO	
PŘÍJMENÍ	
DATUM NAROZENÍ	
ADRESA	
ŠKOLA	
TŘÍDA	

11. Pracujte ve skupině. Každý má svůj formulář. Povídejte si.
Jak se jmenuješ? Jaká je tvoje adresa? Jaký kroužek máš rád/a? Do které třídy chodíš? Jaké je tvoje datum narození?

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ A1_2, ZŠ1, formulář

2. b) otázka 1: a), otázka 2: c)
2. c) 1b, 2a, 3c

3. a) Jana, Jandová, třídy, v Praze

4. a) obrázek 1: adresa, obrázek 2: formulář, obrázek 3: navíc, obrázek 4: datum
4. b) 3.D, datum, kroužek
4. c) ulice a číslo domu – Palackého 16, celé jméno – Jana Jandová, město – Brno,
PSČ (poštovní směrovací číslo) – 612 00
4. d) Jana Jandová, Palackého 16, Brno, 612 00

6. Novotný, 2010, 128 00, ZŠ Vratislavova, 3.C

7. 1b, 2b, 3a

8. příjmení, 4., 3., ZŠ, Podskalská, 16, plavání

9. a) Obrázek 2: fotbal / kopaná, Obrázek 3: míčové hry / volejbal / vybíjená …, Obrázek 4: hokej,
Obrázek 5: lyžování

úkol 1. a) Poznámka 1: Přestože je součástí instrukce požadavek tvorby vět, neočekáváme, že žák na úrovni A1 pružně věty vyprodukuje. Pokud je třeba žáka k produkci dovést (neprodukuje spontánně sám), doporučujeme jeden obrázek pověsit na tabuli a položit otázku (příp. ji i napsat) *Kdo je to?* Kolem obrázku lze zapisovat slova hodící se k obrázku (např. *kluk, žák, kamarád*), nakonec učitel zapíše požadovanou větu, např. *To je žák.*
Poznámka 2: Pokud má žák potíže spolupracovat (např. jazyková bariéra, nerozumí zadání, ostýchá se produkovat), může obrázek 1 sloužit jako příklad. Učitel zaznamená na tabuli *Kdo je to?*, kolem obrázku napíše *kluk, žák, kamarád*, nakonec zapíše 2 požadované věty (viz instrukci), např. *To je kluk. Je taky žák.* Doporučujeme, aby učitel vytvořil příklad přímo před žákem (není vhodné mu předložit příklad napsaný, předem připravený, vytištěný na papíře). Tím, že se na místě formuluje (a písemně fixuje) řešení, je vysvětlována následnost požadovaných kroků.

úkol 1. b) Poznámka 1: V případě neporozumění postupujeme stejně jako ve cvičení výše, tzn. na místě formulujeme příklad (příklad zapisujeme na tabuli), čímž demonstrujeme kroky k řešení.
Poznámka 2: V případě žáka v 3. ročníku doporučujeme vynechat otázku *Odkud jsi?*

úkol 2. b) Poznámka 1: Pro žáka 3. ročníku stačí pracovat s otázkou 1.
Poznámka 2: Pro otázky typu multiple choice a doporučení, jak s nimi pracovat s ohledem na porozumění textu, viz poznámku ke cvičení 7.

úkol 2. c) Pro žáka 3. ročníku stačí pracovat s otázkou 1, 3 (vynechat otázku 2).

úkol 2. d) Pro žáka 3. ročníku lze vynechat otázku *Odkud jsi?*

úkol 2. b)–d) Cílem otázek je seznámit žáka se slovy jméno, příjmení, země. V případě, že se ve škole nebo v žákově praxi vyskytuje formulář s položkou *křestní jméno*, zařadí učitel do úlohy následující:
2. b)
Otázka 3
Co je křestní jméno?
A) Novotný.
B) David.
C) Česko.
c) Spoj.

1. Jak se jmenuješ? Celé jméno, prosím.	A) Z Česka.
2. Odkud jsi?	B) David Novotný.
3. Jaké je tvé příjmení?	C) David.
4. Tvoje křestní jméno, prosím.	D) Novotný.

(klíč: **2. b)** otázka 3 – B, **c)** 1B, 2A, 3D, 4C)

d) Odpověz.
Jak se jmenuješ? Celé jméno, prosím. Jaké je tvé příjmení? Tvoje křestní jméno, prosím.

úkol 3. a), b) Pro žáka 3. ročníku upravíme úlohu následujícím způsobem:
3. a) Doplň.
třídy, Jandová, Jana

To je ..... Její příjmení je ..... Chodí do 3. .....

(klíč: Jana, Jandová, třídy)

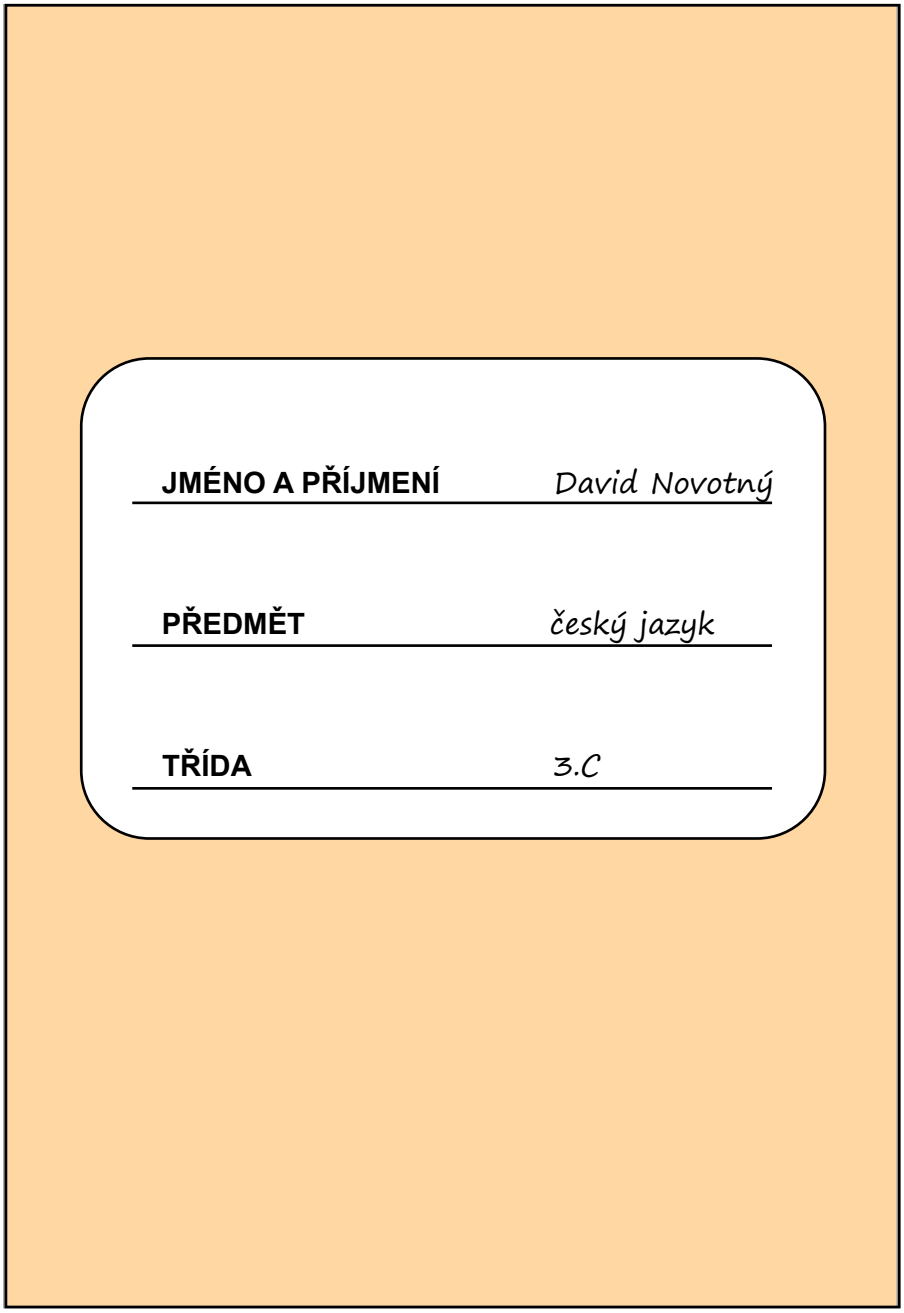
b) Odpověz.
Do které třídy chodíš?

úkol 4, Pro žáka 3. ročníku doporučujeme celý 4. úkol vynechat, neboť se zaměřuje na nácvik porozumění konvencím při psaní adresy.

úkol 4. a) Poznámka 1: Jako obrázek 2 je nevyplněný formulář – doporučujeme ho s žáky v této fázi nevyplňovat.
Poznámka 2: Obrázek 4 je datum – doporučujeme, aby učitel na konci úlohy napsal na tabuli slovní spojení *dnešní datum* (vysvětlil slovo *dnešní: dnes → dnešní*) a napsal na tabuli ke slovnímu spojení příslušné datum (příp. udělal šipku/rovnítko k již napsanému datu).

úkol 4. b) Poznámka 1: Během práce v tomto cvičení může učitel ještě jednou vysvětlit části adresy na obrázku 1 ze cvičení 3. a), kde je vyplněná adresa. K danému obrázku budou přiřazena slova jméno, příjmení, ulice, číslo, město. Tímto se vysvětlí, která slova do adresy nepatří.
Poznámka 2: Pokud se učitel potřebuje ujistit, že žák rozuměl, použije jako další příklad adresu školy. Na této adrese postupně vysvětluje jednotlivé položky (např. *Naše škola má adresu. Naše škola se jmenuje ZŠ Jana Masaryka. Jméno je tady. Ulice je....)*.

úkol 5, Pro žáka 3. ročníku variujeme text na štítek na sešitu:

úkol 6, Pro žáka 3. ročníku upravujeme úkol podle změněného textu:
6. To je sešit. Co tam chybí? Přiřaď.
Novotný, 3, jazyk

JMÉNO A PŘÍJMENÍ David

PŘEDMĚT český

TŘÍDA .C

(klíč: Novotný, 3, jazyk)

úkol 7, Poznámka 1: Doporučujeme, aby učitel zpočátku ukazoval v textu místo, které vede ke správné odpovědi. Tzn. při řešení otázky 1 *(Kde bydlí David?)* se poukáže na položku s adresou ve formuláři. Tím se žák učí nejen porozumět textu, ale také řešit otázky typu *multiple choice*.
Poznámka 2: Pro žáka 3. ročníku použijeme otázku 2, 3 (dotážeme se na třídu a příjmení).
Jaké příjmení má David?
a) Novotný.
b) Předmět.
c) Český.

úkol 8, Poznámka 1: Pro jednodušší variantu úlohy volíme méně položek k doplnění. Do následujícího příkladu vybíráme nejzákladnější položky – učitel podle potřeb výuky může zvolit jiné položky.
Příklad jednodušší varianty úlohy:

To je David. Jeho ..... je Novotný. David má narozeniny 4. 10.

Chodí do 3. třídy. Jeho škola se jmenuje ..... Vratislavova.

Tady je formulář Davida. David bude chodit na plavání, bydlí v ulici Podskalská

číslo ..... .

(klíč: příjmení, ZŠ, 16)

Poznámka 2: Varianta pro žáka 3. ročníku:

To je David. Jeho ..... je Novotný. David tady má sešit. Je tam

jeho celé jméno, předmět a třída. David chodí do ..... třídy.

Jeho sešit je na češtinu. Slovo čeština znamená český ..... .

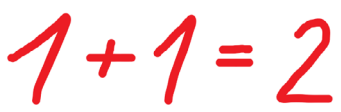
(klíč: příjmení, 3., jazyk)

Poznámka 3: Na úrovni A1 by měl žák být schopen vyřešit úlohu, která vychází z přiřazení čísla měsíce k názvu měsíce, např. David má narozeniny 5. 10.
Kdy má David narozeniny?
A) V září.
B) V říjnu.
C) V listopadu.

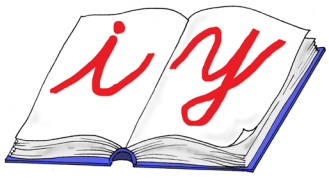
Naopak nedoporučujeme dotazovat se na části data tak, jak ukazujeme na následujícím příkladu:
David má narozeniny ..... října.
Pro žáky této věkové kategorie je příliš náročné vyvodit, že se dotazujeme na den.

úkol 9. a) Poznámka 1: U žáka 3. ročníku doporučujeme učiteli, aby se zaměřil na to, co žák rád dělá ve škole a jaké předměty má rád. Předměty lze vysvětlit pomocí reálného rozvrhu hodin – doporučujeme pracovat s reálným rozvrhem hodin, který je žákovi dobře známý.
Zjednodušené cvičení pro 3. ročník:
9. a) Pracuj podle vzoru. Co má David rád ve škole? Které předměty? Napiš.

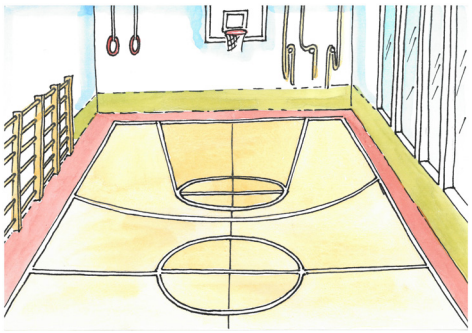
Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

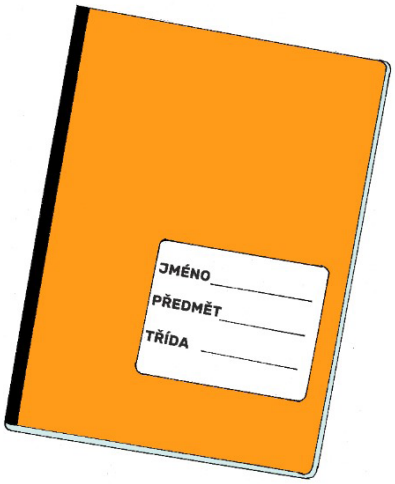

Vzor: To je ....matematika.... To je ..... To je .....
(klíč: Obrázek 2: čeština / český jazyk, Obrázek 3: tělocvik / tělesná výchova)
Poznámka 2: Úkol je zaměřen na rozvoj slovní zásoby v oblasti sportů. Pracuje-li učitel s žákem s jinými zájmy, úkol modifikuje (tzn. vybere obrázky podle zájmů žáka).

úkol 9. b) Pro žáka 3. ročníku učitel modifikuje cvičení a pomůže s napsáním odpovědi.
Zjednodušené cvičení pro žáka 3. ročníku:
Jaký předmět máš rád/a? Nakresli a napiš odpověď.
Pokud je napsání odpovědi pro žáka náročné, učitel napíše pod cvičení *Mám rád...* (pro dívku: *Mám ráda...*) a žák doplní jen název nakresleného předmětu.
Pokud žák obrazově znázorní aktivity spojené s přestávkou, učitel obrázek pochválí a pomůže s odpovědí na otázku ze zadání (**Jaký předmět máš rád/a?**). Odpověď např. bude *Nemám rád matematiku, ale mám rád přestávku / kamarády.*

úkol 10, Upravený úkol pro žáka 3. ročníku:

JMÉNO A PŘÍJMENÍ David .....
PŘEDMĚT český .....
TŘÍDA .....C.....

úkol 11, Upravený úkol pro žáka 3. ročníku:
Pracujte ve skupině. Každý má svůj sešit s vyplněným štítkem. Povídejte si.
Jak se jmenuješ? Který předmět máš rád/a? Do které třídy chodíš?

PRACOVNÍ LIST PL:

ZŠ1

ČTENÍ–PSANÍ A1_3 (úroveň A1, text 3), zoologická zahrada

Délka:	29 slov (dlouhý text)
Charakteristika textu:	informační texty v notýsku
Téma textu:	školní prostředí
Vyučovací cíle:	Žák porozumí informačnímu textu, nacvičí si psaní osobní SMS a seznamu. Žák bude veden k aktivnímu užívání frází *kdo je to*, *co je to, kdy je to, čím jedete*, tvarů 1. os. j. č. a mn. č. u sloves pohybu *jít* a *jet* v přítomném a budoucím čase *(jdu / jedu, jdeme / jedeme, půjdu / pojedu, půjdeme / pojedeme)*, pasivně porozumí tvarům pro ostatní osoby (zejména 3. os. j. č. a mn. č.) a naučí se frázi *CHODÍM DO* „té či oné“ *TŘÍDY*.

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

S tímto textem pracujeme za předpokladu, že žák umí číslice a umí napsat datum. Aktivita k nácviku data je obsažena v pracovním listu ČTENÍ–PSANÍ, A1_1, ZŠ1 (cvičení 1, 4), k úspěšné práci s tímto pracovním listem je třeba zejména to, aby žák zápisu data rozuměl (náležité čtení data je procvičováno i ve vyšších úrovních).

Cvičení 4 je zacíleno na slovní zásobu (vybrané dopravní prostředky) a na vysvětlení rozdílu mezi slovesy *jet* a *jít*. Porozumění zmíněným slovesům často představuje komplikace a obvykle nepostačí jedna aktivita. Pokud je potřeba více času na zautomatizování sloves, doporučujeme, aby si učitel vyčlenil speciální prostor na procvičení tohoto jevu. Porozumění rozdílu těchto slov je zásadní nejen pro úroveň A1, ale i pro úspěšné plnění dalších aktivit v tomto pracovním listu.
V předtextových aktivitách se dále zaměřujeme na vybrané tvary sloves *jet* a *jít*, na vazbu *jet + instrumentál* a na otázku ČÍM JEDETE? – vědomě nevysvětlujeme skloňování zájmena *co* a rozdíl *jít / chodit, jet / jezdit*. Ve cvičeních jsou cíleně vynechány případy spojení NA + LOKÁL, např. jezdit na kole (nejedná se o lekci gramatiky, ale o nácvik čtení s porozuměním). Jedním z cílů je učit žáka porozumět textu, který obsahuje řadu mluvnických jevů, jejichž neznalost žákovi nebrání porozumění.
Seznámení s ostatním lexikem textu není zasazeno do širších souvislostí. Např. slovo pátek není vysvětlováno s ostatními dny v týdnu (aktivity na nácvik dní v týdnu viz PL ČTENÍ–PSANÍ, A2_1, ZŠ1, cvičení 2).
I přes důležitost použitých jevů není produktivní vysvětlovat vše najednou.
Práce s textem je zároveň využita k funkčnímu užívání otázek KDO JE TO?, CO JE TO?, KDY JE TO? a k vysvětlení tvarů *půjdu, pojedu* (tvar *pojedeme* se vyskytuje v textu). Podrobněji viz metodické poznámky k jednotlivým úlohám.

Znění textu:
Naše třída 3.A pojede v pátek 6. 6. na výlet do zoo. Pojedeme autobusem v 9 hodin od školy. Zpátky se vrátíme v 17.30.

třídní učitelka Jana Malinová

1. Odpověz, pak napiš odpověď.

Do které třídy chodíš? .....

Jak se jmenuje tvůj třídní učitel / tvoje třídní učitelka? .....

2. Pracujte ve dvojici. To jsou obrázky 1–3.
a) Co je na obrázku 1–3?

Obrázek 1

3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

Obrázek 2

Obrázek 3

b) Pracuj s obrázky 1–3. Kde jsou *výlet*, *rozvrh (hodin)*, *děti*, *třída*, *zoo*? Ukaž.

c) Pracujte podle vzoru. Ptejte se KDO JE TO? a CO JE TO?
Vzor 1: A: Co je to? B: To je rozvrh (hodin).
Vzor 2: A: Kdo je to? B: To je žák.

d) Pracujte podle vzoru. Pište.

KDO JE TO?

(vzor) paní učitelka, _____

_____

_____

_____

CO JE TO?

(vzor) rozvrh, _____

_____

_____

_____

3. a) Odpověz.
Co děláš v pátek?

b) Odpověz. Co máš rád a co <u>nemáš</u> rád? Obrázky jsou jako pomoc.

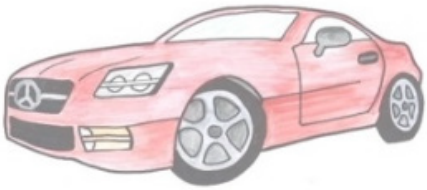
ROZVRH HODIN

3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

4. Pracuj s obrázky. a) Přiřaď.
jet, jít

Obrázek 1

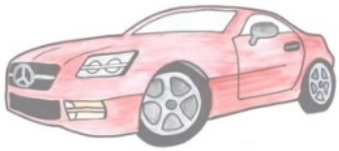

Obrázek 2

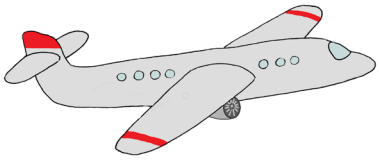

b) Co sem <u>nepatří</u>? Odpověz.

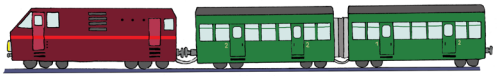
Obrázek 1

Obrázek 2

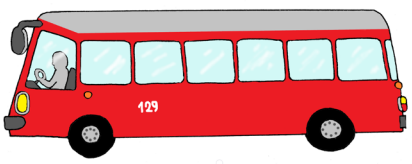
Obrázek 3

Obrázek 4

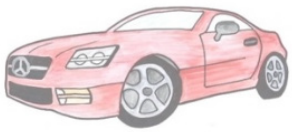

Obrázek 5

c) Přiřaď. Co je to? Slova k obrázkům napiš. Pracuj s obrázky ve cvičení 4. b).
letadlo, autobus, auto, lidé/i, vlak

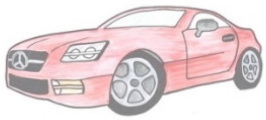
d) Napiš. Čím jedeme?

	CO JE TO? → TO JE		ČÍM POJEDEŠ? → POJEDU....
	(vzor) *auto*	+ EM	(vzor) *autem*
			
			

POZOR!

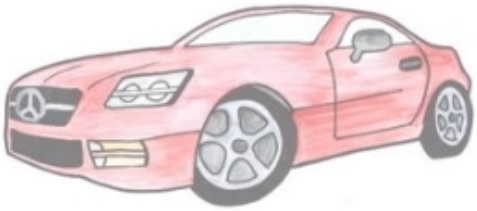
	JAK PŮJDEŠ DO ŠKOLY?	*Půjdu pěšky.*

e) Doplň.

JÁ		MY (= já a ty, já a vy)
Zítra půjdu pěšky. 	**U** (PŮJDU) → **EME**	Zítra ..... pěšky.
Zítra pojedu autem. 	**U** (POJEDU) → **EME**	Zítra ..... autem.

f) Přiřaď věty k obrázku.
JÁ: Teď jedu na výlet! Jdu na procházku. Zítra pojedu na výlet. Zítra půjdu na procházku.
MY: Hurá, teď jedeme na výlet. Teď jdeme na procházku. Zítra pojedeme na výlet. Zítra půjdeme na procházku.

5. a) Přečti text.

Naše třída 3.A pojede v pátek 6. 6.
na výlet do zoo. Pojedeme autobusem
v 9 hodin od školy. Zpátky se vrátíme
v 17.30.

třídní učitelka Jana Malinová

b) Jaký je to text?
1) SMS
2) text v notýsku
3) formulář do kroužku

6. Označ jedno správné řešení.
Otázka 1
Kam pojede 3.A?
a) Do školy.
b) Do zoo.
c) Do třídy.

Otázka 2
Kdy tam 3.A pojede?
a) V 17.30.
b) V pátek.
c) 9. 6.

7. Odpověz. Napiš maximálně 2 slova.

a) Jak se jmenuje paní učitelka? .....

b) Čím pojede 3.A na výlet? .....

c) V kolik hodin bude 3.A zpátky? .....

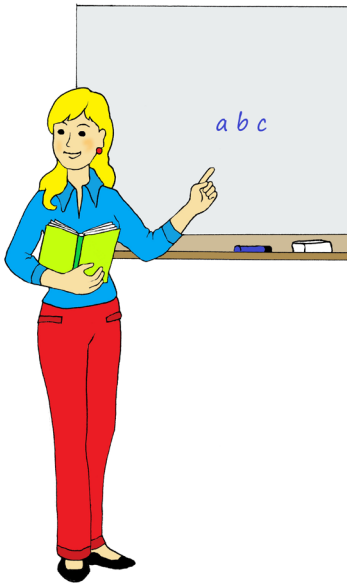
8. a) Přečti text. Čti nahlas.

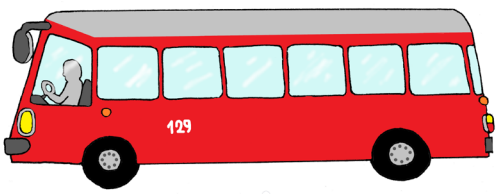
ROZVRH HODIN

3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

Třída 3.A pojede v do .

Pojedou a paní .

Pojedou v 9 hodin od školy.

b) Doplň slova. Pak přečti nahlas.
ZOO, TŘÍDA, VÝLET, AUTOBUSEM, PÁTEK

babička: Pojedeš na ....., Pavle?

Pavel: Ano.

babička: Kdo pojede?

Pavel: Pojede tam paní učitelka Malinová a naše .....

babička: Aha a kam pojedete?

Pavel: Do .....

babička: To je skvělé! A kdy tam pojedete?

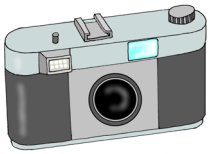
Pavel: V .....

babička: Čím pojedete? Vlakem nebo .....?

Pavel: Nevím.

9. a) Co dělají děti na výletě?

b) Odpověz.
Co rád děláš na výletě?

10. a) Pracuj podle vzoru. To jsou obrázky 1–5. Co potřebují děti na výlet do zoo? Napiš.

Vzor: ....batoh.... ....

b) Co potřebuješ na výlet? Napiš.

Na výlet potřebuju:

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

11. Jsi na výletě v zoo. a) To jsou fotografie. Jaké zvíře tam je? Napiš.

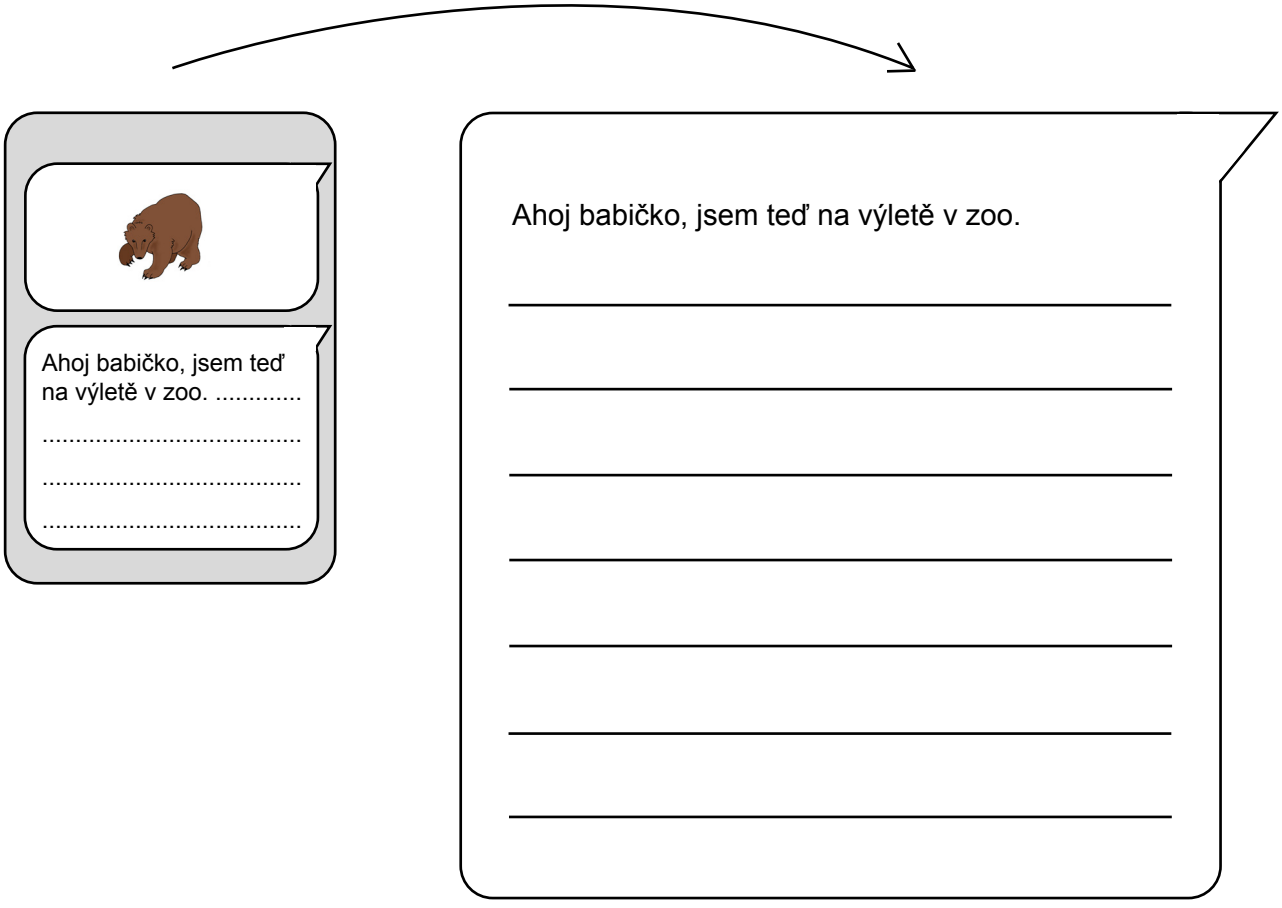

Zvíře: .....

Zvíře: .....

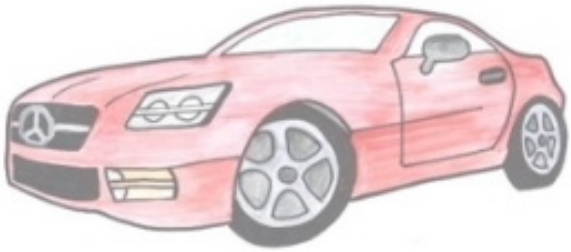
b) Napiš SMS nebo zprávu na WhatsApp. Pošli babičce fotografii ze zoo.

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ A1_3, ZŠ1, zoologická zahrada

2. b) Obrázek 1: rozvrh (hodin), Obrázek 2: děti, třída, Obrázek 3: děti, třída, výlet, zoo
2. c) KDO JE TO? žák, žákyně, (paní) učitelka, (pan) učitel, děti / žáci
CO JE TO? rozvrh (hodin), kytka, třída, zoo, papoušek, liška

4. a) obrázek 1: jet, obrázek 2: jít
4. b) obrázek 4
4. c) auto, letadlo, vlak, lidé/i, autobus
4. d) letadlo – letadlem, vlak – vlakem, autobus – autobusem
4. e)

Teď jedu na výlet!
Zítra pojedu na výlet.
Hurá, teď jedeme na výlet.
Zítra pojedeme na výlet.

Jdu na procházku.
Zítra půjdu na procházku.
Teď jdeme na procházku.
Zítra půjdeme na procházku.

5. b) 2)

6. Otázka 1 b), Otázka 2 b)

8. a) pátek, zoo, třída (3.A / žáci), učitelka, autobusem
8. b) výlet, třída, zoo, pátek, autobusem

10. a) svačina / jídlo, pití, (mobilní) telefon / mobil, peníze

11. a) liška, papoušek, medvěd

METODICKÉ POZNÁMKY: ČTENÍ–PSANÍ A1_3, ZŠ1, zoologická zahrada

úkol 1, Přestože se úkoly níže zaměřují na tvary slovesa *jít*, začínáme frekventovanou větou *Do které třídy chodíš*, kterou doporučujeme nepřekládat a vést žáka k tomu, aby s větou pracoval jako s frází. Na úrovni A1 **nevysvětlujeme** rozdíl mezi **jít** a **chodit**.

úkol 2. a) Cílem úkolu je motivace a seznámení se základními slovy potřebnými k porozumění textu. Základním předpokladem učitelovy úspěšné práce je, že ocení jakoukoli mluvenou produkci žáka. Je vhodné, aby byl žák podpořen jak za jednoslovnou odpověď (např. *rozvrh*), tak za větnou odpověď (např. *To je rozvrh hodin.*). S chybnou odpovědí (např. *To jsou hodiny.*) doporučujeme pracovat pozitivně (např. učitel odpoví *Hodiny jsou tady.* + poukázání na hodiny/hodinky, příp. *To je jedna vyučovací hodina* + poukázání na jedno políčko v rozvrhu hodin, *ale tohle je rozvrh hodin.* + poukázání na obrázek rozvrhu hodin).

úkol 2. b) Je možné, že žák označí jako třídu místnost nebo skupinu lidí. Dvojí konotace slova je jeden z důvodů, proč jsou takto vybrané obrázky – s označením třída se žák setká v obou významech. Jde o slovo natolik důležité, že je vhodné, aby žák byl obeznámen s oběma skutečnostmi, jež slovo označuje.

úkol 2. c) Poznámka 1: Žák se dotazuje na skutečnosti znázorněné na obrázku. Používá zejména slova jako např. rozvrh (hodin), žák, žákyně, (paní) učitelka, kytka, třída, (pan) učitel, zoo, papoušek.
Poznámka 2: Pokud se vyskytne potíž s používáním zájmen KDO a CO, doporučujeme, aby učitel napsal na tabuli velkým písmem / verzálkami KDO JE TO? TO JE + přiložil obrázky osob, následně četl KDO JE TO? TO JE ŽÁK / KLUK / PANÍ KUCHAŘKA ...Analogicky postupoval i se zájmenem CO + přiřazení obrázků (tzn. neživých předmětů, zvířat, rostlin...).

úkol 2. d) Žák doplňuje slova podle otázek KDO/CO JE TO?

úkol 4, Jak uvádíme v hlavičce tohoto pracovního listu, pochopení rozdílu *jet* a *jít* je základní pro pokračování v dalších cvičeních. Porozumění těmto slovesům často představuje komplikace a nepostačí „pouze“ jedna aktivita. Pokud je potřeba více času na zautomatizování sloves, je třeba jej poskytnout, popřípadě se u cvičení 4 zdržet. Porozumění rozdílu těmto slovům je zásadní jak pro úroveň A1, tak bez řádného pochopení uvedeného rozdílu mezi slovesy není možné úspěšně plnit další aktivity.

úkol 4. a) Úkol se zaměřuje zejména na zmiňovaný rozdíl ve významu sloves. Jako další možnou aktivitu lze využít např. následující hru na chodce a řidiče:
Žáci chodí přibližně stejnou rychlostí po učebně a tzv. „zaplňují prostor“ (rovnoměrně se rozmisťují po třídě). Během tohoto pohybování dává učitel instrukce, které plní každý individuálně, zároveň paralelně s ostatními. Učitel řekne JET – žáci se stávají řidiči imaginárních vozů a jezdí po třídě, totéž následně se slovesem JÍT. Tyto činnosti je třeba několikrát opakovat, aby se slova zautomatizovala.

úkol 4. d) Poznámka 1: Při automatizaci věty ČÍM POJEDEŠ? je možné nabídnout i běžně užívanou variantu otázky JAK JEZDÍTE (do školy atd.), přičemž při procvičování by musel být výraz ČÍM důsledně nahrazen výrazem JAK. Takovéto rozšiřování frází je vhodné pro žáky, kteří z úrovně A1 rychle přecházejí na vyšší úroveň. K rozdílu sloves jet-jezdit viz následující poznámku.
Poznámka 2: Cíleně se nezaměřujeme na významové rozdíly mezi dvojicemi jet-jezdit, jít-chodit, s otázkami „Do které třídy chodíš?“ a „Čím/Jak jezdíš do školy?“ učitel pracuje jako s frázemi. I v těchto případech nedoporučujeme vysvětlovat rozdíl mezi jet a jezdit, jít a chodit, neboť tato problematika zasluhuje speciální prostor a přesahuje deklarovanou úroveň.
Poznámka 3: Na základě úkolu by si žák měl zautomatizovat formu pro 1. os. j. č. od sloves *jít* a *jet*, tedy tvary *pojedu*, *půjdu* a seznámit se s vazbou *JET + INSTRUMENTÁL*. Připomínáme, že se tento jev vyskytuje v textu (*pojedeme na výlet*). Daný mluvnický jev je třeba vysvětlit, je však na učiteli, do jaké míry bude trvat na jeho osvojení. Cílem tohoto cvičení je pomoci učiteli zejména s vysvětlením vazby *JET + INSTRUMENTÁL*.
Na hlubší procvičení otázek a slovesa JÍT je možné použít např. následující cvičení. Tato aktivita přesahuje úroveň A1, neboť je třeba, aby byl žák seznámen buď s celou konjugací slovesa JÍT, nebo alespoň znal tvary JDOU, JDE.

Rozšiřující úkol k procvičení pokládání a formulování otázek a formy slovesa být:
Spoj.

1) Kdo je to?	a) Muž a žena jdou.
2) Co je to?	b) Muž a žena.
3) Co dělají?	c) Ne, jdou pěšky.
4) Jedou muž a žena autem?	d) Ano, jde.
5) Jde ta žena?	e) Obrázek

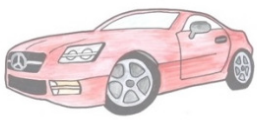
(klíč: 1b, 2e, 3a, 4c, 5d)

úkol 4. e)–f) Pro zautomatizování vybraných slovesných tvarů, daných otázek a odpovědí lze opět využít modifikovanou aktivitu uvedenou v metodických poznámkách u úkolu 4. a).

úkol 4. e) Úkol lze variovat jako lehčí a složitější.
Lehčí varianta (viz cvičení níže) slouží k fixaci a k tvoření 1. osoby j. č. (uvádíme „pouze“ 1. osobu j. č. zakončenou na –u). Doporučujeme toto cvičení v případě, že žák potřebuje lépe pochopit tvoření slovesných forem – nejprve se seznámí s tvořením 1. osoby. j. č., následně s 1. os. mn. č. (Pozn. Tvar pojedeme se vyskytuje v textu, proto se k tvaru POJEDEME vracíme.) Složitější varianta se může zaměřovat na ostatní osoby.
Jednodušší varianta cvičení, k tvoření 1. osoby j. č. (uvádíme „pouze“ 1. osobu j. č. zakončenou na –u):
Pracuj podle vzoru.
Vzor 1: A: Co teď děláš? B: Já čt**u**.

Vzor 2: A: Co teď děláš? B: Já píš**u**.

A: Co děláš? B: Já ..... pěšky.

A: Co děláš? B: Já ..... autem.

(klíč: jdu (půjdu) pěšky, jedu (pojedu) autem)

úkol 4. f) Poznámka 1: Pokud žáci potřebují vysvětlit slova výlet a procházka (tato slova se nacházejí v otázkách tohoto cvičení), může je učitel vysvětlit prostřednictvím obrázků. K práci lze využít např. tyto obrazové materiály:

Poznámka 2: Pokud učitel pozoruje, že žák rozumí rozdílu *jít-chodit, jet-jezdit* (tzn. žák přechází na vyšší úroveň), může použít cvičení na mluvení (s přítomností sloves CHODIT, JEZDIT):
Příklad cvičení se slovesy chodit, jezdit:
Odpověz, pak napiš odpověď.
Chodíš do školy pěšky? Čím jezdíš na výlet?

úkol 5. b) Varianty lze hlouběji podpořit vizualizací a seznámit žáky se slovy SMS, FORMULÁŘ a NOTÝSEK před aktivitou. K seznámení se slovy lze použít tyto obrázky:

FORMULÁŘ	
JMÉNO	
PŘÍJMENÍ	
ADRESA	
ŠKOLA	
TŘÍDA	

Aktivitu lze také zpracovat kombinováním slova a obrázku, viz položky k témuž cvičení níže.
1) SMS

2) text v notýsku

3) formulář

FORMULÁŘ	
JMÉNO	
PŘÍJMENÍ	
ADRESA	
ŠKOLA	
TŘÍDA	

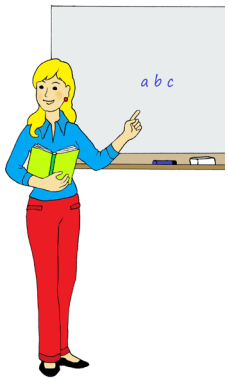
úkol 7, Pokud by měl žák potíže s pochopením budoucího času u položky c), může učitel použít pracovní list pro úroveň A1, text 1, cvičení 1.

úkol 8, Učitel nepenalizuje chybné tvary slov, pomáhá adekvátní tvary vytvořit, příp. větu po žákovi zopakuje a použije správný tvar.

úkol 8. b) Pro žáka, pro kterého je cvičení 8. b) jednoduché (žák přechází na vyšší jazykovou úroveň), doporučujeme vytvořit náročnější variantu cvičení.
Příklad náročnější rozšířené aktivity, v níž se pracuje s komplikovanějším textem, opakují se v ní formulace (které učitel potřebuje žáka naučit) a zaměřuje se na tvoření otázek.
Doplň KDY, KAM, ČÍM.

Pan ředitel : Paní učitelko, pojede vaše třída na výlet?

Paní učitelka Malinová : Ano, pojede.

Pan ředitel: ……. pojedete na výlet?

Paní učitelka Malinová: Pojedeme do zoo.

Pan ředitel: To je skvělé! A ……. tam pojedete?

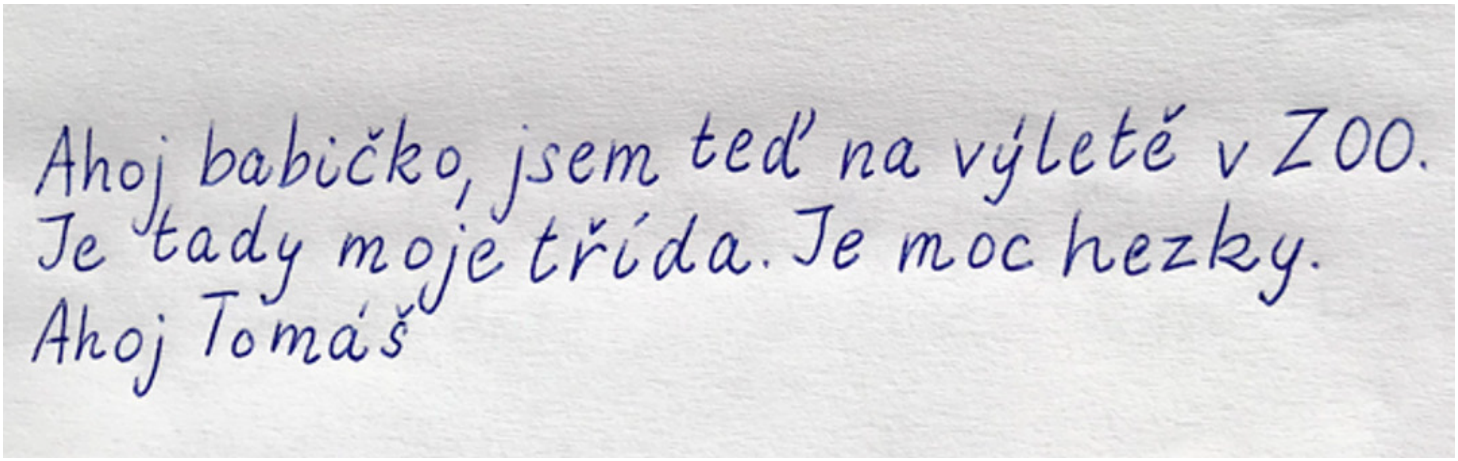
Paní učitelka Malinová: V pátek.

Pan ředitel: Aha a ……. pojedete?

(klíč: kam, kdy, čím)

úkol 10. a) Úkol vede k tomu, že žák ve cvičení 11 píše SMS zprávu nebo zprávu na WhatsApp. Pokud učitel pracuje se žáky, z nichž někdo nemá mobilní telefon, přizpůsobí úlohu následujícím způsobem. Ze cvičení 10 vyřadí obrázek telefonu a ve cvičení 11 povede žáky k psaní pohlednice ze zoo (využije se k tomu obrázek medvěda).

úkol 11. b) Pokud má učitel třídu s více žáky, lze nechat texty nahlas ve dvojicích přečíst (pozor, na úrovni A1 nelze očekávat porovnání vzniklých textů). V takovém případě je dobré, aby i učitel vytvořil text odpovídající deklarované úrovni a rovněž ho přečetl. Je důležité, aby psal učitel písmem comenia script.

Ahoj babičko, jsem teď na výletě v ZOO.
Je tady moje třída. Je moc hezky.
Ahoj Tomáš

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ1
ČTENÍ–PSANÍ A2_1 (úroveň A2, text 1), divadlo

Délka:	35 slov (krátký text)
Charakteristika textu:	informační texty v notýsku
Téma textu:	školní prostředí, dny v týdnu
Vyučovací cíle:	Žák se naučí dny v týdnu a procvičí si je, porozumí informačnímu textu, napíše osobní vzkaz.

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

V rámci nácviku dnů v týdnu lze procvičovat i názvy školních předmětů, které se v textu a cvičeních objevují pouze okrajově. Z gramatických prostředků se mohou procvičovat řadové číslovky (první, druhá, třetí hodina atd. …). Záleží na složení vyučované skupiny a na rozhodnutí učitele, do jaké míry bude trvat na osvojení daných jevů. Pro tvorbu aktivit zacílených na nácvik předmětů poskytujeme učiteli v metodických poznámkách obrazový materiál.
V předtextových aktivitách aktivizujeme a procvičujeme slovní zásobu týkající se textu, propojujeme čtení s psaním a mluvením.
V textových aktivitách používáme techniku globálního a selektivního čtení (cvič. 4. b), c), resp. cvičení 5 a 6)
V potextových aktivitách propojujeme mluvení (samostatné i ve dvojici) s psaním, popř. s kreslením (cvič. 8. b).
Zapojujeme procesuální prvky psaní: zpětná vazba k napsanému vzkazu od spolužáka (cvičení 9).
Náročnost cvičení na psaní se zvyšuje – postupujeme od opisování slov přes psaní jednotlivých, izolovaných slov a jedné věty až po psaní čtyř řádků souvislého textu.

Znění textu:
V pondělí půjdeme do divadla!
Pozor, bude změna v rozvrhu. První a druhou hodinu budeme mít češtinu a matematiku.
Nezapomeňte si prosím vzít hezké oblečení do divadla a 50 korun. Do školy se vrátíme na oběd.

1. To je kalendář. Co znamená *týden – den – víkend*? Označ *týden – den – víkend*.

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

2. a) Čti nahlas.

ROZVRH HODIN

3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

b) Opiš slova.

ROZVRH HODIN

3.B	1	2	3	4	5
	TV	ČJ	M	PR	ČJ
	AJ	M	ČJ	VV	VV
	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
	ČJ	M	PR	ČJ	HV
	TV	M	AJ	ČJ	

c) Ukaž *pondělí, čtvrtek, víkend*.

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

d) Odpověz.

Které dny jsou víkend? Kdy máš češtinu? Kdy máš matematiku?
Které předměty máš v pondělí? Které předměty máš rád/a? Proč?
Co děláš o víkendu?

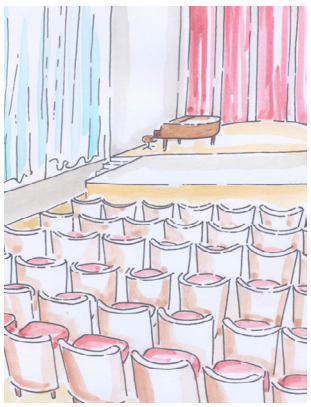
1+1=2

3. Pracuj podle vzoru. Najdi slovo. Pomůžou ti obrázky.
Vzor: TDEÝN-> ...týden...

a) DLADIVO .....
b) OLČENEBÍ .....
c) PDĚONLÍ .....
d) OĚBD .....
e) RZVORH .....

Vzor:

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

4. a) Čti nahlas.

V pondělí půjdeme do divadla!
Pozor, bude změna v rozvrhu. První
a druhou hodinu budeme mít češtinu
a matematiku.
Nezapomeňte si prosím vzít hezké
oblečení do divadla a 50 korun.
Do školy se vrátíme na oběd.

b) Označ jedno správné řešení.

Otázka 1
Jaké je téma textu?
a) oběd
b) divadlo
c) oblečení

Otázka 2
Jaký je to text?
a) text v notýsku
b) rozvrh hodin
c) seznam věcí

5. Odpověz. Napiš maximálně 2 slova.

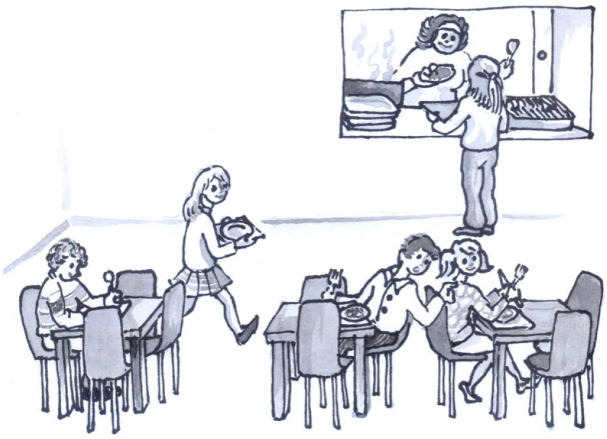
a) Který den bude matematika a čeština? .....

b) Kolik peněz musí mít žáci s sebou? .....

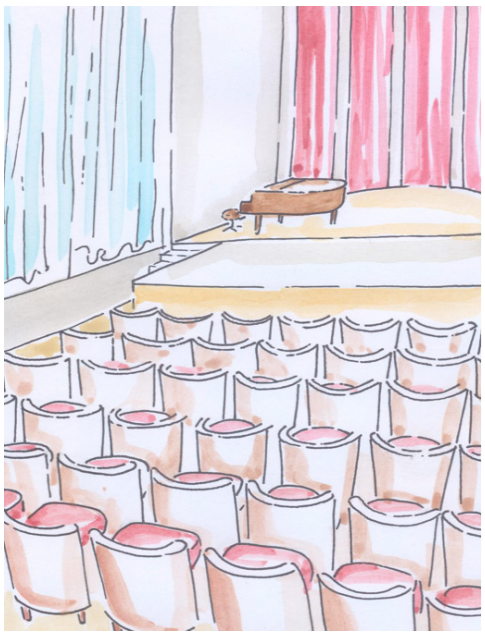
c) Kdy budou žáci ve škole zpátky? .....

6. Co budou dělat žáci v pondělí? Seřaď obrázky.
Co dělají *nejdříve,* co dělají *potom* a co dělají *nakonec*?

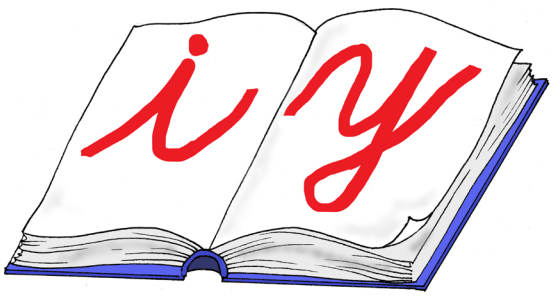
Obrázek 1

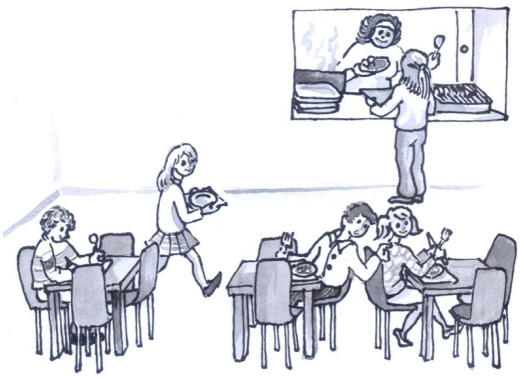
Obrázek 2

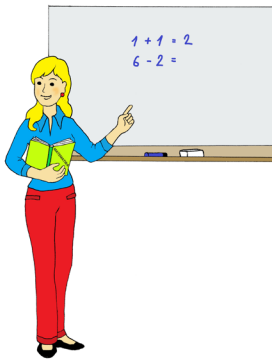
Obrázek 3

7. Co budete dělat v pondělí vy? Obrázky jsou jako pomoc.

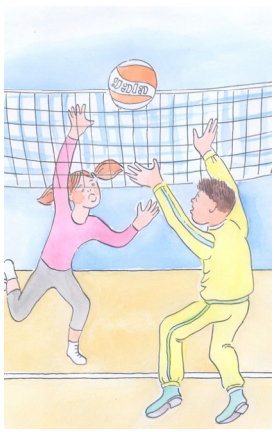

8. a) Pracujte ve dvojici. Co chcete dělat o víkendu? Proč? Obrázky jsou jako pomoc.

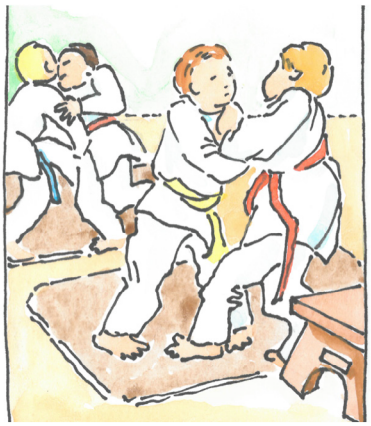

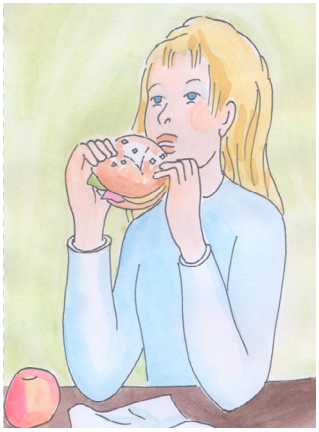

b) Nakresli obrázek. Co chceš dělat o víkendu?

c) Napiš vzkaz spolužákovi / spolužačce. Co chceš dělat o víkendu?
Použij tato slova: nejdříve, potom, nakonec.

Ahoj,

Ahoj

9. a) Pracujte ve dvojicích. Přečtěte vzkaz nahlas.
b) Který vzkaz se vám líbí?

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ A2_1, ZŠ1, divadlo

3. a) divadlo, b) oblečení, c) pondělí, d) oběd, e) rozvrh

4. b) otázka 1b, otázka 2a

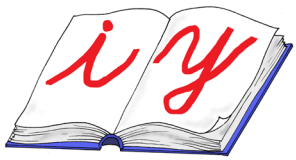
5. možné varianty řešení: a) pondělí / v pondělí, b) 50/padesát (korun/KČ), c) na oběd / k obědu

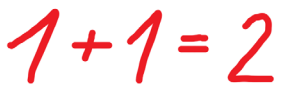
6. Obrázek 3, Obrázek 2, Obrázek 1

METODICKÉ POZNÁMKY: ČTENÍ–PSANÍ A2_1, ZŠ1, divadlo

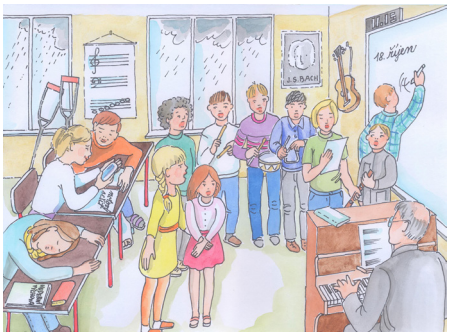
úkol 1, Poznámka 1: Doporučujeme učiteli, aby si obrázek kalendáře vytiskl nebo aby měl v ruce opravdový kalendář. Ukázal na obrázek / kalendář a řekl: „To je kalendář.“ Slovo kalendář by mělo být zaznamenáno (na tabuli, do sešitu …).
Poznámka 2: Před provedením aktivity doporučujeme, aby se učitel podíval na úkol č. 2, který pracuje s týdnem. Je možné, že se učitel rozhodne i v úkolu 1 pracovat s obrazovým materiálem ze cvičení 2.

úkol 2. a)+b) Poznámka 1: Doporučujeme, aby učitel pracoval s rozvrhem hodin, který se používá ve třídě žáka. Pokud je k dispozici i nevyplněný / prázdný rozvrh hodin, je vhodné ho využít i pro cvičení 2. b), tzn. k přepsání dnů v týdnu. Předpokládáme, že v běžném typu rozvrhu hodin není uveden víkend. K víkendu se lze vrátit v obrázku z úkolu 1. Slova sobota a neděle lze napsat na druhou stranu rozvrhu hodin / pod rozvrh hodin …, příp. je lze vyplnit do obrázku v nabízeném cvičení těchto materiálů.
Poznámka 2: Jedním z hlavních cílů je zautomatizovat dny v týdnu – v případě mladších žáků může stále jít o problematičtější termíny závislé na pochopení času. Z tohoto důvodu zařazujeme vysvětlení dnů v týdnu i do úrovně A2 (tzn. učitel jistě bude seznamovat žáka se dny v týdnu již na úrovni A1, ale ve vyšší úrovni je třeba se k této problematice vrátit, ověřit, zda žák tyto termíny chápe, příp. znova vysvětlit).
Poznámka 3: Při práci s rozvrhem hodin je potřeba, aby žáci uměli názvy základních školních předmětů. Přestože lze očekávat tyto znalosti už na úrovni A1, je potřeba, aby byl učitel připraven termíny vysvětlit, aby se nezdržovala výuka.
K vysvětlení je nejjednodušší použít rozvrh hodin žáka (vybaví si při pohledu na svůj konkrétní rozvrh hodin a na konkrétní kolonky, jaký předmět ten den v danou hodinu mají).
Další možností je vizualizace. Nabízíme obrázky pro následující předměty:

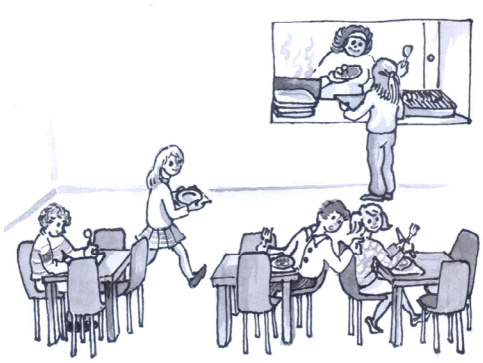
úkol 2. c) Poznámka 1: Není vhodné používat k nácviku dní v týdnu pouze rozvrh hodin. Doporučujeme využít kalendáře. Je možné na něm dobře vysvětlit následující kulturní zvyklosti: a) první den v týdnu je pondělí, b) logika čtení kalendáře (zaznamenávání a řazení dnů / týdnů v kalendáři).
Pro žáka může být potíž pochopit, že např. na 5. listopadu připadlo první pondělí v měsíci nebo že měsíc má několik pondělků (podle počtu týdnů v měsíci).
Poznámka 2: Pochopení záznamu dní v kalendáři je nezbytné pro praktický život. Na toto čtení navazuje jedna položka ve cvičení 3.

úkol 2. d) Poznámka 1: Učitel má k dispozici ikony předmětů český jazyk a matematika. Pokud je potřeba vysvětlit tyto ikony (žák jim spontánně neporozuměl), lze ikonu vystřihnout a položit ji na učebnici matematiky / českého jazyka.
Poznámka 2: Ikony doporučujeme použít k usnadnění pochopení otázek Kdy máte češtinu? Kdy máte matematiku?

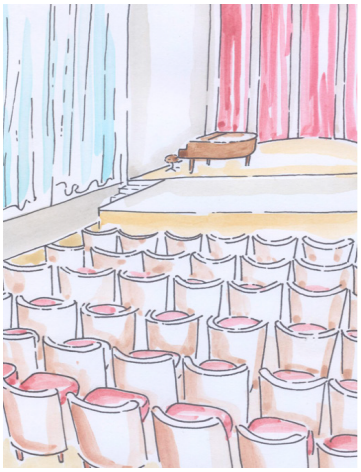
úkol 3, Poznámka 1: Pro tvorbu podobných aktivit na skládání slov z písmen upozorňujeme učitele na nutnost, aby písmena rozházel libovolně s tím, že první a poslední písmeno odpovídá skládanému slovu (tzn. TDEÝN).
Poznámka 2: Pokud by žák měl se sestavováním slov potíže, je třeba mu pomáhat a poukázat prstem na první, druhé (příp. třetí) písmeno a spojovat s obrázky, čímž se žákovi slovo snáze vybaví.

úkol 4. a) Mohou se vyskytnout potíže se čtením čísla 50. Doporučujeme, aby číslo 50 bylo zaznamenáno na tabuli a přepsáno slovně, následně učitel přečte a žák opakuje podle vzoru.

úkol 4. b) Poznámka 1: Pokud má žák potíž s pochopením položek, může učitel úlohu zjednodušit, např. využít vizualizaci. Takové položky mohou být zpracovány např. takto:
Otázka 1
a) oběd

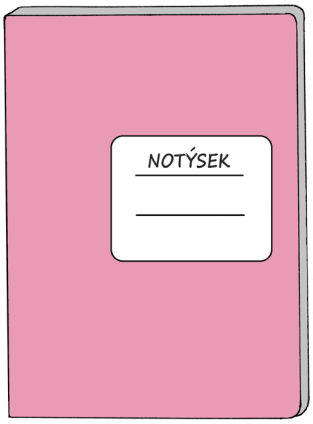
b) divadlo

c) oblečení

Otázka 2
a) text v notýsku

b) rozvrh hodin

ROZVRH HODIN

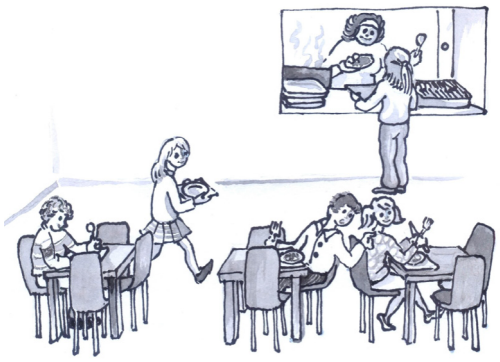
3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

c) seznam věcí

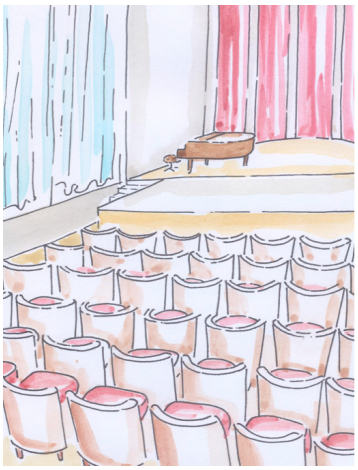
Zítra potřebujete:
– učebnice
–oblečení do divadla
– 50 Kč

(klíč: otázka 1b, otázka 2a)

Poznámka 2: Pokud položky kladou na žáka další nároky na čtení, může pedagog upravit celé cvičení na výběr z položek tvořených výhradně z obrázků. Uvádíme příklad takového zpracování pro otázku 1:
Otázka 1
Jaké je téma textu?
a)

b)

c)

(klíč: otázka 1b)

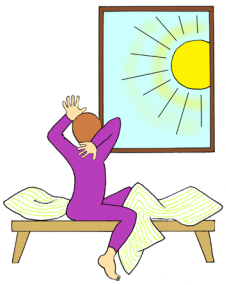
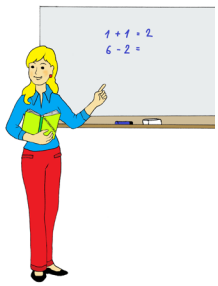
Poznámka 3: Příklad komplikovanější varianty:
Jaké je téma celého textu?
a) 50 korun do divadla
b) oblečení do divadla
c) návštěva divadla

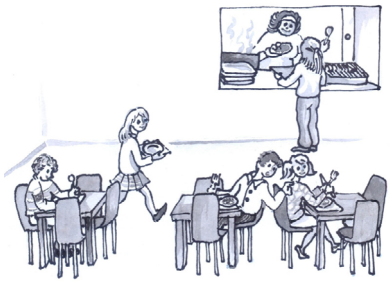
(klíč: c)

Poznámka 4: Zadání otázky 2 (Jaké je téma textu) se často vyskytuje v úlohách různých typů testů, proto je dobré, aby se žáci seznámili se slovem téma a naučili se s ním pracovat. Pokud žák nerozumí zadání (tzn. není si jist, co má dělat), lze např. rozšířit zadání o instrukci O čem je text? a pomáhat žákovi s řešením.

úkol 5, Poznámka 1: Učitel připravuje žáky nejen na porozumění textu, ale i na plnění zadání (dodržení instrukcí). Žák může nejprve odpovědět jedním slovem nebo naopak větou. Doporučujeme, aby učitel významově správnou odpověď pozitivně zhodnotil, následně upozornil žáka na přesné zadání úlohy a pomohl mu zformulovat odpověď jedním nebo dvěma slovy. Tato technika se v českém školství často využívá a je vhodné s ní žáky seznámit.
Poznámka 2: Upozorňujeme na nebezpečí, že žák bude otázku spojovat se svou zkušeností (např. oběd bývá často ve škole podáván ve 12 hodin). K takovýmto odpovědím je třeba zpočátku přistupovat pozitivně, a to zejména u žáků s nižší jazykovou úrovní. Ve výuce však není možné opominout skutečnost, že text tuto informaci neobsahuje a je třeba odpovídat podle textu.

úkol 6, Poznámka 1: K pochopení zadání (tzn. k pochopení časové následnosti a k porozumění klíčovým slovům nejdříve – potom – nakonec) může učitel využít obrázky s činnostmi, které žák vykonává ráno.
Aktivita může probíhat například takto:
Učitel má 3 obrázky pro slova: probudit se, snídat, jít do školy.
Obrázek pro slovo PROBUDIT SE ukáže učitel jako první a napíše pod něj NEJDŘÍVE, za něj zařadí obrázek pro slovo SNÍDAT (pod tento obrázek napíše slovo POTOM), následuje obrázek s chlapcem odcházejícím do školy, pod který se napíše slovo NAKONEC. K obrázkům viz databanku.
Poznámka 2: Po pochopení časové souslednosti a naučení se slov NEJDŘÍVE – POTOM – NAKONEC je možné přejít k jednoduchému strukturovanému popisu činností (pozor, jednoduché vypravování je vhodné nacvičovat až na úrovni B1). K popisu činnosti lze využít např. následující ilustrace, které učitel nechá žáka libovolně seřadit a popsat:

Je na učiteli, kolik obrázků vybere pro konkrétní výuku. Předpokládáme, že si žák bude pomáhat naučenými obraty a že učitel bude žáku-cizinci nápomocný při tvorbě popisu. Další popisy činností následují ve cvičení 7 a 8.

úkol 7, Poznámka 1: Pokud žák odpovídá jednoslovně, je užitečné zaznamenat si jeho výpovědi a pomoci mu nakonec zformulovat odpovědi větně.
Poznámka 2: Na úrovni A2 vedeme k jednoduchému větnému vyjadřování, nikoli ke složitým souvětím. Věta jednoduchá je na této úrovni dostačující – toto cvičení je možné rozšířit na tvorbu jednoduchých souvětí, v nichž se spojuje pomocí spojovacích výrazů *a, ale, také, potom…* Učitel pomáhá žákovi spojovat věty tak, že používá naučené spojovací výrazy ze cvičení 6 (nejdříve – potom – nakonec).
Poznámka 3: Pokud učitel pracuje s žákem, o němž ví, že dělá často nějakou specifickou aktivitu (např. malování, fotbal), připraví si obrázek se znázorněním této činnosti, aby rozšiřoval takovou slovní zásobu, kterou konkrétní žák potřebuje.

úkol 8. a) Poznámka 1: Tato aktivita navazuje na cvičení 6, 7. Žák v těchto cvičeních tvořil věty s každodenními běžnými činnostmi a vyjadřoval následnost těchto aktivit. Ve cvičení 8 by žák měl přecházet k samostatnému ústnímu projevu.
Poznámka 2: Aktivitu lze zjednodušit tak, že před ústním projevem žáka se na tabuli napíšou naučené spojovací výrazy ze cvičení 6, 7 (nejdříve – potom – nakonec), tím si žák připomene práci ve cvičení 6, 7. Na tabuli tedy bude zprostředkována určitá pomoc k tomu, aby žák obrázky / aktivity logicky řadil za sebou a volil vhodné (a známé!) prostředky k jejich spojení.
Poznámka 3: Stejně jako ve cvičení 7, v metodické poznámce 3, doporučujeme využít obrázky pro činnosti, které žák vykonává. Oproti cvičení 7 se ve cvičení 8. a) zaměřujeme na aktivity spojené s víkendem.

úkol 8. b) Poznámka 1: Pod obrázek (nebo tak, aby to žák viděl) je vhodné napsat, o kterou činnost se jedná. Tím žák začne pojmenovávat aktivity, které jsou mu blízké.
Poznámka 2: V tomto cvičení se učitel dozví o žákovi (o skupině žáků), které činnosti jsou pro cílovou skupinu důležité. Doporučujeme si poznamenat, co žáci malují, najít následně obrázky znázorňující tyto činnosti a opakovat danou slovní zásobu v dalších hodinách.

úkol 8. c) Poznámka 1: Záleží na učiteli, zda délku textu vymezí počtem vět (např. Napiš alespoň 2 věty.), řádků (např. Napiš 4 řádky.), počtem slov (např. Napiš alespoň 10 slov.).
Poznámka 2: Pokud žáci přecházejí na vyšší úroveň, je možné zvolit náročnější zadání:
Napiš e-mail babičce. Co budeš dělat o víkendu?
Náročnost lze gradovat i rozšířenou množinou slov k použití (např. Použij tato slova: nejdříve, potom, nakonec, protože, ale, také.).
Na této úrovni doporučujeme nezadávat příliš širokou skupinu slov k doplnění. Maximální počet slov není vymezen, z praxe používáme max. 6 slov.
V tomto cvičení není dobré psát mamince e-mail, neboť je takováto situace (žák informuje matku o programu na víkend) nepravděpodobná. Je možné se dotázat žáka pomocí jednoduchých otázek, komu píše nebo kam často jezdí. Tím se učitel dozví, kterého adresáta je vhodné zvolit. Není dobré nechat žáka vybrat adresáta, neboť může dojít k neporozumění z obou stran (instrukce je pro žáka příliš široká naopak pro učitele může být z textu nejasné porozumět tomu, kdo je oslovovaná osoba, čímž nelze dobře podávat zpětnou vazbu k vyprodukovanému textu).
Otázky k volbě adresáta jsou např.: Kdo ti píše e-maily? Ty píšeš také e-maily? Dostal jsi někdy e-mail? Kdo ten e-mail napsal? Jsi někdy o víkendu na návštěvě? Kde? Kdo tam je? Co tam děláš? (Učitel podle rozhovoru zadá adresáta: *Napíšeš dnes e-mail Adamovi.*)

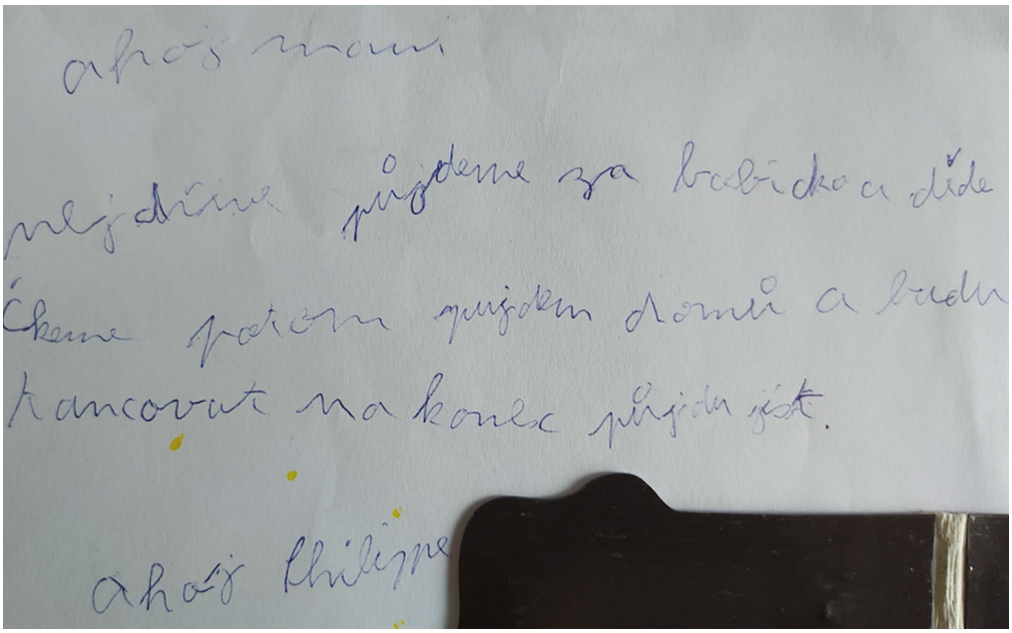
úkol 9. a)+b) Poznámka 1: V práci se skupinou cizinců je potřeba, aby pedagog rovněž vytvořil text podle zadání a při svém psaní se držel zadané jazykové úrovně (tzn. napíše text jednoduchý, krátký a použije slova, která žáci ovládají). Tím se nejen včlení do skupiny, ale vytváří i modelový text, tzn. text jazykově korektní, obsahující všechny sociokulturní zvyklosti. Žák je tak konfrontován s běžnou praxí (užití jazykových prostředků, sociokulturní zvyklosti apod.).
V učitelově textu by se neměly objevovat skutečnosti, které nejsou spojeny s jeho životem. Není vhodné předstírat, že text píše někdo jiný (vysvětlení níže na příkladech).
Najde-li učitel v žákově produkci, že nějaké části textu chybí (např. podpis, oslovení), ukáže na chybějící část

a porovnává ji se svým textem. Tím vede žáka k vlastní opravě textu, viz příklad na další straně.
Příklad modelového textu (píše paní učitelka):
Ahoj mami,
o víkendu chci hodně odpočívat.
V sobotu se chci nejdříve dívat na film, potom jít spát. V neděli se těším na výlet s kamarádem, budeme tam jíst a nakonec si koupíme kávu a zmrzlinu.
Ahoj Jana

Příklad učitelova textu, který vyžadoval úpravy (komentáře uvádíme v závorce).

Ahoj mami, *(pokud je učitel ve věku, kdy je běžnější psát někomu jinému než mamince, např. dětem nebo partnerovi, může učitel zvolit jiného adresáta, aby byl text autentičtější)*,
o víkendu chci hodně odpočívat.
V sobotu se chci nejdříve dívat ~~na pohádku~~ *(pro dospělého je běžnější film, pokud učitel zvolí v textu pohádku, je dobré, aby věděl, o které své oblíbené pohádce bude s dítětem mluvit)* a potom ~~jít ven s Adámkem~~ *(zdrobnělina jména je typická pro dítě, proto učitel zvolí obecné slovo, např. S KAMARÁDEM, dále byl zvolen výlet, neboť pisatelem je dospělý – není vhodné uvádět v textu věty, které jsou mimo běžný život dospělých)*.
V neděli pojedeme *(ve vzorových textech úrovně A2 doporučujeme jasně „vyjadřovat subjekt“, tzn. z textu by mělo být přímo vyjádřeno, kdo pojede na výlet)* na výlet s kamarádem a nakonec si můžeme koupit kávu a zmrzlinu.
Ahoj ~~Marc~~ *(učitel napíše své křestní jméno)*

Příklad textu žáka na úrovni A2 (žák: chlapec, 10 let, 4. ročník):

Pozn.1: Z ochrany osobních údajů je v textu zakryto žákovo příjmení.
Pozn.2: V ukázce píše žák vázaným písmem, které od cizinců běžně neočekáváme (žáci-cizinci se obvykle vedou k písmu comenia script, neboť vázané písmo pro ně bývá obtížnější).

Poznámka 2: Pokud učitel pracuje jen s 1 žákem, je nutné, aby učitel napsal svůj text a také ho přečetl (text musí být jednoduchý, aby mu žák dobře rozuměl). V úkolu b) se učitel pozitivně vyjádří o kvalitách žákova textu (pochválí povedené části) a jednoduše zdůvodní, co bylo na textu dobré. Svůj a žákův text může porovnat v případě, že žákovi chyběla nějaká důležitá část textu (např. pokud chybí pozdrav, lze ukázat na text, kde je pozdrav formulován).
Poznámka 3: Pokud učitel pracuje jen s 1 žákem, je pravděpodobné, že žák bude mít ostych se „kriticky“ vyjadřovat k textu pedagoga. V takových rozhovorech je třeba postupovat citlivě, příp. se jim vyhnout.

PRACOVNÍ LIST PL:
ZŠ1
ČTENÍ–PSANÍ A2_2 (úroveň A2, text 2), pohled

Délka:	61 slov (středně dlouhý text)
Charakteristika textu:	osobní pozdrav
Téma textu:	pozdrav, počasí
Vyučovací cíle:	Žák porozumí soukromé korespondenci (pozdravu), nacvičí si výrazy pro počasí, pravidla pro psaní pozdravu (korespondence) jako např. oslovení, rozloučení a další zdvořilostní obraty.

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

V rámci procvičování pravidel psaní osobního pozdravu (korespondence) upozorníme na *5. pád* v oslovení a na psaní tvarů osobních a přivlastňovacích zájmen *Ty, Tebe, Tvůj* atd. s velkým počátečním písmenem. Lze žáka seznámit i s dalšími *zdvořilostními frázemi* a možnostmi *oslovení a rozloučení*. Rozšíření a zúžení aktivit v každém pracovním listu záleží na složení vyučované skupiny a na učitelově koncepci konkrétní vyučovací jednotky.
V předtextových aktivitách aktivizujeme a procvičujeme slovní zásobu vztaženou k textu. Kombinujeme mluvení (i ve dvojici) s psaním a prací s obrázky. U textových aktivit postupně využijeme všechny techniky čtení: globální (cvič. 6.), selektivní (cvič. 7.) i detailní (cvič. 8., 9.). V potextových aktivitách při psaní pozdravu využíváme procesuální prvky psaní: pracujeme s konceptem (cvič. 12.), zpětnou vazbou spolužáka (cvič. 13.) a žáky vedeme k zhotovení čistopisu (cvič. 14.). Náročnost písemných cvičení se zvyšuje – od psaní jednoho slova přes slova tři, psaní jedné věty až po čtyři řádky souvislého textu.
V metodických poznámkách uvádíme mimo jiné příklad práce s aktivitami na mluvení: přestože obecným vyučovacím cílem je nácvik ČTENÍ–PSANÍ, lze pracovní listy využívat i k rozšíření jiných řečových dovedností. Tento pracovní list byl vytvořen mj. k tomu, aby metodické poznámky poskytovaly učiteli pomoc, kdyby hledal více aktivit na dovednost mluvení. Tento cíl naplňují zejména metodické poznámky pro úkoly 5 a 10.

V PL ČTENÍ–PSANÍ A2_2, ZŠ1, pohled a v PL ČTENÍ–PSANÍ B1, ZŠ1 (a také ZŠ2!), dopis je realizováno zdvořilostní psaní velkého písmena u osobních zájmen *2. osoby jednotného čísla (Tebe, Tě, Ti).*
V osobní a *„důvěrné korespondenci je v těchto případech podle současné kodifikace možno psát i písmeno malé, volba je v rukou autora, nutné je však udržovat zvolenou podobu v celém dopise“*[1].
Do PL jsme zahrnuli dva texty osobní korespondence: pozdrav na pohlednici a dopis. Psaní velkého písmena volíme v textu pohlednice (úroveň A2) a malé písmeno v soukromém dopise (úroveň B1). Velké písmeno jsme zvolili v případě nižší úrovně, neboť se často zvyk shoduje s tradicemi psaní dopisu v jiných zemích (způsob vyjádření úcty k adresátovi) a také je užitečné, aby žák věděl, že psaním velkého písmena v korespondenci tzv. nic nezkazí. Při výuce žáků na úrovni B1 doporučujeme učiteli, aby vysvětlil, že výskyt malého počátečního písmena osobních zájmen 2. osoby jednotného čísla (např. tobě, tvůj) je v soukromé korespondenci korektní a čím dál tím častější, a to i přesto, že si pisatel adresáta váží.

Znění textu:

Milá Moniko,

doufáme, že se Ti na škole v přírodě líbí a že máte hezké počasí. Jsme s tatínkem na víkend v Krkonoších. Bydlíme v horském hotelu. Je to tady moc hezké, ale bohužel tady stále prší a je zima.

Zdravíme Tě a těšíme se na Tebe.

maminka a tatínek

Škola v přírodě Slunce

pro Moniku Slavatovou

Vřesník 72

Humpolec

3 9 6 0 1

1 HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). *Naše řeč.* Praha: ÚJČ AV ČR, 2006, roč. 89, č. 2, s. 73–88.

1. a) Co je to? Řekni alespoň 1 větu ke každému obrázku.

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

b) Přiřaď k obrázkům ze cvičení 1. a).
škola v přírodě, vyučování, horský hotel

c) Odpověz.
Co dělají žáci ve škole? Co rád/a děláš ve škole?
Co dělají žáci ve škole v přírodě?
Byl/a jsi někdy ve škole v přírodě? Co rád/a děláš ve škole v přírodě?

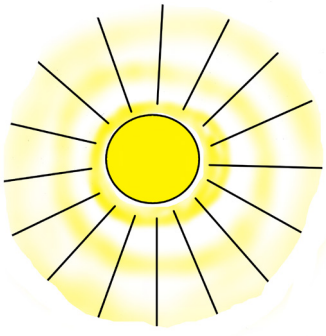
2. a) Vyber jeden název pro obrázky ze cvičení 2. b).
slunce, počasí, sníh

b) Jaké je počasí? Spoj.
a) Prší.
b) Sněží.
c) Je hezky.

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

c) Napiš jedno slovo. Je zima, nebo je teplo?

Obrázek 1

Je .....

Obrázek 2

Je .....

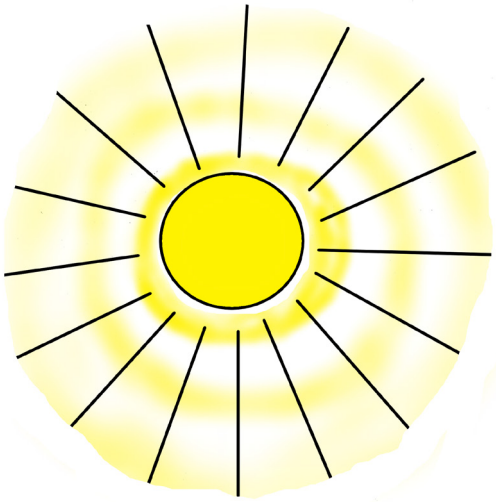
d) Napiš. Je ošklivo, nebo je hezky?

Obrázek 1

Je .....

Obrázek 2

Je .....

3. a) Odpověz.

Jaké je dnes počasí? Je zima, nebo teplo? Jaké počasí máš rád/ráda?

b) Pracujte ve dvojicích.
Je teplo. Co rád/ráda děláš?
Je zima. Co rád/ráda děláš?

4. Odpověz. a) Co je to?

b) Co jsou Krkonoše? Kde jsou?

5. Čti.

Milá Moniko,

doufáme, že se Ti na škole v přírodě líbí a že máte hezké počasí. Jsme s tatínkem na víkend v Krkonoších. Bydlíme v horském hotelu. Je to tady moc hezké, ale bohužel tady stále prší a je zima.

Zdravíme Tě a těšíme se na Tebe.

maminka a tatínek

Škola v přírodě Slunce

pro Moniku Slavatovou

Vřesník 72

Humpolec

3 9 6 0 1

6. Vyber název textu. Jedno řešení je správně.

Počasí **Pohled** **Krkonoše** **Adresa**

7. Odpověz. Napiš maximálně 3 slova.

Kde je Monika? na .....

Kdo píše text? .....

8. Pracuj podle vzoru. Co je pravda a co není pravda?

Vzor: To je pohled. ANO / NE

a) Dopis píše Monika. ANO / NE

b) Maminka je na horách. ANO / NE

c) Tatínek je na škole v přírodě. ANO / NE

d) Tatínek a maminka nejsou o víkendu doma. ANO / NE

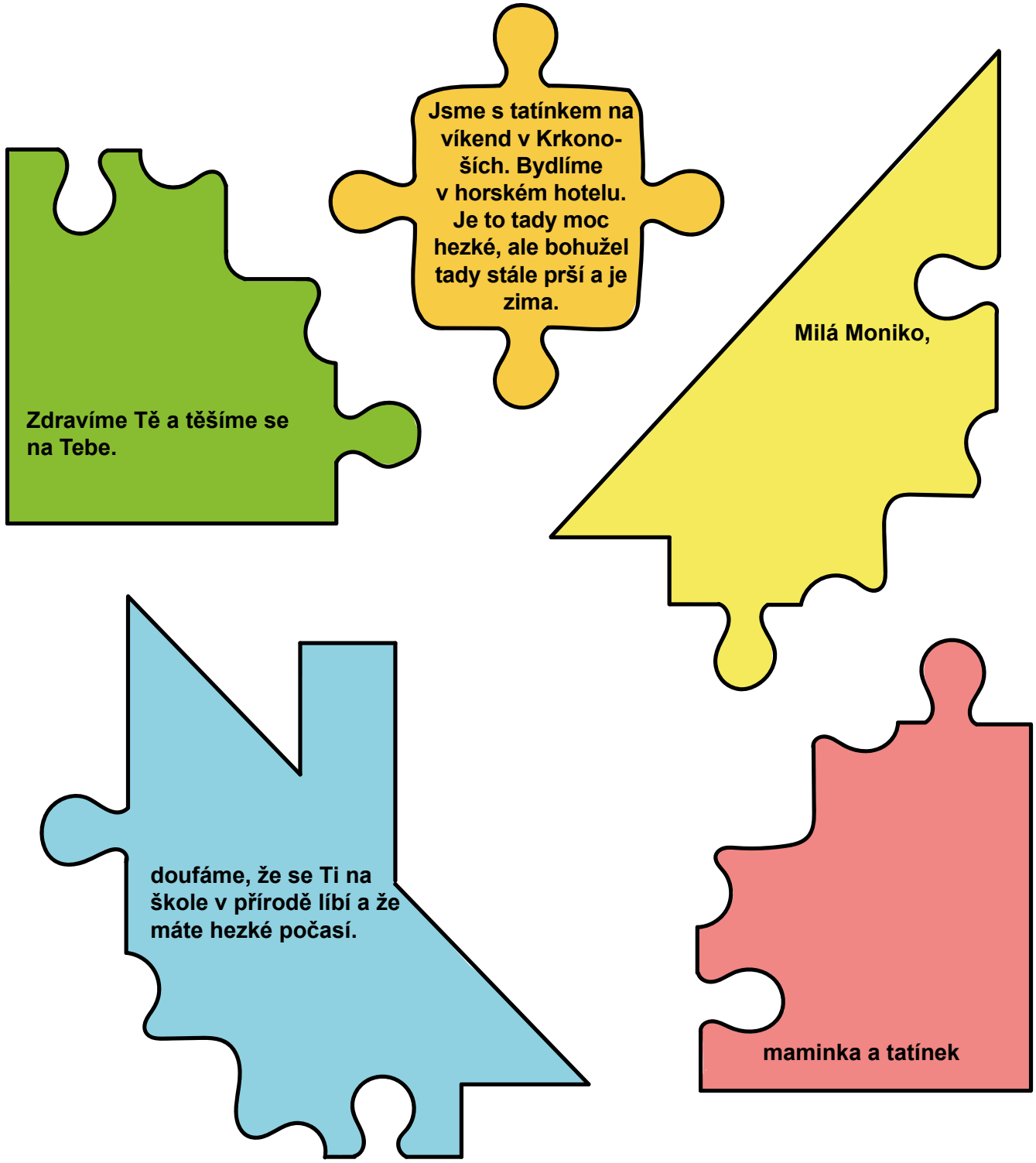
e) V Krkonoších je hezky. ANO / NE

f) Žáci bydlí na škole v přírodě v horském hotelu. ANO / NE

g) Monika je ve Vřesníku. ANO / NE

h) Monika bydlí v horském hotelu. ANO / NE

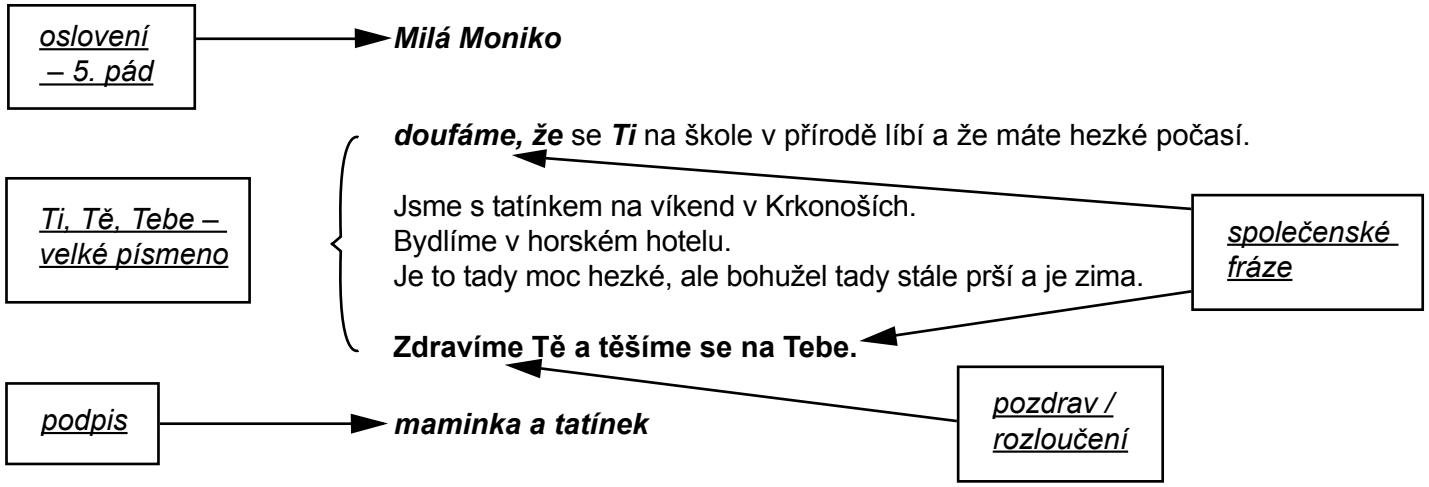
9. a) Seřaď.

b) Pracuj podle vzoru. Spoj.

a) **(vzor)** Milá	1) na Tebe
b) horský	2) počasí
c) škola	3) v přírodě
d) hezké	4) Moniko
e) těšíme se	5) maminka
f) tatínek a	6) hotel

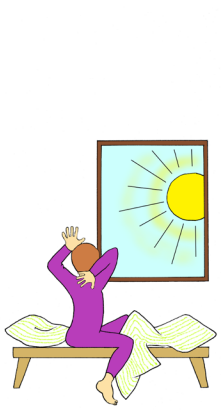
c) Pozoruj.

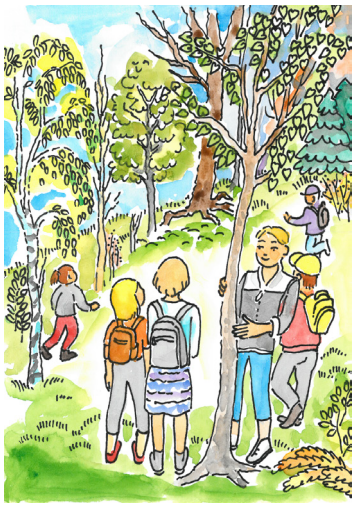
d) Piš. Pracuj podle vzoru.
Vzor: Monika: Ahoj *Moniko*!

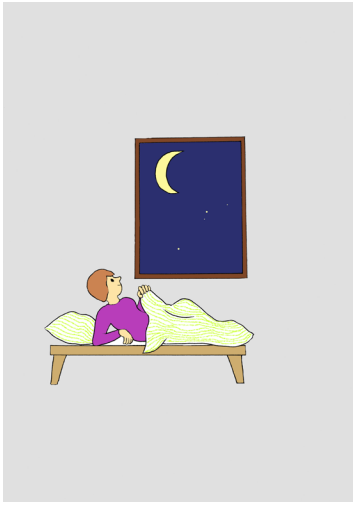
1. **Maminka: Ahoj …….. !**
2. **Tatínek: Ahoj …….. !**
3. **MOJE JMÉNO JE …….. : …….. !**

10. a) Odpověz. Jaký má Monika program na škole v přírodě? Obrázky jsou jako pomoc.

b) Piš. Napiš 1 větu ke každé otázce.

Co dělá Monika ráno?

_____

Co dělá Monika v poledne?

_____

Co dělá Monika odpoledne?

_____

Co dělá Monika večer?

_____

11. Pracujte ve dvojicích. Odpovězte. Jste na škole v přírodě. Co tam děláte? Obrázky jsou jako pomoc.

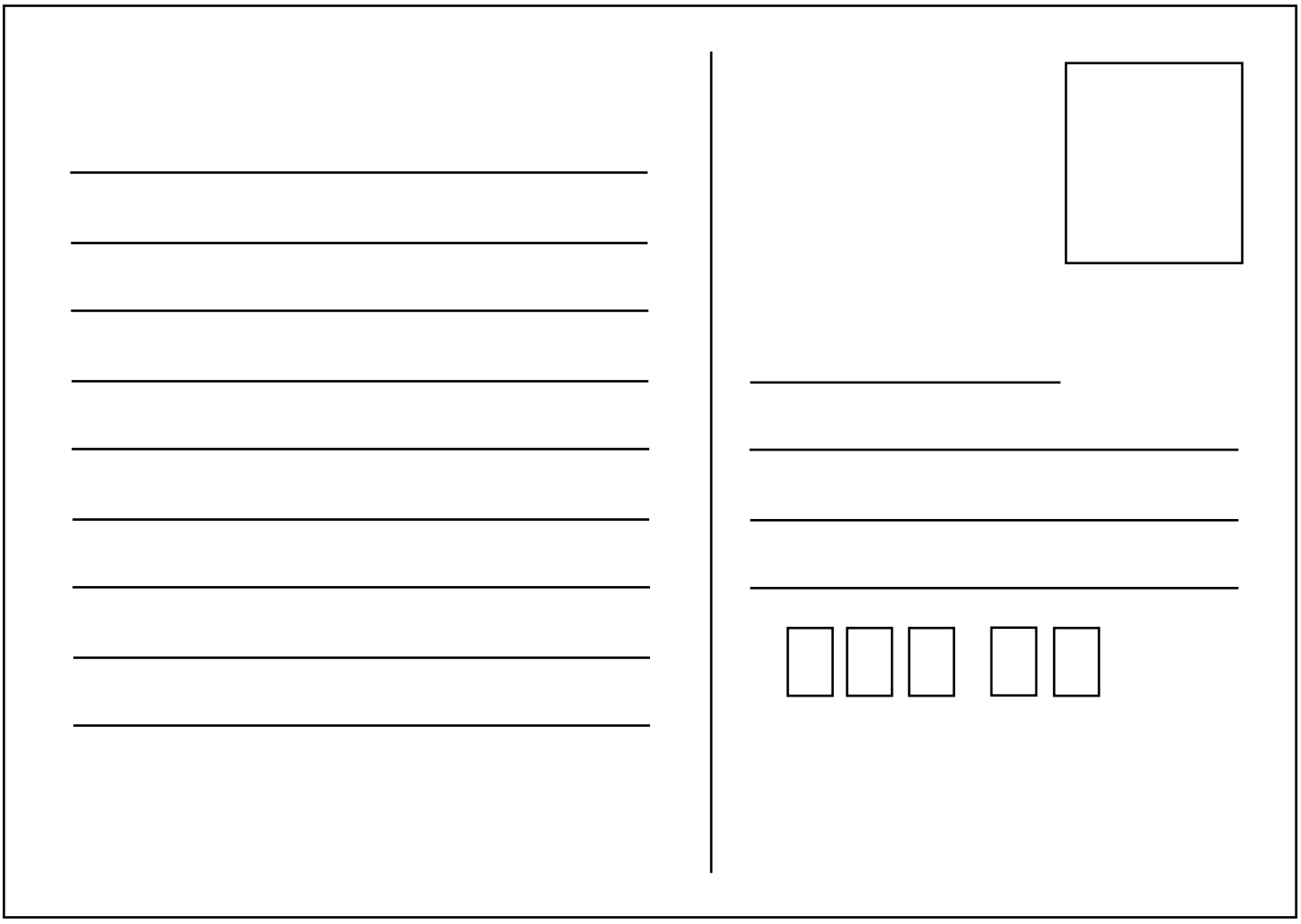

12. a) Jsi na škole v přírodě. To je pohled pro maminku. Napiš pohled. Napiš alespoň 4 řádky.
Napiš:

- **adresu,**
- **jak se máš,**
- **jaké je počasí,**
- **co je tam hezké.**

b) Porovnej svůj text a text ve cvičení 9. c). Odpověz. Má tvůj text všechny informace?

13. Pracujte ve dvojici. Vyměňte si texty.
a) Přečtěte si oba texty a zkontrolujte je.
b) Odpovězte. Který text se vám líbí?

14. Nakresli na pozdrav pro maminku obrázek.
Na obrázku je:

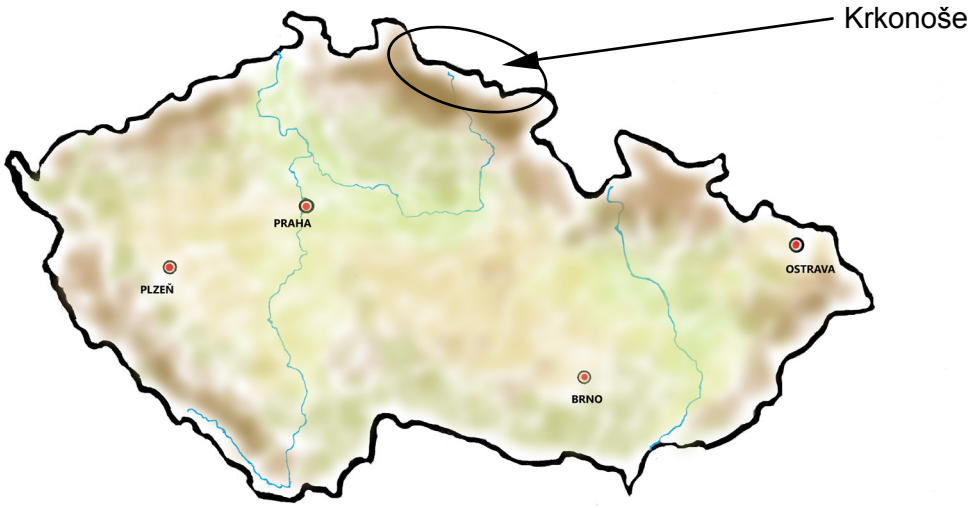
- **jaké je počasí,**
- **co rád děláš.**

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ A2_2, ZŠ1, pohled

1. b) Obrázek 1: škola v přírodě, Obrázek 2: horský hotel, Obrázek 3: vyučování

2. a) počasí
2. b) Obrázek 1c, Obrázek 2a, Obrázek 3b
2. c) Obrázek 1 teplo, Obrázek 2 zima
2. d) Obrázek 1 ošklivo, Obrázek 2 hezky

4. a) mapa České republiky (ČR) / mapa / Česko atd.
4. b) hory (pohoří), nahoře atd.

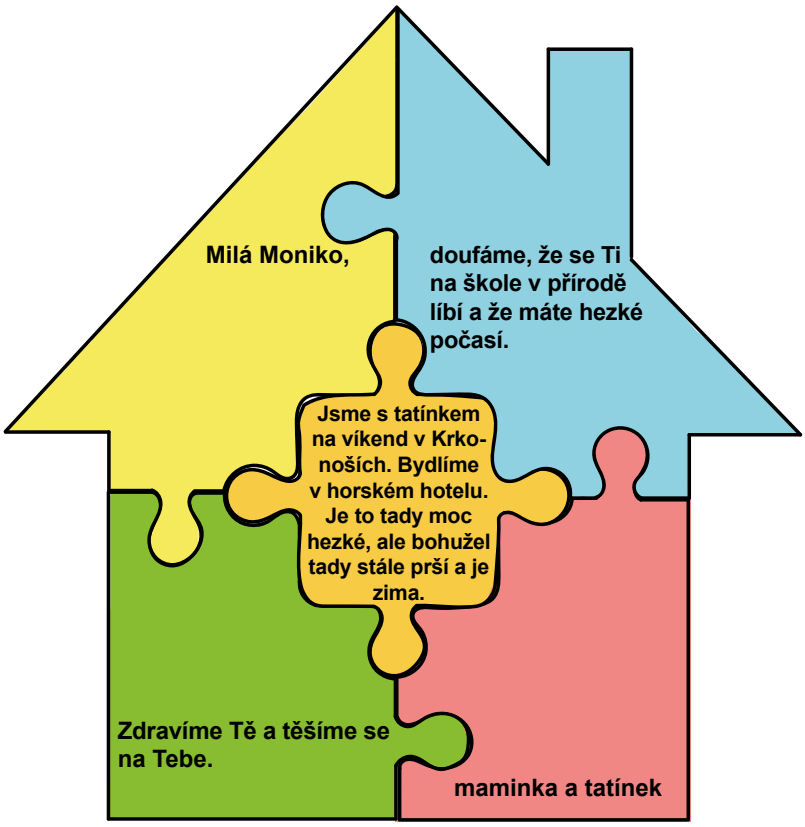

6. pohled

7. škole v přírodě, maminka a tatínek

8. a) NE, b) ANO, c) NE, d) ANO, e) NE, f) NE, g) ANO h) NE

9. a)

9. b) a) Milá Moniko, b) horský hotel, c) škola v přírodě, d) hezké počasí, e) těšíme se na Tebe, f) tatínek a maminka
9. e) 1. maminko, 2. tatínku

METODICKÉ POZNÁMKY: ČTENÍ–PSANÍ A2_2, ZŠ1, pohled

úkol 1. a) Cílem této úlohy je seznámit se se základní slovní zásobou textu.
Poznámka 1: Pokud má žák potíže s tvorbou vět, začne učitel s produkcí slov, z nichž nakonec vytvoří jednoduché příkladové věty. Příkladové odpovědi zapíše na tabuli. Příklad jednoduché věty: *To je dům. Tam jsou děti. Paní učitelka má sešit.*
Poznámka 2: Pokud se práce s tímto cvičením ukazuje jako „jednoduchá“, doporučujeme nad obrázky komunikovat, ale nezdržet se u cvičení příliš dlouho, naopak přejít k dalším aktivitám.

úkol 1. b) Poznámka 1: Pro zjednodušení cvičení nebo pro lepší fixaci slov může učitel napsat nabízená slova a slovní spojení na lístečky, které žák k obrázkům přiřazuje, příp. si je následně opíše do slovníčku.
Poznámka 2: Cílem této úlohy je, aby tato slova a slovní spojení žák znal, neboť se dále vyskytují v textu. Vynechání tohoto cvičení pokládáme za vhodné v případě, že si je učitel jist, že této slovní zásobě žák rozumí (není nutné, aby ji používal aktivně).

úkol 1. c) Jeden z hlavních cílů je, aby žák aktivně použil naučenou slovní zásobu. Je na učiteli, zda bude od žáka požadovat produkci vět či jednoslovné odpovědi.

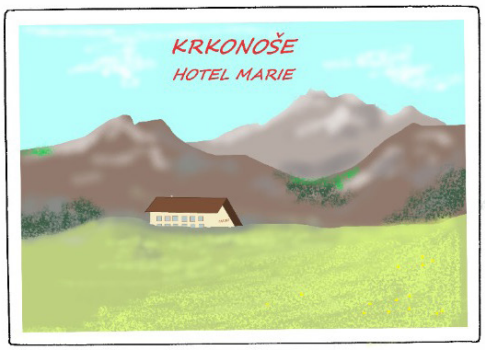
úkol 2. a) Poznámka 1: Viz poznámku k úkolu 1. b) tohoto textu.
Poznámka 2: Tímto cvičením vedeme žáka mj. k pochopení funkce nadřazených a podřazených slov. Je potřeba vysvětlit, že počasí je jeden souhrnný název pro všechny tři obrázky. Název SLUNCE nebo SNÍH se vztahuje jen k jednomu vybranému. Doporučujeme učiteli nezatěžovat žáka na úrovni A2 učivem českého jazyka ZŠ pro monolingvní děti. Pokládáme však za vhodné se s žákem k tomuto cvičení vrátit, až bude na vyšších jazykových úrovních a bude se nadřazenými a podřazenými slovy zabývat.
Poznámka 3: Toto cvičení je možné rozšířit v rámci tématu POČASÍ nebo ROČNÍCH OBDOBÍ. Učitel přidá další obrázky. Pokud se zaměříme na roční období, je vhodné vybrat obrázky s typickým druhem počasí pro každou roční dobu.

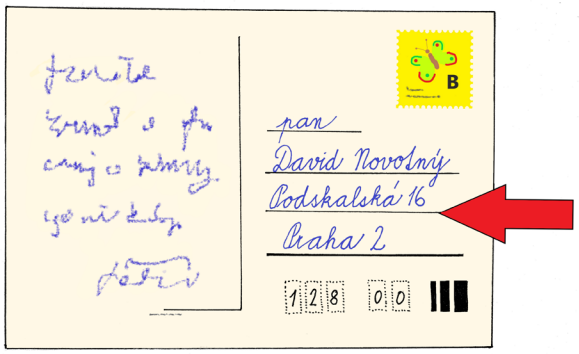
úkol 2. c) Poznámka 1: Je dobré, aby se žák naučil plnit přesné instrukce. Toto cvičení požaduje produkci jednoho slova. Pokud žák napíše více, doporučujeme ho pochválit, ale zároveň upozornit na daný požadavek úlohy. Učitel takto žáka vede nejen ke zdokonalování řečových schopností, ale i ke zvyku dobře číst instrukce. Takto se mj. zvyšuje i žákova soustředěnost na jednotlivé části zadání a jeho budoucí úspěšnost ve školní praxi (např. v psaní testů).
Poznámka 2: V této aktivitě je potřeba vysvětlit dichotomii *zima X teplo* a význam zima jako jedno z ročních období.

úkol 3. a)+b) Poznámka 1: Toto cvičení je zacíleno na fixaci klíčových slov, ale pokud žák přechází k úrovni B1, doporučujeme je využít na rozvoj mluvení. V případě rozvoje mluvení se žák v aktivitě b) pravděpodobně dostane k nové slovní zásobě, neboť při spontánní produkci se vyjadřuje ke svým oblíbeným aktivitám, které nebyly uvedeny ve cvičeních výše. Nová slova doporučujeme zapsat na tabuli nebo do sešitu žáka.
Poznámka 2: V případě práce se skupinou je možné tuto celou aktivitu dělat ve dvojicích.

úkol 4. a)+b) Poznámka 1: Žáci 3. ročníku mohou mít potíže s prací s mapou a s hledáním pohoří na české mapě, proto je třeba si před danou úlohou ověřit, zda je žák takové práce schopen. Pokud má žák potíže s prací s mapou, postačí, když učitel ukáže obrázek znázorňující hory a řekne, že Krkonoše jsou hory v Česku.
Poznámka 2: Cílem tohoto cvičení je zopakovat si určité reálie objevující se v textu, s tím je spojena slovní zásoba. Tzn. v tomto cvičení je potřeba, aby bylo vysvětleno, že Krkonoše jsou hory v České republice, a ukázat na mapě, kde se nacházejí. Ze slovní zásoby je vhodné se zaměřit na slova Krkonoše, hory, příp. mapa. Žáka vedeme k porozumění daným slovům (cílem není jejich aktivní používání). Jak je uvedeno v poznámce 1, je třeba sledovat, zda je práce s mapou pro žáka obvyklá (tzn. zda je vhodné ji využít ve výuce češtiny).

úkol 5, Před čtením je potřeba, aby si učitel ověřil, že žák zná slovo pohled. Toto slovo je potřebné k řešení úkolu 6. K těmto účelům nabízíme jednu z těchto aktivit.
Aktivita 1
Co je to?

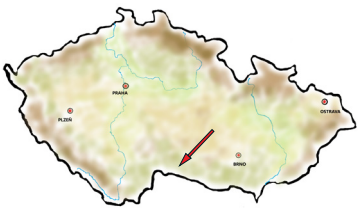

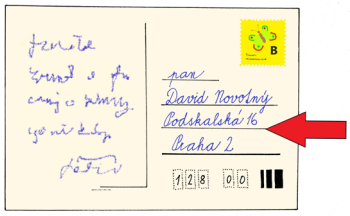

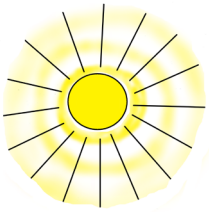
Aktivita 2
Učitel přinese do výuky pohlednici a diskutuje s žáky.
Ilustrativní příklad vedení učitele pro pochopení slova pohled:
Učitel: Co je to? Ne, to není dopis, dopis je dlouhý. Tady je obrázek. Co je na obrázku. Ano, to je město. To město se jmenuje Plzeň. Můj kamarád byl tady *(učitel ukazuje na fotografii města na pohlednici)* a poslal mi pozdrav. Ví někdo, co to je? To není dopis, je to …? Ano, je to POHLED. *(zapíše slovo na tabuli / do sešitu)*
Pokud je pozdrav na učitelově pohlednici krátký a jednoduchý, může učitel nechat žáka text přečíst. Podmínkou je, aby byl text pro žáka skutečně jednoduchý a nezatěžoval ho dalšími neznámými slovy. Příklad možného textu (učitel podle konkrétní skupiny rozhodne, zda text bude pravděpodobně plně srozumitelný čili vhodný k hlasitému přečtení): *Milá Jano, zdravíme Tě z Plzně. Ahoj Milan a Dana*

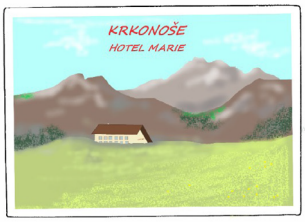
úkol 6, Poznámka 1: K řešení cvičení viz poznámku k úkolu 5 tohoto pracovního listu.
Poznámka 2: Pokud žák má potíže s řešením, využije učitel vizualizace a upraví aktivitu.
a) Přiřaď slova k obrázkům.

Počasí **Pohled** **Krkonoše** **Adresa**

b) Vyber název textu. Jedno řešení je správně.

Počasí **Pohled** **Krkonoše** **Adresa**

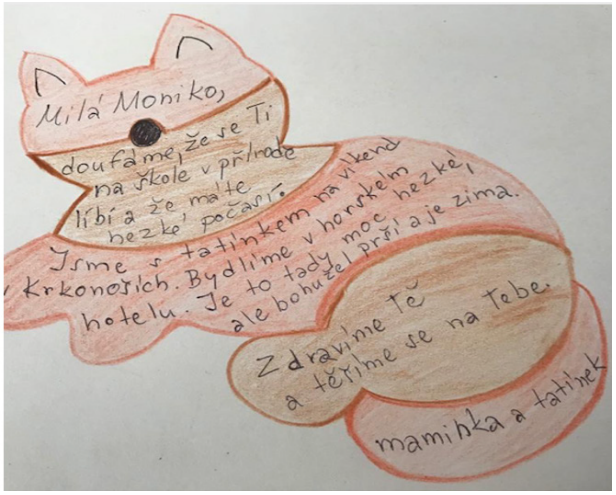
(klíč: **a)** obrázek 1: Krkonoše, obrázek 2: adresa, obrázek 3: počasí, obrázek 4: pohled
b) pohled)

úkol 7, Poznámka 1: Stejně jako ve cvičení 2. c) vedeme žáka k plnění instrukcí. Toto cvičení požaduje produkci maximálně 3 slov. Pokud žák napíše vyšší počet slov, měl by být upozorněn a vrácen k pečlivému čtení zadání úlohy.
Poznámka 2: Doporučujeme učiteli zaměřit se na význam písemné odpovědi, případné pravopisné, gramatické a jiné nenáležitosti upozadit. Tzn. odpověď *škola v prýroda* hodnotíme jako správnou a na tabuli napíšeme *škola v přírodě.*
Následně *Jsem (Monika je) na škole v přírodě*, v neposlední řadě kontrolujeme, že žák provedl v sešitu náležitě opravy.
Poznámka 3: Otázka KDO PÍŠE TEXT? má více správných odpovědí, např. maminka, tatínek / máma, táta / matka, otec.

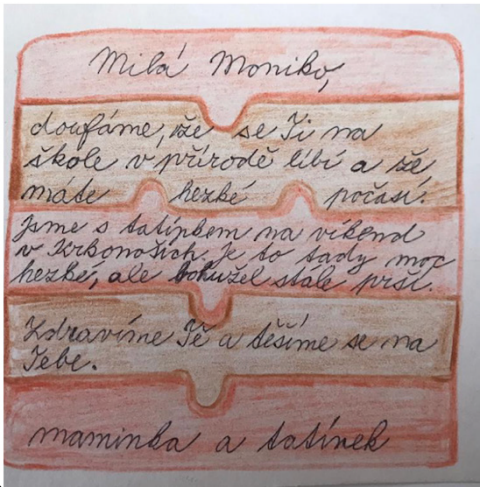
úkol 8, Pokud žákovi dělá potíže řešení některé z položek, je funkční číst text ještě jednou nahlas společně s učitelem, čtení zastavit v části, která se položky týká, a hovořit o ní. Tím si ověřujeme pochopení, vysvětlujeme případné neporozumění (slovům, částem textu, celkovému významu textu).

úkol 9. a) Poznámka 1: Je vhodné, aby si učitel tuto aktivitu předem vytiskl na tvrdý papír a vystříhal jednotlivé části, žák s nimi pak může manipulovat a lépe z nich skládat text. Po jeho složení doporučujeme text nahlas přečíst.
Aktivitu může realizovat například následujícími způsoby:

Způsob 1

Způsob 2

Na ukázce není vhodně zvolené písmo, obecně doporučujeme psát písmem Comenia Script.
Poznámka 2: Je vhodné, aby měl žák před očima výsledný text po dobu řešení aktivity 9. b) (žák si nechá složený text na lavici nebo má učitel výsledný text přepsaný a pustí jej na dataprojektoru…).

úkol 9. b) Poznámka 1: Cílem tohoto cvičení je automatizace základních obratů užívaných na pohledu. Položky ke spojení proto ve velké míře kopírují obraty z textu ze cvičení 9. a). Pokud má žák problémy s řešením úlohy, ukáže učitel na odpovídající místo ve výsledném textu ze cvičení 9. a), viz poznámku 2 k úkolu 9. a) tohoto pracovního listu.
Poznámka 2: Náročnější varianta cvičení
Pracuj podle vzoru. Spoj. Vytvoř text.

a) **(vzor)** Milá	1) že
b) doufáme,	2) se na Tebe,
c) se ti líbí	3) hotelu.
d) Jsme na víkend	4) Moniko,
e) bydlíme v horském	5) a tatínek
f) Těšíme	6) na škole v přírodě.
g) maminka	7) v Krkonoších a

(klíč: 9. b) a4, b1, c6, d7, e3, f2, g5[1])

1 Řešení úlohy v textové podobě: Milá Moniko, / doufáme, že / se ti líbí na škole v přírodě. / Jsme na víkend v Krkonoších a / bydlíme v horském hotelu. / Těšíme se na Tebe, / maminka a tatínek

Tato složitější varianta aktivity je pro intelektuální náročnost řešení vhodná pro vyšší věkovou skupinu, doporučujeme ji vynechat při práci s žáky nižších ročníků, případně ověřit, že žák pochopil, že spojováním tvoří souvislý text. Tento text je totožný s textem v aktivitě výše (neměl by tedy být pro žáka neznámý).

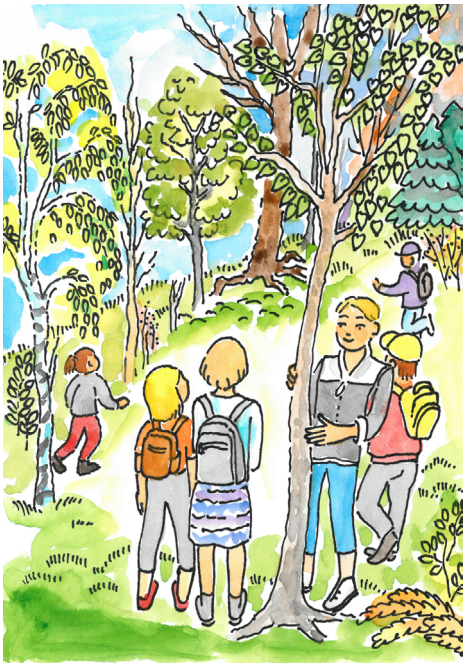
úkol 9. c) Poznámka 1: U cvičení 9. c) upozorňujeme učitele na náročnost. Uvědomujeme si, že cvičení není vhodné pro všechny skupiny. Např. u dětí 3. ročníku musí učitel zvažovat jeho zařazení do výuky, neboť aktivita vyžaduje určitou schopnost abstrakce, přemýšlení o záměru textu ...
Poznámka 2: Toto cvičení do jisté míry obsahuje učivo (psaní pohlednice je součástí výuky na 1. stupni ZŠ), které není primárním cílem pracovních listů. V tomto typu výuky nelze (a není vhodné) striktně oddělovat učivo od výuky cizího/druhého jazyka, například na této aktivitě je znázorněno, že napsání pohledu s sebou nese určité sociokulturní zvyklosti, s nimiž se seznamují i rodilí mluvčí v dané věkové kategorii.
Na aktivitě chceme mimo jiné demonstrovat jednu z možných cest k pozvolnému přechodu k učivu.

úkol 9. c)+d) V rámci práce s textem nedoporučujeme, aby učitel vyjímal z textu jednotlivé jazykové prostředky a věnoval se jejich výkladu (např. vysvětlení vokativu, psaní velkých písmen).
Naopak je vhodné, aby se pedagog ve výuce zaměřené např. na gramatiku k tomuto textu vrátil, při čtení se zaměřil na jev (který je v textu obsažen) a pracoval s ním. Řečené vysvětlíme na následujícím příkladu.
V hodině věnované gramatice je jedním z vyučovacích cílů výklad vokativu a jeho procvičení. Učitel proto předloží žákovi známý text, např. text na pohledu (známý z tohoto pracovního listu), neboť text obsahuje oslovení a žák s ním pracoval při hodině čtení. Po čtení se na pohledu vyhledává a podtrhává (označuje se) vokativ, následně se vypracovává cvičení 9. d).

úkol 9. d) Zejména u žáků-Slovanů na úrovni A2 není výjimečné, že se až při systematické práci s učitelem seznámí s vokativem (5. pádem). V takových případech lze cvičení využít k tomu, aby žák pochopil, že se při oslovování používá 5. pád (nikoli 1. pád). Tímto způsobem se mnohdy žákovi objasní i skutečnost, že se často slyšený tvar vlastního jména ve formě oslovení (tzn. 5. pádu) nerovná 1. pádu. Praxe totiž potvrzuje, že mnoho žáků-cizinců často mylně používá vokativ vlastních jmen (zejména jména svého či spolužáků) i v nominativu, např. *Jmenuju se Pavle. Jano je dnes ve škole.*

úkol 10. a) V případě potíží se samostatnou ústní produkcí pomáhá učitel žákovi návodnými otázkami. Doporučujeme, aby si vyučující podle konkrétních obrázků promyslel sadu otázek / návodných vět, v nichž budou použity jazykové prostředky, s nimiž byl konkrétní žák (konkrétní skupina) obeznámen. Tímto postupem lze předpokládat, že se nevyskytnou potíže s porozuměním při vedení.

Příklad pomoci učitele při žákově mluvené produkci, příklad je zpracován k práci s tímto obrázkem:

Příklad slouží k lepší představě možné práce učitele a k inspiraci pro vlastní práci, nelze jej vzít a očekávat, že je možné jej bez úprav použít v konkrétní výuce.
Příklad učitelových výpovědí při vedení žáka (v závorce jsou zmíněna vysvětlení k lepší představě pravděpodobné reakce žáka, žákovy reakce neuvádíme):
Kdo je to? *(souhlasí se žákem a opakuje jeho odpověď, příp. žákovu větu náležitě upraví, čímž žáka seznamuje s patřičnou formou výpovědí, decentně ho tak „koriguje“)* Ano, to jsou děti?
Kde jsou? Ano, jsou venku.
Co je to? *(ukáže na strom)* Správně, to je strom. Tady je jeden strom. A tady jsou dva… To jsou dva … stromy.
Co tam ty děti dělají? Nevíš? To nevadí. Na co se děti dívají? Dívají se na stromy? *(dítě má potíže s odpovědí, učitel rozumí, co chce žák říct)* Rozumím, to je těžká věta. Děti se dívají na stromy. Řekneme to ještě jednou spolu. *(napíše větu na tabuli a přečte ji společně s žákem, pak čte žák sám)* Děti se dívají na stromy. *(vrátí se k obrázku)*
Co je tohle? *(ukáže na batoh)* Nevíš? To nevadí. To je batoh. *(napíše slovo na tabuli)* …
A co Monika? *(učitel se vrátí k zadání úlohy a ukáže na část „Jaký má Monika program“)* Co dělá Monika? Kde je? Ano, Monika je venku. Dívá se Monika na stromy? Má Monika batoh? Co tam Monika má? Co bude dělat? Ano, bude pít a jíst.

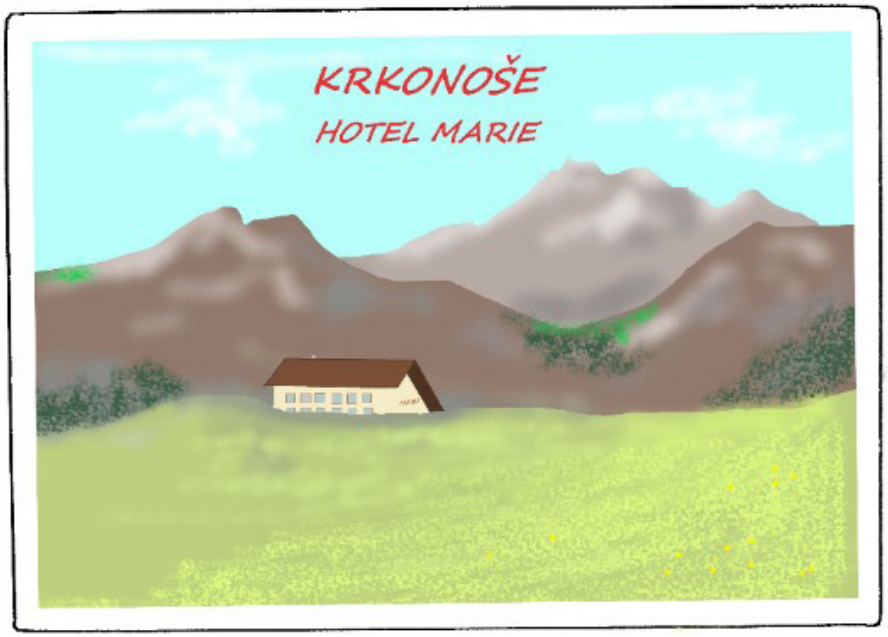
úkol 10. b) Viz úkol 2. c) tohoto pracovního listu.

úkol 11, Poznámka 1: Viz možnost návodných otázek v úkolu 10. a) tohoto pracovního listu.
Poznámka 2: Cílem aktivity je, aby žák mluvil o činnostech, které má rád, není proto vhodné držet se „pouze“ obrázků. Je třeba, aby učitel zjistil, že žák zná slova, která chce při mluvení použít. Např. pedagog zjistí, že mezi žákovy koníčky patří zpěv, který není znázorněn na obrázku. Takovéto nové důležité slovo učitel zapíše na tabuli a kontroluje jeho opsání do sešitu.

úkol 12. a) Poznámka 1: Těžší variantu lze vytvořit přidáním položek. V takovém případě je potřeba myslet na to, že bude potřeba větší množství místa na záznam a že bodů nesmí být příliš mnoho, aby se zachoval pohled (nikoli dopis, e-mail atd.).
Příklad těžší varianty:
Jsi na škole v přírodě. To je pohled pro maminku. Napiš pohled. Napiš alespoň 5 řádků.
Napiš:

- **adresu,**
- **jak se máš,**
- **co děláš,**
- **jaké je počasí,**
- **co je tam hezké.**

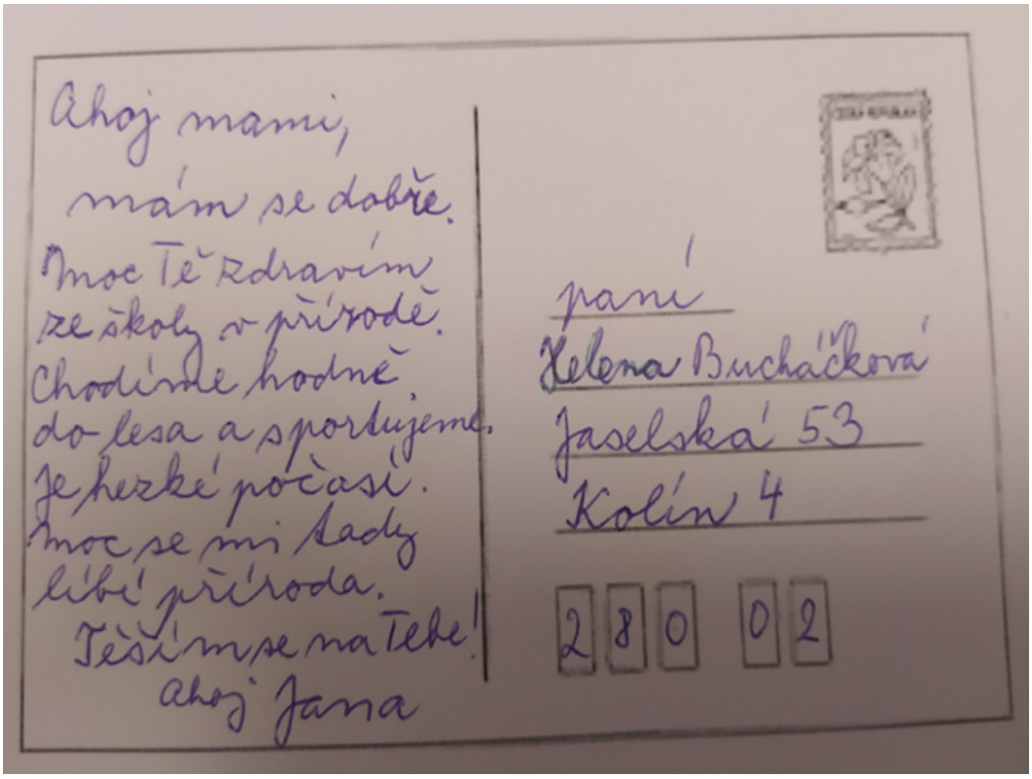
Doporučujeme, aby si učitel vystřihl obrázek pohlednice, upravil ji na druhé stráně (např. řádky na adresu), a aby žáci pracovali s materiálem připomínajícím skutečnou pohlednici.

Poznámka 2: V tomto cvičení je třeba dbát na větší množství instrukcí, které se běžně používají ve školách. Doporučujeme proto učiteli, aby dítěti situaci usnadnil tím, že při prvním setkání s tímto typem úlohy explicitně upozorní na základní oblasti požadavků zadání, a to na téma (škola v přírodě), požadovaný žánr (pohled pro maminku), délku produkovaného textu (alespoň 4 řádky) a 4 body. Je vhodné, aby měl žák zvýrazněné body neustále k nahlédnutí během své práce.
Postupů takového zpracování je řada, uvádíme 2 způsoby z mnoha možných.
Postup 1
Po společném přečtení instrukcí a jejich vysvětlení učitel napíše na tabuli:
Píšeme: 1) pohled pro maminku,
2) alespoň 4 řádky (= 4 a více)
3) 4 body (= adresa, jak se máš, jaké je počasí, co je tam hezké).
Postup 2
Na dataprojektoru budou instrukce opsány a budou v nich zvýrazněny (např. podtrženy) klíčové oblasti.
Jsi na škole v přírodě. To je pohled pro maminku. Napiš pohled. Napiš alespoň 4 řádky.
Napiš:

- *adresu,*
- *jak se máš,*
- *jaké je počasí,*
- *co je tam hezké.*

úkol 12. b) Poznámka 1: Cílem tohoto cvičení je, aby se žák učil samostatné kontrole a aby porovnával výsledky své práce se získanými informacemi.
Poznámka 2: Pokud cvičení 9. c) učitel vynechal nebo s ním měl žák potíže, doporučujeme úlohu zaměřit na porovnání se cvičením 9. a). Zadání se tak změní: **Porovnej svůj text a text ve cvičení 9. a). Odpověz. Má tvůj text všechny části?**
Poznámka 3: Doporučujeme, aby žák i učitel psali na upravený papír, který se vizuálně podobá pohledu.
Pokud učitel ví, že pro následující aktivitu bude potřebovat vytvořit svůj text, použije pro svou produkci rovněž upravený papír (nebo napíše text na opravdovou pohlednici).
Příklad učitelova textu vznikl z práce s úlohou s těžším zadáním (tj. **Jsi na škole v přírodě. To je pohled pro maminku. Napiš pohled. Napiš alespoň 5 řádků. Napiš: adresu, jak se máš, co děláš, jaké je počasí, co je tam hezké.**) a je zaznamenán na papíru upraveném jako pohlednice:

Na ukázce není vhodně zvolené písmo, obecně doporučujeme psát v Comenia Script.

úkol 13. a) Poznámka 1: Při čtení textu ve dvojicích doporučujeme hlasité čtení (a to i mezi dvěma žáky).
Poznámka 2: Je třeba neustále ověřovat, že žák porozuměl také textu spolužáka.
Poznámka 3: Pokud jde o individuální výuku, napíše učitel svůj text (text odpovídající deklarované úrovni) a porovnává ho s textem žáka. Více viz úkol 9 pracovního listu A2_1 (úroveň A1, text 1), ČTENÍ–PSANÍ, ZŠ1.

úkol 13. b) Žák na úrovni A2 je schopen jednoduchého zdůvodnění, lze je proto požadovat. Příklad takového zdůvodnění: *Ten text se mi líbí, protože je legrační. Ten text je hezký, protože Jing píše hezky.*

úkol 14, V případě, kdy žák vyprodukuje text nedostačující (např. nesplňuje požadované instrukce nebo je třeba v něm provést větší množství oprav), může učitel zvážit nechat napsat text ještě jednou.
V takovém případě lze instrukci upravit: **Napiš pozdrav pro maminku ještě jednou. Nakresli na pozdrav obrázek.**

Na obrázku je:
- jaké je počasí,
- co rád děláš.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ1
ČTENÍ–PSANÍ B1 (úroveň B1), dopis

Délka:	213 slov (dlouhý text)
Charakteristika textu:	osobní dopis
Téma textu:	sport, prázdniny
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění delšímu textu, soukromé korespondenci (dopis/e-mail), výrazům pro sporty, procvičí si psaní dopisu (e-mailu) včetně pravidel psaní dopisu (korespondence) – oslovení, rozloučení a zdvořilostní obraty s dopisem spojené.

npi | Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

Cílem úloh 1–4 (tzn. předtextových aktivit) je seznámení žáka se základní slovní zásobou textu. Pracujeme zejména s klíčovými slovy z textu, k jejich pochopení využíváme mj. obrázky. Na úrovni B1 prostředky vizualizace ubývají, přechází se k opisům, definování slov, viz např. úlohu 1. Pokud má žák s pochopením slova potíže, doporučujeme se vracet k vysvětlení přes obrazový materiál (práci s obrázky uvádíme zejména v metodických poznámkách u jednodušších variant úloh). Na úrovni B1 lze očekávat používání základní slovní zásoby, proto je třeba počítat s větším množstvím správných řešení, viz cvičení 3.a) – jejím řešením může být např. Evropa, mapa, podle předchozích aktivit prázdniny, dovolená. Při popisech obrázků učitel přijímá i jiné správné odpovědi, nikoli „jen" cílenou, očekávanou odpověď. Je vhodné, aby na konci povídání o obrázku bylo zapsáno (např. na tabuli) slovo, jež se má žák naučit (např. v zmíněném cvičení 3.a je to slovo mapa).

Jako text ke čtení na úrovni B1 je zvolena klasická korespondence, konkrétně osobní dopis, s jednoduše formulovanými popisy pocitů, zážitků a plánů. Obsah dopisu je zaměřen na hokej, neboť je to sport důležitý v rámci znalostí českých reálií. Při práci s žáky bez zájmu o hokej je nutné hovořit také o jiných sportech a řadu cvičení modifikovat, viz podrobné metodické poznámky tohoto pracovního listu.
S dlouhým textem je možné pracovat vícero způsoby, některým z nich se věnují metodické poznámky (např. poznámky ke cvičení 5). Řešení úloh 6–8 vyžaduje čtení globální, selektivní i detailní. V podrobných metodických poznámkách je uvedeno jak postupovat v případě potíží s řešením, jak tvořit jednodušší/obtížnější varianty úloh, jak postupovat s žákem, který pracuje rychleji (např. je pro něj téma textu blízké, žák přechází na úroveň B2).
V potextových aktivitách vedeme žáka k produktivním činnostem (k psaní a k mluvení). Povídáme si o prázdninách, o sportu, příp. o zemi, odkud žák pochází, a vedeme žáka k vlastní produkci dopisu.

V PL *ČTENÍ–PSANÍ A2_2, ZŠ1, pohled* a v *PL ČTENÍ–PSANÍ B1, ZŠ1* (a také ZŠ2!), *dopis* je realizováno zdvořilostní psaní velkého písmena u osobních zájmen 2. osoby jednotného čísla (např. Tebe, Tě, Ti). V osobní a *„důvěrné korespondenci je v těchto případech podle současné kodifikace možno psát i písmeno malé, volba je v rukou autora, nutné je však udržovat zvolenou podobu v celém dopise"*[1].
Do PL jsme zahrnuli dva texty osobní korespondence: pozdrav na pohlednici a dopis. Psaní velkého písmena volíme v textu pohlednice (úroveň A2) a malé písmeno v soukromém dopise (úroveň B1). Velké písmeno jsme zvolili v případě nižší úrovně, neboť se často zvyk shoduje s tradicemi psaní dopisu v jiných zemích (způsob vyjádření úcty k adresátovi) a také je užitečné, aby žák věděl, že psaním velkého písmena v korespondenci tzv. nic nezkazí. Při výuce žáků na úrovni B1 doporučujeme učiteli, aby vysvětlil, že výskyt malého počátečního písmena osobních zájmen 2. osoby jednotného čísla (např. tobě, tvůj) je v soukromé korespondenci korektní a čím dál tím častější, a to i přesto, že si pisatel adresáta váží.

1 HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). *Naše řeč.* Praha: ÚJČ AV ČR, 2006, roč. 89, č. 2, s. 73–88.

Znění textu:

Brno 23. srpna

Ahoj Filipe,
moc tě zdravím a doufám, že se ti na táboře moc líbí. Už se těším, až mi budeš vyprávět, co všechno jsi tam zažil.
Mám pro Tebe dobrou zprávu. Tatínkův kolega ze Švédska přijel s rodinou do České republiky na celý srpen. Pozvali jsme ho k nám na návštěvu. Celá jeho rodina mluví dobře česky, protože maminka je Češka.
Na návštěvu přišel kolega i s manželkou a se dvěma dětmi. Mají kluka Erika a holčičku Amandu. Byla jsem moc ráda, že s ním byly i děti, protože si hezky hrály s naším Štěpánem. V devět hodin už Štěpán a Amanda spali. Erikovi je 12 let, proto si s námi ještě nějakou dobu povídal. Hodně se na Tebe ptal, protože ve Tvém pokoji viděl brusle, hokejku, helmu a medaile. Vyprávěl nám, jak miluje hokej. Naučil se bruslit už jako malé dítě. Za jeho domem je rybník, který je celou zimu zamrzlý. Tam hrál hokej každý den do té doby, než začal trénovat s týmem v jejich městě.
Erik hledá kamaráda, se kterým si bude dopisovat v češtině. Překvapilo mě, že máte spolu mnoho společného. Chcete se stát hokejisty, skvěle bruslíte a lyžujete. Dala jsem mu adresu na tábor, protože si můžete rozumět. Možná od Erika dostaneš dopis!

Zdraví

máma

1. Spoj.

tábor **kolega** **tým** **rybník**

To je člověk, se kterým někdo spolupracuje. = ...

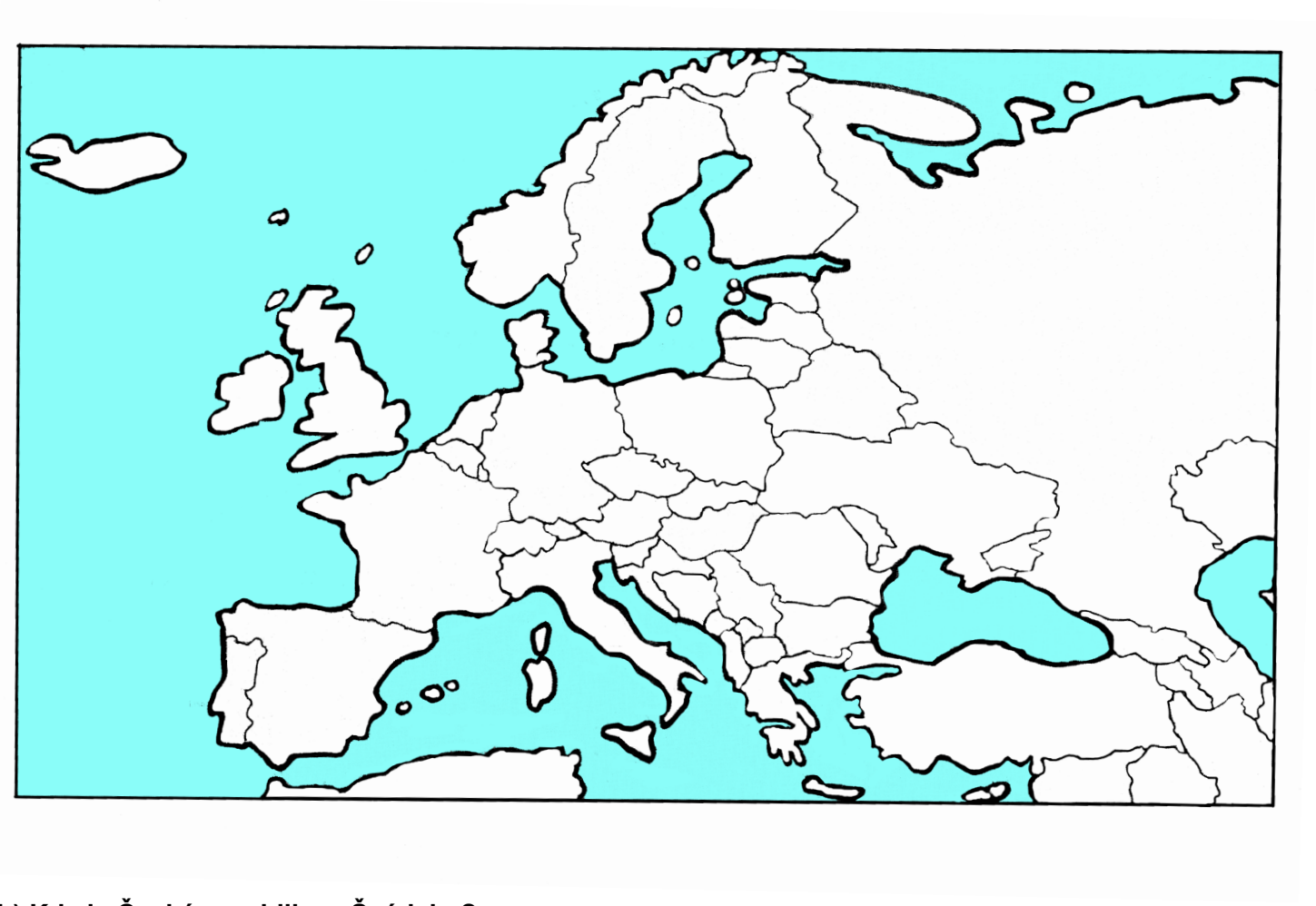
To je místo v přírodě nebo na vesnici, kde je voda. Jsou tam ryby. = ...

Ve sportu je to skupina sportovců. Tito sportovci spolupracují, aby vyhráli zápas. = ...

To je místo v přírodě, kde jsou v létě děti. O děti se starají vedoucí. Děti většinou bydlí ve stanech. = ...

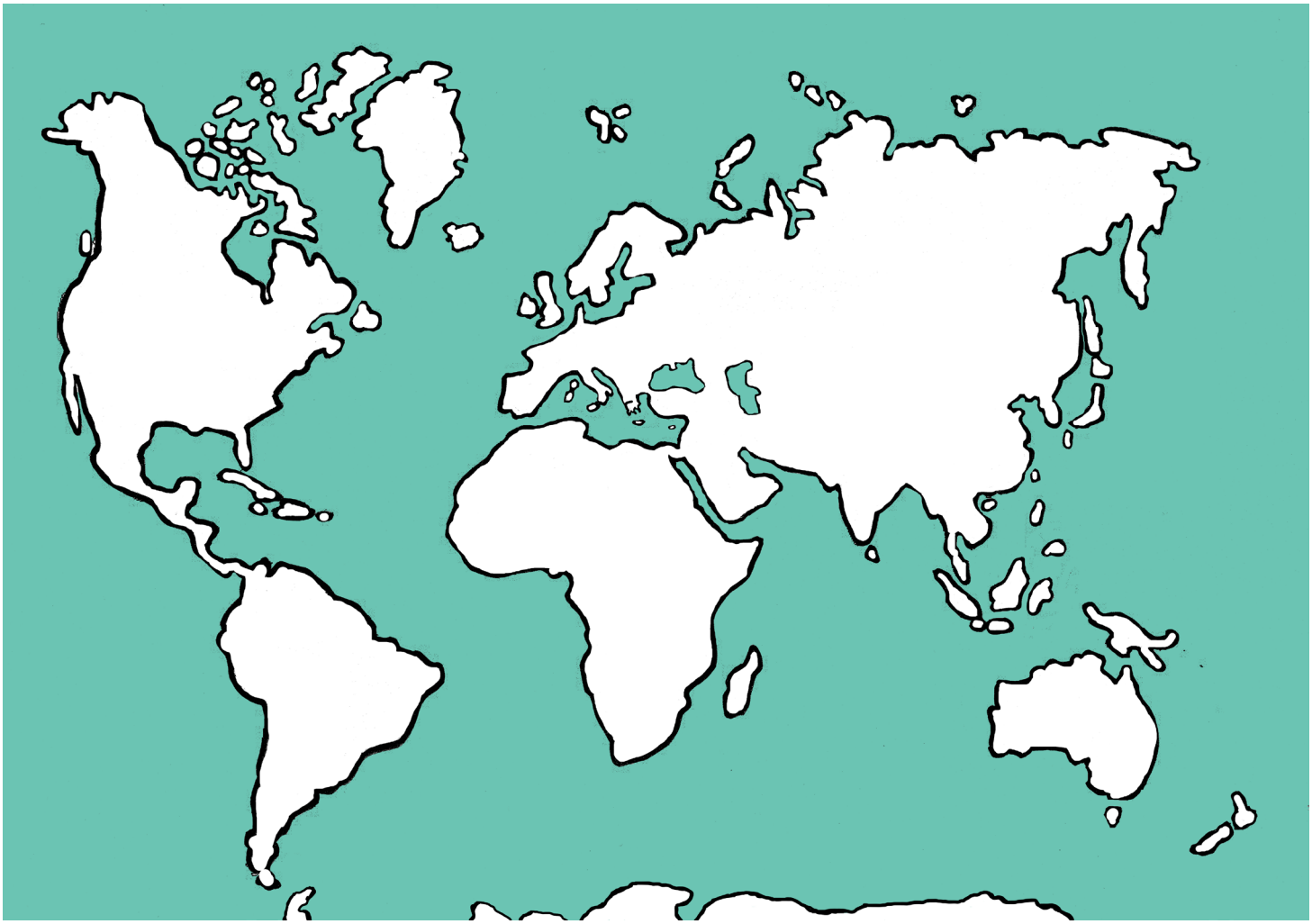
2. Co sem <u>nepatří</u>?
kluk – hoch, chlapec, muž
holka – dívka, žena, děvče, holčička

3. Odpověz.
a) Co je to?

b) Kde je Česká republika a Švédsko?

c) Co je to?

d) Kde je Evropa?

e) Pracujte ve skupině. Povídejte si.
Odkud jsi? Kde je země, odkud jsi? Je na mapě tvoje země? Pokud ano, ukaž ji.

4. a) Odpověz. Který sport to je? Odpověď napiš.

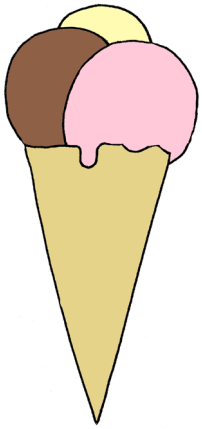

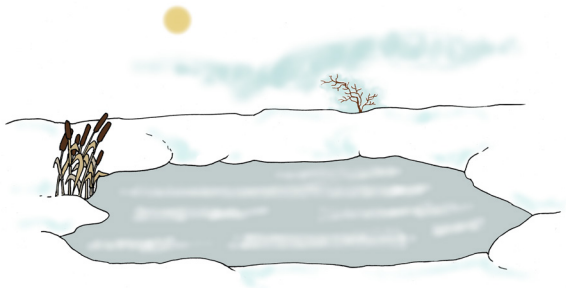
Tenhle sport se jmenuje ……

b) Rozumíš? Obrázek ze cvičení 4.a) je jako pomoc.
helma, medaile, hokejista, hokejka

c) Napiš. Co je zamrzlé? Odpověz celou větou.

Odpověď: ……

d) Pracujte ve skupině. Povídejte si.
Sportuješ? Proč ano/ne? Který sport máš rád/ráda? Proč máš rád/ráda tenhle sport? Díváš se na nějaké sporty v televizi? Na které? Jak často sportuješ nebo jak často se díváš na sport v televizi?

5. Čti.

Brno 23. srpna

Ahoj Filipe,
moc tě zdravím a doufám, že se ti na táboře moc líbí. Už se těším, až mi budeš vyprávět, co všechno jsi tam zažil.
Mám pro Tebe dobrou zprávu. Tatínkův kolega ze Švédska přijel s rodinou do České republiky na celý srpen. Pozvali jsme ho k nám na návštěvu. Celá jeho rodina mluví dobře česky, protože maminka je Češka.
Na návštěvu přišel kolega i s manželkou a se dvěma dětmi. Mají kluka Erika a holčičku Amandu. Byla jsem moc ráda, že s ním byly i děti, protože si hezky hrály s naším Štěpánem. V devět hodin už Štěpán a Amanda spali. Erikovi je 12 let, proto si s námi ještě nějakou dobu povídal. Hodně se na Tebe ptal, protože ve Tvém pokoji viděl brusle, hokejku, helmu a medaile. Vyprávěl nám, jak miluje hokej. Naučil se bruslit už jako malé dítě. Za jeho domem je rybník, který je celou zimu zamrzlý. Tam hrál hokej každý den do té doby, než začal trénovat s týmem v jejich městě.
Erik hledá kamaráda, se kterým si bude dopisovat v češtině. Překvapilo mě, že máte spolu mnoho společného. Chcete se stát hokejisty, skvěle bruslíte a lyžujete. Dala jsem mu adresu na tábor, protože si můžete rozumět. Možná od Erika dostaneš dopis!

Zdraví

máma

6. Vyber název textu.
a) Srpen ve Švédsku
b) Dopis o návštěvě
c) Erik na hokeji

7. a) Najdi v textu jména osob a podtrhni je.

b) Pracuj se jmény ze cvičení 7.a). Napiš, která jména jsou pro dívky a která pro chlapce?

Pro dívky	Pro chlapce

8. Pracuj podle vzoru. Co je pravda a co není pravda?

Vzor: To je dopis pro syna. (ANO) / NE

a) Tatínek spolupracuje s mužem ze zahraničí. ANO / NE

b) Filip byl na návštěvě se Švédy. ANO / NE

c) Štěpán si dobře rozuměl s dětmi. ANO / NE

d) Tatínek Erika je Čech. ANO / NE

e) Erik a Amanda šli spát dříve než Štěpán. ANO / NE

f) V pokoji Štěpána jsou věci na hokej. ANO / NE

g) Erik rád hraje od dětství hokej. ANO / NE

h) Filip chce být sportovcem. ANO / NE

i) Erik chce najít někoho, komu bude psát dopisy. ANO / NE

9. Pracujte ve dvojici. Pracujte s textem ve cvičení 5. Podtrhněte v textu *datum, oslovení, rozloučení, podpis.*

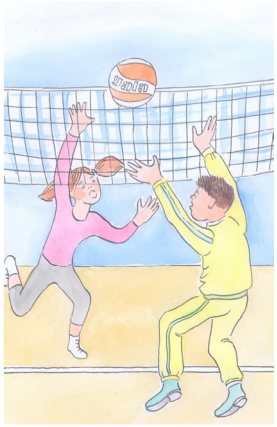
10. Pracujte ve dvojicích. Povídejte si.
Co rád/ráda děláš o prázdninách? Co o prázdninách nemáš rád/ráda? Byl/a jsi někdy na táboře? Proč ano/ne? Pokud ano, co zajímavého jsi tam dělal/a?

11. Odpověz. Jsi na prázdninách. Co o prázdninách děláš? Obrázky jsou pomoc.

12. Nejsi doma u rodičů, jsi na prázdninách. Napiš mamince dopis.
V textu bude:

- datum,
- oslovení,
- co rád/ráda děláš,
- co se ti tam nelíbí a proč,
- co zajímavého jsi tam dělal/a,
- rozloučení,
- podpis.

13. Pracujte ve dvojicích. Vyměňte si dopis.
a) Přečti si text spolužáka. Má dopis všechny části *(datum, oslovení, rozloučení, podpis)*?
b) Porovnej oba texty. Který se ti líbí a proč?
c) Namaluj k dopisu obrázek. Na obrázku bude, co jsi dělal/a.

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ B1, ZŠ1, dopis

1. tábor = To je místo v přírodě, kde jsou v létě děti. O děti se starají vedoucí. Všichni bydlí ve stanech.
kolega = To je člověk, se kterým někdo spolupracuje.
tým = Ve sportu je to skupina sportovců. Tito sportovci spolupracují, aby vyhráli zápas.
rybník = To je místo v přírodě nebo na vesnici, kde je voda. V létě tam jsou ryby, v zimě ne.

4. c) Zamrzlý je rybník.

6. b)

7. a+b) pro dívky: Amanda,
pro chlapce: Erik, Štěpán, Filip

8. a) ANO, b) NE, c) ANO, d) NE, e) NE, g) NE, g) ANO, h) ANO, i) ANO

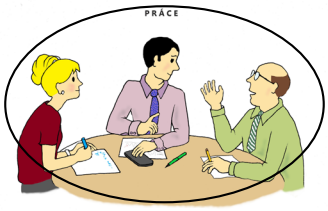
9. oslovení: *Ahoj Filipe,* datum: *Brno 23. srpna*, rozloučení / pozdrav: *zdraví,* podpis: *máma,*
dále žák může uvést: zdvořilostní obraty: *doufám, že...*, pozdrav: *moc tě zdravím* atd.

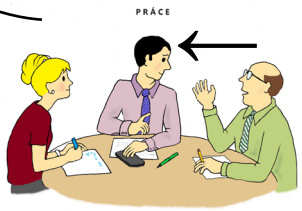
úkol 1, Cílem této úlohy je seznámit žáka se základní slovní zásobou textu.
Poznámka 1: V této aktivitě není uvedeno, že je třeba písemně zaznamenat řešení. V případě, že učitel pracuje s žákem, který je ve čtení na vyšší úrovni po stránce mluvené komunikace, naopak má potíže s psaním, doporučujeme rozšířit instrukce: **Řešení napiš.**
Poznámka 2: Je vhodné nechat žáka hlasitě přečíst definice a slova k přiřazení, následně se zeptat, zda žák rozumí zadání. Pokud nerozumí, vytvoří učitel žákovi příklad.
Pracuj podle vzoru. Spoj.
Vzor: tábor = To je místo v přírodě, kde jsou v létě děti. O děti se starají vedoucí. Všichni bydlí ve stanech.
Poznámka 3: V případě žáků nižších ročníků lze očekávat přílišnou náročnost takovéto úlohy (práce s definicemi, množství textu, jazykový styl). V takových cvičeních na úrovni B1 je vhodné spojování s obrázky.
Slovo KOLEGA bude potřebovat vysvětlení učitele, tzn. spojení se slovem práce a s postavou muže. Ve vysvětlování je dobré začít analogickým vztahem SPOLUŽÁK–SPOLUŽAČKA, k čemuž učitel využije obrázek dětí ve školním prostředí, viz databanku obrázků. Slovo kolega doporučujeme vysvětlit i v případě, že bude termín využit jako vzor.

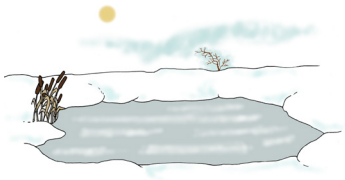
Jednodušší varianta úlohy:

Pracuj podle vzoru. Spoj.

~~**kolega**~~ **tábor** **tým** **rybník**

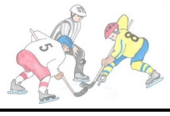

úkol 2, Rozdíl slov v úloze lze vysvětlit pomocí obrázků (např. slova hoch, chlapec budou přiřazena k obrázku A, slovo muž k obrázku B).

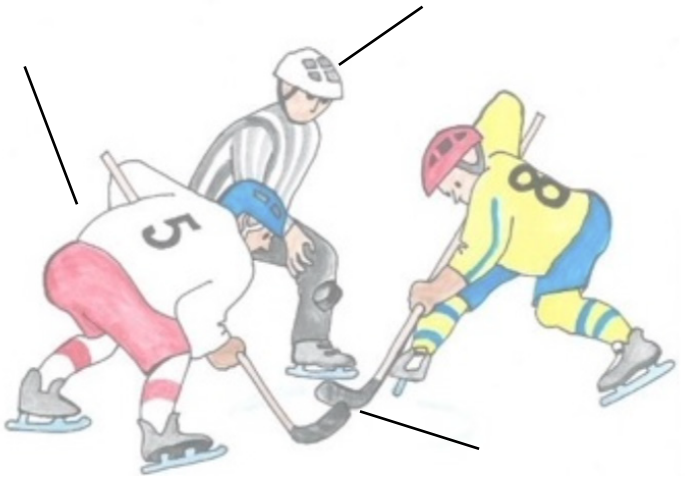
úkol 3, Žáci 3. ročníku mohou mít potíže s prací s mapou. Je třeba si před touto úlohou ověřit, zda jsou takové práce schopni. Pokud má žák s takovou prací potíže, postačí, když učitel vysvětlí, že Česká republika a Švédsko jsou státy.

úkol 4. Cvičení seznamuje s hokejem. Pokud se pracuje se skupinou, v níž se nachází žák ovládající slova z oblasti hokeje, může mu učitel zadat následující transformovanou aktivitu.
a) Vyplň.

Jméno a příjmení	
Můj sport	
Jak dlouho ten sport děláš	
Informace o sportu (představit sport)	
Co musíš v tom sportu mít s sebou (oblečení, co potřebujeme ke hře…)	
Proč máš ten sport rád/a (nerad/a)	

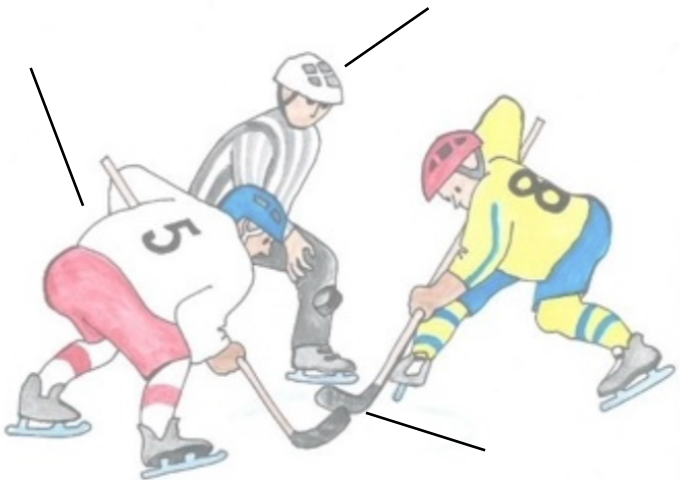
b) Připrav si prezentaci. Nečteš, mluvíš. Můžeš používat poznámky ze cvičení a).

úkol 4. b) Poznámka 1: Vzhledem k úrovni B1 lze očekávat, že některá slova budou žáci znát. Pokud skupina pracuje se slovy rychle, není třeba dávat nabídku slov a žáci mohou samostatně psát slova k obrázku. Např. učitel udělá k obrázku čáry, které upozorňují na místo k doplnění slova.
Co je to? Napiš.

Poznámka 2: Jednodušší varianta cvičení pro žáky, kteří mají potíže s danými slovy.
Přiřaď.
helma, medaile, hokejista, hokejka

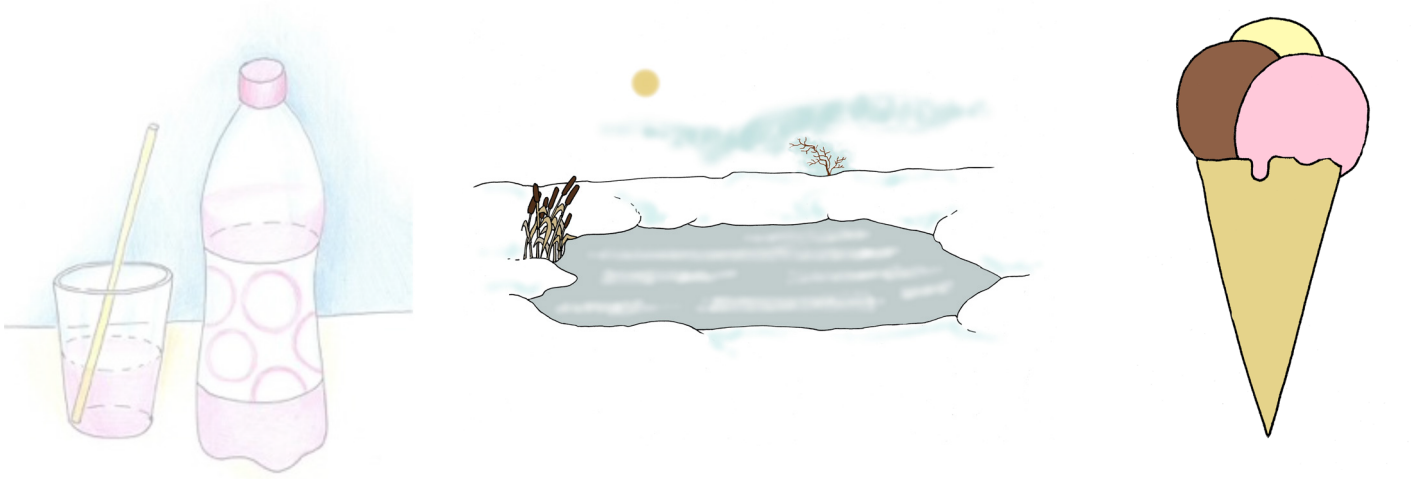

Poznámka 3: Cílem aktivity je seznámit žáka se slovní zásobou tak, aby rozuměl textu ve cvičení 5. Lze očekávat, že slovní zásoba z oblasti hokeje nebude přitažlivá např. pro dívky. V takovém případě můžeme vynechat opis slov a zaměřit se na jejich přiřazení k obrázku – žák se tak může při čtení vrátit ke cvičení, kde budou slova vysvětlena.
Poznámka 4: Pokud žák projeví zájem o jiné sporty, dáme prostor vybraným sportům ve cvičení 11.

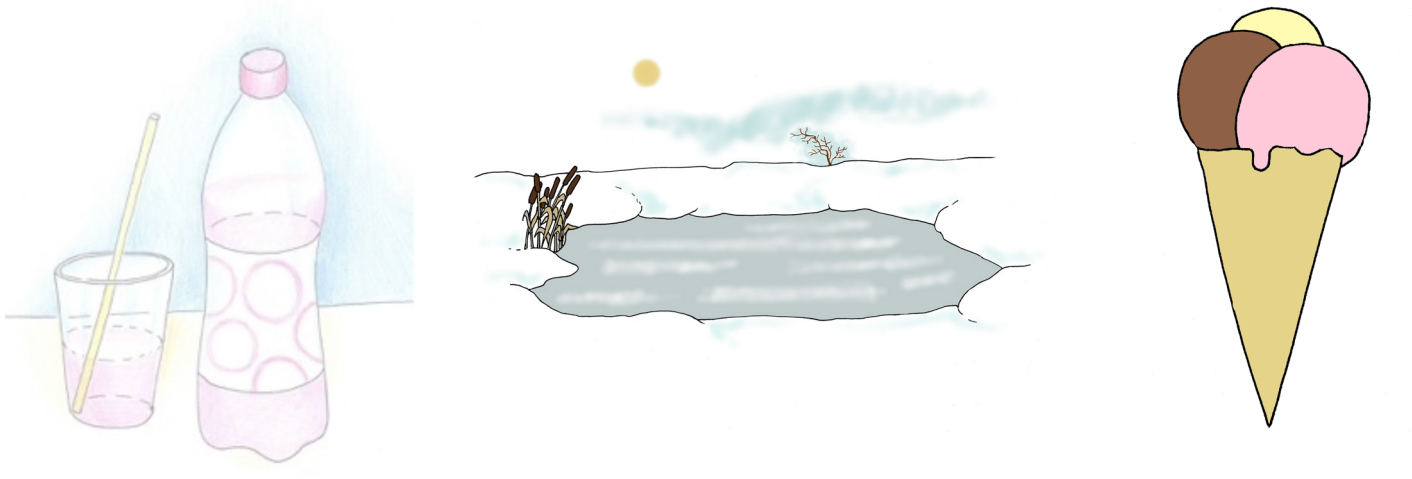
úkol 4. c) Lze očekávat potíž se slovem ZAMRZLÝ. Pro hlubší vysvětlení významu viz následující aktivitu, v níž se využívá slovo se stejným kořenem. Pochopení významu kořene přispěje k porozumění cílovému slovu.
Pro naplnění cíle cvičení je třeba, aby učitel vedl žáka k očekávaným odpovědím. Pokud tedy žák na otázku *Jaká je zmrzlina?* odpoví např. slovem *Dobrá*, je vhodné ocenit smysluplnou odpověď, ale zároveň je třeba bezprostředně ukázat na obrázek zamrzlého rybníka a zmrzliny a žáka se opětovně dotázat čili vést ho k žádanému významu.

Kde je zmrzlina? Napiš. Jaká je zmrzlina?

Zmrzlina je teplá, horká, nebo studená? Je .....

Napiš. Co je zamrzlé? Odpověz celou větou.

Odpověď: .....

úkol 5, Považujeme za důležité, aby se žák na úrovni B1 seznámil i s technikou seřazování textu podle posloupnosti. Tento text je třeba upravit, aby obsahoval dostatek konektorů (logických prvků, které umožní správné seřazení). Tyto konektory pro názornost níže vypisujeme, neoznačujeme je však v textu, neboť chceme, aby byl text použitelný přímo ve výuce (aby nebyl zatížen informacemi pro učitele).
Konektory: Hádej, proč ti píšu? Říkal, že má doma úplně stejnou helmu. O tom městě ti napíšu jindy, … Byla jsem proto ráda, že jsme nemuseli mluvit cizím jazykem.
Příklad transformovaného textu v následující aktivitě:

Pracujte podle vzoru. Seřaďte text.

Pořadí	Část textu
	Hádej, proč ti píšu? Mám pro Tebe dobrou zprávu. Tatínkův kolega ze Švédska přijel s rodinou do České republiky na celý srpen. Pozvali jsme ho k nám na návštěvu. Celá jeho rodina mluví dobře česky, protože maminka je Češka.
(vzor)…1…	Říkal, že má doma úplně stejnou helmu. Pak nám vyprávěl, jak miluje hokej. Naučil se bruslit už jako malé dítě. Za jeho domem má rybník, který je celou zimu zamrzlý. Tam hrál hokej každý den do té doby, než začal trénovat s týmem v jejich městě.
	Brno 23. srpna Ahoj Filipe, moc tě zdravím a doufám, že se ti na táboře moc líbí. Už se těším, až mi budeš vyprávět, co všechno jsi tam zažil.
	O tom městě ti napíšu jindy, dnes ti chci říct něco jiného. Erik hledá kamaráda, se kterým si bude dopisovat v češtině. Překvapilo mě, že máte spolu mnoho společného. Chcete se stát hokejisty, skvěle bruslíte a lyžujete. Dala jsem mu adresu na tábor, protože si můžete rozumět. Možná od Erika dostaneš dopis!
	Byla jsem proto ráda, že jsme nemuseli mluvit cizím jazykem. Na návštěvu přišel kolega s manželkou a se dvěma dětmi. Mají kluka Erika a holčičku Amandu. Byla jsem moc ráda, že s ním byly i děti, protože si hezky hrály s naším Štěpánem. V devět hodin už Štěpán a Amanda spali. Erikovi je 12 let, proto si s námi ještě nějakou dobu povídal. Hodně se na Tebe ptal, protože ve Tvém pokoji viděl brusle, hokejku, helmu a medaile.
	Zdraví máma

(klíč: části: 2, 4, 1, 5, 3, 6)

úkol 6, Poznámka 1: Před tímto úkolem se učitel ujistí, že žák rozumí položkám, významu položek a)–c).

Poznámka 2: Správné řešení je třeba vždy zdůvodňovat a ujistit se, že žák rozumí své volbě položky (že netipoval). Vysvětlením vedeme žáka k tomu, aby pochopil (příp. si znovu uvědomil), že položka b) se vztahuje k celému textu, nikoli „pouze“ k dílčím motivům.

V případě nenáležitého řešení je efektivní diskuze, v níž se objasní, proč jsou položky a), c) méně vhodné než b).[2]

Příklad vysvětlení:

Srpen ve Švédsku – o srpnu se mluví na začátku textu. Učitel upozorní na část věty: „přijel do České republiky s rodinou na celý srpen“. V tomto kontextu je třeba vysvětlit, že Švédsko a srpen jsou dílčí informace a nevztahují se k celému významu textu.

Erik na hokeji – podtémata Erik a hokej jsou sice zmíněna několikrát, ale stále zůstávají dílčími motivy a v celém dopise se o nich začíná mluvit až ve 3. odstavci (*učitel ukáže na text*).

2 V profesionálním testování je na jednoznačnost řešení kladen velký důraz, v metodických materiálech méně.

Poznámka 3: Těžší varianta položek, která je vhodná pro vyšší ročníky (např. pro 5. ročník) a pro žáky, u nichž si myslíme, že úrovně B1 dosahují (tzn. nejsou na přechodu z A2 na B1):
a) Vyprávění o hostech
b) Léto ve Švédsku
c) Kluci na hokeji

(klíč **6.** a))

Za náročnější považujeme:

a) použití výrazů vyprávění a hosté (slovo hosté lze příp. nahradit jednodušším slovem návštěva, které se však objevuje přímo v textu, čímž se položka opět zjednodušuje),

b) léto je třeba spojit se zmíněným měsícem srpen,

c) text je mj. o tom, že oba chlapci hrají hokej, ale text není o tom, že by chlapci byli na hokeji, zároveň se nejedná o celkový význam textu.

úkol 7. a)+b) Poznámka 1: Aktivita nabízí prostor k upozornění, že jména osob a zemí se píší s velkým písmenem (příp. také že názvy měsíců se píší s malým písmenem). Zde nedoporučujeme zařazovat cvičení na pravopis (pracovní list je zaměřen primárně na porozumění textu).

Naopak v hodinách zaměřených na pravopis se lze k tomuto textu vrátit a znova upozornit na to, že jména osob a zemí se píší s velkým písmenem.

Poznámka 2: Stejným způsobem lze pracovat s názvy zemí (nikoli jen se jmény osob). Vzhledem ke skutečnosti, že se v textu zmiňují jen 2 názvy zemí (k nimž se vztahovaly i předtextové aktivity), lze žáky vést k napsání větné odpovědi.

Příklad rozšířeného cvičení 7

O kterých zemích se píše? Odpověz celou větou. Odpověď napiš.

Odpověď: ……

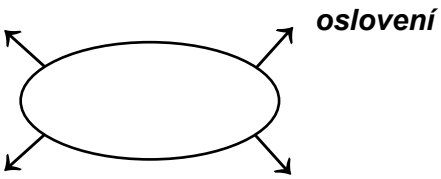
(klíč: **7.** Píše se o České republice a Švédsku.)

úkol 8, Pokud žákovi dělá potíže řešení některé z položek, je funkční číst text ještě jednou nahlas společně s učitelem, čtení zastavit v části, která se položky týká, a hovořit o ní. Tím si ověřujeme pochopení, vysvětlujeme případné neporozumění (slovům, částem textu, celkovému významu textu).

úkol 9, Cílem tohoto cvičení je upozornit na základní části dopisu.
Poznámka 1: Aktivitu lze zpracovat různě, například jako cvičení 9 v pracovním listu ČTENÍ–PSANÍ pro úroveň A2_2 (úroveň A2, text 2), ZŠ1.
Poznámka 2:
Cvičení 9 lze rozšířit například následujícím způsobem, a získat tím těžší variantu.
Těžší varianta na následující stránce.

9. a) Pracujte ve dvojici. Pracujte s textem ve cvičení 5. Podtrhněte v textu *datum, oslovení, rozloučení, podpis.*
b) Jaké části má dopis? Doplňte. Pracujte se slovy ze cvičení 9. a).

DOPIS

c) Jak jinak můžete napsat oslovení a další části dopisu ze cvič. 9. b)? Napište.

……

……

úkol 11, Poznámka 1: Na úrovni B1 je třeba vést žáka k větnému vyjadřování. Pokud se žák vyjadřuje jednoslovně, podnítí učitel rozvedení výpovědí.
Poznámka 2: Obrázky jsou v tomto pracovním listu jako příklad. Je důležité, aby učitel zařadil do výuky obrázky podle žákova zájmu, tzn. takové obrázky, které se vztahují k žákovu životu a motivují ho k mluvené produkci. Při výběru obrazového materiálu nezapomínejme na to, že cvičení se vztahuje k tomu, co žák bude dělat o prázdninách. Pokud vyučujeme např. žákyni, o které víme, že chodí na kroužek keramiky nebo tance, je vhodné takový obrázek zařadit pouze v případě, že je reálné, aby se takové aktivity v době prázdnin zúčastnila.

úkol 12, Jednodušší varianta zadání:
Nejsi doma u rodičů, jsi na prázdninách. Napiš mamince dopis.
V textu bude:
- datum,
- oslovení,
- co zajímavého jsi tam dělal/a,
- rozloučení,
- podpis.

úkol 13. a)+b) Poznámka 1: Pokud se učitel rozhodne cvičení vynechat, doporučujeme, aby žáci nižších ročníků byli vedeni k tomu, aby namalovali obrázek (tzn. cvičení 13.c)).
Poznámka 2: Při přípravě podobných závěrečných aktivit doporučujeme inspirovat se rovněž cvičeními 13, 14 včetně metodických poznámek – v pracovním listu ČTENÍ–PSANÍ pro úroveň A2_2 (úroveň A2, text 2), ZŠ1.

úkol 13. b) Žák na úrovni B1 je schopen podat zdůvodnění, lze je proto požadovat. Příklad takového zdůvodnění: Jeho text je hezký, protože je o fotbale a já mám fotbal rád. Líbí se mi text Alexe, protože Alex tam napsal datum, oslovení … *(přemýšlí a další části přečte ze svých zápisků z předešlých cvičení)*

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ1
POSLECH–MLUVENÍ A1_1 (úroveň A1, text 1), závody

Délka:	dlouhý text 30 slov (jednodušší/zkrácená varianta, středně dlouhý text: 20 slov)
Charakteristika textu:	informační text
Téma textu:	školní prostředí
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění slyšenému informačnímu textu, bude řešit úlohy zaměřené na nácvik globálního a selektivního porozumění. Žák se naučí řadové číslovky 1.–3. a seznámí se s českými křestními jmény.

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

S tímto textem pracujeme za předpokladu, že žák umí základní číslovky 1–10 (v 1. pádě), neboť pracovní list se zaměřuje na aktivní osvojení řadových číslovek 1.–3. Řadové číslovky se dále objevují u porozumění datu (k datu viz např. pracovní list ČTENÍ–PSANÍ, A1, text 1).
Do poslechového textu byla zařazena 3 jména: Vašek, Klára a Jana. PL lze proto využít mj. k praktickému nacvičování psaní velkých písmen. Zmíněná konkrétní 3 křestní jména byla vybrána, protože jsou obvyklými českými jmény, skloňují se podle nejfrekventovanějších vzorů. U textových aktivit je třeba sledovat, aby žák co nejméně paralelně četl zadání úkolu a zároveň se koncentroval na poslech textu. Úloha 4 je proto koncipována následujícím způsobem: čtení otázky -> poslech textu -> odpověď. Je důležité, aby učitel vedl žáka k budování technik řešení poslechových úloh.
Jednodušší varianta celého pracovního listu se liší zejména v počtu slov, to se projevuje zejména v úpravě položek. Celá úprava je variantou tohoto PL, cvičení jsou podle změn v textu upravena a je snížena jejich náročnost. Uvedená snazší varianta je nazvána POSLECH–MLUVENÍ A1_1_zkrácený_text. Metodické poznámky jsou k oběma variantám společné.
Jednodušší variantu doporučujeme žákům nižších ročníků (např. 3. ročníku), nebo těm, kteří přecházejí na úroveň A1. K dalšímu snížení obtížnosti viz metodické poznámky k jednotlivým cvičením.

Transkript, číslo nahrávky A1_01_ZŠ1:
Pan učitel: Děti, ticho, prosím! Mám tady tři medaile za závody v lyžování. Vašek byl třetí, Klára druhá a Jana dostane medaili za 1. místo. Jano, Kláro a Vašku, pojďte sem. Gratuluju!

Transkript jednodušší/zkrácené varianty, číslo nahrávky A1_02_ZŠ1:
Pan učitel: Mám tady tři medaile za závody v lyžování. Vašek byl třetí, Klára druhá a Jana dostane medaili za 1. místo.

1. a) Odpověz.
Jak se jmenuješ? Řekni jméno a příjmení.

b) Jak se jmenuje tvůj kamarád / tvoje kamarádka?

c) Najdi jména. Podtrhni jména.

děti, Klára, učitel, pán, Vašek, žák, Jana

2. a) Spoj.
ticho, medaile, děti, závody

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

b) Pracujte ve dvojicích. Čti slova ze cvičení a). Pozor na výslovnost. Spolužák ukazuje obrázek.

c) Jak se jmenují ty sporty?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

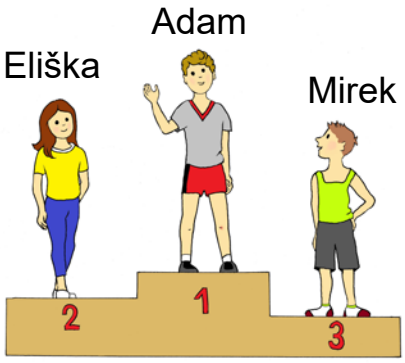

Obrázek 4

d) Odpověz.
Sportuješ?
Jaký sport děláš?

3. a) Odpověz. Co je to? Kdo je to?

b) Odpověz. Pracuj s obrázkem ve cvičení 3. a).
Je tam dítě? Kolik?
Je tam holka? Kolik?
Jak se holka jmenuje?
Je tam kluk? Kolik?
Jak se jmenují?
Kdo vyhrál?
Kdo je druhý? Kdo je třetí?

c) Co sem nepatří?
a) holka, kluk, žákyně, žák, závody
b) jedna, dva, vyhrát, čtyři, pět
c) první místo, dvě medaile, třetí místo, čtvrté místo, páté místo
d) lyžování, pět, plavání, fotbal
e) Zuzana, kluk, Marie, Jana, Alice, Klára

nahrávka číslo A1_01_ZŠ1

4. a) Přečti si otázku.
Který obrázek je pro tento text?

b) Poslechni si text.

c) Označ jedno správné řešení.
Který obrázek je pro tento text?

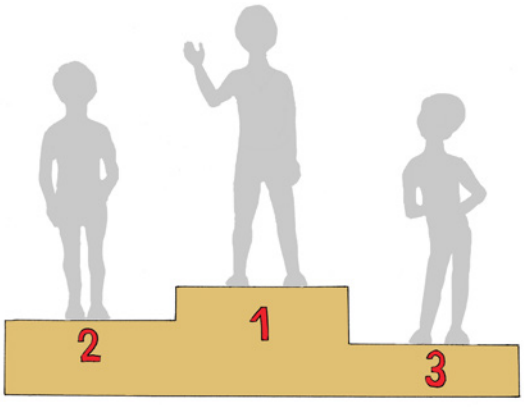
a)

b)

c)

d)

5. Poslechněte si text ještě jednou. Přiřaďte k obrázku, kdo je první, druhý a třetí.
Vašek, Jana, Klára

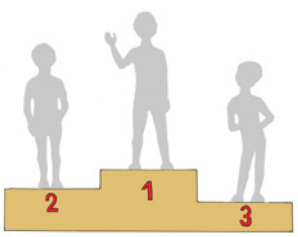

6. Poslechni si text ještě jednou. Seřaď.

7. a) Kdo je to? Řekni: jméno, příjmení, sport.

b) Pracujte ve dvojici. Máte obrázky ze cvičení 7. a). Povídejte si.
Řekněte:
1) kdo je člověk na tvém obrázku,
2) ne/má ten člověk rád závody.

8. a) Odpověz.
Máš rád/a závody?
Jaké závody máš rád/a?

b) Nakresli obrázek. MOJE ZÁVODY
c) Pracujte ve dvojici. Máte obrázky ze cvičení 8. b). Řekněte: co tam je, kdo tam je, co kdo dělá.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A1_1, ZŠ1, dlouhý text, závody

1. **c)** děti, Klára, učitel, pán, Vašek, žák, Jana

2. **a)** obrázek 1 – závody, obrázek 2 – ticho, obrázek 3 – medaile, obrázek 4 – děti
2. **c)** možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem: vybíjená … (míčové hry), plávání, lyžování, atletika

3. **a)** závody
3. **b)** možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem: Ano, jsou tam tři děti. Ano, je tam jedna holka. Jmenuje se Eliška. Jsou tam dva kluci. Jmenují se Adam a Mirek. Vyhrál Adam. Druhá je Eliška a třetí je Mirek.
3. **c)** a) závody, b) vyhrát, c) dvě medaile, d) pět, e) kluk)

4. c) varianta c

5. 1. Jana, 2. Klára, 3. Vašek

6. ticho, medaile, lyžování, stupínek vítězů

1. a) Odpověz.
Jak se jmenuješ? Řekni jméno a příjmení.
b) Jak se jmenuje tvůj kamarád / tvoje kamarádka?
c) Najdi jména. Podtrhni jména.
děti, Klára, učitel, pán, Vašek, žák, Jana

2. a) Spoj.
medaile, děti, závody

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

b) Pracujte ve dvojicích. Čti slova ze cvičení a). Pozor na výslovnost. Spolužák ukazuje obrázek.

c) Jak se jmenují ty sporty?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

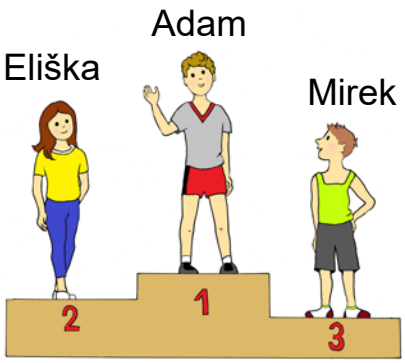

Obrázek 4

d) Odpověz.
Sportuješ?
Jaký sport děláš?

3. a) Odpověz. Co je to? Kdo je to?

b) Odpověz. Pracuj s obrázkem ve cvičení 3. a).
Je tam dítě? Kolik?
Je tam holka? Kolik?
Jak se holka jmenuje?
Je tam kluk? Kolik?
Jak se jmenují?
Kdo vyhrál?
Kdo je druhý. Kdo je třetí?

c) Co sem nepatří?
a) holka, kluk, žákyně, žák, závody
b) jedna, dva, vyhrát, čtyři, pět
c) první místo, dvě medaile, třetí místo, čtvrté místo, páté místo
d) lyžování, pět, plavání, sport
e) Zuzana, kluk, Jana, Alice, Klára

nahrávka číslo A1_02_ZŠ1

4. a) Přečti si otázku.
Který obrázek je pro tento text?

b) Poslechni si text.

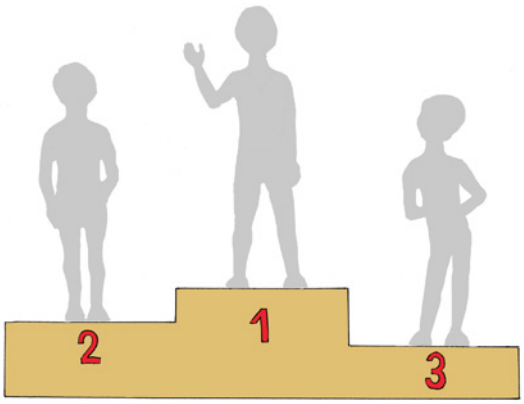
c) Označ jedno správné řešení.
Který obrázek je pro tento text?

a)

b)

c)

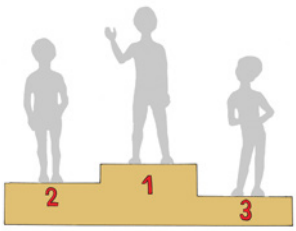
5. Poslechněte si text ještě jednou. Přiřaďte k obrázku, kdo je první, druhý a třetí.
Vašek, Jana, Klára

6. Poslechni si text ještě jednou. Seřaď.

7. a) Kdo je to? Řekni: jméno, příjmení, sport.

b) Pracujte ve dvojici. Máte obrázky ze cvičení 7. a). Povídejte si.

Řekněte:
1) kdo je člověk na tvém obrázku,
2) ne/má ten člověk rád závody.

8. a) Odpověz.
Máš rád/a závody?
Jaké závody máš rád/a?

b) Nakresli obrázek. MOJE ZÁVODY
c) Pracujte ve dvojici. Máte obrázky ze cvičení 8. b). Řekněte: co tam je, kdo tam je, co kdo dělá.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A1_1, ZŠ1, zkrácený text, závody

1. **c)** děti, Klára, učitel, pán, Vašek, žák, Jana

2. **a)** obrázek 1 – závody, obrázek 2 – medaile, obrázek 3 – děti
2. **c)** možné varianty řešení: míčové hry (např. vybíjená), plávání, lyžování, atletika

3. **a)** závody,
3. **b)** možné varianty řešení: Ano, jsou tam tři děti. Ano, je tam jedna holka. Jmenuje se Eliška. Jsou tam dva kluci. Jmenují se Adam a Mirek. Vyhrál Adam. Druhá je Eliška a třetí je Mirek.
3. **c)** a) závody, b) vyhrát, c) dvě medaile, d) pět, e) kluk)

4. **c)** c

5. 1. Jana, 2. Klára, 3. Vašek

6. medaile, lyžování, stupínek vítězů

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ A1_1, ZŠ1, závody

úkol 1. a)–c) Poznámka 1: Pokud učitel využívá i jiné pracovní listy této sady, doporučujeme, aby se nejprve věnoval pracovnímu listu ČTENÍ–PSANÍ, TEXT A1, text. č. 2. První cvičení v tomto PL začíná představením, které může sloužit jako opakování naučeného při práci s pracovním listem ČTENÍ–PSANÍ, TEXT A1, text. č. 2.
Poznámka 2: Doporučujeme v rámci úlohy 1 upozornit na psaní velkých písmen u křestních jmen (následně i u příjmení). Je také vhodné, aby učitel zmíněná jména zapisoval na tabuli (případně nechal žáka napsat své jméno na tabuli) a psaní velkého písmene odůvodnil (např. napíše na tabuli slovo Klára, ukáže na velké K a řekne velké písmeno, vedle napíše slovo pán a řekne, že to není jméno, proto se píše malé písmeno). K rozlišení jmen na mužská a ženská lze využít obrázky dívky a chlapce, obrázky v metodických poznámkách k úkolu č. 3.
Poznámka 3: Informace z předchozí poznámky lze zopakovat v úkolu 3. c), položka e) – tento úkol je obsažen v metodických materiálech tohoto pracovního listu jako další rozšiřující aktivita úkolu 3. Jména Vašek, Klára a Jana se vyskytují také v poslechovém textu a je na nich vystavěn úkol č. 6 úkol k poslechovým aktivitám.

úkol 2. a), b) Poznámka 1: Pokud se učitel rozhodne cvičení rozšířit o další slova a obrázky, doporučujeme držet se poslechového textu a co nejmenšího množství nových slov. Do úlohy připravující na poslech s porozuměním cíleně vybíráme 4 slova.
Poznámka 2: Slovo ticho je do textu zařazeno, neboť se s ním žáci často setkávají ve školním prostředí. Je spojeno s obrázkem, na němž je znázorněno typické gesto s přiložením ukazováčku k ústům, což lze považovat za sociokulturní jev. Při spojení obrázku a tohoto abstraktního slova je nutné ověřit, že žák obrázku rozumí. Než obrázek je vhodnější, aby učitel sám toto gesto předvedl, příp. spojil se známou situací, v níž se žák ocitl.

úkol 2. b) Poznámka 1: Při vyslovování mohou být velké rozdíly v kvalitě provedení. Nelze očekávat, že na úrovni A1 bude mít žák dokonalou výslovnost A1 (a to ani u základních slov).
Poznámka 2: Pokud se vyskytnou větší potíže s vyslovením hlásek, slabik, slov, je třeba předkládat výslovnostní vzor (předvede učitel), trénovat skupinově, následně individuálně a k nacvičovaným jevům se pak vracet v dalších hodinách. K nácviku jazykových prostředků je třeba využít dalších zdrojových dokumentů, neboť cílem tohoto úkolu je připravit žáka na porozumění poslechovému textu.

úkol 2. c) Jako obrázek č. 1 volíme míčové hry, avšak nepředpokládáme, že se žáci budou učit právě dané slovní spojení. Obrázek je zde přítomen, neboť hra s míčem je v českém tělocviku i v dětských hrách velmi frekventovaná. Doporučujeme proto, aby učitel obrázek využil k přejití od „pouhého“ učení se slov k mluvení. Na deklarované úrovni doporučujeme mít k obrázkům připravenou sadu otázek k rozvoji mluvení. Je důležité, aby učitel vždy poskytoval žákovi dostatek času na odpověď, sledoval žákovy projevy (nejen verbální) a pomáhal mu s vyjadřováním.

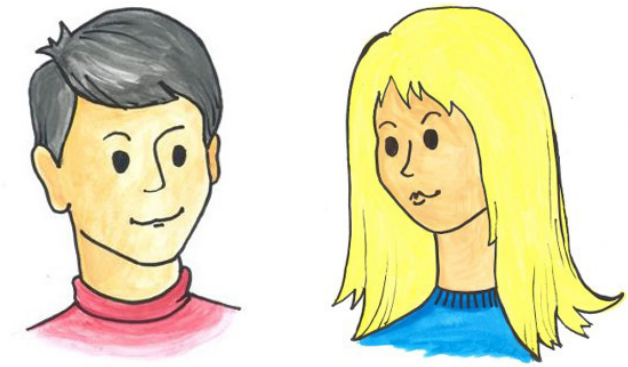
Příklad sady otázek: Co tam je? *(ukázat na míč)* Kdo tam je? *(ukázat na děti, neboť jde o známé slovo)* Co dělají? *(případně Ano, hrají něco, ale co hrají?)* Co to je za sport? Co tělocvik? Používáte míč? Co hrajete?

úkol 2. d) Tento úkol připravuje žáka na samostatnou mluvenou produkci. Na úrovni A1 a u žáků 3. ročníku lze očekávat jednoslovnou odpověď.

úkol 3. a) Učitel v diskusi nad obrázkem vede žáka k odpovědi holka, kluk, slova zapíše na tabuli. Tato slova dále figurují ve cvičení 3. b).

úkol 3. b) Poznámka 1: Cílem tohoto cvičení je přimět žáka k mluvené produkci. Nedoporučujeme proto opravovat nedostatky v jazykových prostředcích (slovní zásoba, gramatika, výslovnost), pokud nebrání porozumění.
Poznámka 2: Přestože lze cvičení využít v práci ve dvojicích žáků, doporučujeme, aby byl učitel v centru komunikace, pomáhal vysvětlovat významy a komunikaci posunoval. Pro úroveň A1 je toto vedení nezastupitelné, neboť žák na úrovni A1 potřebuje neustálé vedení, tzn. někoho, kdo bude komunikaci udržovat v chodu.

úkol 3. c) Poznámka 1: Učitel k vysvětlení maximálně využívá obrázky. Doporučujeme si vytvořit soubor obrázků z databanky obrázků, např. dívka a chlapec jsou znázorněni na těchto ilustracích:

Poznámka 2: Cvičení 3. c) je složeno z pěti položek. U položky d) nedoporučujeme na této úrovni (a u žáků 3. ročníku) zařazovat slova, jejichž řešení stojí na příbuznosti slov, např. lyžař, pět, lyžování, lyže.
U položky e) doporučujeme opakovaně upozornit na psaní velkého písmene v případě vlastních jmen osob (a to i přesto, že tato informace byla podána ve cvičení 1) a na roztřídění těchto jmen na mužská a ženská jména. Jak je uvedeno výše, je vhodné využívat obrázky chlapce a dívky k názornému roztřídění. V úloze se pracuje s ženskými jmény, jako příklad chlapeckého jména doporučujeme při vysvětlování uvést jméno Vašek (objevuje se v poslechovém textu).
Poznámka 3: Ve cvičení se objevují jména užitá v textu (Jana, Klára). Pokud se učitel rozhodne zaměřit se na jména více, je vhodné položku rozšířit a vytvořit složitější variantu.
Složitější varianta
V psaní se držíme písma, které se ve škole učí, příp. Comenia scriptu.
Příklad rozšířeného cvičení:
3. c) Co sem nepatří?
(stejné jako v PL)
3. d) Opište jména psacím písmem.
Jana …….
Klára …….
3. e) Doplň.
Já se jmenuji …….
Moje maminka se jmenuje …….
Poznámka 4: Pro cvičení c) lze vytvořit náročnější variantu. Následující příklad je vhodný spíše pro žáky 5. ročníku, u nichž je možné pracovat s předpokladem abstraktního myšlení, a zároveň pro žáky, kteří jsou na přechodu na úroveň A2 (je s nimi reálný jednoduchý rozhovor).
Příklad náročnější varianty cvičení 3. c):
c) Co sem nepatří?
a) holka, kluk, závody, dítě, žák
b) jedna holka, dvě medaile, je první, čtyři kluci, pět lidí
c) první místo, druhé místo, třetí místo, čtyři medaile, páté místo
d) medaile, pět, závody, lyžování, sport
e) Zuzana, Vašek, Marie, Jana, Alice, Klára
(klíč: příklad možných variant řešení: a) závody, b) je první, c) čtyři medaile, d) pět, e) Vašek)

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ A1_1, ZŠ1, závody

Podle konkrétních vyučovacích cílů doporučujeme položky upravit, neboť některé uvedené položky budou pro určitou skupinu jednoduché, jiné příliš náročné.
O řešení je třeba se jednoduchým způsobem s žáky bavit a zdůvodňovat je, případně si podle položek připravit svůj obrazový materiál (na němž se rozdíl vysvětlí). Příklady jednoduchého vysvětlení:
- položka a) holka, kluk, závody, dítě, žák -> Kdo je člověk? Je holka člověk? Ano. Je kluk člověk? Ano. Jsou závody člověk? Ne. Je dítě člověk? Ano. Je žák člověk? Ano.
- položka b) jedna holka, dvě medaile, je první, čtyři kluci, pět lidí -> ukázat 4 statické
obrázky: obrázek dívky, obrázek se dvěma medailemi, obrázek se čtyřmi kluky, obrázek s pěti lidmi, oproti statickým obrázkům položit obrázek člověka v pohybu, konkrétně obrázek závodníka probíhajícího cílem.
V položce e) se objevují jména užitá v textu (Vašek, Jana, Klára). Jak bylo uvedeno výše, lze položku e) rozšířit a zaměřit se na psaní (např. opis jmen psacím písmem).
Poznámka 5:
Jedním z cílů je vysvětlit pomocí cvičení rozdíl mezi určitými základními a řadovými číslovkami, konkrétně vysvětlit rozdíl jedna, dva/ě, tři verzus první, druhý, třetí.
K základním číslovkám lze použít obrázek s medailí a k řadovým číslovkám obrázek ZÁVODY a se stupínkem vítězů.
Příklad materiálů k vysvětlení:

JEDNA MEDAILE

DVĚ MEDAILE

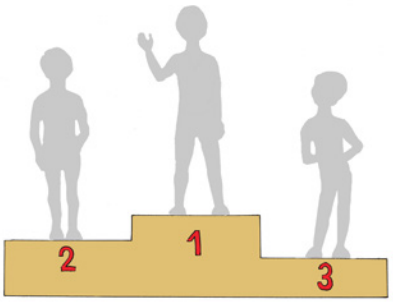
TŘI MEDAILE

Na úrovni A1 není třeba podrobně vysvětlovat rozdíl forem dva/ě. V případě dotazů ze strany žáka doporučujeme využít obrázků dívka, auto, chlapec, batoh. Vedle dvou vytisknutých obrázků dívky napsat DVĚ holky (ta holka), vedle aut DVĚ auta (to auto) a vedle chlapců DVA kluci (ten kluk), vedle batohů DVA batohy (ten batoh). Toto vysvětlování přes rody je vhodné zejména pro žáky 4. a 5. ročníků.
U řadových číslovek lze ukázat na postavu na obrázku ZÁVODY, pak tuto postavu ukázat na stupínku vítězů a udělat příkladovou větu s akcentem na vybraný jev. *David je <u>první</u>.*

Vybraným způsobem následně postupovat až do číslovky třetí. U číslovky druhý je třeba vytvořit příkladovou větu obsahující číslovku v ženském i mužském rodě *(Karel je druhý. Alena je druhá.)*
Na konci výkladu doporučujeme dát vedle sebe obrázky s napsanými čísly, kde lze také poukázat na tečku u řadových číslovek. Příklad demonstrujeme na číslovce dva a druhý.
Příklad:

To jsou dvě medaile.

Alena je druhá. / Karel je druhý.

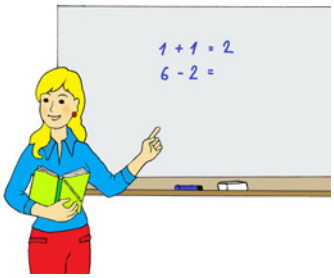
úkol 4. a) V tomto úkolu je důležité, aby si učitel dobře ověřil, že žák rozumí nejen položené otázce, ale i zadání. Tzn. žák musí rozumět větě Který obrázek je pro tento text?, ale i tomu, že bude podle vyslechnutého textu vybírat jeden z předložených obrázků.

úkol 4. c) Poznámka 1: S ohledem na přípravu pro řešení tohoto úkolu (zejména jde o seznámení s obrázky a se slovy), na vysvětlení otázky a na frekventované používání těchto sportů v tělocviku je tato varianta úlohy vhodná pro žáky 3. ročníku a pro žáky, kteří nejsou na přechodu k úrovni A2.
Poznámka 2: Pokud bude učitel z různých důvodů pracovat s jinými obrázky sportů, než nabízí tento pracovní list, je třeba žáky předem seznámit jak s názvy těchto sportů, tak s používanými obrázky.
Poznámka 3: V případě potřeby náročnější varianty pro první poslech lze položky spojit s vyučovacími předměty (nikoli s prezentovanými a vysvětlenými sporty) nebo ke zdůvodnění obdržení medailí (viz příklad, který je vhodný pro skupinu na přechodu k A2 – dotazujeme se otázkou PROČ, ale stále se vybírá ze 3 obrázků. Tzn. otázkou PROČ přecházíme na vyšší úroveň). Ke znázornění tělocviku je možné použít i obrázek a) z úlohy 4. c) v tomto PL.
Příklad složitější varianty:
Proč děti mají medaile? Vyberte správný obrázek.

a)

b)

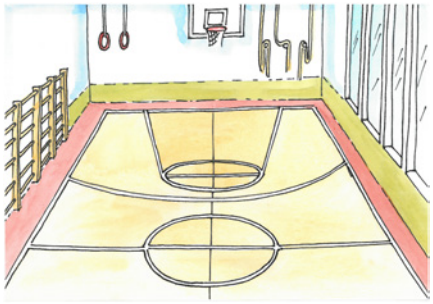
c)

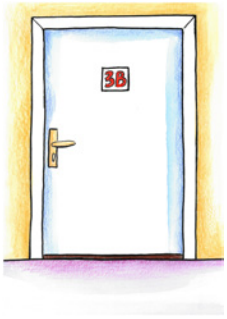

(klíč: a))

úkol 5, Poznámka 1: Cvičení je možné ztížit tím, že nebude poskytnuta nabídka.
Příklad zadání složitější varianty bez poskytnutí nabídky jmen k přiřazení:
Poslechněte si text ještě jednou. Napište k obrázku, kdo je první, druhý a třetí.
Poznámka 2: Pokud učitel potřebuje další cvičení k ověření porozumění textu, doporučujeme při tvorbě cvičení vyhýbat se doplňování slov do nového textu. Pro úroveň A1 je tento typ úlohy příliš náročný (kombinace čtení, poslechu a psaní, příp. přiřazování není vhodná). V určité míře lze tento typ úlohy uplatnit od úrovně B1.

úkol 6, Poznámka 1: Tento typ úlohy je třeba dobře vysvětlit. V praxi se neosvědčilo dávat příklad do těla úlohy. Příklad je možné udělat následujícím způsobem, viz příklad.
Příklad
Učitel potřebuje 3 obrázky a vhodný příkladový text.
Vysvětlení spočívá v tom, že učitel ukáže žákům v libovolném pořadí své 3 obrázky. Po přečtení textu je žáci seřadí podle textu.
Obrázky:

Text: Třída 3. B je v tělocvičně. Není na výletě.

(klíč: seřazení obrázků: 3. B, tělocvična, výlet)

Při potížích žáků s pochopením činnosti může učitel pomáhat doprovodnými otázkami, opakovaným čtením a tím, že před žákem obrázky sám řadí.
Příklad pomáhání žákovi s pochopením činnosti
Učitel čte pomalu text: Třída 3. B *(ukáže na obrázek dveří s cedulí 3. B)* je v tělocvičně *(zařadí obrázek tělocvičny na 2. místo)*. Není na výletě. *(ukáže na obrázek dětí na výletě a dá ho na 3. místo)*
Pokud je k pochopení řešení úlohy třeba, aby obrázky řadil a komentoval učitel, doporučujeme vytvořit ještě jeden příklad, kde žák zkušebně vyřeší úlohu za učitelovy supervize.
Poznámka 2: K tomuto cvičení je lepší obrázky vystřihnout, aby si je žák na lavici skládal podle posloupnosti poslechu (postup je pro žáka tohoto věku jednodušší než na papíře označovat posloupnost obrázků číslicemi).
Poznámka 3: Pokud se skupina nachází na přechodu k úrovni A2, doporučujeme úkol 5 a 6 zadat k druhému poslechu. Pokud má naopak skupina s porozuměním potíže, je vhodné text poslouchat vícekrát.

úkol 7. a)+b) Poznámka 1: Žáci si mohou dělat poznámky (nikoli celé věty). Tyto poznámky doporučujeme poznamenat na jiný papír / do sešitu. Žák může při prezentování dané osoby (cvičení b)) ukazovat obrázek spolužákovi a zároveň nahlížet do poznámek.
Poznámka 2: Obrázek je volen tak, aby mohla být popisována jak dívka, tak chlapec.
Poznámka 3: Při práci s žákem, který přechází na úroveň A2, není třeba vytvářet komplikovanější variantu, ale klást větší důraz na doplňující otázky a na rozvádění žákových odpovědí.
Příklady otázek:
To je Adam? *(učitel ukazuje na postavu na obrázku)* Aha, Adam je tvůj kamarád? Není? Ty neznáš Adama? Aha, dobře, neznáš. Kdo je to? *(žák např. odpoví, že je to kluk)* Ano, to je kluk. Co dělá? *(učitel v případě potřeby ukazuje na lyže na obrázku)* On lyžuje. Ty lyžuješ? Nelyžuješ. To nevadí. Co děláš rád? Co dělá rád ten kluk? Ten kluk lyžuje a co ještě rád dělá?
Poznámka 4: Nejběžnější tvorba těžší varianty je založena v navýšení odpovědí na učitelovy otázky. Doporučujeme držet se 4 až 5 celkových položek. Při tvorbě těžší varianty lze tedy navýšit počet položek v úkolu 7. a), avšak doporučujeme zadání rozšířit maximálně o 2 položky, neboť cílem je stimulovat žáka k mluvení, nikoli k psaní.

úkol 8. a) Poznámka 1: Podle schopností žáka učitel rozvíjí komunikaci.
Například pokládá otázky typu *Máš rád/a závody? Co jsou závody? (ukáže na obrázek se závody)*, pokud je žák na přechodu k úrovni A2, mohou otázky pokračovat. Na úrovni A1 je odpověď na dvě otázky dostatečně náročná.
Pokud žák odpoví, že závody nemá rád, doporučujeme se zeptat, co má žák rád.
Poznámka 2: Žák na úrovni A1, navíc v nižších ročnících (např. 3. ročník) se při koncentraci rychle unaví. Pokud učitel zpozoruje únavu žáka, je vhodné přejít k úkolu 7. b), tj. k tvorbě obrázku.

úkol 8. b) Poznámka 1: Pokud učitel pracuje s jedním žákem, je dobré, aby se do činnosti rovněž zapojil. Tím se vytváří pro žáka bezpečné prostředí a místo, kde ztrácí ostych mluvit. Učitel také při sledování obrázku dítěte získává podněty k mluvení (viz metodickou poznámku k následujícímu úkolu).
Poznámka 2: Výsledný obrázek je třeba ocenit (vystavit, dát jedničku…).

úkol 8. c) Pokud učitel pracuje s jedním žákem, po skončení malování pokládá otázky k žákovu obrázku.
Příklad otázek: To jsi ty? Co je tady? Tady je tvůj kamarád? Jak se jmenuje tvůj kamarád?

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:

ZŠ1

POSLECH–MLUVENÍ A1_2 (úroveň A1, suma textů), text číslo 1, prosba text číslo 2, narozeniny text číslo 3, hudební výchova

3 PRACOVNÍ LISTY KE KRÁTKÝM TEXTŮM A JEDNOMU STŘEDNĚ DLOUHÉMU TEXTU

Délka:	krátké texty a jeden středně dlouhý Text 1: středně dlouhý text, 13 slov Text 2: krátký text, 7 slov Text 3: krátký text, 7 slov
Charakteristika textu:	běžná konverzace ve třídě
Téma textu:	školní prostředí
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění krátkému nebo středně dlouhému slyšenému textu. Žák si procvičí úlohy zaměřené na nácvik globálního a selektivního porozumění. Žák si rozšíří slovní zásobu vztahující se k tématu škola (školní pomůcky, předměty) a oslava narozenin. Žák bude během cvičení tvořit adekvátní reakce na prosbu, na přijetí informace, že má někdo narozeniny, a procvičí si porozumění zdvořilostním otázkám (prosba) se slovesem v záporu (tzn. Nemáš prosím…?). Žák bude produkovat nejzákladnější obraty k realizaci omluvy nebo gratulace. Žák se seznámí se sociokulturními zvyklostmi spojenými s narozeninami a s jejich oslavováním ve školním prostředí (např. gratulace, děti nosí na své narozeniny bonbony pro spolužáky, není zvykem dávat za bonbon spolužákům dárek).

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

Tento pracovní list je možné využít, pokud žák rozumí otázce *Co je to?* a dovede tvořit nejjednodušší oznamovací věty typu *To je…*
Tento list je významově propojen s pracovním listem pro úroveň A2 (list A2_1). Oba listy (pro úroveň A1 i A2) pracují s totožnými texty – ukazujeme na nich, jak je možné pracovat s týmž textem ve dvou úrovních. To znamená, že k jedné nahrávce jsou vytvořeny dvě sady úloh, jejichž prostřednictvím je žák veden k vytyčené úrovni. Na úrovni A2 pracujeme se sumou poslechových textů, na úrovni A1 se zaměřujeme na každý text zvláště.
Na úrovni A1 má pracovní list odlišnou formu. Skládá se ze **3 dílčích pracovních listů** (ke každému textu je 1 pracovní list) a každý list má upravené množství cvičení (1 předposlechová aktivita, 3 poslechové a 3 poposlechové aktivity). Předposlechové aktivity lze případně rozšířit. Cvičení A1 a A2 jsou cíleně tvořena na podobné bázi, jsou tím ukázány rozdíly v přístupu k nácviku těchto dvou úrovní.
Pro všechny tři texty jsou k dispozici jednotné metodické poznámky, neboť aktivity byly vytvářeny paralelně (tzn. např. aktivita 2 vypadá v textu 1, 2 i 3 stejně). Jedinou výjimkou je úloha č. 1, která je pro každý z textů jiná (připravuje na jinou oblast slovní zásoby). Tato aktivita je tedy v metodických poznámkách komentována pro každý text.

Transkript textů:

Pracovní list k textu 1, transkript textu 1, číslo nahrávky A1_03_ZŠ1:
Text číslo jedna
Žák: Zapomněl jsem si učebnici. Jano, prosím tě, nemůžeme dnes na češtinu používat tvoji učebnici dohromady?

Pracovní list k textu 2, transkript textu 2, číslo nahrávky A1_04_ZŠ1:
Text číslo dva
Žákyně: Mám narozeniny, tady máš ode mě čokoládu.

Pracovní list k textu 3, transkript cvičení 1, číslo nahrávky A1_05_ZŠ1:
Cvičení jedna 1. b)
pan učitel, piano, žáci, zpívat, telefonovat, hrát

Transkript textu 3, číslo nahrávky A1_06_ZŠ1:
Text číslo tři
Žák: Paní učitelko, my dneska nemáme hudební výchovu?

PRACOVNÍ LIST K TEXTU ČÍSLO 1 (PROSBA)

1. a) Spoj.
učebnice, čokoláda

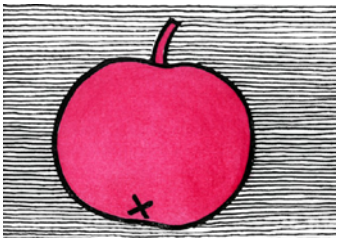

b) Pracuj podle vzoru. Podtrhni vyučovací předměty. Co je vyučovací předmět a co ne?
paní učitelka, **(vzor)** čeština, třída, matematika, hudební výchova, tělocvik, přestávka

c) Pracujte ve dvojicích. Pracujte podle vzoru. Říkejte, co to je a co to není.
Vzor:
A: Je to matematika? B: Ne, není.
A: Je to kniha? B: Ne, není.
A: Je to čeština? B: Ne, není.
A: Je to čokoláda? B: Ano, to je čokoláda.

2. a) Přečti si otázku.

Který obrázek je pro tento text?

b) Poslechni si text.

nahrávka číslo: A1_03_ZŠ1

c) Označ jedno správné řešení.

Který obrázek je pro tento text?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

3. Přečti si otázku. Poslechni si text ještě jednou. Odpověz. Napiš maximálně 3 slova.
Co nemá chlapec?

4. Přečti si otázku a odpovědi. Poslechni si text ještě jednou. Vyber jedno správné řešení.
Co odpoví Jana?

a) Ano, ta učebnice není čeština.

b) Ano, tady je moje učebnice.

c) Ne, čeština je dneska.

5. a) Přečti si situaci a úkol u obrázku.

	Situace:	**Úkol:**
	Nemáš učebnici.	Pracujte ve dvojicích. Popros kamaráda o pomoc.

b) Pracujte ve dvojicích. Vypracujte úkol u obrázku.

6. a) Odpověz, pak vyřeš situaci.
Máš dneska učebnici? Necháš někdy učebnici doma?
Situace: Nemáš dneska učebnici. Co řekneš panu učiteli / paní učitelce?
b) Pracujte ve dvojici. Máte otázky ze cvičení 6. a). Povídejte si.

7. a) Nakresli obrázek. POMOC OD KAMARÁDA
b) Máš obrázek ze cvičení 7. a). Řekni třídě, co tam je. Řekni alespoň 3 věty.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A1_2, ZŠ1, text číslo 1 (prosba)

1. a) obrázek 1: čokoláda, obrázek 2: učebnice
1. b) čeština, matematika, hudební výchova, tělocvik
1. c) možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem: Ano, to je hudební výchova / jablko / učebnice.

2. obrázek 1

3. možné varianty řešení: učebnici / učebnice / Nemá učebnici.

4. b)

PRACOVNÍ LIST K TEXTU ČÍSLO 2 (NAROZENINY)

1. a) Ukaž.
dárek, dort, dítě, maminka, tatínek

b) Pracuj s obrázkem 1. a). Vyber pro obrázek název.
a) Narozeniny
b) Dárek
c) Dort

c) Odpověz.
Kolik ti je let? Kdy máš narozeniny?

d) Pracujte ve dvojicích. Povídejte si.
Kolik ti je let? Kdy máš narozeniny?

2. a) Přečti si otázku.
Který obrázek není pro tento text?
b) Poslechni si text.
c) Označ jedno správné řešení.
Který obrázek není pro tento text?

nahrávka číslo A1_04_ZŠ1

Obrázek 1

Obrázek 2

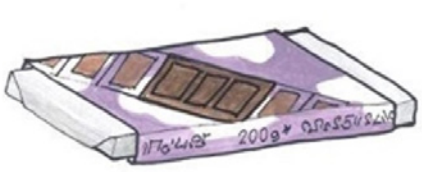
Obrázek 3

3. Přečti si otázku. Poslechni si text ještě jednou. Odpověz. Napiš maximálně 3 slova.
Co má dívka pro kamaráda?

4. Přečti si otázku a odpovědi. Poslechni si text ještě jednou. Vyber jedno správné řešení.
Co odpoví kamarád?
a) Díky, všechno nejlepší.
b) Ne, nemám narozeniny.
c) Prosím, nemám čokoládu.

5. a) Přečti si situaci a úkol u obrázku.

	Situace:	**Úkol:**
	Kamarád má narozeniny. **Máš od něj čokoládu.**	Pracujte ve dvojicích. Popřej mu k narozeninám.

b) Pracujte ve dvojicích. Vypracujte úkol u obrázku.

6. a) Odpověz.
Máš narozeniny. Co máš rád/a? Jaký dárek? Co jídlo?
b) Pracujte ve dvojici. Máte otázky ze cvičení 6. a). Povídejte si.

7. a) Nakresli jeden obrázek. MŮJ DÁREK
b) Máš obrázek ze cvičení 7. a). Řekni třídě, co tam je. Řekni alespoň 3 věty.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A1_2, ZŠ1, text číslo 2 (narozeniny)

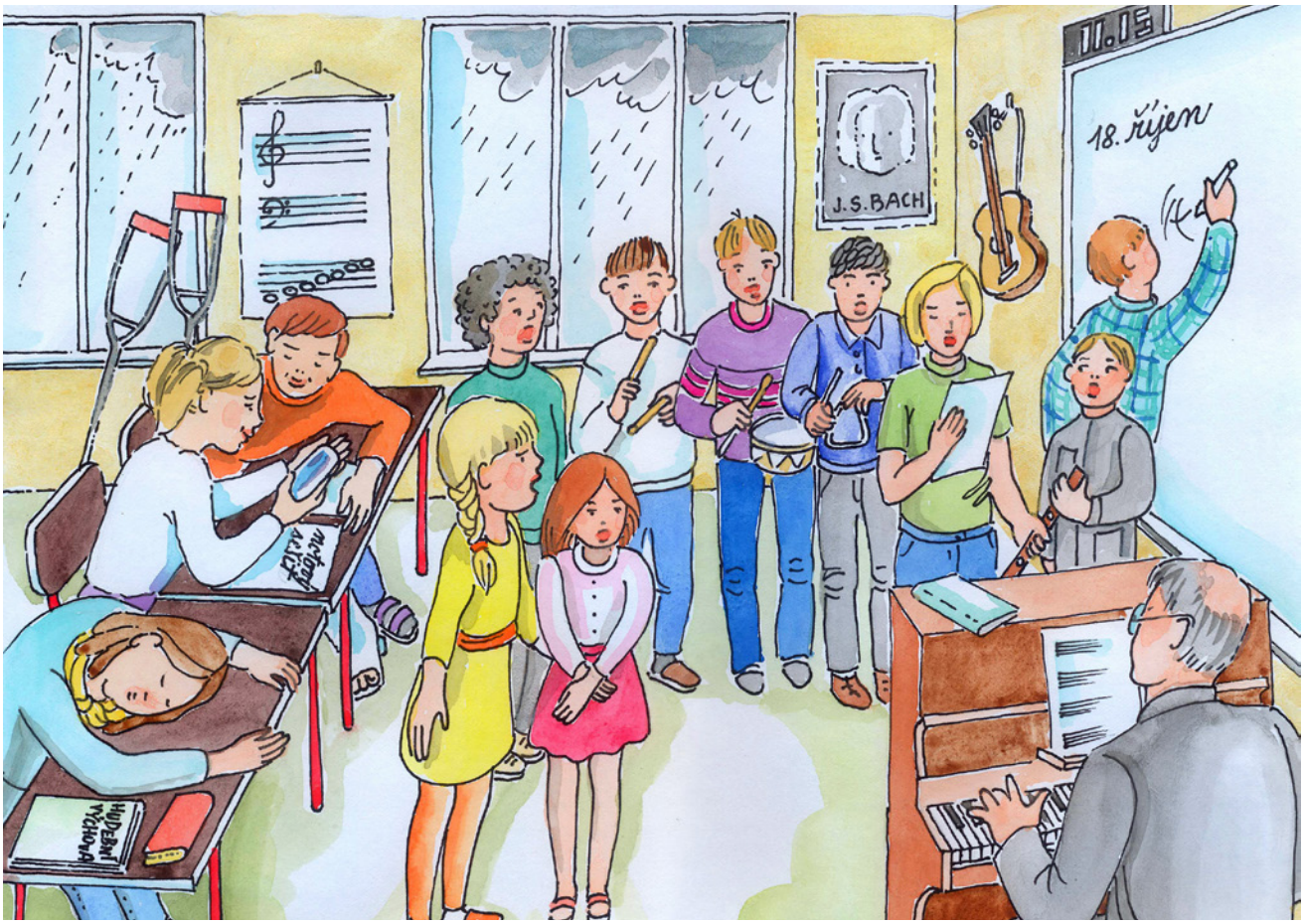
2. obrázek 2

3. příklad správného řešení: čokoládu / čokoláda / Má čokoládu. / Ona má čokoládu.

4. a)

PRACOVNÍ LIST K TEXTU ČÍSLO 3 (HUDEBNÍ VÝCHOVA)

1. a) Ukaž.
piano, pan učitel, zpívat, hrát, telefonovat, žáci

b) Poslouchej. Opakuj po nahrávce.

nahrávka číslo A1_05_ZŠ1

c) Odpověz.
Kdo je na obrázku? Co je tam? Co dělají? Kde jsou?

d) Pracujte ve dvojicích. Povídejte si. Pracujte s obrázkem ze cvičení a).

KDO?	CO?	KDE?	DĚLÁ…?

e) Prezentuj třídě obrázek ze cvičení a). Řekni alespoň 3 věty.

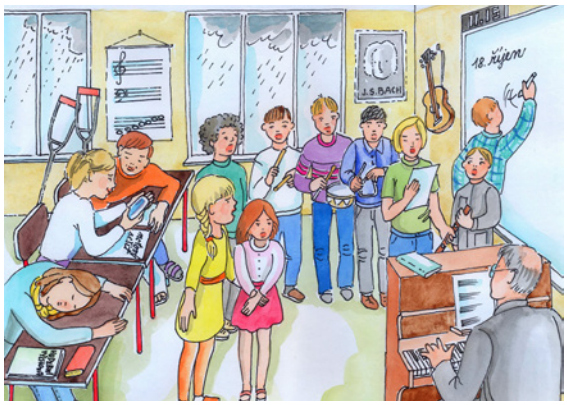
2. a) Přečti si otázku.
Který obrázek je pro tento text?
b) Poslechni si text.
c) Označ jedno správné řešení.
Který obrázek je pro tento text?

nahrávka číslo A1_06_ZŠ1

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

3. a) Přečti si otázku a odpovědi 3. c).

Co chlapec neví?

b) Poslechni si text ještě jednou.

c) Označ jedno správné řešení.

Co chlapec neví?

a) Kdy má třída hudební výchovu.

b) Kde je dneska hudební výchova.

c) Kde paní učitelka učí hudební výchovu.

4. Přečti si otázku a odpovědi. Poslechni si text ještě jednou. Vyber jedno správné řešení.

Co odpoví paní učitelka?

a) Ne, čeština je zítra.

b) Ano, je matematika.

c) Ne, hudební výchova není.

5. a) Přečti si situaci a úkol u obrázku.

<table>
<tr>
<td rowspan="2">
ROZVRH HODIN
<table>
<tr><th>3.B</th><th>1</th><th>2</th><th>3</th><th>4</th><th>5</th></tr>
<tr><td>pondělí</td><td>TV</td><td>ČJ</td><td>M</td><td>PR</td><td>ČJ</td></tr>
<tr><td>úterý</td><td>AJ</td><td>M</td><td>ČJ</td><td>VV</td><td>VV</td></tr>
<tr><td>středa</td><td>M</td><td>ČJ</td><td>AJ</td><td>PR</td><td>ČJ</td></tr>
<tr><td>čtvrtek</td><td>ČJ</td><td>M</td><td>PR</td><td>ČJ</td><td>HV</td></tr>
<tr><td>pátek</td><td>TV</td><td>M</td><td>AJ</td><td>ČJ</td><td></td></tr>
<tr><td>sobota</td><td colspan="5" rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>neděle</td></tr>
</table>
</td>
<td>Situace:</td>
<td>Úkol:</td>
</tr>
<tr>
<td>Neznáš rozvrh hodin na dnešek.</td>
<td>Pracujte ve dvojicích.
Popros kamaráda o pomoc.</td>
</tr>
</table>

b) Pracujte ve dvojicích. Vypracujte úkol u obrázku.

6. a) Odpověz.
Díváš se na rozvrh hodin. Jaký předmět máš rád/a? Máš rád/a hudební výchovu?
b) Pracujte ve dvojici. Máte otázky ze cvičení 6. a). Povídejte si.

7. a) Nakresli jeden obrázek. MÁM RÁD/A … VE ŠKOLE
b) Máš obrázek ze cvičení 7. a). Řekni třídě, co tam je. Řekni alespoň 3 věty.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A1_2, ZŠ1, text číslo 3 (hudební výchova)

2. obrázek 3

3. c) varianta a)

4. c)

3 pracovní listy ke krátkým textům a jednomu středně dlouhému textu

Tento pracovní list se skládá **ze 3 dílčích pracovních listů**, pracuje se se 2 krátkými a 1 středně dlouhým poslechovým textem. Pro všechny tři dílčí pracovní listy jsou k dispozici tyto jedny (jednotné) metodické poznámky, neboť aktivity ze všech třech listů jsou stejného typu (tzn. např. aktivita 2 vypadá v textu 1, 2 i 3 stejně). Jedinou výjimkou je úloha č. 1, která je pro každý z textů jiná (připravuje na jinou oblast slovní zásoby). Tato aktivita je zde tedy komentována pro každý text zvlášť.

ÚKOL 1 JE KOMENTOVÁN PRO KAŽDÝ TEXT ZVLÁŠŤ (tzn. níže se nacházejí komentáře k úloze 1 pro text 1, 2, 3 odděleně)

POSLECH–MLUVENÍ A1_2, ZŠ1, text číslo 1 (prosba)

úkol 1. a)+b) Poznámka 1: Slova, která žáci spojí nebo podtrhnou, je třeba také hlasitě přečíst a nechat žáky vyslovovat. Cílem je automatizace výrazu a nacvičení srozumitelné výslovnosti.
Poznámka 2: Pokud žáci bez potíží vyslovují slova, vedeme je k produkci jednoduchých vět pomocí návodných otázek
Například: učitel: Co je to? Žák: Čokoláda. Učitel: Ano, to je čokoláda. Co je tohle? Žák: Učebnice. Učitel: To je … *(+ gesto)* Žák: To je učebnice.

úkol 1. a) Tuto aktivitu lze použít jako předposlechovou aktivitu ke všem třem textům (viz slovní zásobu).

úkol 1. b) Aktivitu lze použít také jako předposlechovou aktivitu k textu 2.

úkol 1. c) Žáci pracují ve dvojicích, dávají si navzájem otázky a odpovědi.
Pokud bude učitel pracovat s poslechovým textem 1, doporučujeme, aby zjistil, zda mají žáci potíže s následujícím jevem. V běžné řeči odpovídáme na otázku s negativním slovesem pozitivně. Např. A: Nemáš prosím čas? B: Mám.
V textu 1 padne otázka „Nemůžeme dnes na češtinu používat tvoji učebnici dohromady?“ a odpověď: „Ano, tady je moje učebnice.“
V praxi s tímto jevem žáci nemívají závažné potíže, neboť jsou takovýmto otázkám vystavováni a jsou zvyklí na ně adekvátně odpovídat, proto doporučujeme se tímto jevem více zabývat až v případě, když žák nerozumí. Zda žák rozumí, lze zjistit tak, že učitel na konci tohoto cvičení pokládá negativní otázky (správně volí melodii a navádí žáka k pozitivní odpovědi).
Například
Učitel: Není to dům? *(ukazuje na obrázek domu nebo na jinou budovu)* Žák: Ano, je to dům. *(učitel příp. pomůže s odpovědí)*
Učitel: Není to muž? *(ukazuje na obrázek ženy)* Žák: Ne, není to muž. / Ne, to je žena.
Otázky obsahující sloveso v záporu jsou sice těžké, ale objevují se v praxi i v těch nejjednodušších větách. Zde proto ilustrujeme, jak je možné i na A1 nacvičit porozumění otázce (negativní sloveso zde plní funkci zvýšené slušnosti) a podání adekvátní odpovědi. Nedoporučujeme nadbytečně upozorňovat na přítomnost negativního slovesa v otázce a pozitivního v odpovědi, pokud žák z praxe rozumí. I v případě, že učitel uzná za vhodné zdržet se u tohoto jevu, není vhodné s žáky 3.–5. ročníku (navíc na úrovni A1, A2) hlouběji upozorňovat na komplikovaný jev z oblasti pragmatiky a rozebírat je.
Nedoporučujeme (jak z hlediska věkové kategorie, tak jazykové náročnosti) vysvětlovat pragmatický rozdíl mezi otázkami Není to čokoláda? Je to čokoláda? atd.

POSLECH–MLUVENÍ A1_2, ZŠ1, text číslo 2 (narozeniny)

úkol 1. a)–d) Poznámka 1: Toto cvičení se skládá ze 4 částí, které se netýkají jen přípravy na poslechovou aktivitu (na seznámení s potřebnými jazykovými prostředky a na nácvik srozumitelné výslovnosti), vztahují se rovněž k sociokulturní oblasti slavení narozenin ve školním prostředí. Z tohoto důvodu nedoporučujeme zařazovat více předposlechových aktivit.
Poznámka 2: V tomto cvičení je možné seznámit cizince s určitými sociokulturními zvyklostmi, zejména se způsobem jednoduchého pogratulování k narozeninám (tomuto cíli se věnují i poposlechové aktivity) a se zvyky, které jsou realizovány ve školním prostředí k „oslavě“ narozenin žáka/ů (např. žák přinese v den svých narozenin sladkosti, o něž se podělí s ostatními).

úkol 1. a) Pokud žák zná slova, která má na obrázku ukázat, a dobře je vyslovuje, lze využít obrázek k rozšíření slovní zásoby o slova k danému tématu (vedle slov z položek např. svíčka, gratulovat, ozdoba). Není dobré, aby bylo žákovi předloženo velké množství nových slov. Je důležité sledovat, zda daná slova žák zná aktivně, pasivně, příp. zda se s nimi setkává poprvé. Podle toho učitel zvolí vhodné množství nových slov.

úkol 1. b) Poznámka 1: Toto cvičení vede žáka nejen k rozšiřování slovní zásoby, ale také ke strategii, jak tvoříme názvy/titulky obrázků (textů). Na obrázku se sice nachází dort i dárek, ale jako souhrnný název je nejvhodnější varianta s narozeninami. Pokud žák vybere možnost dárek nebo dort, je potřeba ho pochválit a ukázat, že toto slovo je znázorněno na obrázku jako jednotlivina a vést ho k volbě jiné odpovědi.
Příklad vedení učitele: Obrázek se jmenuje Dort, ano? Rozumím ti. Tady je dort. (ukáže) Dort je ale jenom tady, na obrázku je ještě … *(jmenuje to, co na obrázku vidí a ukazuje na pojmenovávané)*. Jak se jmenuje celý obrázek? *(ukazuje na celek, na celý obrázek)*
Poznámka 2: U žáků 4., 5. ročníku lze k vysvětlení slova narozeniny využít dotazníku ze čtení A1, text 2. V dotazníku se nachází položka s datem narození.
Pro žáky 3. ročníku může být dotazník příliš náročný, proto jeho využití nedoporučujeme.

úkol 1. c)+d) Pokud pedagog pracuje s žákem sám, necháváme na jeho zvážení, zda bude rovněž dávat odpovědi na položené otázky. Tyto informace o učiteli (věk a datum narozenin) nemusí být ani příjemné ani vhodné podávat (věkový rozdíl, kulturní zvyklosti, různé sociální role …). Někteří učitelé nemají zábrany o sobě sdělovat tyto informace (je to např. součástí jejich vyučovacích postupů), naopak jiní pedagogové si raději udržují odstup – ani jeden z přístupů nelze označit za lepší, nebo horší.

POSLECH–MLUVENÍ A1_2, ZŠ1, text číslo 3 (hudební výchova)

úkol 1. a) Poznámka 1: Pokud nějaké ze slov činí žákovi potíže, doporučujeme obrázek vytisknout a vystřihnout z něj obrazové znázornění problematického slova. Tuto část obrázku si žák nalepí do sešitu, napíše si k obrázku dané slovo a nahlas slovo přečte. K potížím s výslovností slova je třeba se vracet v dalších hodinách.
Poznámka 2: Pro tvorbu náročnější varianty nedoporučujeme zvyšovat množství slov k ukázání, ale požadovat od žáka, aby tvořil jednoduché věty (např. odpovídal na otázky, tvořil věty s danými slovy, popisoval obrázek, připravoval otázky podle obrázku pro spolužáka).
Tzn. pokud žáci slova z nabídky znají a srozumitelně je vyslovují, vedeme je k produkci jednoduchých vět. Můžeme jim např. klást jednoduché otázky *Kdo je na obrázku? Co je tam? Mají žáci matematiku? Ne? Co mají teď žáci?*
Poznámka 3: Stejně jako poslechový text 1 obsahuje i poslechový text 3 otázku se slovesem v záporu. Necháváme na zvážení učitele, zda mezi aktivitu a) a b) nezařadit cvičení, jehož cílem je, aby si žák zvykl na otázky obsahující sloveso v negaci. Takovou aktivitou je cvičení 1 c) u textu 1 – slovní zásoba dané aktivity byla volena tak, aby byla dílčí úloha beze změny využitelná i na tomto místě v pracovním listu k textu 3.

úkol 1. b) Transkript poslechu cvičení 1. b) pan učitel, piano, žáci, zpívat, telefonovat, hrát
Poznámka 1: Pro žáky třetího ročníku doporučujeme z nahrávky pustit „jen" 3 slova (tzn. pan učitel, piano, žáci) a zařadit do výuky hru s poslechem slov.
Příklad hry na poslech slov – KDO VIDÍ
Učitel říká: „Kdo vidí, kdo vidí…" *(pronese kýžené slovo)*. Ti, kteří se nejrychleji přihlásí a správně ukážou slovo na obrázku, jsou odměněni (např. body, následně vítězství soutěže).
Poznámka 2: Pokud by byla nahrávka pro žáka příliš náročná, je třeba, aby učitel podle konkrétních žákových schopností a dovedností četl sám (své čtení přizpůsoboval žákovi).
Doporučujeme, aby na konci práce na této úloze byla žákovi nahrávka opět puštěna. Cílem je, aby žák slova na nahrávce rozeznal a viděl významy slov na obrázku.
Poznámka 3: Jedním z cílů cvičení je začít pracovat s nahrávkou. Žák si tím na obvyklý postup nácviku poslechu zvyká, seznamuje se dále s hlasem spíkra a jeho stylem projevu (např. rychlost, melodie). Učitel tím zároveň získává prostor pro nastavení hlasitosti nahrávky, ověření funkčnosti přehrávání atd., čímž se přirozeně připravuje prostředí k plnění poslechových aktivit.

úkol 1. c)–e) Při jakýchkoli potížích je zapotřebí, aby učitel žákovi s odpověďmi a s formulacemi pomáhal.

METODICKÉ POZNÁMKY SPOLEČNÉ PRO VŠECHNY 3 PRACOVNÍ LISTY
(od úkolu 2 jsou pro všechny 3 texty totožné poznámky)

Úkol 2, Poznámka 1: Nácvik poslechu s porozuměním na úrovni A1 maximálně využívá vizualizace a otázek na obecné porozumění. Tento typ úlohy lze proto považovat za základní k nácviku úrovně A1.
Poznámka 2: V případě, že je žák na přechodu k úrovni A2, nedoporučujeme používat pracovní list A2, který pracuje s totožnými texty. Na úrovni A1 pracujeme s poslechovými texty zásadně jednotlivě (s každým textem zvlášť), nepouštíme sumu textů. Práce se sumou textů je zařazena až na úroveň A2 (do pracovního listu je zahrnuta nabídka cvičení na zjednodušení i pro A2). Schopnost pracovat s více (byť jednoduchými a krátkými) texty se upevňuje na úrovni B1.

úkol 3, Poznámka 1: Je důležité, aby učitel ověřoval, že žák zadání a otázce rozumí.
Poznámka 2: Při práci s textem 3 musí učitel ověřovat, že žák rozumí otázce a variantám odpovědi.
Poznámka 3: Úkol (v textu 1, 2) může být náročný, neboť k řešení vyžaduje psanou produkci. Pokud by byl pro žáky příliš komplikovaný a je třeba ho vynechat, doporučujeme se k tomuto typu úlohy časem vrátit, neboť jde o aktivitu v české vyučovací praxi obvyklou a ke správnému řešení stačí produkce 1 slova.
Poznámka 4: Aktivitu v textu 1, 2 můžeme zjednodušit parcelací instrukcí.
Příklad k textu 1:
3. a) Přečti si otázku.
Co nemá chlapec?
b) Poslechni si text ještě jednou.
c) Odpověz. Napiš maximálně 3 slova.
Co nemá chlapec?

úkol 4, Poznámka 1: Tato úloha je vhodná pro žáky, kteří jsou na přechodu k úrovni A2.
Poznámka 2: Před poslechem doporučujeme napsané otázky a odpovědi (tj. varianty) žákovi hlasitě přečíst, pak vyzvat žáka k opětovnému hlasitému čtení otázek a položek. Během celé činnosti je třeba neustále kontrolovat, že žák výpovědím rozumí.
Poznámka 3: Ke zjednodušení úkolu lze využít práci s transkriptem textu. Žáci mohou po poslechu používat (číst) transkript – s podporou čtení se volba odpovědi usnadní.
Poznámka 4: Doporučujeme úlohu vynechat při práci s žáky 3. ročníku, neboť pro ně bude s velkou pravděpodobností náročná i v případě, kdy se nacházejí na přechodu k úrovni A2.

úkoly 5, 6, 7, Poznámka 1: V těchto aktivitách je třeba očekávat, že žáci budou produkovat slova či jednoduché věty. Všechny pokusy o produkci je třeba podporovat a oceňovat. Po celou dobu je třeba žáky za jejich snahu chválit, neboť první kroky jsou pro cizince velmi obtížné.
Poznámka 2: Pokud si žák usnadňuje dorozumění gesty, obrázkem (maluje sám nebo používá hotové obrázky) nebo písemně, je vhodné tyto kroky vnímat pozitivně a žáka pochválit. Cokoli, co žák použije a vede k vzájemnému porozumění, je třeba na této úrovni podporovat a budovat.

úkol 5. a)+b) Poznámka 1: Aktivita je koncipována tak, že si v 5. a) žáci přečtou instrukce (učitel sleduje, zda porozuměli, vytvoří se dvojice …) a v 5. b) dvojice provedou zadaný úkol.
Poznámka 2: Při plnění úkolů je potřeba, aby byl učitel žákům k dispozici, pomáhal jim (např. žák se učí jednoduše realizovat prosbu, gratulaci) a podporoval je.
Poznámka 3: Příklad možné produkce žáka (příklad ke cvičení k textu 1)
Žák: Nemám učebnici. Potřebuju pomoct. / Mám problém. Nemám knihu. Pomoc prosím.
Učitel povede žáka k nejfrekventovanějším frázím. Z tohoto důvodu se může žák naučit větu formálně náročnou, např. *Můžeš mi pomoct prosím?*

úkol 6. a)+b) Poznámka 1: Pokud učitel pracuje s jedním žákem, je dobré, aby také odpovídal na otázky.
Poznámka 2: Úkol k textu 1 vyžaduje realizaci omluvy, liší se tedy typem od paralelních úkolů č. 8 (úkoly k textům 2, 3) a bude vyžadovat stejnou asistenci učitele jako u úkolu 8.
Příklad možné produkce žáka k textu 1 (realizace omluvy)
Žák: Promiňte, moje učebnice je doma. / Nemám učebnici. Pardon.
Poznámka 3: Podle schopností a dovedností konkrétních žáků lze otázky rozvádět, modifikovat (ztížit, zjednodušit) či specifikovat.
Příklad upravených otázek pro text 2
Máš narozeniny. Co máš rád/a? Jaký dárek chceš? Máš rád/a oslavu? Máš oslavu na narozeniny? Kdo tam je? Co jíte?
Poznámka 4: Při práci s textem 3 doporučujeme využívat rozvrh hodin konkrétní třídy / konkrétního žáka.

úkol 7. b) Poznámka 1: Žák na úrovni A1 by měl být schopen říct 3 jednoduché věty k obrázku, který sám namaloval. Pokud by měl s větami potíže (např. prezentuje izolovaná slova), učitel vytvoří jednoduché věty místo něj a vyžaduje od žáka zopakování vět.
Poznámka 2: Výsledný obrázek je třeba ocenit (vystavit, dát jedničku …).

PRACOVNÍ LIST:

ZŠ1

POSLECH–MLUVENÍ A2_1 (úroveň A2, suma textů), text číslo 1, prosba text číslo 2, narozeniny text číslo 3, hudební výchova

Délka:	krátké texty, celkem 27 slov (tj. celková délka všech textů) Text 1: krátký text, 13 slov Text 2: krátký text, 7 slov Text 3: krátký text, 7 slov
Charakteristika textu:	běžná konverzace ve třídě
Téma textu:	školní prostředí
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění krátkému nebo středně dlouhému slyšenému textu. Žák si procvičí úlohy zaměřené na nácvik globálního a selektivního porozumění. Žák si rozšíří slovní zásobu vztahující se k tématu škola (školní pomůcky, předměty) a oslava narozenin. Žák bude během cvičení tvořit adekvátní reakce na prosbu, na informace, že má někdo narozeniny, a procvičí si porozumění zdvořilostním otázkám (prosba) se slovesem v záporu (tzn. Nemáš prosím…?), dále produkci nejzákladnějších obratů k realizaci omluvy nebo gratulace. Žák se seznámí se sociokulturními zvyklostmi spojenými s narozeninami a s jejich oslavováním ve školním prostředí (např. gratulace, děti nosí na své narozeniny bonbony pro spolužáky, není zvykem dávat za bonbon spolužákům dárek).

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

Tento pracovní list se zaměřuje na práci se sumou tří krátkých textů, je obdobný jako PL pro úroveň A1 (A1_2): oba mají společné texty i nahrávky. Tímto způsobem je začínajícím učitelům ukázáno, že lze se sumou tří krátkých textů pracovat různými způsoby a s různými úrovněmi.
Styly předposlechových a poposlechových aktivit se ve velké míře v zadání shodují v obou pracovních listech. Návrhy snazších variant aktivit lze proto najít jak v metodických poznámkách tohoto PL, tak v PL A1_2.
Text 1 o 13 slovech je na úrovni A1 považován za text středně dlouhý, na úrovni A2 za krátký.

Transkript textu 1, číslo nahrávky A1_03_ZŠ1:
Text číslo jedna
Žák: Zapomněl jsem si učebnici. Jano, prosím tě, nemůžeme dnes na češtinu používat tvoji učebnici dohromady?

Transkript textu 2, číslo nahrávky A1_04_ZŠ1:
Text číslo dva
Žákyně: Mám narozeniny, tady máš ode mě čokoládu.

Transkript textu 3, číslo nahrávky A1_05_ZŠ1:
Text číslo tři
Žák: Paní učitelko, my dneska nemáme hudební výchovu?

Transkript nahrávky cvičení 3, číslo nahrávky A2_01_ZŠ1:
číslo jedna – pan učitel, číslo dva – piano, číslo tři – žáci, číslo čtyři – zpívat, číslo pět – telefonovat, číslo šest – hrát

1. a) Řekni, co to je.

b) Pracuj s obrázky ze cvičení 1. a) Co tam není?
učebnice, rozvrh hodin, čokoláda, ovoce, matematika

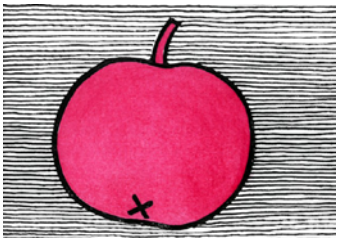
c) Najdi vyučovací předměty. Podtrhni vyučovací předměty.
paní učitelka, třída, matematika, hudební výchova, tělocvična, čeština

d) Odpověz. Řekni vždy celou větu.

Není to čokoláda?

Není to jablko?

Není to učebnice?

2. a) Co je to? Řekni alespoň 3 věty.

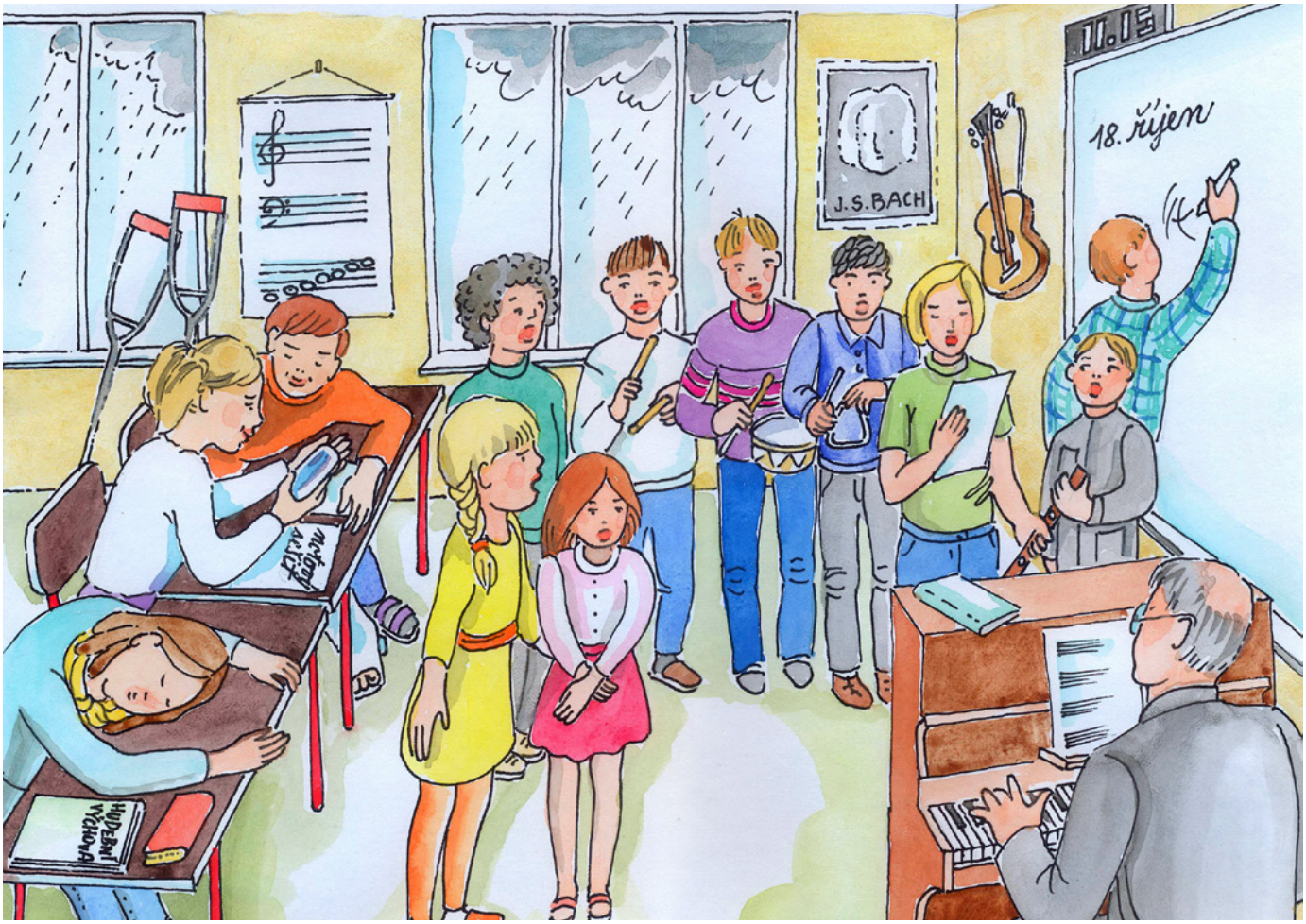

b) Pracuj s obrázkem 2. a). Vyber pro obrázek název.
a) Narozeniny
b) Dárek
c) Dort

c) Odpověz.
Kolik ti je let? Kdy máš narozeniny? Máš rád/a narozeniny? Proč?

nahrávka číslo A2_01_ZŠ1

3. a) Poslouchej. Napiš do obrázku číslo 1–6.

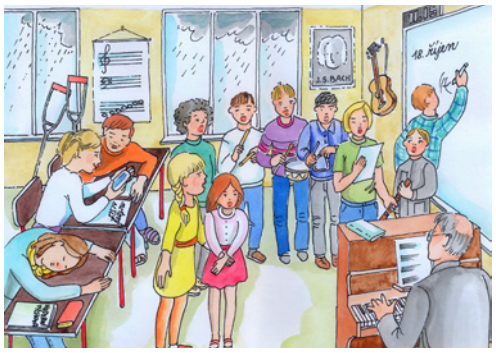

b) Odpověz.
Kdo je na obrázku? Co je tam? Co dělají? Kde jsou?

4. Poslechněte si tři texty. Ke každému textu přiřaďte 1 obrázek. Pozor, jeden obrázek nebudete potřebovat.

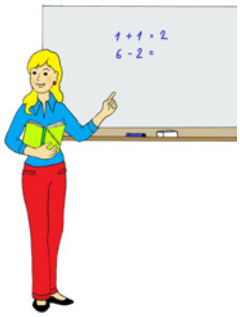

nahrávka číslo A1_03_ZŠ1
nahrávka číslo A1_04_ZŠ1
nahrávka číslo A1_05_ZŠ1

obrázek 1 = text číslo _____ obrázek 2 = text číslo _____

obrázek 3 = text číslo _____ obrázek 4 = text číslo _____

5. a) Přečti si otázku a odpověď k textu 1. Poslechni si text ještě jednou. Vyber jedno správné řešení. Co odpoví Jana?

a) Ano, budeme pracovat dohromady.

b) Nevím, kdo používá tvoji učebnici.

c) Ne, tvoje učebnice je na češtinu.

b) Přečti si otázku a odpověď k textu 2. Poslechni si text ještě jednou. Vyber jedno správné řešení. Co odpoví kamarád?

a) Díky, kolik ti je let?

b) V lednu, kdy máš narozeniny ty?

c) Gratuluju, proč nemáš čokoládu?

c) Přečti si otázku a odpověď k textu 3. Poslechni si text ještě jednou. Vyber jedno správné řešení. Co odpoví paní učitelka?

a) Ano, určitě máte matematiku.

b) Není, hudební výchova je třetí hodinu.

c) Samozřejmě, podívej se na rozvrh hodin.

6. Přečti si otázky k textu 1–3. Odpověz. Napiš maximálně 3 slova.

Otázka k textu 1: Proč chlapec nemá učebnici? _____

Otázka k textu 2: Proč má dívka pro kamaráda čokoládu? _____

Otázka k textu 3: Na který předmět se chlapec ptá?_____

7. a) Vyber si jeden obrázek. Přečti si situaci a úkol u obrázku.

	
Situace: **Zapomněl/a sis učebnici.**	**Situace:** **Kamarád má narozeniny. Dává ti čokoládu.**
Úkol: Pracujte ve dvojicích. Popros kamaráda o pomoc. Co budeš dělat bez učebnice?	**Úkol:** Pracujte ve dvojicích. Popřej mu k narozeninám a vezmi si čokoládu. Zeptej se na dárek.

b) Pracujte ve dvojicích. Vypracujte úkol u obrázku.

c) Pracujte ve dvojicích. Vypracujte úkol.
Situace: Nemáš dnes učebnici.
Úkol: Omluv se panu učiteli / paní učitelce.

d) Vyřešil/a jsi úkol 7. c). Řešení řekni panu učiteli / paní učitelce.

8. a) Vyber si jeden obrázek s otázkami.

	
Co rád/a děláš, když máš narozeniny? Proč? Jaký dárek chceš k narozeninám? Proč tenhle dárek?	Jaký předmět máš rád/a? Proč? Máš rád/a hudební výchovu? Proč?

b) Pracujte ve dvojici. Máte otázky ze cvičení 8. a). Povídejte si.

9. a) Nakresli jeden obrázek: MŮJ DÁREK, nebo CO RÁD/A DĚLÁM VE ŠKOLE.

b) Máš obrázek ze cvičení 9. a). Řekni třídě, co tam je a proč jsi nakreslil/a právě tohle. Mluvíš sám/sama.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A2_1, ZŠ1, suma textů

1. **a)** možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem: obrázek 1: jablko, obrázek 2: učebnice
1. **b)** rozvrh hodin, ovoce, matematika
1. **c)** matematika, hudební výchova, čeština
1. **d)** Je to čokoláda / jablko / učebnice.

4. obrázek 1 = text číslo 3, obrázek 2 = text číslo 1, obrázek 4 = text číslo 2

5. **a)** a
5. **b)** a
5. **c)** c

6. možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem:
Otázka k textu 1: Zapomněl (si) ji. / Zapomněl (si) učebnici.
Otázka k textu 2: Má narozeniny.
Otázka k textu 3: Na hudební výchovu.

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ A2_1, ZŠ1, suma textů

Návrhy snazších variant lze nalézt v metodických poznámkách tohoto PL a také v PL A1_2.

úkol 1. a)–d) Poznámka 1: Lze předpokládat, že žáci můžou nejprve produkovat jednotlivá slova. Doporučujeme, aby učitel postupně vedl žáka k produkci vět, tzn. od produkce jednotlivých slov ve cvičení á přecházíme k tvorbě vět (cvičení bé, cé). Pokud se produkce vět nezdaří v této úloze, postačí u dané aktivity seznámení s jednotlivými slovy, neboť na produkci vět se dále zaměřuje cvičení 2. a).
Z uvedených důvodů není požadavek produkce vět zahrnut do instrukcí.
Poznámka 2: Položky ve cvičení **1. b)+c)** obsahují základní slova, u nichž je potřeba počítat i se situací, že je žák nezná. Je proto dobré připravit si dopředu obrázky, pomocí nichž se neznámá slova vysvětlí. Vyučovací předměty doporučujeme vysvětlit na rozvrhu hodin konkrétního žáka. Obrázky ke všem uvedeným slovům obsahuje databanka obrázků.
Žák v českém školním prostředí brzy čelí významu třída jako místnost a jako kolektiv. Pokud se učitel rozhodne vysvětlovat oba dva významy, lze použít obrázek třídy jako prázdné místnosti z databanky obrázků, dále lze pracovat s obrázkem s hudební výchovou, na němž se ukáže třída jako kolektiv žáků.
Poznámka 3: V případně, že žák rozumí jednoduchým větám, lze od vizualizace pomalu přecházet k vysvětlování opisem nebo ke kladení otázek.
Příklad: Co je tělocvična? To je místnost ve škole. Tam cvičíte. *(učitel ukazuje, jak se cvičí)* Tam máte tělocvik.
Na úrovni A2 předcházíme zahlcení slovy. Pokud je žák z opisů slov (nebo z otázek) unavený, musí se pedagog vrátit k vysvětlení přes obrázky.

úkol 1. d) Cílem tohoto cvičení je, aby si žák zvykl na otázky se slovesem v negaci. Pokud by odpověď (např. Je to čokoláda / jablko / učebnice.) činila potíže, je efektivní, aby byly do úkolu zařazeny i další obrázky (lze využít databanku obrázků).

úkol 2. a)–c) Poznámka 1: Zjednodušení aktivity: Text 2 a tato úloha jsou zpracovány pro úroveň A1 v pracovním listu A1_2.
Poznámka 2: Celé cvičení je možné rozpracovat a zaměřit se mj. na seznámení se sociokulturními zvyklostmi spojenými se zvyky, které jsou realizovány ve školním prostředí k „oslavě“ narozenin žáka/ů. Této oblasti je poskytnut prostor také v poposlechových aktivitách.

úkol 2. a) Poznámka 1: Na dané úrovni nelze od žáka očekávat bezchybný projev. Žákovu produkci je třeba i přesto chválit a všemožně podporovat. Pokud se žák rozmluví, učitel si poznamenává „pouze“ ty nejzávažnější nedostatky, zejména nedostatky bránící porozumění, k nimž se následně vrátí.
Poznámka 2: Pokud má žák s produkcí potíže, doporučujeme klást otázky, přes které se za pomocí učitele nakonec formulují 3 požadované věty.
Příklad otázek: Podnítit žáka k produkci vět lze různými způsoby. Na úrovni A2 je žák schopen jednoduchého zdůvodnění. Z tohoto důvodu doporučujeme, aby učitel žáka vedl k odpovědím na otázku Proč?
Příklad
Učitel pracuje s následujícími větami: Co tam je? Kdo tam je? Co dělá? (Poslední otázka umožňuje dotázat se Proč?)
PROČ se lze ale zeptat i v jiných pohledech na obrázek: Kdo tam není? Není tam kamarád? Proč tam není? Co myslíš? Co ten kamarád dělá? Proč to dělá?
Je důležité, aby nakonec žák požadované 3 věty souhrnně řekl jako výsledné řešení této úlohy. Pokud s řešením pomáhá učitel, žák výsledné věty po pedagogovi zopakuje. Tímto krokem se práce na cvičení shrne a ukončí.
Poznámka 3: Příklad možné výsledné produkce žáka: Tam je dítě. Má krásný dort. Má velkou radost, protože má taky dárek.

úkol 2. b) Poznámka 1: Pokud žák vyřeší úlohu rychle (zná slovo narozeniny a označí správné řešení), lze využít obrázek k rozšíření slovní zásoby o slova k danému tématu. Vedle slov *narozeniny, dárek, dort* (slova z položek úlohy) můžeme zařadit svíčku, gratulovat, ozdobu … Není dobré, aby bylo žákovi předloženo velké množství nových slov. Vždy je důležité sledovat, zda danou slovní zásobu žák zná aktivně, pasivně, či zda se s ní seznamuje poprvé. Podle toho se volí množství nových zprostředkovávaných slov.
Poznámka 2: Toto cvičení vede žáka nejen k rozšiřování slovní zásoby, ale také k budování schopnosti vytvářet názvy/titulky k obrázkům (textům).
Na daném obrázku se sice nachází dort i dárek, není však z nabídky řešení nejvhodnější pro souhrnný název. Pokud žák vybere možnost dárek nebo dort, je potřeba ho pochválit a ukázat, že tato slova jsou sice znázorněna na obrázku, ale mezi variantami je přítomno slovo významově širší a vhodnější pro název celého obrázku (konkrétní příklad dále). Tímto způsobem je žák veden nejen k volbě správné odpovědi, ale i ke schopnosti vytvářet názvy svých textů.
Příklad vedení učitele: Obrázek se jmenuje Dort? Rozumím ti. Tady je dort. *(ukáže)* Dort je ale jenom tady, na obrázku je ještě … *(jmenuje to, co na obrázku vidí a ukazuje na pojmenovávané)* Jak se jmenuje celý obrázek? *(ukazuje na celek, na celý obrázek)*
Poznámka 3: U žáků 4., 5. ročníku lze k vysvětlení slova narozeniny využít dotazníku ze čtení A1, text 2 (pro žáky 3. ročníku může být dotazník příliš náročný, proto jeho využití pro tuto věkovou kategorii nedoporučujeme).

úkol 2. c) Poznámka 1: Předpokládáme, že se žák na úrovni A1 naučil odpovídat na tyto otázky. Toto cvičení kontroluje, zda žák skutečně vhodně odpovídá na dané impulzy. Pokud učitel zjistí, že se v odpovědích vyskytly potíže, je dobré se v této části zastavit, věnovat těmto bázovým otázkám potřebný prostor. V tomto případě doporučujeme učiteli, aby pracoval „pouze“ s textem k narozeninám (tj. druhý text ze sumy textů), nikoli se sumou textů. Je na zvážení pedagoga, zda se v dalších vyučovacích hodinách bude věnovat zbylým poslechovým textům (k nimž jsou v tomto pracovním listu přítomny úkoly).
Poznámka 2: Cvičení lze zadat jako práci ve dvojicích, čímž o sobě žáci získávají bližší informace. Pokud pedagog pracuje s žákem sám, doporučujeme, aby i učitel poskytl odpovědi alespoň na otázku, zda má učitel rád narozeniny.
Odpověď na otázku 1 a 2 necháváme na zvážení vyučujícího, neboť tyto informace o učiteli nemusí být za všech okolností vhodné (věkový rozdíl, kulturní zvyklosti, různé sociální role…). Někteří pedagogové nemají zábrany o sobě sdělovat tyto informace (je to např. součástí jejich vyučovacích postupů, jejich osobnostně pedagogického stylu), naopak jiní si raději udržují odstup – ani jeden z přístupů nelze označit za lepší/horší.
Poznámka 3: Rozšířením diskuze (tzn. rozvíjením dotazů) je možné hovořit o tom, že je běžné, když žák přinese v den svých narozenin sladkosti, o něž se podělí s ostatními. Za tyto sladkosti se běžně nemusejí dávat dárky, ale obvykle se žákovi gratuluje.

úkol 3. a) Transkript poslechu cvičení 3. a) číslo jedna – pan učitel, číslo dva – piano, číslo tři – žáci, číslo čtyři – zpívat, číslo pět – telefonovat, číslo šest – hrát
Poznámka 1: Je třeba, aby učitel udělal k instrukci vzor, který není cíleně zařazen do těla cvičení.
K tvorbě vzoru
- Při přípravě vzoru pracujeme s obrázkem ze cvičení 3. a), tzn. se stejným obrázkem, který se vztahuje k danému cvičení.
- Vyučující bude potřebovat celkem dva vzory. Jako příklad proto volíme dvě slova: dívka (příp. holka), chlapec (kluk).
- Pedagog nejprve provede vzorové řešení do svého obrázku (žák ho sleduje) – vzor 1. Druhý vzorový příklad vyřeší sám žák do svého materiálu (učitel asistuje) – vzor 2.
Příklad vysvětlení vzoru:
Uslyšíš slovo a napíšeš na obrázek *(ukazuje na obrázek)* číslo. Například říkám … *(mluví ještě pomaleji a v jiné tónině, aby byla evokována budoucí nahrávka)* Číslo nula je dívka. *(Učitel do svého obrázku napíše k některé z dívek nulu.)*
(učitel mluví přímo na žáka) Teď budeš pracovat ty. *(změna modu hlasu jako u předchozího vzoru)* Číslo nula je chlapec. *(Učitel kontroluje žáka, zda žák do svého obrázku napíše k některému z chlapců nulu.)*
Poznámka 2: Pro žáky třetího ročníku doporučujeme z nahrávky pustit „jen“ 3 slova / slovní spojení (tzn. žák uslyší: pan učitel, piano, žáci). Žák se poslechem příliš neunaví, zároveň se seznámí s hlasem nahrávky atd.
Pro mladší žáky této věkové kategorie doporučujeme k procvičování porozumění poslechu slov zařadit do výuky hru KDO VIDÍ.
Princip hry **KDO VIDÍ**
Učitel říká: „Kdo vidí, kdo vidí…“ *(+ pronese zacílené slovo)*. Ti, kteří se nejrychleji přihlásí a správně ukážou slovo na obrázku, jsou odměněni (např. body, následně vítězstvím soutěže).
Poznámka 3: Pokud by byla nahrávka pro žáka příliš náročná, je třeba, aby učitel podle konkrétních žákových schopností a dovedností sám četl slova / slovní spojení podle transkriptu (realizaci čtení přizpůsobí žákovi).
Vzhledem k charakteru úlohy je třeba číst slova / slovní spojení včetně jejich číselných označení (tzn. číslo jedna – pan učitel, číslo dva – piano, číslo tři – žáci, číslo čtyři – zpívat, číslo pět – telefonovat, číslo šest – hrát).
Doporučujeme, aby úloha byla ukončena puštěním nahrávky (čtení transkriptu je přípravou na porozumění nahrávce). Cílem je, aby žák slova na nahrávce rozeznal a spojil je s významy znázorněnými na obrázku.
Poznámka 4: Další jednodušší varianta úlohy (možnostem zjednodušení se věnují už dvě předchozí poznámky) spočívá v propojení se čtením slov před poslechem.
Příklad jednodušší varianty úlohy:
a) Spoj slovo s obrázkem.
zpívat, piano, telefonovat, pan učitel, hrát, žáci
b) Poslechni si nahrávku. Ukazuj slova na obrázku.
Poznámka 5: Cílem tohoto cvičení je začít pracovat s nahrávkou, neboť si tím žák zvyká na obvyklý postup nácviku poslechu, seznamuje se s hlasem spíkra a s jeho stylem projevu (např. rychlost, melodie). Učitel tak zároveň získává prostor pro nastavení hlasitosti nahrávky, ověření funkčnosti přehrávání atd., čímž se přirozeně připravuje prostředí plnění poslechových aktivit.
Poznámka 6: Pokud by pro učitele nebo pro žáka představovalo komplikaci, že je možné označit více řešení (např. žáků je mnoho, proto lze váhat nad správným označením v obrázku), lze využít následující řešení. Po vytisknutí obrázku jsou tužkou označena vybraná místa, k nimž se zapíše číslo označující slovo. Tento postup variantu mj. zjednodušuje.

úkol 3. b) Poznámka 1: Cvičení lze zadat do dvojic, které si během určitého času připraví minimálně 3 věty s popisem obrázku. Pokud mají žáci dostatek fantazie a nepotřebují k popisu předložené věty, jsou dvojicím otázky (konkrétně *Kdo je na obrázku? Co je tam? Co dělají? Kde jsou?*) předkládány jako pomocné, nikoli jako otázky, na které je třeba bezpodmínečně odpovědět.
Poznámka 2: Jednodušší varianty cvičení lze docílit snížením počtu návodných otázek, „spokojit se“ s jednoslovnými odpověďmi. Pokud má žák potíže s tvorbou nekomplikovaných vět, doporučujeme přetvořit následující cvičení na úroveň A1 (viz pracovní list A1_2), případně se zaměřit na jednodušší varianty předkládaných úloh.
Poznámka 3: Pro tvorbu náročnější varianty nedoporučujeme zvyšovat množství otázek, ale požadovat zdůvodnění některé z odpovědí žáka.
Poznámka 4: Při jakýchkoli potížích je zapotřebí, aby učitel žáka podporoval, pomáhal mu s odpověďmi a s formulacemi.

Úkol 4, Poznámka 1: V tomto úkolu je důležité, aby si učitel dobře ověřil, že žák rozumí zadání. Tzn. žák musí rozumět, že ke každému obrázku napíše číslo poslechového textu.
Pokud má žák potíže s pochopením zadání, je třeba vytvořit vzor.
Příklad vzoru:
Učitel předloží před žáka 3 obrázky, následně přečte text *Text číslo nula. Jakub šel dnes ráno k panu doktorovi.* S žákem vybere obrázek, který se vztahuje k textu. Ve chvíli, kdy je vybráno řešení, je třeba řešení zapsat, tzn. zapsat nulu k obrázku č. 3.
Příklad předložených obrázků:

obrázek 1 = text číslo ____

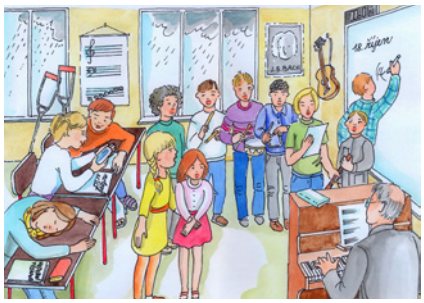
obrázek 2 = text číslo ____

obrázek 3 = text číslo ____

Poznámka 2: V případě potřeby jednodušší varianty pro úroveň A2, nepracujeme se sumou textů, ale s poslechy jednotlivých textů.
Jednodušší varianta pro úroveň A2 (příklad jednodušší varianty je vytvořen k textu 1, práce s texty 2, 3 probíhá analogicky):
Poslechněte si text 1 a přiřaďte 1 správný obrázek.

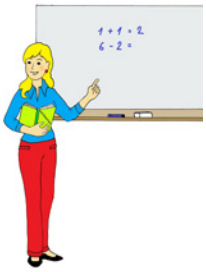
Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

Poznámka 3: V případě potřeby náročnější varianty na první poslech, lze předložit více obrázků. V tomto případě je třeba poskytnout žákovi dostatek času na jejich prohlédnutí. V místě XX bude uveden počet obrázků navíc. Instrukce bude v takovém případě pozměněna v následující části: **Pozor, XX obrázky nebudete potřebovat.** Nedoporučujeme zařazovat více než 3 obrázky navíc.
Poznámka 4: Pokud se skupina nachází na přechodu k úrovni B1, bude úloha 4 jednoduchá. V tomto případě je možné úkol 4 nahradit současným úkolem 6 (tj. polootevřená úloha). Nepokládáme za vhodné přeskočit úkol 4, aniž by byl nahrazen jinou aktivitou. Jinými slovy nedoporučujeme k prvnímu poslechu volit úkol 5, který je cíleně spojován s druhým poslechem.

úkol 5. a)–c) Poznámka 1: U žáků 3. ročníku doporučujeme napsané otázky a odpovědi k jednotlivým textům žákovi hlasitě přečíst / vyzvat ho k hlasitému čtení a kontrolovat, že výpovědím rozumí.
Poznámka 2: V těžší variantě cvičení lze pokračovat v poslechu sumy textů (suma textů byla prezentována v předchozí úloze). Ve cvičení je pak třeba poskytnout dostatek prostoru na přečtení otázek – nejlépe mu věnovat speciální část aktivity. Před spuštěním poslechu by se měl učitel dotázat, jestli žáci všemu rozuměli.
U žáků 3. ročníku lze očekávat, že bude práce se sumou textů příliš náročná. V tomto případě doporučujeme postupovat po jednotlivých textech, tzn. nedoporučujeme těžší variantu.
Komplikovanější varianta úlohy:
5. a) Přečti si otázky a odpovědi k textu 1, 2, 3.
Text 1
Co odpoví Jana?
a) Ano, budeme pracovat dohromady.
b) Nevím, kdo používá tvoji učebnici.
c) Ne, tvoje učebnice je na češtinu.

Text 2
Co odpoví kamarád?
a) Díky, kolik ti je let?
b) V lednu, kdy máš narozeniny ty?
c) Gratuluju, proč nemáš čokoládu?

Text 3
Co odpoví paní učitelka?
a) Ano, určitě máte matematiku.
b) Není, hudební výchova je třetí hodinu.
c) Samozřejmě, podívej se na rozvrh hodin.

b) Poslechni si texty ještě jednou. Vyber jedno správné řešení.

úkol 6, Poznámka 1: Tento úkol je možné řešit bez třetího poslechu (žák si informace z velmi krátkých textů může pamatovat). Záleží na učiteli, aby se rozhodl, jak bude s úlohou nakládat (odpoví se na otázky hromadně bez poslechu, zadá se odpovídat písemně a bude se kontrolovat písemný záznam slov, přistoupí se k třetímu poslechu…).
Poznámka 2: Pokud je pro žáka úkol 5 příliš náročný, je možné ho vynechat a nahradit ho touto úlohou. V tomto případě však doporučujeme vrátit se v budoucnu k typu úkolu 5, neboť je to příklad testovací techniky, která je pro testování poslechu s porozuměním pro úroveň A2 často používána.
Poznámka 3: Následující jednodušší varianta spočívá v rozfázování aktivity a zároveň v poskytnutí třetího poslechu textu. Rozfázováním aktivity se dává žákovi více času na čtení otázek, učitel rovněž může snáze ověřit porozumění zadání a otázkám. V této variantě pouštíme buď sumu textů, nebo zůstáváme u trojice jednotlivých poslechů (tím se náročnost naopak ještě sníží).
I v případě, že učitel neusiluje o zjednodušení činnosti, ale rozhodne se pro třetí poslech, je třeba změnit instrukce (viz příklad níže).
Jednodušší varianta:
6. a) Přečti si otázky k textu 1–3.
Otázka k textu 1: Proč chlapec nemá učebnici?
Otázka k textu 2: Proč má dívka pro kamaráda čokoládu?
Otázka k textu 3: Na který předmět se chlapec ptá?
b) Poslechni si texty 1–3 ještě jednou. Odpověz, napiš maximálně 3 slova.
Poznámka 4: Pokud se skupina nachází na přechodu k úrovni B1, doporučujeme úkol 4 vynechat a nahradit ho úkolem 6. Totéž viz metodické poznámky k úkolu 4.

úkol 7, 8, 9, V těchto třech úkolech je možnost výběru ze dvou témat, k nimž se poslechové texty vázaly (témata narozeniny, škola). Obecně považujeme za důležité, aby se žák uměl omluvit za zapomenuté pomůcky, proto je přítomno cvičení 7. c), d), které nenabízí možnost výběru z témat. V ostatních cvičeních záleží na učiteli, zda se v jedné hodině bude věnovat jednomu tématu, nebo oběma.
Pokud se rozhodne držet se jednoho tématu ve všech třech cvičeních (další komunikační téma bude např. předmětem jiné vyučovací hodiny), upraví cvičení tak, aby žák z nabídky nevybíral.
Příklad takto upraveného cvičení 8:
a) Vytvoř název obrázku.

b) Odpověz.
Co rád děláš, když máš narozeniny? Proč? Jaký dárek chceš k narozeninám? Proč tenhle dárek?

úkol 7. a)+b) Poznámka 1: Aktivita je koncipována tak, že si v 7. a) žáci přečtou instrukce (učitel sleduje, zda porozuměli, vytvoří se dvojice …) a v 7. b) dvojice provedou zadaný úkol.
Poznámka 2: Při plnění úkolů je potřeba, aby byl učitel žákům k dispozici a s určitými obraty pomáhal (např. realizace omluvy, prosby, gratulace atd.). Pokud základní fráze žák nezná, je třeba si téma poznamenat a věnovat se mu v jiné vyučovací jednotce.

úkol 7. c)+d) Dva příklady realizace omluvy (žák A2):
příklad 1: Promiňte, nemám dnes učebnici.
příklad 2: Omlouvám se. Zapomněl/a jsem učebnici.

úkol 8. a)+b) Poznámka 1: Pokud si žák přeje dělat písemné poznámky, lze mu vyhovět. Je však vhodné, aby ho učitel podporoval v samostatném projevu, a tak pozitivně působil na jeho jazykové sebevědomí. Postupně takto budoval základy budoucí jazykové suverenity.
Poznámka 2: Pokud žák dostane na výběr jedno ze dvou témat a učitel potřebuje urychlit výběr tématu, poskytne žákovi obrázky, které mají na druhé straně napsané otázky (tzn. žák otázky nevidí a vybírá ryze podle obrázku). Instrukce se tak změní:
8. a) Vyber si jeden obrázek.
b) Přečti si otázky na druhé straně obrázku.
c) Pracujte ve dvojici. Máte otázky. Povídejte si.
Poznámka 3: Pokud učitel pracuje s jedním žákem, je dobré, aby sám pedagog také odpovídal na (některé) otázky.

úkol 9. b) Poznámka 1: Pokud je žák schopen připravit si samostatně pár vět k obrázku, je přínosné žáka ponechat pracovat samostatně. V opačném případě je třeba, aby pedagog pokládal dodatečné otázky, vedl ho k tvorbě poznámek či bodů a pomáhal mu s přípravou krátkého jednoduchého „monologu“ (projev o několika větách).
Poznámka 2: Výsledný obrázek je třeba ocenit (vystavit, dát jedničku …).
Poznámka 3: Po skončení prezentace učitel a ostatní žáci pokládají další otázky k žákovu obrázku. Žák na úrovni A2 by měl být schopen odpovědět na krátké, jednoduché a předem nepřipravené otázky k prezentaci.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:

ZŠ1

POSLECH–MLUVENÍ A2_2 (úroveň A2, text 2), malování

Délka:	krátký text: 17 slov
Charakteristika textu:	informační texty
Téma textu:	školní prostředí
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění krátkému slyšenému informačnímu textu, bude řešit úlohy s polootevřenou odpovědí, úlohy s výběrem odpovědí a úlohy zaměřené na nácvik globálního a selektivního porozumění. Rozšíření slovní zásoby se vztahuje k tématu výlet a školních akcí.

npi | Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

V rámci předposlechových (rovněž poposlechových) aktivit uvádíme 3 cvičení na rozvoj mluvení. To znamená, že má učitel k dispozici celkem 6 aktivit na mluvení. Nedoporučujeme zařadit do jedné vyučovací jednotky všech 6 aktivit, nýbrž z nich některé vybrat a zbylým se věnovat v dalších hodinách. Například úkol č. 2 (s tématem výlet) lze rozpracovat a věnovat mu celou vyučovací jednotku zaměřenou na nácvik mluvení a na rozšiřování slovní zásoby.

Transkript nahrávky cvičení 3, číslo nahrávky A2_02_ZŠ1:
cvičení tři
otázka jedna: Kde je jaro?
otázka dvě: Kde jsou žáci venku?
otázka tři: Co potřebuješ na výtvarnou výchovu?

Transkript textu, číslo nahrávky A2_03_ZŠ1:
Paní učitelka: Výtvarnou výchovu budeme mít venku, půjdeme na školní zahradu. Nezapomeňte si prosím vzít pastelky. Budeme malovat podzim.

1. a) Pracuj s obrázkem. Kdo je to?
Jak se jmenuje? Co dělá? Do které třídy chodí?

Co má a nemá ve škole ráda? Proč?

b) Odpověz.
Do které třídy chodíš? Co máš ve škole rád/a?

2. a) Co je to? Řekni alespoň 3 věty.

b) Pracujte ve dvojicích. Pracujte s obrázkem 2. a). Tvořte otázky a odpovídejte.

KDO?	POČASÍ?	...?

KDE?	ROČNÍ OBDOBÍ?

c) Pracujte ve dvojicích. Vytvořte pro obrázek název.
d) Řekněte ostatním 1) jméno obrázku, 2) co tam je.

3. Poslouchej. Označ jednu správnou odpověď.

nahrávka číslo A2_02_ZŠ1

Otázka 1

a)

b)

c)

Otázka 2

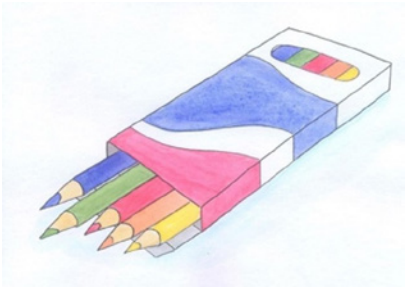
a)

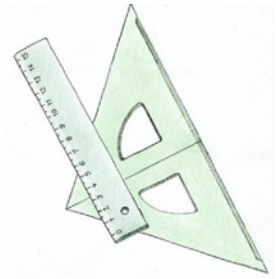
b)

c)

Otázka 3

a)

b)

c)

nahrávka číslo A2_03_ZŠ1

4. Poslechni si text. Přiřaď k němu jeden obrázek. Který obrázek je pro tento text?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

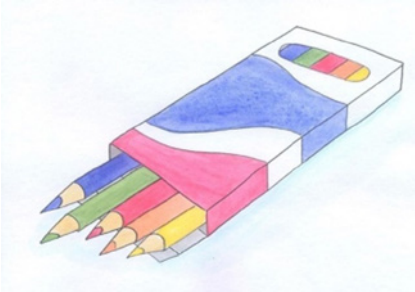

5. a) Přečti si otázky.
Co potřebují děti? Co budou malovat žáci?

b) Poslechni si text.

c) Označ jedno správné řešení.
Otázka 1
Co potřebují děti?

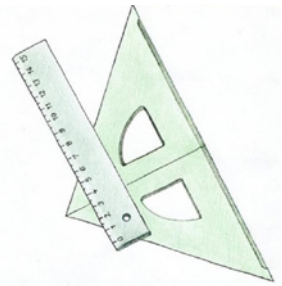
Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Otázka 2
Co budou malovat žáci?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

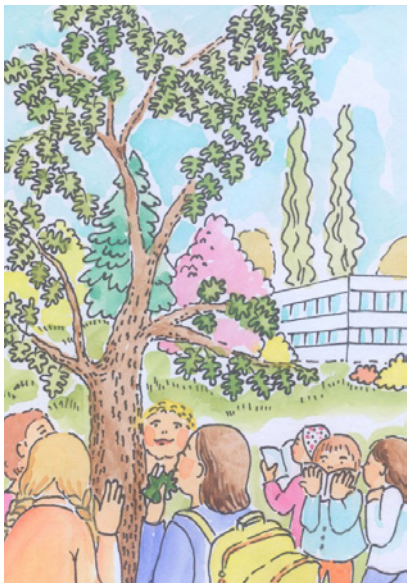
6. Přečti si otázky k textu. Odpověz, napiš maximálně 3 slova.

Otázka 1: Kde budou mít děti výtvarnou výchovu?

Otázka 2: Co budou děti na výtvarné výchově dělat?

7. a) Odpověz. Co rád/a děláš venku? Obrázky jsou jako pomoc.

b) Odpověz. Byl/a jsi venku se školou? Obrázky jsou jako pomoc.

8. a) Půjdeš se školou ven. Odpověz.
Kam / kdy / proč tam půjdete?

b) Pracujte ve dvojici. Máte otázky ze cvičení 8. a). Povídejte si.

9. a) Nakresli jeden obrázek: TOHLE JE VENKU.

b) Máš obrázek ze cvičení 9. a). Řekni třídě, co tam je a proč jsi nakreslil právě tohle. Mluvíš sám/sama.

KLÍČ: ZŠ1 POSLECH–MLUVENÍ A2_2, malování

3. 1a), 2b), 3b)

4. obrázek 3

5. otázka 1: obrázek 1, otázka 2: obrázek 2

6. možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem: otázka 1: venku / na školní zahradě / na zahradě, otázka 2: malovat / malovat podzim

úkol 1, Poznámka 1: Položky/otázky v úkolu 1. a) jsou řazeny podle obtížnosti. Počáteční otázky jsou na úrovni A1, jejich cílem je motivovat žáka.
Poznámka 2: Cílem otázek i obrázků je podnítit žákovu produkci (mluvení). Pokud se žák pozastaví u jedné z otázek (u jednoho z obrázků), doporučujeme ho podporovat a vzniklé téma dále rozvíjet. Pokud má žák dostatek fantazie, může vytvořit identitu dívky na obrázku bez předložených otázek, návodných obrázků. Takovouto činnost podporujeme a v daném případě návodné obrázky a otázky upozadíme.
Totéž lze vztáhnout na opačný případ, kdy se žák s otázkami/obrázky neztotožňuje. Důvodů k „vyhýbání se“ otázkám/tématům může být mnoho (osobní, sociokulturní, jazykové…). Výuku lze považovat za progresivní, pokud se naplňuje cíl úlohy, tedy žák je během činnosti veden k produkci (k mluvení, k „rozmluvení se“).
Poznámka 3:
Jednodušší variantu lze vytvořit rozfázováním činností, kdy se jedna z částí úloh zaměří výlučně na úroveň A1. Takto mj. žáka motivujeme, neboť lze očekávat, že úspěšně splní alespoň některé počáteční úkoly.
Snížení náročnosti je vhodné použít v případě, že jsou žáci na přechodu k úrovni A2, mají potíže sledovat podněty k produkci, je pro ně náročné vytvořit v rámci úlohy 1. a) identitu dívky.
Příklad jednodušší varanty:
1. a) Pracuj s obrázkem. Kdo je to?
Jak se jmenuje? Co dělá? Do které třídy chodí? …

b) Pracuj s obrázkem ze cvičení 1. a). Odpověz.
Co má a nemá ta žákyně ve škole ráda? Proč?

c) Odpověz.
Do které třídy chodíš? Co máš ve škole rád/a?

Poznámka 4:
Nedoporučujeme pracovat s tímto pracovním listem jako s listem prvním, kdy se učitel se žáky potřebuje seznámit. K těmto cílům lze využít např. pracovní list k nácviku ČTENÍ–PSANÍ, TEXT A1, text. č. 2, případně aktivitu č. 1 v pracovním listu k POSLECH–MLUVENÍ, TEXT A1, text. č. 1.
Pokud by se učitel přesto rozhodl rozšířit úlohu 1 tohoto pracovního listu o představování, doporučujeme držet se následující posloupnosti. První část cvičení zacílit na žáka, a až následně (pokud učitel uzná za vhodné) pokračovat s tvorbou identity dívky na obrázku.
Příklad možného zpracování cvičení k představení žáka:
Odpověz. Kdo jsi? Řekni alespoň 5 vět.

jméno	**odkud**	**rád/a**	**...a ještě**
adresa	**škola a třída**	**nerad/a**	

Takto vytvořené cvičení by měl být žák na úrovni A2 schopen splnit bez přípravy.

úkol 2, Poznámka 1: Tuto úlohu lze rozvinout a věnovat jí speciální prostor mimo daný pracovní list. Na tématu výlet a na schopnosti tvořit různé typy otázek lze vystavět celou vyučovací jednotku. Při případném rozšiřování úlohy se učitel může inspirovat např. úkoly 8, 9 tohoto pracovního listu.
Poznámka 2: Pokud se žáci rozhovoří během plnění cvičení 2. a), b), je efektivní zcela vynechat části 2. c), d), aby byl dostatek prostoru na poslechové aktivity.
Poznámka 3: Pokud mají žáci v úkolu 2. c) potíže vytvořit název obrázku, doporučujeme nejprve pomoct nebo přejít k výběru z nabídky názvů.
Příklad výběru:
a) Školní výlet
b) Tělesná výchova
c) Výtvarná výchova

úkol 3, Poznámka 1: V tomto cvičení se začíná pracovat s nahrávkou. Žák si tím na obvyklý postup nácviku poslechu zvyká, seznamuje se dále s hlasem spíkra a jeho stylem projevu (např. rychlost, melodie). Učitel tím zároveň získává prostor pro nastavení hlasitosti nahrávky, ověření funkčnosti přehrávání atd., čímž se přirozeně připravuje prostředí k plnění úkolu 4.
Poznámka 2: Je důležité, aby se učitel při/po kontrole řešení věnoval i pojmenování ostatních obrázků. K tomuto cíli lze přistupovat různými způsoby.
Řízený rozhovor s kladením otázek k obrázkům:
Obrázek a) je jaro. Co je na obrázku bé, cé? Chybí tam obrázek dé. Máme tady jaro, léto, podzim a …co tady chybí? Co znamená roční období? *(Ano, to je jaro, léto, podzim a zima.)*
Tady je otázka dvě. Na obrázku bé mají žáci vyučování venku? Kde mají žáci vyučování na obrázku á, cé? Ano, ve škole, ve třídě *(opakuje odpovědi po žácích)* … nebo taky …? Tělocvik máte venku *(ukazuje na obrázek bé)*, matematiku *(ukazuje na obrázek s matematikou)* … vevnitř.
Analogicky lze postupovat u otázky 3.
U jedné z otázek je možné využití hádanky, viz následující poznámku.
Poznámka 3:
Obrázky k otázce 3 lze využít k jednoduché tvorbě hádanek. Učitel si je buď připraví a žáci je řeší, nebo po příkladové hádance pedagog nechá žáky, aby si oni sami obdobné hádanky vytvářeli. Tvorba těchto textů (tj. hádanek) vyžaduje zkušenost, fantazii a dosažení určitého kognitivního vývoje. Z tohoto důvodu je vhodné, aby měl učitel vždy připraveny varianty hádanek pro případ, že by takováto činnost činila žákům potíže.
Na druhou stranu doporučujeme, aby se pedagog k podobným aktivitám vracel, neboť jednoduchý popis předmětu každodenního použití (čímž jsou předměty na obrázcích k otázce 3) představuje jednu ze schopností úrovně A2.

Najděte obrázek.
Hádanka 1: Potřebuju to ve škole. Je to věc. Je to malé. Je tam například tužka, guma. Co to je? (penál)
Hádanka 2: Potřebuju to ve škole. Je to věc. Potřebuju to na matematiku. Kdy to potřebuju? Když musím udělat čáru nebo něco podtrhnout. Jsou tam také centimetry. Co je to? (pravítko)
Hádanka 3: Potřebuju to ve škole. Není to jedna věc, ale hodně. Potřebuju to na výtvarnou výchovu. Jsou to tužky. Ty tužky malují barevně. Kdy to potřebuju? Když maluju. Co to je? (pastelky)
Poznámka 4: Jednodušší varianta úlohy, viz následující příklad.
Pro zprostředkování zobrazených slov lze také vytvořit jednoduchou úlohu k přiřazování slov k obrázkům a k následnému hledání slov podle diktátu.
K následující úloze si učitel vystřihne obrázky, s nimiž tento pracovní list pracuje (tyto i další obrázky jsou zároveň volně k dispozici ke stažení na internetových stánkách v databance obrázků).
Příklad úlohy:
a) Spoj slovo s obrázkem.
hudební výchova, podzim, matematika, jaro, penál, pastelky, tělesná výchova, léto, pravítko
b) Pracujte ve dvojicích. Ukazuj slova na obrázku. Spolužák čte slova.
c) Pracujeme celá třída. Říkám slova. Ukazuj slova na obrázku.
Doporučujeme pro práci ve dvojicích dát dvě skupiny slov (každý žák dostane jednu hromádku připravených slov), aby se výběrem neztrácel čas a aby se instrukce usnadnily. Lze očekávat potíže s tím, že žák nebude vědět, které slovo má vybrat, nebo bude slova číst v pořadí uvedeném ve cvičení a).

úkol 4, Poznámka 1: Pokud učitel zpozoruje, že mají žáci potíže s úlohou, je třeba se ujistit, že problémy nejsou spojeny s nedostatečným porozuměním instrukcím. K instrukcím se je proto důležité vracet, kontrolovat jejich porozumění a příp. vysvětlovat, co se od žáka ve cvičení očekává. Pokud potíže nejsou spojeny „jen“ s instrukcemi, je vhodné zvolit jednodušší variantu zadání úlohy.
Poznámka 2: Jednodušší varianta cvičení může spočívat např. v rozfázování činností.
Příklad jednodušší varianty:
4. a) Prohlédni si obrázky.

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

b) Poslechni si text.
c) Přiřaď k textu jeden obrázek. Který obrázek je pro tento text?

úkol 5, Poznámka 1: Je na zvážení učitele, zda bude úkol 5 prezentován jako jeden úkol o dvou otázkách, nebo zda bude rozdělen na dva (každá otázka by měla jeden úkol). Pokud se jeden poslech bude vázat k jedné jediné otázce (druhý poslech k druhé), tvoří se tak jednodušší varianta.
Poznámka 2: V úkolu 5. a) učitel ověřuje, že žák otázce rozuměl.

úkol 6, Poznámka 1: Obtížnější variantu úlohy lze vystavět na znalosti těchto slov: předmět, venku. Zadání a princip úlohy nejsou změněny. Tato varianta je vhodná pro žáky ve vyšších ročnících (např. 5. ročník) a pro žáky, jejichž kognitivní schopnosti umožňují pracovat s tímto náročnějším typem otázek.
Otázky:
Otázka 1: Který předmět žáci budou mít venku?
Otázka 2: Kde venku budou mít děti tento předmět?
Otázka 3: Co budou děti venku dělat?
Klíč: možné varianty řešení: otázka 1: výtvarnou výchovu / výtvarná výchova / výtvarka …, otázka 2: na školní zahradě / na zahradě, otázka 3: malovat / malovat podzim
Poznámka 2: Jedním z cílů úlohy je, aby se žáci naučili přesně plnit instrukce (sledovali zadání). V tomto případě je požadavek vyprodukovat maximálně 3 slova. Pokud žák významově správně odpoví, ale použije více slov, je třeba ho pochválit, vrátit ho k zadání a k přepočítání slov v odpovědi. Pokud by přeformulování odpovědi činilo žákovi potíže, učitel mu pomůže.

Úkol 7, Poznámka 1: V úloze je třeba se zaměřovat na činnosti, které žáci vykonávají venku, nikoli ve škole či doma. Tím se vznikající rozhovory liší od úvodních aktivit.
Poznámka 2: Úlohu lze vystavit i na práci ve dvojicích. Tento krok doporučujeme obzvláště v práci s většími skupinami, žáci tak dostanou více prostoru k vlastní produkci, nemluví před publikem (ale před jedním spolužákem). Pokud by se učitel rozhodl aktivitu zakončit předvedením vybraných rozhovorů dvojic, vybere dvojice, které se neostýchají mluvit před ostatními.
Poznámka 3: Jako další návodný obrázek pro cvičení 7. b) je možné použít tělocvik venku, tzn. obrázek ze cvičení 7 a). Pozor, tento obrázek sloužil v předchozím cvičením jako aktivita mimo školu, proto nebyl opětovně zařazen do tohoto cvičení.

Úkol 8, Pokud učitel potřebuje obrazové podněty, doporučujeme vrátit se k obrázkům výlet, tělocvik venku, zoo, park. Takto se bude upevňovat naučená slovní zásoba. V případě, že žáci slovní zásobu spojenou se zprostředkovanými obrázky ovládají, použije učitel např. fotografie z mimoškolních aktivit dané školy. Vzhledem k tomu, že se jedná o úroveň A2, je třeba se v typech činností držet nejběžnějších aktivit nebo činností nejtypičtějších pro konkrétní školu. V běžnosti a typičnosti činností mohou být mezi školami velké rozdíly.

Úkol 9, Zadání obrázku je cíleně široké, aby si je mohl učitel upravit podle výsledků vyučování (některé rozhovory mohly směřovat např. ke sportování venku, toto téma se proto stalo výraznější a podle toho byl zadán podnět k malování obrázku).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ1
POSLECH–MLUVENÍ B1, pohádky

Délka:	dlouhý text: 178 slov
Charakteristika textu:	výklad
Téma textu:	pohádka a svět pohádek
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění dlouhému slyšenému textu (výklad učiva), procvičí si globální, selektivní a detailní poslech s porozuměním. Žák bude řešit úlohy s přiřazováním, úlohy s polootevřenou odpovědí a úlohy s výběrem odpovědí. Žák si rozšíří slovní zásobu vztahující se k tématu pohádka a vypravování.

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

V tomto pracovním listu se pracuje s dlouhým poslechovým textem, který obsahuje charakteristické rysy mluvenosti (např. řečnické otázky, kontaktní prvky). V metodických komentářích tyto rysy zmiňujeme, neboť z nich plynou některé odlišnosti pro texty k nácviku čtení oproti textům k nácviku poslechu s porozuměním. Je důležité, aby si učitel uvědomoval jejich rozdílnou výstavbu, neboť mj. sledují různé vyučovací cíle a jsou spojeny s různými komunikačními situacemi. Tyto a další aspekty je třeba zohledňovat při vlastní tvorbě textů či jejich adaptaci.
Během rozhovorů v předposlechových aktivitách je třeba dávat pozor na to, aby učitel nezmiňoval informace, které jsou součástí poslechového textu (např. pohádkové příběhy se ústně předávaly, mají pestrou historii). Lze očekávat, že žáci zmíní nějaké obecně známé informace, např. pohádky většinou končí dobře. V těchto případech doporučujeme, aby učitel tyto informace nerozváděl, neboť jsou součástí poslechu.
V aktivitách č. 2, 3 žáci mohou používat slovník. Pokud by učitel práce se slovníkem nevyužil, doporučujeme, aby ji do některé ze svých hodin zařadil. Přestože se od sebe země liší v úrovni slovníkářství (některé jazyky slovníky nedisponují), je vhodné, aby byl žák o možnosti využívání slovníků informován. Cílem je, aby si žák v hodinách češtiny našel takový slovník / typ slovníku, se kterým bude umět následně pracovat. Doporučujeme, aby si žák za supervize učitele vyzkoušel hledání hesel.
Předpokládáme, že žáci budou v současné době volit slovníky ve vyhledávači (na počítači, mobilu). Učitel by se v tomto kontextu mohl informovat, jak postupují jeho kolegové ve výuce cizích jazyků (jaké slovníky volí), a při výuce zohlednit i tu cestu, která bude využitelná i v jiných předmětech.
Do tohoto pracovního listu není cíleně zařazeno cvičení, které pracuje s nahrávkou před poslechem. Na úrovni B1 vedeme žáka k poslechu nahrávky bez cvičení, které má za cíl připravit posluchače na hlas spíkra, jeho přednes, tempo řeči atd. Z tohoto důvodu je potřeba, aby si učitel před výukou zkontroloval funkčnost techniky, nastavení hlasitosti apod. Před spuštěním nahrávky (úkol 4) je možné instrukce na začátku zastavit a zeptat se žáků, zda všichni dobře slyší.
Cvičení 4, 5, 6 obsahují menší množství otázek a instrukce vyzývají k jednomu poslechu každého cvičení. Pokud mají žáci potíže s porozuměním dlouhému textu, doporučujeme vybrat „pouze“ jednu z úloh (4, 5, 6), poskytnout k ní druhý poslech – další poslechové úlohy budou vynechány (tzn. splnila by se jen jedna úloha, nikoli všechny tři).
Pokud se učitel rozhodne vytvářet jednodušší varianty cvičení, nedoporučujeme postup, kdy učitel ze cvičení náhodně vybere jen některé položky (každá položka se totiž vztahuje k určité části textu a ověřuje určitý typ dovednosti).

Pokud by pedagog považoval text za příliš dlouhý, náročný atd., lze dlouhý poslechový text rozdělit na dva celky a pracovat s nimi jako se dvěma středně dlouhými texty. Tím se první polovina položek bude vztahovat k poslechovému textu 1 a druhá polovina k textu 2.
Každou z poposlechových aktivit (cvičení 7, 8, 9) lze rozvést a vytvořit z ní program na celou vyučovací hodinu. Celé trio cvičení uvádíme, aby měl pedagog k dispozici širší zásobník poposlechových úloh a mohl se inspirovat pro svou tvorbu. Doporučujeme, aby učitel tyto činnosti rozdělil do několika vyučovacích jednotek, příp. aby postupoval výběrově (podle skupiny žáků, podle svých vyučovacích cílů apod.).

Transkript textu, číslo nahrávky B1_01_ZŠ1:
Paní učitelka: Milé děti, dnes si budeme povídat o pohádkách. Přemýšlely jste někdy o tom, jak dlouho pohádky existují?

Víte, že některé pohádky jsou staré 6000 let? Představte si, že je před tolika lety nikdo nezapisoval do knih. Rodiny si je mezi sebou dokola předávaly. To znamená, že babička vyprávěla pohádku mamince. Maminka potom svým dětem a tak dále.
Dnes si řekneme, jak je možné, že jsou pohádky na světě tak dlouho. Příběhy pohádek se od sebe liší: jsou různě dlouhé, přicházejí z různých zemí, vyprávějí o princeznách, o cizině, o bohatství … Co mají ale společného? Všimněte si, že nejsou složité. Lidé proto neměli problémy si je pamatovat.
Pohádky také existují tak dlouho, protože končí šťastně. Dobro v nich vyhraje nad zlem. To je důvod, proč se k nim i my dnes vracíme. Rádi posloucháme povídání o zemi, kde dobří lidé vyřeší všechny problémy, trest čeká na ty špatné a kde vše dobře dopadne. V takové zemi si přeje žít každý z nás, ale každý z nás také ví, že taková země existuje jenom v našich krásných snech.

1. a) Co si představíte, když se řekne pohádka.

b) Podtrhni, co sem nepatří.

kniha, učebnice matematiky, kartáček na zuby, princezna, batoh, baterka, král, pirát, limonáda, kouzelnická hůlka, mobil

c) Pracujte ve dvojicích. Vyber si jedno slovo ze cvičení 1. b) a popiš ho spolužákovi. Spolužák musí uhodnout, co to je.

2. a) Odpověz.

Máš rád/a pohádky? Proč? Vyprávěl ti někdo pohádky? Kdo?

b) Pracujte ve dvojicích. Povídejte si. Můžete pracovat se slovníkem.

Která pohádka je tvoje oblíbená? Proč? Je ve tvé zemi nějaká slavná pohádka?

c) Pracujte ve dvojicích. Vyberte si jednu pohádku. Připravte si krátké vyprávění pohádky.

d) Pracujte ve dvojicích. Vyprávějte jednu oblíbenou pohádku.

3. a) Pracujte podle vzoru. Doplňte slova z nabídky do vět.

trest, existují, příběh, se liší, ~~dobro~~, předává

Vzor: V pohádkách proti sobě stojí …dobro… a zlo.

a) Některé postavy …… jenom v pohádkách. Které? Například vodník.

b) Ty pohádky nejsou stejné. Hodně …… jedna od druhé. První je o princezně a druhá je o pirátovi. Ta první je také dlouhá a druhá je krátká.

c) Rybička má tajnou zprávu. Říká tajnou zprávu princi, princ ji říká princezně a princezna ji dále …… králi.

d) Král se dověděl, že mu pirát vzal všechny peníze. Král se rozzlobil a pirát musel za ……

dát všechny peníze chudým lidem.

e) Pohádka vypráví hezký ……

b) Pracujte podle vzoru. Spojte.

Vzor: zlý	mít rozdíly
dobrý	psát
existovat	dávat dál
zapisovat	vyprávění
předávat	špatný
lišit se	být
příběh	hodný

c) Pracujte ve dvojicích. Povídejte si. Můžete pracovat se slovníkem.

Co existuje v pohádkách a v opravdovém světě ne?

4. Poslechni si text. Doplň do vět chybějící informace. Pozor, dvě informace jsou navíc.

nahrávka číslo B1_01_ZŠ1

lidé	sny	příběhy	žáci

1. Nejdříve si _____ pohádky říkali.

2. Děti mají rády v pohádkách šťastné _____.

5. Vyber jednu správnou odpověď.

Otázka 1
Proč pohádky existují tak dlouho?
a) Protože jsou veselé.
b) Protože nejsou dlouhé.
c) Protože jsou jednoduché.

Otázka 2
Jaký svět je v pohádkách?
a) Bohatý.
b) Neskutečný.
c) Nespravedlivý.

Otázka 3
Jaký název se k textu nejlépe hodí?
a) Proč jsou pohádky oblíbené
b) Kdy přišly první pohádky
c) Jak píšeme pohádky

6. Odpovězte. Napište vždy maximálně 3 slova.

a) Jak dlouho existují pohádky?_____

b) Proč si lidé pohádky dobře pamatují? Napište 2 důvody.

Důvod 1: _____

Důvod 2: _____

7. a) Pracujte ve skupině. Povídejte si.

Co raději děláš: čteš pohádky, posloucháš je nebo se na ně raději díváš v televizi?

b) Pracujte ve dvojicích. Přečtěte si situaci a splňte úkol.

Situace:

Jsi nemocný/á. Kamarád/ka přišel/přišla na návštěvu.

Úkol:

Přečtěte si role a rozdělte si je. Připravte rozhovor NÁVŠTĚVA NEMOCNÉHO KAMARÁDA / NEMOCNÉ KAMARÁDKY.

Role:

Žák A:	**Žák B:**
- **jsi nemocný/á,** - chceš přečíst příběh z jedné knihy, ale jsi nemocný, - popros kamaráda. - Pozor, maminka ti nedovolila dívat se na televizi.	- **jsi kamarád/ka na návštěvě,** - nemáš chuť číst knihu, - příběh té knihy je i ve filmu, chceš se dívat na televizi.

c) Pracujte ve skupině. Prezentujte rozhovory.

d) Pracujte ve dvojicích. Zopakujte si svůj rozhovor a připravte si scénku.

8. a) Odpovězte.

Znáte nějaké české pohádky? Které?

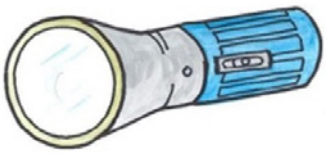
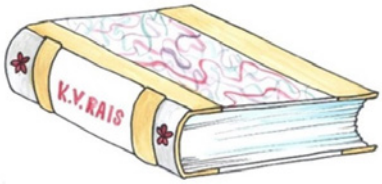
b) Pracujte ve skupinách. Najděte na internetu 3 obrázky. Každý obrázek musí být k jedné pohádce.

c) Pracujte ve skupinách. Připravte si ke každému obrázku informace o pohádce. Neříkejte jméno pohádky a jména postav.

d) Ukažte obrázky ostatním skupinám. Řekněte informace ke každému obrázku. Ostatní se snaží poznat, o které pohádce mluvíte.

9. a) Prohlédněte si obrázky. Řekněte, co na nich je.

b) Pracujte ve dvojicích. Vyberte si 3 obrázky a připravte si příběh.
Řekněte:
- kdo je to,
- co dělá,
- co se stalo,
- řešení/konec.

c) Vyprávějte příběh skupině.

d) Povídejte si.
Který příběh se vám líbil nejvíce? Proč?

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ B1, ZŠ1, pohádky

1. b) možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem:
učebnice matematiky, kartáček na zuby, batoh, baterka, limonáda, mobil

3. a) a) existují, b) se liší, c) předává, d) trest, e) příběh
3. b) dobrý – hodný, existovat – být, zapisovat – psát, předávat – dávat dál, lišit se – mít rozdíly, příběh – vyprávění

4. 1. lidé, 2. příběhy

5. 1.c), 2.b), 3.a)

6. a) 6000 let / šest tisíc let,
b) možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem:
Důvod 1: (jsou) jednoduché / nejsou složité,
Důvod 2: končí šťastně/dobře / mají šťastný konec / všechno dobře dopadne / dobro vyhraje

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ B1, ZŠ1, pohádky

úkol 1, 2, 3, Ve cvičení 3 je žák seznámen mj. se slovem příběh. Pokud učitel nevyužije cvičení 3, je potřeba, aby žáka toto slovo naučil, neboť je nejen součástí poslechového textu, ale i úkolu 4.

úkol 1, Doporučujeme, aby první aktivita probíhala jako povídání učitele se žáky. Necháváme na rozhodnutí učitele, zda se rozhodne zvolit skupinovou práci, nebo práci ve dvojicích.
Na konci skupinové práce / práce ve dvojicích je potřeba, aby si učitel zkontroloval, že zazněly nějaké informace o klasické pohádce (příp. tyto informace zopakoval).

úkol 1. a) Poznámka 1: Pokud žáci říkají věty, které přecházejí ve vyprávění, doporučujeme, aby učitel vznikající rozhovor podporoval. Ve skupinové práci je třeba dávat pozor, aby byl poskytnut prostor všem žákům (nikoli „jen“ komunikativnímu jednotlivci).
Poznámka 2: Lze předpokládat volné reakce (volné odpovědi). Je možné, že žák uvede příklad moderní pohádky (např. od J. Wolkera), kde nevystupují klasické pohádkové postavy apod. V takovém případě je třeba žáka pochválit a navést ho na linii klasických pohádek.
Poznámka 3: Analogický úkol pro méně komunikativní skupiny:
Odpověz. Řekni alespoň 3 věty.
Co pro tebe znamená pohádka?

úkol 1. b) Poznámka 1: Doporučujeme připomenout, že jde o svět klasických pohádek.
Poznámka 2: Lze očekávat různá řešení, např. podle žákova kulturního zázemí, podle jeho čtenářské zkušenosti. Pokud žák řešení náležitě zdůvodní, je třeba odpověď nejen považovat za správnou, ale podpořit také žáka v jeho zkušenosti (např. s jiným typem pohádek).
Pokud žák četl moderní pohádku, lze považovat mnoho položek za správné.
Poznámka 3: Předpokládáme, že některá slova nebudou žákům známá. V tomto případě učitel může využít vizualizace. Všechna slova jsou obrazově znázorněna v databance obrázků.
Pokud mají žáci potíže s více slovy, lze zařadit aktivitu na spojení slov s obrázky.

Příklad aktivity viz na další stránce.

Příklad aktivity

Spoj obrázek a slovo.

kniha, učebnice matematiky, stůl, princezna, batoh, baterka, král, pirát, limonáda, kouzelnická hůlka, mobil

úkol 1. c) Poznámka 1: Doporučujeme pracovat s obrázky, a to zejména v případě, pokud se ve cvičení 1. b) nepracovalo s obrazovým materiálem.
Poznámka 2: Do instrukce lze zařadit následující podmínku: **Neříkej vybrané slovo spolužákovi.**
Poznámka 3: V tomto cvičení je možné pracovat s variantou, kdy žáci nevybírají sami ze slov, nýbrž jim je učitel vybere.
Pracujte ve dvojicích. Máš obrázek (neukazuj ho spolužákovi). Popiš ho, spolužák musí uhodnout, co to je.
Učitel nemusí pracovat s obrázky, ale s lístečky, kde jsou slova zapsána.
V této variantě aktivity je třeba zdůraznit, že si žáci nemají obrázky/lístečky předem ukazovat. Mladším žákům lze sdělit, že všechny obrázky uvidí na konci činnosti.

úkol 2, Těžší varianta – rozšíření položek a snížení rozfázování
2. Pracujte ve dvojicích. Povídejte si. Můžete pracovat se slovníkem.
Máš rád/a pohádky? Proč? Vyprávěl ti někdo pohádky? Kdo?
Co raději děláš: čteš pohádky, posloucháš je nebo se na ně raději díváš? Která pohádka je tvoje oblíbená? Proč? Je ve tvé zemi nějaká slavná pohádka? O čem ta pohádka je?

úkol 2. a) Učitel si povídá se žáky a také na otázky odpovídá. Je pravděpodobné, že u otázky „Proč?“ učitel bude muset žáky navést k tomu, jak zdůvodnit vztah k pohádkám.
Příklad vedení přes kladení doprovodných otázek
Líbí se ti? Co se ti tam líbí? Co je tam hezkého?
Je třeba dávat pozor na čas u dotázání se na preferenci čtení pohádek, jejich poslechu, nebo jejich filmového zpracování. Žáci se mohou rozhovořit o zájmech jako takových. Pokud se rozhovor zacílí např. na četbu, je třeba, aby se učitel rozhodl, zda tomuto tématu dá přednost a k pohádkám se vrátí jindy.

úkol 2. b) Poznámka 1: Instrukce ukládají práci se slovníkem jako dobrovolnou. Pokud žáci se slovníkem nebudou pracovat, je vhodné se k ní vrátit v některé z dalších hodin. Žák na úrovni B1 by si měl zkusit hledat slova ve slovníku a dovědět se, jak tento materiál využívat.
U žáků ze zemí, které nemají rozvinuté slovníkářství, může učitel použít výkladový slovník a vyhledávat s žákem hesla, jejichž vysvětlení odpovídá komunikačním schopnostem žáka.
Poznámka 2: Žáci jsou během rozhovorů vedeni nejen ke zdůvodnění toho, proč je vybraná pohádka jejich oblíbená, ale i ke stručnému nastínění děje pohádky (tím je učitel připravuje na plnění následujícího úkolu).

úkol 2. c) Poznámka 1: Každá dvojice si při rozhovorech vybere jednu z pohádek. Pravděpodobně budou žáci vybírat z pohádek, o kterých hovořili v předchozím cvičení. Cílem cvičení je příprava jednoduchého souvislého vypravování, a tak je vítané i to, pokud se žáci rozhodnou pro převyprávění jedné z obecně známých pohádek (např. o Červené karkulce).
Poznámka 2: Pokud mají žáci potíže s výběrem pohádky, doporučujeme, aby je učitel navedl na obecně známé pohádky, neboť diskuze o neznámých příbězích z cizích zemí bude pravděpodobně časově náročná.
Poznámka 3: Při přípravě prezentací si žáci mohou psát body. Doporučujeme, aby učitel bodům věnoval pozornost a učil žáky takové poznámky dělat (např. vedeme žáky ke stručnosti a jasnosti poznámkového aparátu).
Doporučujeme zdůrazňovat žákům, že vyprávění může být krátké a že čtení dlouhých poznámek není v rámci mluvení produktivní.
Poznámka 4: Přípravě vyprávění pomáhá osnova nebo body, kterých se žáci mají držet. Následující příklad bodů je tvořen k pohádce o Červené karkulce.
Řekněte:
- Kdo (postavy)
- Co dělá
- Co se stalo
- Jak to skončilo

úkol 2. d) Pro žáky z různých kultur může samostatný ústní projev před třídou představovat velký stres (žáci mohou být zvyklí např. na jiný styl „hodnocení“). Z tohoto důvodu je třeba všechny prezentace pochválit. Je na učiteli, zda bude dávat zpětnou vazbu hromadně (za přítomnosti ostatních žáků) nebo individuálně. Individuálně sdělovanou zpětnou vazbu upřednostňujeme v případě, kdy je třeba upozornit žáka na závažné nedostatky nebo na jejich větší množství.

úkol 3, Cílem celého cvičení je zprostředkovat slovní zásobu, která je součástí poslechového textu. Vzhledem k tomu, že se jedná o dlouhý poslechový text, pokládáme za vhodné, aby si žák co nejlépe zautomatizoval význam 6 vybraných slov. Prostor k jejich aktivnímu použití je poskytnut ve cvičení c).

úkol 3. a) Poznámka 1: Cvičení je založeno na čtení, proto je důležité sledovat, jakou má žák úroveň v této dovednosti. Aktivitu lze zjednodušit tím, že se položky čtou nahlas, učitel se zapojí do volby správného řešení. Během společné práce pedagog pomáhá se správným hlasitým čtením (např. čte náročná slova, opravuje nesprávnou výslovnost) a neustále kontroluje, zda žáci větám rozumějí.
Poznámka 2: Pokud by se učitel chtěl vyhnout čtení a rozhodl se pro přepracování úlohy, je možné slova vysvětlovat např. v rozhovoru. V takovém rozhovoru je nutné dobré vedení učitele, kladení otázek se správnými slovy. Slova, na něž se zaměřujeme, doporučujeme zapsat na tabuli a na konci aktivity je ještě jednou se žáky hlasitě přečíst.
Tato činnost je v praktické výuce často využívána, avšak upozorňujeme, že vyžaduje zkušenost s kladením adekvátních otázek, s vhodnými reakcemi na množství možných odpovědí, se sledováním zprostředkovaných slov a s jejich opakováním.
Příklad vedení učitele
Co je vodník? Existuje vodník? Co znamená slovo existovat? Vy nerozumíte slovu existovat? To nevadí, píšeme to takhle. *(zapíše slovo na tabuli)* Existovat znamená být. Podívej se na obrázek – to je vodník. Existuje vodník? *(pokud žák nerozumí, lze vysvětlit opisem, např. Je opravdu vodník tady, tady na světě, tady někde s námi?)* Souhlasím s tebou. Ne, neexistuje. Podívej se na vodníka ještě jednou. Co myslíš? Je vodník hodný nebo dobrý? Dělá dobro? *(pedagog zapíše na tabuli DOBRÝ -> DOBRO)* Ano, není dobrý. Když někdo není dobrý, tak je jaký? Ano, je zlý. Když je někdo zlý, tak dělá …? *(zapíše na tabuli ZLÝ -> ZLO)*
Tímto způsobem je možné pracovat i s ostatními slovy.
K těmto otázkám je praktické mít připravený obrázek pohádkové postavy, o níž mluvíme. Při výběru této postavy je třeba dávat pozor, aby šlo o bytost, která nemá reálný protějšek (tzn. nevyskytuje se v reálném životě jako např. vodník). V tomto cvičení proto není vhodné dávat jako příklad krále, královnu, princeznu, piráta.

úkol 3. b) Poznámka 1: Učitel při vysvětlování instrukcí může dodat, že se hledá synonymum. Pokud ví, že žáci již byli seznámeni ve výuce češtiny s termínem synonymum, doporučujeme okrajově termín uvést (zopakovat, zapsat na tabuli).
Příklad vedení:
Rozumíte, děti, co máte dělat? Je tady vzor ZLÝ a ŠPATNÝ. ZLÝ a ŠPATNÝ ČLOVĚK – je to podobné? Ano, souhlasím, je to podobné. Víte někdo, jak takovým slovům říkáme? To znamená slovům, která mají stejný nebo podobný význam? Synonyma. *(napíše na tabuli synonymum)*
Poznámka 2: Cvičení lze dále využít k aktivnímu procvičení naučených slov. Například lze zadat úkol ke tvorbě vět se dvěma slovy, které si žák vybere.
Příklad využití cvičení k hlubší fixaci
Pracujte ve dvojicích. Vyberte si dvě slova a vytvořte větu.
V takovém cvičení záleží na učiteli, zda nechá žáky psát nebo bude požadovat čistou mluvenou produkci. Upozorňujeme, že psaní je nejen časově náročné, ale představuje i riziko, že se učitel bude věnovat psaní (plus zpětné vazbě k napsaným větám), čímž by mohl odhlédnout od primárního cíle cvičení (tj. připravit žáka na poslech textu).

úkol 3. c) Poznámka 1: K možnému využívání slovníku viz metodické poznámky v úkolu 2.
Poznámka 2: Pokud nechce učitel věnovat této aktivitě větší množství času, lze přejít ke skupinovému rozhovoru.
Upozorňujeme, že při práci v celé skupině není poskytován prostor pro hledání ve slovníku. Pro časové zkrácení aktivity a k cílené práci se slovníkem lze s žáky mít 3 příklady bytostí, které existují jen v pohádkách a tato slova následně hledat ve výkladovém slovníku.
Poznámka 3: Pokud žáci nemají inspiraci k řešení, vytvoří učitel příklad. Při formulování příkladu je třeba dávat pozor, aby učitel nezmiňoval informace obsažené v poslechovém textu.
Například
V pohádkách je například vodník. *(ukáže příp. obrázek vodníka)* Existuje vodník v opravdovém světě? Potkali jste někdy například na nákupu, na hřišti, na procházce vodníka? (…) Já jsem taky žádného vodníka neviděl/a, protože vodník je jenom v pohádkách.
Co ale princezna? Viděli jste opravdovou princeznu? Neviděli? Ani v televizi? Nebo co noviny – nebyla tam někdy fotografie princezny? …

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ B1, ZŠ1, pohádky

Úkol 4, 5, 6, Poznámka 1: Poslechový text obsahuje řečnické otázky, které text nejen strukturují, ale přibližují ho také autentickým výkladům učiva. Pokud bude učitel nahrávku zastavovat či bude pracovat s transkriptem, může se v textu orientovat podle řečnických otázek.
Poznámka 2: Pro tvorbu těžších úloh lze využít ztíženého a prodlouženého textu. Jako inspiraci pro rozvedení textu viz následující ukázku:

Milé děti, dnes si budeme povídat o pohádkách. Zamyslely jste se někdy nad tím, jak dlouho pohádky existují? Víte, že některé pohádky jsou staré 6000 let? Představte si, že je před tolika lety nikdo nezapisoval do knih. Rodiny si je kdysi mezi sebou dokola předávaly. To znamená, že babička vyprávěla pohádku mamince, když byla malá. Maminka pak svým dětem a tak dále. Tomu se říká ústní lidová slovesnost. O tom si více řekneme jindy. Dnes se zamyslíme nad něčím jiným.
Řekneme si, jak je možné, že jsou pohádky na světě tak dlouho. Příběhy jsou různě dlouhé, jsou o princeznách, o cizině, o bohatství … Všimněte si ale, že nejsou složité. Lidé proto neměli problémy si je pamatovat.
Pohádky také existují tak dlouho, protože končí šťastně. Všichni si samozřejmě rádi vyprávíme o něčem hezkém. Například budeme rádi poslouchat povídání o zemi, kde bezchybní lidé vyřeší všechny problémy a vše dobře dopadne. V takové zemi si přeje žít každý z nás, ale každý z nás také ví, že taková země existuje jenom v našich krásných snech.
Chci vám ještě říct, že se pohádky vyvíjejí, mění se – dříve byly trochu jiné než dnes. V minulosti lidem hlavně říkaly, jak se mají například chovat, varovaly je před nesprávným chováním a všelijak lidi poučovaly. V literatuře k tomu používáme termín ponaučení. Co je ponaučení?
Vezmeme si jako příklad pohádku o Červené karkulce. Maminka zakázala Červené karkulce bavit se s cizími lidmi. Když byla Karkulka na cestě k babičce, potkala zlého vlka, dala se s ním do řeči a hladové zvíře snědlo ji i babičku. V tomto momentu dříve vyprávění končilo.
Nebylo důležité, že pohádka měla smutný konec. Důležité bylo ponaučení. Příběh jasně říkal, že děti musejí poslouchat maminku.

Když se bavíme o tom, že se pohádky vyvíjejí, nedávám příklad žádné moderní pohádky. Moderní pohádkou myslím film, kde je spousta vymyšlených postav, kouzel, hrdinové stále bojují a k boji používají moderní techniku. V novinách si přečteme, že takový film je pohádka, ale pozor, pravou pohádkou není. U takovýchto příběhů se bojíme, zasmějeme se u nich, ale žádné ponaučení tam nenajdeme.

úkol 4, Poznámka 1: Pokud se v tomto cvičení využije jedné z jednodušších variant (to mimo jiné znamená dva poslechy textu), doporučujeme vyhnout se aktivitám 5, 6. Během čtení instrukcí je třeba kontrolovat, že žák rozumí znění položek a tomu, jaký je jeho úkol.
Poznámka 2: Jednodušší varianta je založena na jednodušších položkách, dvou posleších a rozfázování úlohy. Během čtení instrukcí je třeba kontrolovat, že žák rozumí znění položek a tomu, jaký je jeho úkol.
Jednodušší varianta:
4. a) Přečti si větu 1, 2 a slova v nabídce.

říkali	sen	konec	psali

1. Lidé pohádky nejdříve _____.

2. Pohádka má šťastný _____.

b) Poslechni si text. Doplň do vět ve cvičení a) chybějící informace. Pozor, dvě informace jsou navíc. Text uslyšíš dvakrát.

(Klíč: 1. říkali, 2. konec)

Poznámka 3: Jednodušší varianta a velké (!) snížení náročnosti
V tomto snížení náročnosti lze při druhém poslechu zastavit poslech u dané informace, čímž se upozorní na důležité místo a poskytne se větší prostor na zaznamenání odpovědi.

4. a) Přečti si věty a slova v nabídce.

1. Lidé pohádky nejdříve _____. (říkali–psali)

2. Pohádka má šťastný _____. (konec–sen)

b) Poslechni si text. Doplň do vět ve cvičení a) chybějící informace. Pozor, dvě informace jsou navíc. Text uslyšíš dvakrát.

(Klíč: 1. říkali, 2. konec)

Poznámka 4: S odkazem na obecné metodické poznámky na začátku tohoto pracovního listu upozorňujeme ještě jednou na následující: Při tvorbě dalších variant zjednodušení nedoporučujeme postup, při němž se pracuje nejprve se čtením a doplněním jedné věty (poslech 1) a pak až s řešením druhé věty (poslech 2). Pokud by i přesto chtěl učitel pracovat nejprve s položkou 1, pak až s položkou 2, je vhodné, aby dlouhý poslechový text rozdělil na dva celky a pracoval s nimi jako se dvěma středně dlouhými texty.
První celek by obsahoval informaci k řešení věty 1 a druhý by se vztahoval k druhé položce.
Poznámka 5: Těžší varianta cvičení se opírá o náročnější slovní zásobu (konkrétně slov závěr, písmo).
Tato slova žáci buď znají jako synonyma ke slovům konec a psaní, nebo je odvodí od známých slov (zavírat -> závěr, psát -> psaní -> písmo). Odvozování slov (z pohledu kognitivních schopností žáka) pokládáme za adekvátní spíše u žáků 5. ročníku.
Těžší varianta:

písmo	sen	závěr	povídání

1. Pro pohádky nebylo nejdříve potřeba _____.

2. Pohádka má šťastný _____.

(Klíč: 1. písmo, 2. závěr)

úkol 5, Ve složitějších i jednodušších variantách doporučujeme, aby se v rámci jedné otázky pracovalo s negativně položenou otázkou, případně položkou (viz otázku 1) níže.
Poznámka 1: Jednodušší varianta:
Otázka 1: Jaké pohádky nejsou?
a) Složité.
b) Veselé.
c) Dlouhé.
Otázka 2: Jaký svět je v pohádkách?
a) Bohatý.
b) Vymyšlený.
c) Nespravedlivý.
Otázka 3: Na jakou otázku odpovídá celý text?
a) Proč píšeme pohádky?
b) Proč jsou pohádky dlouhé?
c) Proč mají lidé rádi pohádky?

(Klíč: 1. a), 2. b), 3. c))

Poznámka 2: Složitější varianta pro otázku 2, 3:
Otázka 2: Jaký svět nám ukazují pohádky?
a) Jaký je v cizí zemi.
b) Jaký ho mají zlí lidé.
c) Jaký ho chceme mít.
Otázka 3: Jaký název se k textu nejlépe hodí?
a) Proč jsou pohádky oblíbené
b) Jak vznikaly staré pohádky
c) Kdo napsal první pohádky

(Klíč: 2. c), 3. a))

úkol 6, V zadání úkolu není požadavek na počet slov v odpovědi. Je na učiteli, zda bude délku odpovědi vyžadovat, či ne. V testování se u polootevřených úloh k poslechu délka limituje.

V této úloze lze vyžadovat **napsání** maximálního množství **tří slov**, je však třeba upozornit žáka, že u otázky b) musí u důvodu 1 i 2 napsat maximálně 3 slova.

Pokud učitel preferuje otevřenou odpověď, doporučujeme se zaměřit na otázku *Proč si lidé pohádky dobře pamatují?* Pokud se nebudou požadovat 2 konkrétní důvody, lze žáka vést k napsání delšího textu (na úrovni B1 je možné požadovat text jednoduchý a jasně strukturovaný). Upozorňujeme, že se tím učitel přesune k nácviku psaní.

úkol 7. a) Pokud je skupina na přechodu k úrovni B1, doporučujeme pracovat nejprve frontálně, zprostředkovat více návodných otázek a pak nechat žáky odpovídat ve dvojicích (příp. ve skupině).
Příklad návodných otázek:
Máte doma nějakou knihu, kde jsou pohádky? Jak se ta kniha jmenuje? Čteš rád/a pohádky? Jakou pohádku jsi četl/a naposledy?

úkol 7. b) Učitel prochází instrukce kolektivně se všemi žáky, ověřuje, zda všichni rozuměli,
následně je nechává pracovat samostatně ve dvojicích.

úkol 7. c) Učitel dá žákům zpětnou vazbu k vyslechnutým rozhovorům. Žáci si tak formulace upraví, a tím se připraví na aktivitu 7. d).

úkol 7. d) Učitel žákům na začátku práce sdělí, že jejich výstupy nemusejí být na konci předvedeny před třídou. To pomáhá zejména v případech, kdy jsou žáci stydliví, introvertní, nechtějí prezentovat veřejně, nebo naopak v případech, kdy mají žáci tendence se předvádět. Jedním z cílů této aktivity je vytvářet mezi žáky dobré vztahy a bezpečné prostředí pro mluvení (je třeba, aby se nestyděli před sebou mluvit, dělat chyby v mluvení), proto je zásadní plnění úkolu, nikoli (nějaká) výstupní prezentace.

úkol 8. a) Pokud žáci neznají žádné české pohádky, je vhodné, aby se tomuto tématu učitel věnoval i v následujících hodinách a v rámci nácviku čtení s porozuměním pracoval s nejznámějšími českými pohádkami (např. Dlouhý, Široký a Bystrozraký). Cvičení 8 je v tomto případě vhodné vypracovat až po seznámení s vybranými českými pohádkami.

úkol 8. b)+d) Na základě informací ze cvičení 8. a) může učitel vybrat 3 pohádky, jejichž tituly zazněly (tím pedagog ví, že se žáci dopátrají správného řešení), a každé skupině přidělit jednu. Tímto způsobem lze snáze kontrolovat práci ve skupině.
Pokud si žáci volně vybírají titul, je tím poskytnuto více prostoru ke komunikaci s učitelem při supervizi (vysvětlování výběru, přiblížení příběhu atd.).

úkol 9. a) Těžší variantu lze vystavět na rozšíření rozhovorů o obrázcích, příp. na zvýšení množství obrázků (k rozšíření množství obrázků viz databanku).
Otázky k obrázkům:
Co je to? To nevadí, že nevíš. To je kouzelnická hůlka. *(zapíše slovní spojení na tabuli)* Co děláme, když máme kouzelnickou hůlku? Představ si, že máš takovou hůlku. Co vykouzlíš? Proč si přeješ tohle?

úkol 9. b) Jednodušší varianta níže spočívá ve dvou základních následujících krocích:
- vedení žáka prostřednictvím podrobné osnovy,
- požadování popisu (nikoli příběhu).

Těmito kroky se náročností přibližujeme úrovni A2 (na základě vedení/osnovy popsat osobu, věc, činnosti, událost).
Cvičení, v němž žák samostatně vytváří jednoduchý příběh (samostatně vystaví jednoduchou strukturu), připravuje na úroveň B1.
Pokud se učitel rozhodne přistoupit k této jednodušší variantě, doporučujeme, aby se s odstupem času vrátil k původnímu zadání a vedl žáka k vyprávění jednoduchého příběhu. Cílem je, aby žák postupoval od popisu k jednoduchému vyprávění.
Pracujte ve dvojicích. Vyberte si 3 obrázky. Řekněte alespoň 6 vět.
Řekněte:
- kdo/co je to,
- co dělá,
- proč to dělá,
- jaký problém udělá zítra,
- řešení/konec.

2.3. Pracovní listy pro ZŠ2

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ2
ČTENÍ–PSANÍ A1 (úroveň A1), datum

Délka:	12 slov (krátký text)
Charakteristika textu:	informační text na nástěnce
Téma textu:	školní prostředí
Vyučovací cíle:	Žák se seznámí s časovými údaji dnes – zítra – včera, s psaním data a tyto jevy si bude procvičovat.

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

S tímto textem pracujeme za předpokladu, že žák rozumí dnům v týdnu (příp. měsícům) a umí číslice. Pokud se učitel bude detailněji věnovat nácviku data, je třeba, aby byl žák obeznámen s řadovými číslovkami (cvičení na nácvik řadových číslovek 1.–3. např. v pracovním listu POSLECH–MLUVENÍ, A1, text 1 pro ZŠ1 i ZŠ2). Tento pracovní list obsahuje mimo jiné cvičení na procvičení data – toto cvičení lze vyjmout a použít ho až ve vyučovací jednotce zacílené zejména na datum.
Cvičení 1 nabízí práci s kategorií času, konkrétně s výrazy DNES – ZÍTRA – VČERA. Pokud se učitel rozhodne pracovat „pouze“ se slovem DNES, které se vyskytuje v textu, má možnost celé cvičení nahradit jednoduchou aktivitou uvedenou v metodických poznámkách u úkolu 1. Abstraktní jevy DNES – ZÍTRA – VČERA zařazujeme do tohoto pracovního listu, neboť je jejich použití frekventované.
V PL A1 pro 1. stupeň ZŠ se věnujeme jevům, které je třeba zprostředkovat také žákům 2. stupně ZŠ (např. podávání osobních údajů, rozdíly užití sloves *jít/jet, jít/chodit* atd.). Doporučujeme proto učiteli ZŠ2, aby si důkladně prostudoval i cvičení uvedená v PL pro ZŠ1.
V rámci nácviku porozumění čtenému na úrovni A1 (spojeného se psaním) se žáci setkají s gramatickými i lexikálními prostředky, na něž učitel výuku primárně nezaměřuje (cílem je čtení s porozuměním a psaní). Pedagog např. neseznamuje žáky komplexně s tvořením přítomného, budoucího a minulého času (systematické tvoření časů přesahuje deklarovanou úroveň), ale pouze s vybranými tvary sloves (viz cvič. 1. c). Jedním z cílů je pochopit rozdíl mezi výrazy *dnes, zítra, včera*, užití a procvičení těchto slov. Totéž platí např. pro slovotvorbu (viz cvič. 2. b) – učitel může při nácviku porozumění běžným výrazům ze školního prostředí *(učitel/ka, žák/yně)* upozornit na tvoření feminin z maskulin pomocí přípony *-ka, -yně*. Záleží na složení vyučované skupiny a na rozhodnutí učitele, do jaké míry bude trvat na osvojení daných jevů. Při vysvětlování slovní zásoby doporučujeme maximálně využívat obrazového materiálu. Úkoly 2 a 3 se dotýkají oblasti školy a třídy, v metodických poznámkách ukazujeme, jak může učitel pracovat, pokud se žák zarazí na neznalosti slova, jehož znalost očekáváme už v úrovni A0.
Přestože se v tomto pracovním listu pracuje s krátkým textem, není vhodné vynechávat hlasité čtení a opětovné ověřování, zda žák významům porozuměl. Na úrovni A1 je možné očekávat zápis data, není však pravděpodobné, že bude žák datum náležitě číst (s datem se pracuje např. v aktivitách 1, 5, 9).

Podrobněji viz metodické poznámky k jednotlivým úlohám.

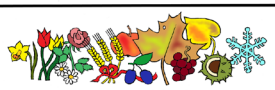

Znění textu:

Milí žáci, dnes končí vyučování v 10 hodin, ředitel školy (27. 6. 2021)

1. Řekni, co to znamená.

a) Co znamená *dnes – zítra – včera*? Označ dnes.

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

b) Najdi a napiš *dnes – zítra – včera*.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.

c) Spoj.

1. Co je dnes?	a) Bylo vyučování.
2. Co bylo včera?	b) Je čeština.
3. Co bude zítra?	c) Bude hezký den.

d) Doplň *dnes – zítra – včera*. Slova napiš.

..... je vyučování.

..... bylo vyučování.

..... bude vyučování.

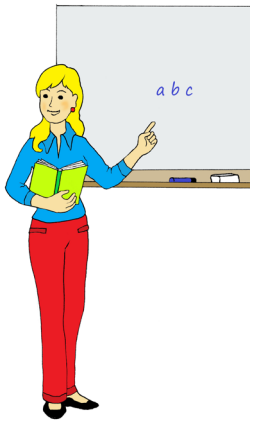
2. a) Pracuj podle vzoru. Spoj.

končit začínat ředitel učitelka žák žáci

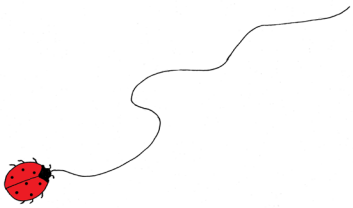
Vzor: Obrázek 1

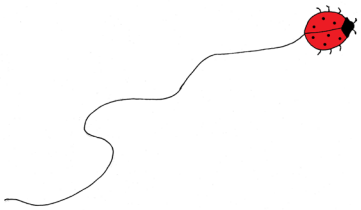
Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

Obrázek 5

Obrázek 6

b) Pracuj podle vzoru. Spoj otázku a odpověď. Odpověď je obrázek.

Vzor: otázka 1 Kdo je žák?

otázka 2 Kdo je žákyně?

otázka 3 Kdo je pan učitel?

otázka 4 Kdo je paní učitelka?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

3. a) Napiš odpověď.

Jak se jmenuje tvoje škola? .....

b) Řekni.

Jak se jmenuje pan ředitel / paní ředitelka? V kolik hodin dnes končí vyučování?

4. Co je datum?

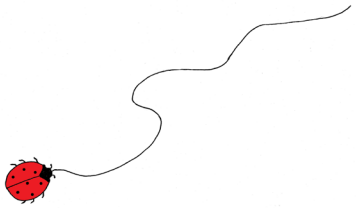
a)

5. 3. 2021

b)

c)

b) Co je den, měsíc, rok?

Obrázek 1

Březen						20
pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Obrázek 2

Březen						20
pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Obrázek 3

Březen						20
pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

c) Pracuj podle vzoru. Napiš den, měsíc, rok.

(vzor) ~~5. 3. 2021~~, 12. 7. 1978, 6. 12. 1949, 21. 4. 2013

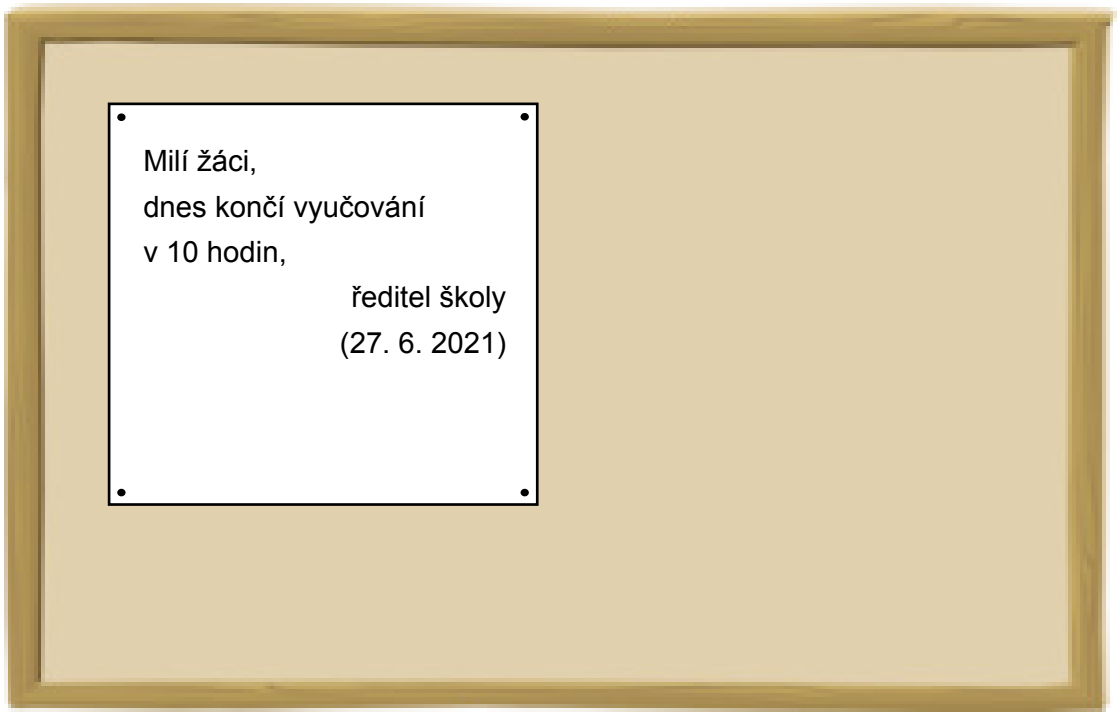
DEN	MĚSÍC	ROK
(vzor) 5.	3.	2021

d) Napiš.

Kolikátého je dnes?

Jaké je tvoje datum narození?

5. a) Čti nahlas.

b) Jaký je to text?
1. e-mail
2. formulář
3. zpráva na nástěnce

6. Seřaď. Čti cvičení 5 ještě jednou.
ředitel školy 10 hodin, Milí žáci, dnes končí vyučování v

7. Doplň. Pozor, jedno slovo je navíc.
hodin, ředitel, ráno, žáci

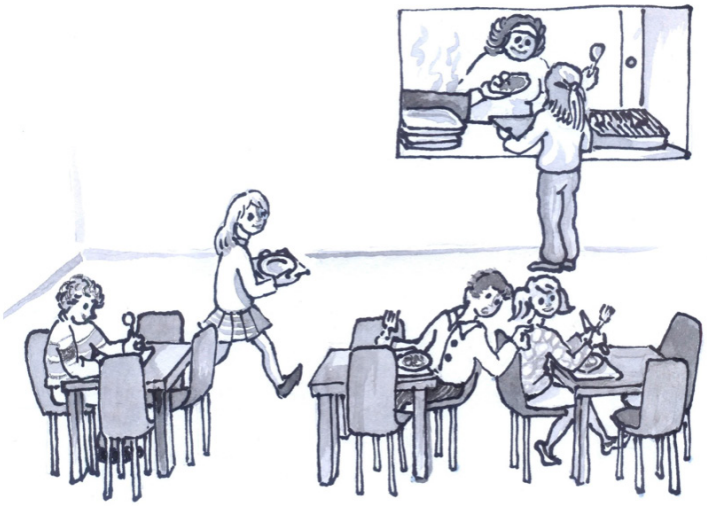
Žáci končí v 10 .....

Dnes je vyučování jenom .....

Pan ..... má text pro žáky.

8. Pracujte ve dvojici. a) To jsou obrázky 1–3. Co tam je? Řekněte vždy alespoň 2 věty.

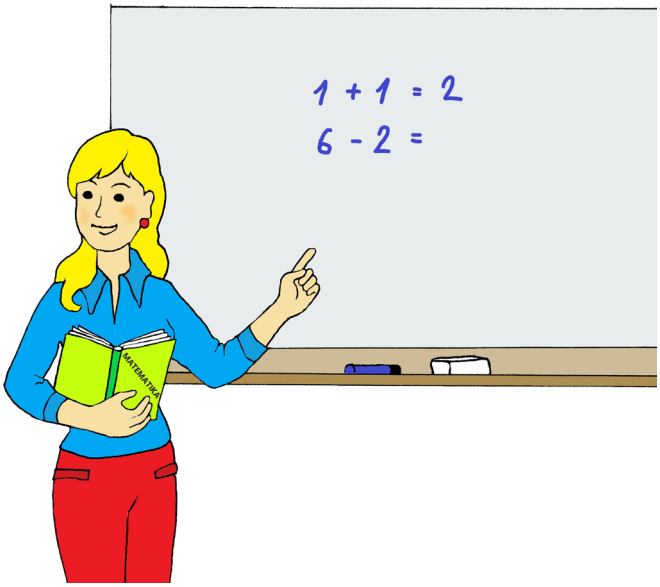
Obrázek 1

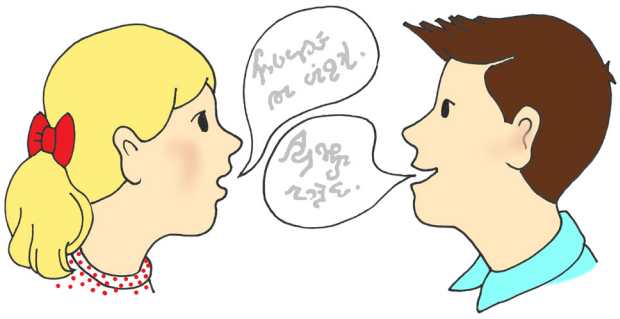
Obrázek 2

Obrázek 3

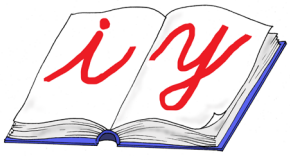
Obrázek 4

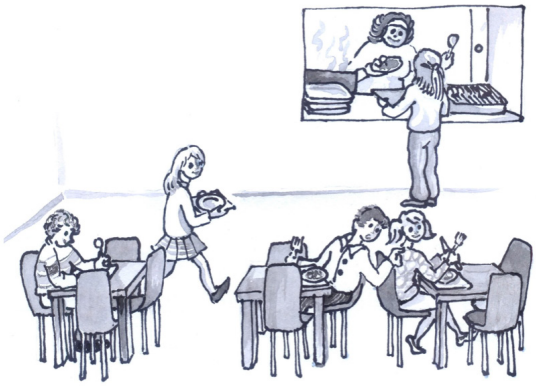

b) Škola má dnes program pro děti. Přiřaďte program a obrázek 1–3.
Jaký je program: a) 8–10 hodin, b) 10–12 hodin, c) 12 hodin?

c) Povídejte si. To je program. Co je tam? Co žáci dělají?

9. Škola má dnes hezký program! To je kalendář. Napiš tam program.

datum	datum
8:00 VYUČOVÁNÍ	8:00
9:00 VYUČOVÁNÍ	9:00
10:00 VYUČOVÁNÍ	10:00
11:00	11:00
12:00	12:00
13:00	13:00
14:00	14:00
15:00	15:00
16:00	16:00
17:00	17:00
18:00	18:00
19:00	19:00
20:00	20:00

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ A1, ZŠ2, datum

1. c) 1. b), 2. a), 3.c)
1. d) dnes, včera, zítra

2. a) Obrázek 1: ředitel, Obrázek 2: učitelka, Obrázek 3: začínat, Obrázek 4: končit, Obrázek 5: žák, Obrázek 6: žáci
2. b) otázka 1 – obrázek 4, otázka 2 – obrázek 1, otázka 3 – obrázek 2, otázka 4 – obrázek 3

4. a) a)
4. b) Obrázek 1: rok, Obrázek 2: měsíc, Obrázek 3: den
4. c) den: 5., 12., 6., 21., měsíc: 3., 7., 12., 4., rok: 2021, 1978, 1949, 2013

5. b) 3

7. hodin, ráno, ředitel

8. b) Obrázek 1: c), Obrázek 2: b), Obrázek 3: a)

úkol 1, Pokud učitel nemá za cíl dobře vysvětlit a procvičit rozdíl mezi slovy *dnes – zítra – včera* (např. by toto procvičení zabíralo mnoho času a problematice je třeba věnovat více času), doručujeme cvičení nahradit jednodušší variantou zacílenou „jen“ na automatizaci slova DNES (toto slovo se vyskytuje v textu). Podrobný popis jednodušší aktivity viz poznámku 3 v metodických poznámkách níže u úkolu 1. a).

úkol 1. a) Poznámka 1: Učitel napíše na tabuli datum, řekne „Dnes je ...“ a napíše na tabuli dnešní datum. Toto datum pak ukáže v kalendáři. Doporučujeme pracovat s reálným/aktuálním kalendářem. Pokud učitel nemá k dispozici kalendář, použije obrázek u cvičení 1. a). Před toto cvičení je třeba napsat název měsíce.
Obrázek pracuje se 31 dny, proto doporučujeme škrtnout 31 (příp. 30) v případě, že konkrétní výuka probíhá v měsíci, který nemá 31 dní (celek 31 dní je na obrázku).
Uvědomujeme si, že první den na obrázku připadá na pondělí. V učitelově konkrétní praxi se to bude pravděpodobně lišit, z toho důvodu je praktičtější pracovat s reálným kalendářem.
Poznámka 2: Na tomto cvičení je možné připomenout číslovky nebo čtení data, pokud bylo probráno nebo pokud to žák alespoň částečně ovládá. V produkci žáka na úrovni A1 je dostačující písemné zaznamenání data (čtení data je pro danou úroveň obtížné).
Poznámka 3: Pro práci s žáky přecházející z úrovně A0 na úroveň A1 doporučujeme využít jednodušší variantu.

K následujícím dvěma jednodušším variantám učitel použije reálný rozvrh hodin (tzn. žákův konkrétní rozvrh hodin, který je mu dobře známý).

Jednodušší varianta 1 – zacílení na slovo DNES (vynechání slov *zítra–včera*):

Učitel s žákem sleduje rozvrh hodin, používá v jednoduchém rozhovoru slovo DNES. Vždy, když se slovo DNES vyskytne v učitelově promluvě, je vysloveno s určitým důrazem, čímž se napomáhá zapamatování termínu.

Příklad práce učitele:[1] Dnes je pondělí. *(ukáže na rozvrhu hodin daný den)* Dnes je matematika. *(ukáže na rozvrhu hodin na políčko označující daný předmět)* Máš rád matematiku? (*pokud žák nerozumí, následují různé parafráze jako např.* Je matematika prima?*, žák reaguje gestem jako např. kývnutím nebo verbálně odpoví)* Dnes je matematika a co ještě? Co máte ještě dnes? *(učitel ukazuje na další předměty daného dne, aby navedl žáka k odpovědi)*

Jednodušší varianta 2 – aktivita k nácviku všech tří slov *(dnes–zítra–včera)*:

Učitel pomocí návodných otázek vysvětluje na rozvrhu hodin vybraná slova, např. Co je dnes? *(poukáže na odpovídající den v týdnu, zdůrazní slovo DNES, žák reaguje)* Ano, dnes je úterý. A zítra? *(učitel zdůrazní slovo dnes, opět ukáže na odpovídající den v rozvrhu a přejde ke slovu zítra, které tako zdůrazní)*
Pokud má žák potíže se slovy ZÍTRA, VČERA, doporučujeme učiteli přejít k předchozí variantě, která se zaměřuje „pouze“ na termín DNES. V momentě, kdy bylo pochopeno a naučeno slovo DNES, je možné vrátit se ke cvičením zacíleným na další slova.

úkol 1. b) Pro případ, kdy cvičení 1. a) nebylo dostačující a žák má potíže s pochopením slov dnes – zítra – včera, uvádíme další možnou činnost.
Učitel vedle zapsaného data na tabuli napíše slovo DNES a ukáže odpovídající den v rozvrhu hodin, dále přidá včerejší datum se slovem VČERA (rovněž ukáže na rozvrhu hodin) a zítřejší datum se slovem ZÍTRA (propojí s ukázáním na rozvrh hodin). Vede žáka k tomu, aby žák ve cvičení 1. b) označil a napsal *DNES, VČERA, ZÍTRA.*

úkol 1. c) Poznámka 1: Pro jasnější vysvětlení, jak lze s cvičením pracovat, lze zvolit triádu vět a postupovat následujícím způsobem.
Učitel: Dnes je 5. 9. *(učitel ukáže v kalendáři na dané datum)* Včera bylo 4. 9. *(ukázání v kalendáři)* Zítra *bude* 6. 9. *(ukázání v kalendáři)* a ve větách podtrhnout slovesa.
Na A1 je třeba očekávat jednoduché čtení data, které bude pravděpodobně obsahovat množství nedostatků (gramatických, výslovnostních, lexikálních). Při vyzkoušení podobného cvičení žáci četli data např. *Včera bylo čtvrtýho devět. Dneska pátý devátý. Zítra bude šest devět.* (výslovnostní potíže nejsou v přepisech zaznamenány).

1 Pro soudržnost a jasnost komentářů v závorce není uvedeno, že při každém výskytu slova DNES učitel výraz zdůrazní. Tím je myšleno, že vysloví slovo např. jiným tónem, silněji, pomaleji (jakkoli, aby si žák termín vždy uvědomil a dobře mu rozuměl).

Poznámka 2: Jednodušší varianta cvičení spočívá v zopakování klíčového slova v položkách A–C:
Spoj.

1. Co je dnes?	A) Včera **bylo** vyučování.
2. Co bylo včera?	B) Dnes **je** čeština.
3. Co bude zítra?	C) Zítra **bude** hezký den.

Poznámka 3: Před složitější variantou lze nechat žáky opsat slova *dnes, včera, zítra.*

Složitější varianta cvičení:
Spoj a doplň.

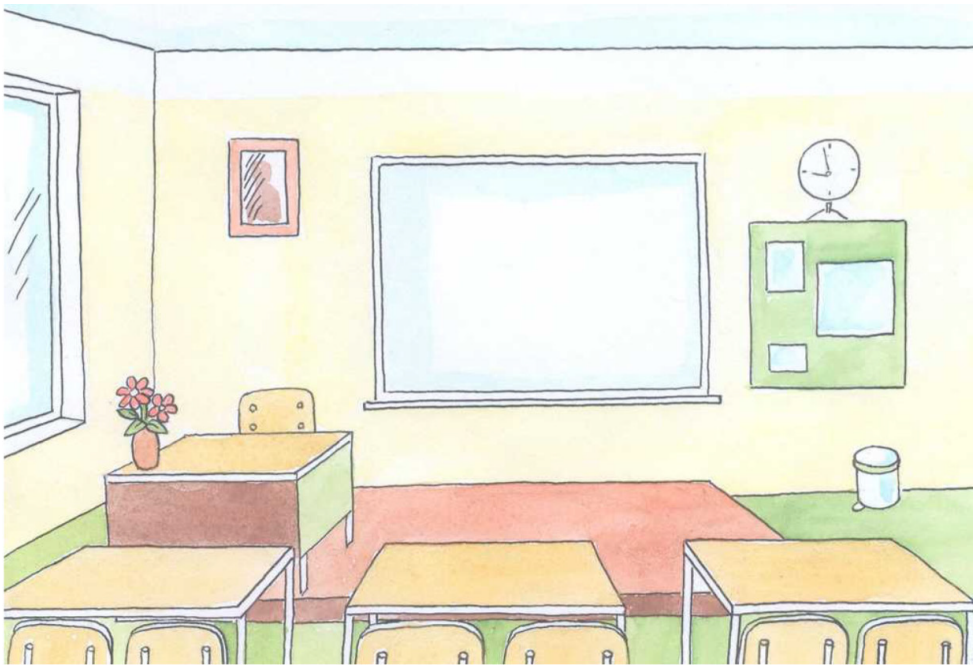
1. Co je dnes?	A) ….. bylo vyučování.
2. Co bylo včera?	B) ….. je čeština.
3. Co bude zítra?	C) ….. bude hezký den.

úkol 1. d) Poznámka 1: Jednodušší varianta využívající práce s aktuálním datem:
..... je *(učitel doplní dnešní datum)*
..... bylo (*včerejší datum)*
..... bude *(zítřejší datum)*
Vznikne tedy například triáda: ..... je 5. 9. ..... bylo 4. 9. ..... bude 6. 9.

(klíč: dnes, včera, zítra)

Pro cizince učícího se češtinu obvykle představuje čtení data velké obtíže (např. kombinace 1. a 2. pádu → *Dnes je pátého devátý.*), proto neočekáváme gramaticky bezchybné čtení (zejména na této úrovni). Hlavním cílem této aktivity je pochopení rozdílu slov *dnes – včera – zítra*, nikoli náležité čtení data.
Poznámka 2: Žáka ZŠ2 vedeme k zápisu slov. Ve cvičení lze požadovat jen doplnění či přiřazení slov do vět a k jejich písemné produkci se vrátit další hodinu při opakování naučeného z předchozích vyučovacích jednotek.

úkol 2, 3, Tyto dva úkoly se zabývají hlavně oblastí školy. Předpokládáme, že se žák na úrovni A0 seznámil se základními slovy typu lavice, okno, tabule apod. Pokud se práce zastaví kvůli neznalosti základního slova, doporučujeme využít souhrnného obrázku, k němuž se napíše dané slovo (v případě třídy lze např. použít obrázek níže). Není dobré popisovat všechny předměty, ale jen ty, u nichž se objevily potíže. K tomuto účelu je vhodné mít k dispozici sadu souhrnných obrázků (např. škola, třída).
Tímto způsobem nedoporučujeme pracovat, pokud učitel zjistí, že je pro žáka efektivnější vrátit se zcela na úroveň A0.

úkol 2. a) Při potížích s přiřazením (a s pochopením abstraktního významu) slov ZAČÍNAT a KONČIT lze pro slovo ZAČÍNAT použít slovo START (toto slovo je často dětem známé), pro slovo KONČIT použít slovo KONEC, případně dané slovo spojit se zvoněním na konci hodiny.

úkol 2. b) Poznámka 1: Při potížích se slovem KDO, příp. s otázkou KDO JE...? lze vysvětlit na obrázku 1, a udělat tak příklad. Kdo je to? *(učitel ukáže na obrázek dívky)* To je žákyně.

Dále učitel vysvětlí slovo žákyně: Žákyně je Eva, Dana ... *(učitel uvádí jména spolužaček žáka)*
Poznámka 2: Po vypracování cvičení učitel shrne naučené, pokud potřebuje, aby byl tento jev (tzn. přechylování) dostatečně osvojen a procvičen. K porozumění textu to však není nutné. Nedoporučujeme proto se u daného jevu blíže pozastavovat, pokud je cílem hodiny čtení s porozuměním.
On je učitel. Ona je učitelka. => UČITEL, UČITEL+KA
On je žák. Ona je žákyně. => ŽÁK, ŽÁK+YNĚ
Shrnutí řečeného do tabulky

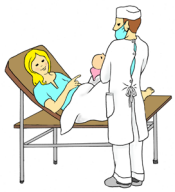
ON	ONA	například
X	-ka	učitel → učitel**ka**
X	-yně	žák → žák**yně**

Tento jev dále procvičujeme na slovech, které žák zná, např. pan kuchař, paní kuchařka, pan ředitel, paní ředitelka.

úkol 3. a)+b) Poznámka 1: V případě potíží s porozuměním větě / slovu může učitel využít obrázky ze cvičení 1, 2. Pokud je potíž například s otázkou „Jak se jmenuje pan ředitel?“, učitel ukáže obrázek ředitele. Následně vysvětlí sloveso JMENOVAT SE, příklad vysvětlení: Já se jmenuju Jana. *(učitel ukazuje na sebe)* Ty se jmenuješ David. *(učitel ukazuje na žáka)* Jak se jmenuje …? *(učitel ukazuje na obrázek ředitele)*
Při práci se může projevit žákova neznalost vlastního jména pana ředitele / paní ředitelky. V takovém případě učitel otázku zodpoví, jméno zapíše na tabuli a nechá žáka jméno ředitele / ředitelky opsat, případně napsat větu typu *Pan ředitel se jmenuje Jan Teplý*.
Poznámka 2: Přestože nebývá pro žáky 2. stupně ZŠ psaní/opisování slov příliš náročné, upozorňujeme, že v celém PL je aktivit na psaní více a mohou zabrat více času, než učitel odhaduje. Z tohoto důvodu je cvičení b) zaměřeno na ústní komunikaci.

úkol 4, Pokud toto cvičení (cíl: nácvik data) učitel použije mimo PL, např. při práci s jiným textem, doporučujeme, aby byly použity obrázky, kterým žák rozumí. V tomto cvičení jsou využity obrázky, s nimiž žáci postupně pracovali v úkolech 1–3.

úkol 4. c)+d) Učitel důsledně dodržuje psaní teček za dnem a měsícem. Neočekáváme psaní teček od žáka na úrovni A1. Učitel tečky může dopisovat žákovi do sešitu, žák nápodobou začne tato znaménka časem sám produkovat. Je vhodné, aby byly tečky dopisovány tužkou/propiskou, kterou píše žák.[2]

úkol 4. d) Poznámka 1: Poznámka se vztahuje ke otázce 1. Pokud má učitel k dispozici kalendář, doporučujeme datum ukázat v kalendáři.
Poznámka 2: Poznámka se vztahuje k otázce 2. Může být potíž se slovem narození. Toto slovo lze vysvětlit přes obrázek nebo přes slovo NAROZENINY.

2 Tím máme na mysli zejména vyhnout se červené a jiné barvě, kterými se běžně značí chyby.

Poznámka 3: Na úrovni A1 očekáváme potíže se čtením data. Doporučujeme, aby učitel datum správně přečetl a vždy je písemně zaznamenával, čímž si žák zvyká na systém čtení data. Jako odpověď na úrovni A1 postačí písemné zaznamenání odpovědi na danou otázku.

úkol 5. a) Na 2. stupni ZŠ se někteří žáci stydí číst nahlas, avšak je třeba je k hlasitému čtení vést a klást důraz na zlepšování výslovnosti. Stud se sníží, pokud si žák může čtení dopředu připravit.

úkol 5. b) Lze očekávat, že žák nebude znát slovo zpráva. Doporučujeme, aby si učitel vytiskl jeden krátký e-mail a jeden formulář – v případě neporozumění ukázal příklad těchto textů. Vzhledem k frekvenci a užitečnosti těchto slov je funkční na tyto příklady barevně napsat, o který typ textu se jedná (např. na papír s e-mailem napsat E-MAIL) – tyto ukázky pak vyvěsit ve třídě, např. na nástěnku.

úkol 6, V této úloze se pracuje s tichým čtením, žák pracuje samostatně, následně při kontrole řešení vyžadujeme hlasité čtení.

úkol 7, Poznámka 1: Jednodušší varianta cvičení. Žák vybírá z odpovědí, nejsou varianty navíc, otázky obsahují procvičovanou slovní zásobu (kdy, kolikátého, kdo).

Spojte.

a) Kdy je konec vyučování?	Odpověď 1: žáci
b) Kolikátého je dnes?	Odpověď 2: v 10 hodin
c) Kdo končí v 10 hodin?	Odpověď 3: 27. 6. 2021

(klíč: a2, b3, c1)

Poznámka 2: Pokud žák přechází na úroveň A2, lze cvičení ztížit, např. žáka vedeme k samostatné produkci (není k dispozici výběr z odpovědí):

Odpověz.

V kolik hodin žáci končí? Dnes je vyučování ráno nebo odpoledne? Kdo píše text?

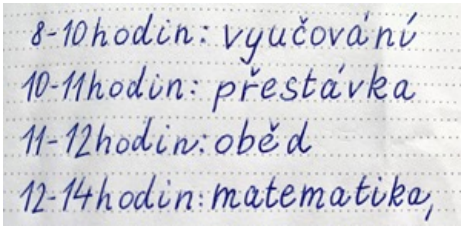
(klíč: 10 hodin, ráno, pan ředitel)

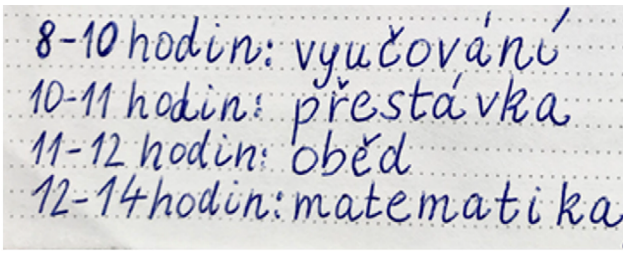
Odpověď lze požadovat také písemně, úloha by tak byla na úrovni A2.

úkol 8, Poznámka 1: Učitel může před aktivitou zopakovat základní činnosti, které budou pravděpodobně užity ve cvičení. Následující aktivitou před samotným cvičením učitel také předejde komplikacím s porozuměním zadání. Učitel napíše na tabuli: 8–10 hodin a pokládá otázky, např. Je to ráno nebo večer? Je 8 hodin – já pracuju a ty?

Poznámka 2: V případě žáků, kteří přecházejí z úrovně A1 na úroveň A2, nebo žáků bez potíží s porozuměním textům A1 (často např. žáci se znalostí slovanského jazyka) lze cvičení dále rozvádět. Skupiny mohou např. v roli ředitelů škol tvořit svůj program. Záleží na konkrétní úrovni skupiny, jejích komunikačních a jiných schopnostech, zda budou k činnosti zapotřebí další obrázky, nebo ne. Doporučujeme však učiteli, aby si pro tuto aktivitu obrázky připravil.

úkol 9, Poznámka 1: V této úloze lze očekávat produkci 2–3 poznámek, příp. krátkých vět.
Poznámka 2: Pokud učitel pracuje společně s žákem, vytvoří si své řešení úkolu. Nejlépe do svého reálného kalendáře zaznamená svůj program. Klademe velký důraz na psaní písmem Comenia Script.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ2
ČTENÍ–PSANÍ A2 (úroveň A2), divadlo

Délka:	35 slov (krátký text)
Charakteristika textu:	informační texty
Téma textu:	školní prostředí, dny v týdnu
Vyučovací cíle:	Žák se naučí dny v týdnu a procvičí si je, porozumí informačnímu textu, napíše osobní vzkaz.

npi | Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

V rámci nácviku dnů v týdnu lze procvičovat i názvy školních předmětů, které se v textu a cvičeních objevují pouze okrajově. Z gramatických prostředků se mohou procvičovat řadové číslovky (první, druhá, třetí hodina atd. …). Záleží na složení vyučované skupiny a na rozhodnutí učitele, do jaké míry bude trvat na osvojení daných jevů. Pro tvorbu aktivit zacílených na nácvik předmětů poskytujeme učiteli v metodických poznámkách obrazový materiál.
V předtextových aktivitách aktivizujeme a procvičujeme slovní zásobu týkající se textu, propojujeme čtení s psaním a mluvením.
V textových aktivitách používáme techniku globálního a selektivního čtení (cvič. 4. b), c), resp. 5. a 6.).
V potextových aktivitách propojujeme mluvení (samostatné i ve dvojici) s psaním, popř. s kreslením (cvič. 8. b).
Zapojujeme procesuální prvky psaní: zpětná vazba k napsanému vzkazu od spolužáka (cvič. 9.).
Náročnost cvičení na psaní se zvyšuje – postupujeme od opisování slov přes psaní jednotlivých, izolovaných slov a jedné věty až po psaní čtyř řádků souvislého textu.

Znění textu:
V pondělí půjdeme do divadla!
Pozor, bude změna v rozvrhu. První a druhou hodinu budeme mít češtinu a matematiku.
Nezapomeňte si prosím vzít hezké oblečení do divadla a 50 korun. Do školy se vrátíme na oběd.

1. Pracujte ve skupině. Povídejte si. Můžete pracovat se slovníkem nebo využívat internet.
Co je kalendář?
Co znamená *týden – den – víkend?*

2. a) Čti nahlas.
pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle

b) Opiš slova ze cvičení 2. a).

c) Ukaž *pondělí, čtvrtek, víkend*.

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

d) Odpověz.

Které dny jsou víkend? Kdy máš češtinu? Kdy máš matematiku?

Které předměty máš v pondělí? Které předměty máš rád/a? Proč?

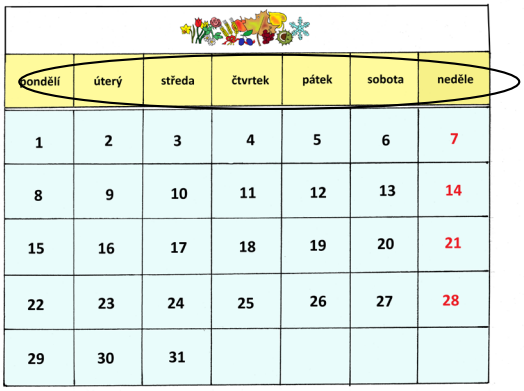
Co děláš o víkendu?

1+1=2

3. Pracuj podle vzoru. Najdi slovo. Pomůžou ti obrázky.
Vzor: TDEÝN-> ...*týden*...

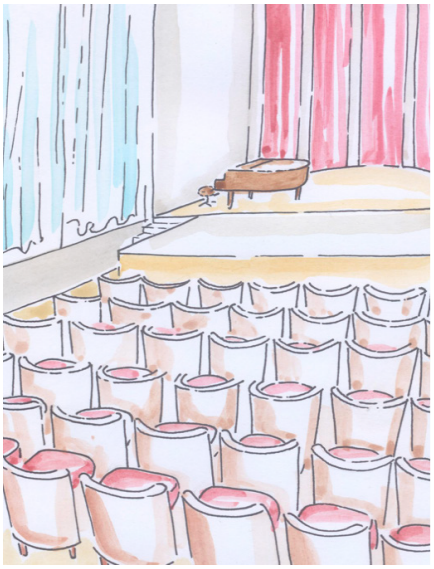
a) DLADIVO .....
b) OLČENEBÍ .....
c) PDĚONLÍ .....
d) OĚBD .....
e) RZVORH .....

Vzor:

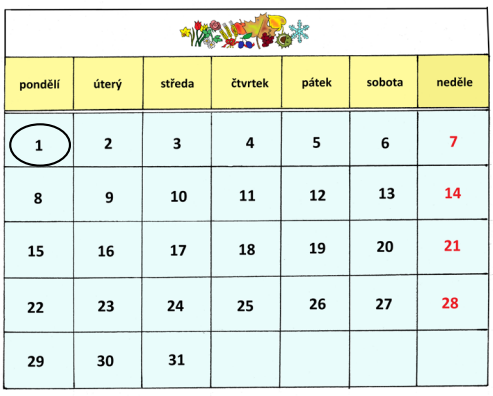

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ROZVRH HODIN

3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

4. a) Čti nahlas.

V pondělí půjdeme do divadla!
Pozor, bude změna v rozvrhu. První
a druhou hodinu budeme mít češtinu
a matematiku.
Nezapomeňte si prosím vzít hezké
oblečení do divadla a 50 korun.
Do školy se vrátíme na oběd.

b) Označ jedno správné řešení.

Otázka 1
Jaké je téma textu?
a) oběd
b) divadlo
c) oblečení

Otázka 2
Jaký je to text?
a) text z nástěnky/tabule
b) text v rozvrhu hodin
c) text v seznamu věcí

5. Odpověz. Napiš maximálně 2 slova.

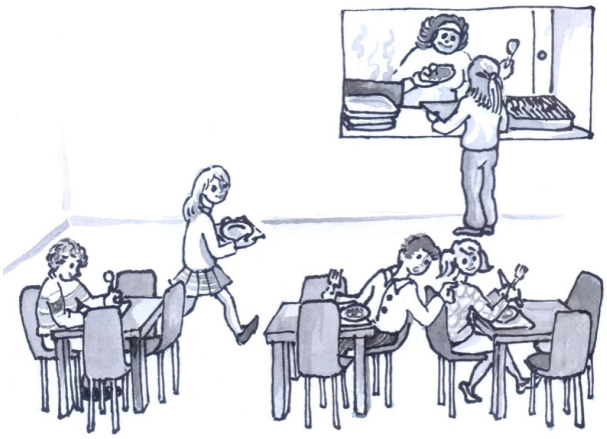
a) Který den bude matematika a čeština? .....

b) Kolik peněz musí mít žáci s sebou? .....

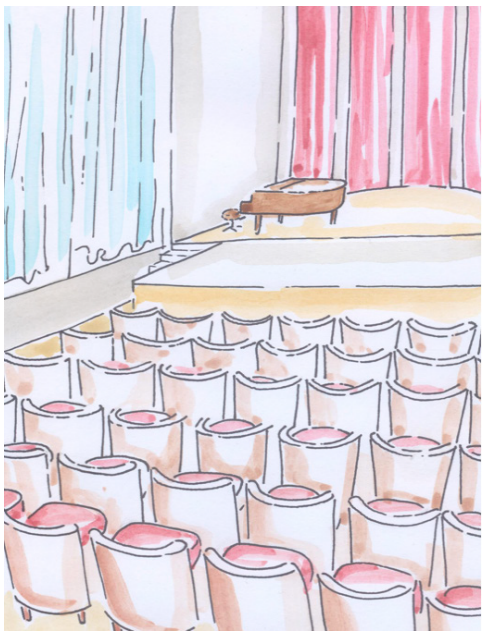
c) Kdy budou žáci ve škole zpátky? .....

6. Co budou dělat žáci v pondělí? Seřaď obrázky.
Co dělají *nejdříve,* co dělají *potom* a co dělají *nakonec*?

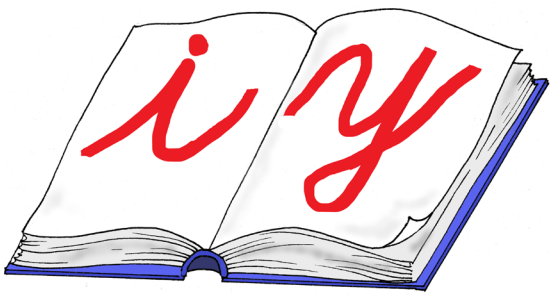
Obrázek 1

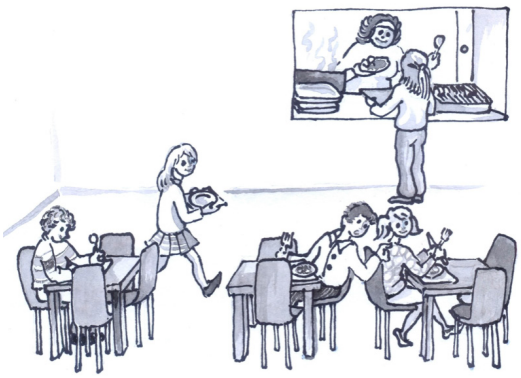
Obrázek 2

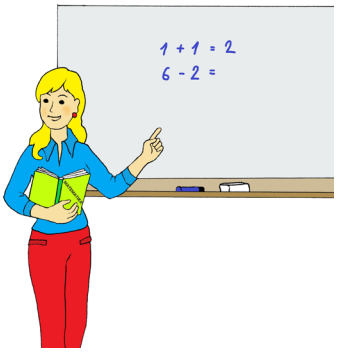
Obrázek 3

7. Co budete dělat v pondělí vy? Obrázky jsou jako pomoc.

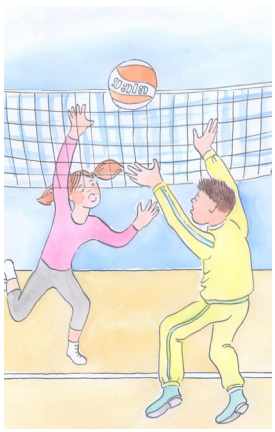

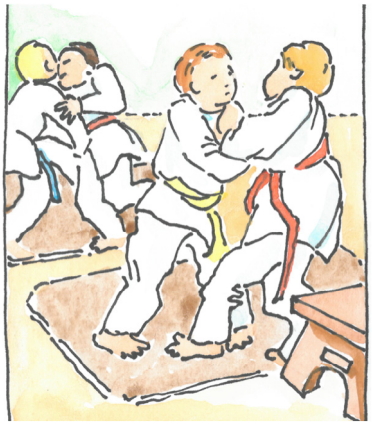
8. a) Pracujte ve dvojici. Co chcete dělat o víkendu? Proč? Obrázky jsou jako pomoc.

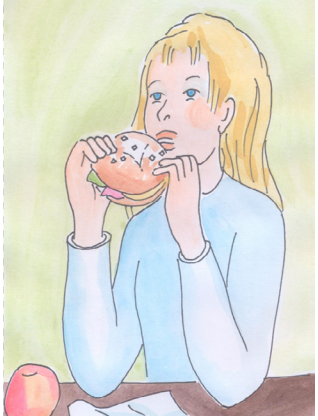

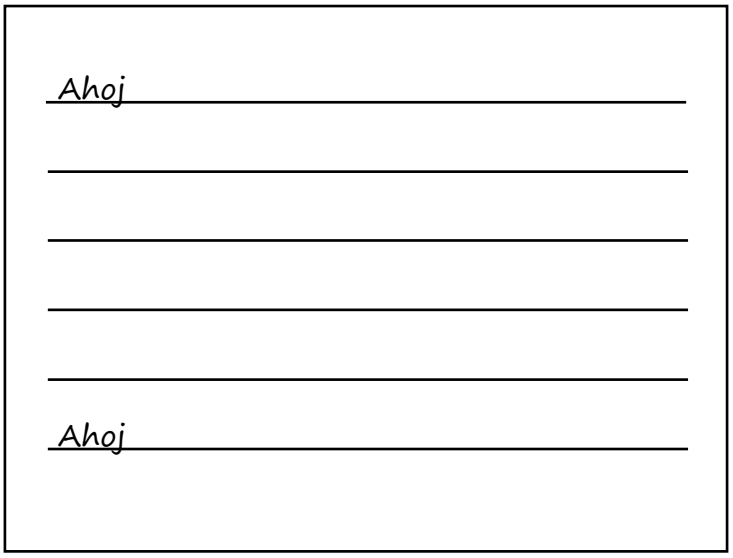

b) Povídejte si.
Co chceš dělat o víkendu?
Kdo tam bude?

c) Napiš vzkaz spolužákovi / spolužačce. Co chceš dělat o víkendu?
Použij tato slova: nejdříve, potom, nakonec.

d) Pracujte ve dvojicích. Přečtěte vzkaz nahlas.
e) Který vzkaz se vám líbí?

9. Pracujte ve dvojicích. Co je na obrázku? Dávejte otázky.
Žák 1: Máš obrázek. Spolužák obrázek nevidí.
Žák 2: Dáváš otázky. Můžeš odpovídat ano/ne.

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ A2, ZŠ2, divadlo

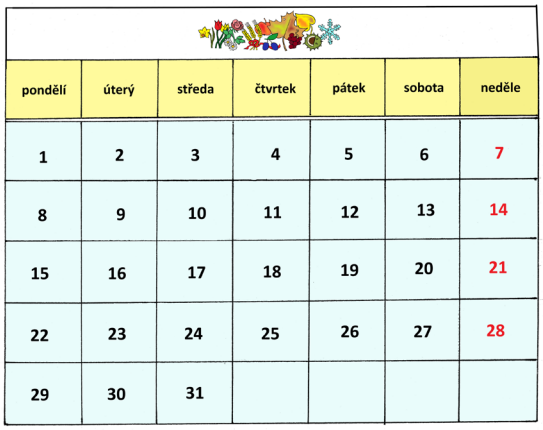
3. a) divadlo, b) oblečení, c) pondělí, d) oběd, e) rozvrh

4. b) otázka 1b, otázka 2a

5. možné varianty řešení: a) pondělí / v pondělí, b) 50/padesát (korun/KČ), c) na oběd / k obědu

6. Obrázek 3, Obrázek 2, Obrázek 1

úkol 1, Poznámka 1: Pokud je k dispozici technické vybavení, je vhodné, aby učitel vedl žáky k vyhledávání slov a obrázků na internetu. Žáci pocházející z oblastí, kde není rozvinuté slovníkářství, mohou např. zadat slovo *kalendář* do vyhledávače a spojit si význam slova s nalezeným obrázkem.
Poznámka 2: Na konci práce skupin učitel ověřuje, zda žáci porozuměli slovům *týden – den – víkend*, např. je vede k tomu, aby v nalezených materiálech ukázali *týden – den – víkend*.
Poznámka 3: Doporučujeme učiteli, aby měl v ruce opravdový kalendář. Na závěr diskuse ukázal kalendář a řekl: „To je kalendář.“ Slovo kalendář by mělo být zaznamenáno (na tabuli, do sešitu …). Dále by pak měl být označen *týden – den – víkend.*
Poznámka 4: Pokud učitel nemá k dispozici opravdový kalendář, může využít cvičení ze ZŠ1, jehož součástí je obrázek kalendáře.
Cvičení ze ZŠ1
To je kalendář. Co znamená *týden – den – víkend*? Označ *týden – den – víkend.*

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Poznámka 5: Před provedením aktivity doporučujeme, aby se učitel podíval na úkol č. 2, který pracuje s týdnem. Je možné, že se učitel rozhodne i v úkolu 1 pracovat s obrazovým materiálem ze cvičení 2.

úkol 2. a)+b) Poznámka 1: Předpokládáme, že žáci ZŠ2 byli seznámeni s názvy dní v týdnu již na úrovni A1. U žáků této věkové kategorie nepředpokládáme potíže s pochopením času. Je ale možné, že i na úrovni A2 budou žáci potřebovat hlouběji upevnit názvy dní v týdnu (příp. se s nimi seznámit od úplného začátku). Zejména mluvčí se znalostí slovanského jazyka rychle dosahují úrovně A2 bez upevněných základů předcházející úrovně (komunikačně jsou sice úspěšní, avšak v základních jevech mají mezery). Z tohoto důvodu je možné, že učitel při práci na tomto PL narazí na jevy, jimž se musí věnovat více, a rozdělí si tak PL do více vyučovacích celků.
Poznámka 2: Doporučujeme, aby učitel pracoval s rozvrhem hodin konkrétního žáka (tzn. aktuálním funkčním rozvrhem hodin). Před konkrétní prací je třeba se zeptat žáka: „Co je rozvrh hodin?“
K práci s rozvrhem hodin lze případně využít níže vložené obrázky, které však byly vytvářeny pro žáky ZŠ1, proto na ně žáci ZŠ2 nemusejí reagovat pozitivně. Doporučujeme tedy pracovat s aktuálním rozvrhem konkrétního žáka.

ROZVRH HODIN

3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

ROZVRH HODIN

3.B	1	2	3	4	5
	TV	ČJ	M	PR	ČJ
	AJ	M	ČJ	VV	VV
	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
	ČJ	M	PR	ČJ	HV
	TV	M	AJ	ČJ	

Obrázek s nevyplněným rozvrhem hodin je vhodné využít i pro cvičení 2. b), tzn. k přepsání dnů v týdnu. Předpokládáme, že v běžném typu rozvrhu hodin není uveden víkend. Slova *sobota* a *neděle* lze napsat na druhou stranu rozvrhu hodin / pod rozvrh hodin…

Poznámka 3: Pro práci s rozvrhem hodin je potřeba, aby žáci uměli názvy základních školních předmětů. Přestože lze očekávat tyto znalosti už na úrovni A1, je potřeba, aby byl učitel připraven termíny vysvětlit, aby se nezdržovala výuka.
K vysvětlení předmětů je nejjednodušší použít rozvrh hodin konkrétního žáka – žák si vybaví při pohledu na konkrétní kolonku, jaký předmět ten den v danou hodinu mají.
Další možností je vizualizace. V tomto případě doporučujeme, aby si učitel našel na internetu fotografie znázorňující odborné předměty (např. chemická laboratoř). V ZŠ1 pracujeme s ilustracemi znázorňujícími základní předměty. Pokud učitel ZŠ2 preferuje obrázky, viz PL ČTENÍ–PSANÍ A2_1, ZŠ1 (sekce metodické poznámky), příp. viz databanku obrázků.

úkol 2. b) Poznámka 1: Pokud žákovi nedělají dny v týdnu potíže, lze požadovat napsání slov zpaměti (nikoli jejich opis). Zápis do sešitu / na tabuli (nikoli do prázdného rozvrhu hodin) preferujeme v případě, že jde o opakování. V takovém případě se při podávání zpětné vazby zaměřujeme na náležitý pravopis a na adekvátní výslovnost. V případě (i menších) nedostatků vyzveme žáka, aby si pro lepší fixaci názvů slova, v nichž chyboval, zapsal a vyslovil je ještě jednou.
Poznámka 2: Z praxe upozorňujeme na častou tendenci žáků psát velké písmeno u názvů dní v týdnu nebo u názvů měsíce. Upozorňujeme na metodicky nevhodné zdroje, které uvádějí velká počáteční písmena názvů dní v týdnu, měsíců (rozvrhy hodin, kalendáře).

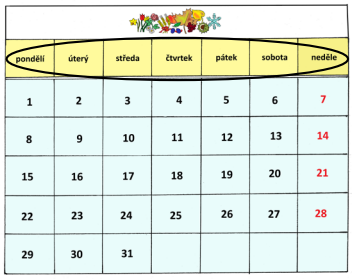
Úkol 2. c) Poznámka 1: V úloze c) ustupujeme od práce s rozvrhem hodin a využíváme kalendáře, na kterém vysvětlujeme následující kulturní zvyklosti:
a) první den v týdnu je pondělí, druhý …
b) logika čtení kalendáře (zaznamenávání a řazení dnů / týdnů v kalendáři).
Pro žáka ze vzdálených kultur může být neobvyklé, že např. měsíc má několik pondělků (podle počtu týdnů v měsíci) nebo že např. 7. 3. je první pondělí v měsíci březnu.
Poznámka 2: Obrázek ve cvičení je vhodné vyměnit za kalendář, který je ve škole, a pracovat s aktuálním týdnem.

úkol 2. d) Poznámka 1: Učitel má k dispozici ikony předmětů český jazyk a matematika. Pokud je potřeba vysvětlit tyto ikony (žák jim spontánně neporozuměl), lze ikonu vystřihnout a položit ji na učebnici matematiky / českého jazyka.
Poznámka 2: Ikony doporučujeme použít k usnadnění pochopení otázek *Kdy máte češtinu? Kdy máte matematiku?*

úkol 3, Poznámka 1: Pro tvorbu podobných aktivit na skládání slov z písmen upozorňujeme učitele na nutnost, aby písmena rozházel libovolně s tím, že první a poslední písmeno odpovídá skládanému slovu (tzn. TDEÝN).
Poznámka 2: Pokud by žák měl se sestavováním slov potíže, je třeba mu pomáhat a poukázat prstem na první, druhé (příp. třetí) písmeno a spojovat s obrázky, čímž se žákovi slovo snáze vybaví.
Poznámka 3: U žáků ZŠ2 je možné zakomponovat i další hry na objevování slov, osvědčily se např. šibenice, vymýšlení hádanek, křížovky.
Poznámka 4: Pro žáky 6. ročníku nebo pro žáky, kteří jsou na přechodu z úrovně A1 na úroveň A2, doporučujeme následující jednodušší variantu úlohy.

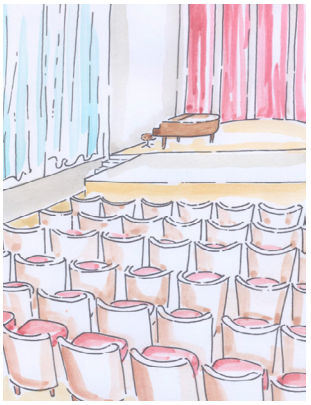
Pracuj podle vzoru. Najdi slovo. Pomůžou ti obrázky.
Vzor: TDEÝN → ...týden...
a) DLADIVO .....
b) OLČENEBÍ .....
c) PDĚONLÍ .....
d) OĚBD .....
e) RZVORH .....

Vzor:

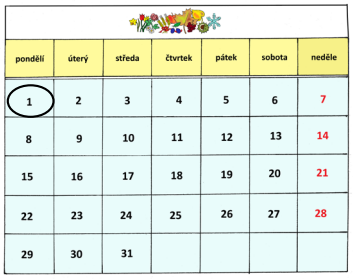

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

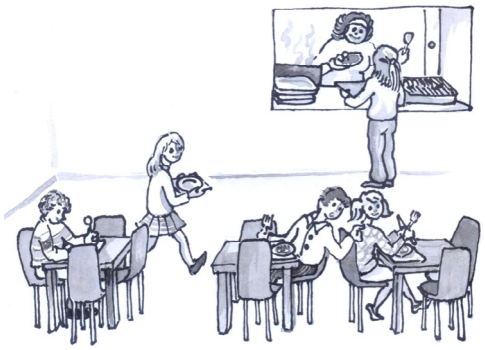

pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

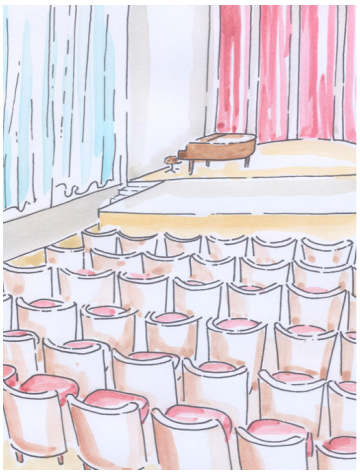
3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

úkol 4. a) Poznámka 1: Pokud žákům dělá potíže předložené písmo, použije učitel klasický záznam obsažený v CHARAKTERISTICE PRACOVNÍHO LISTU.
Poznámka 2: Mohou se vyskytnout potíže se čtením čísla 50. Doporučujeme, aby číslo 50 bylo zaznamenáno na tabuli a přepsáno slovně, následně učitel přečte a žák opakuje podle vzoru.
Poznámka 3: Žáci vyšších ročníků mívají tendence text číst potichu nebo odbývají výslovnost u čtení krátkých jednoduchých textů. Při práci s početnou skupinou se osvědčila soutěž. Každý žák si přečetl text sám (dle jeho rozhodnutí potichu / nahlas) a připravil se na hlasité čtení. Společné čtení probíhalo v následujících fázích:
- čtyři vybraní žáci přečetli celý text (čtení textu čtyřikrát), pokaždé učitel upozornil na dobře přečtené části / slova a vracel se ke komplikovaným momentům,
- skupina vyhodnotila vítěze čtení,
- poslední čtení (tedy páté) bylo sborové,
- učitel zopakoval problematická slova (žáci zopakovali se správnou výslovností).

úkol 4. b) Poznámka 1: Pokud má žák potíž s pochopením položek, může učitel úlohu zjednodušit, např. využít vizualizaci. Takové položky mohou být zpracovány např. takto:
Otázka 1
a) oběd

b) divadlo

c) oblečení

Otázka 2

a) text v sešitu

b) rozvrh hodin

ROZVRH HODIN

3.B	1	2	3	4	5
pondělí	TV	ČJ	M	PR	ČJ
úterý	AJ	M	ČJ	VV	VV
středa	M	ČJ	AJ	PR	ČJ
čtvrtek	ČJ	M	PR	ČJ	HV
pátek	TV	M	AJ	ČJ	
sobota					
neděle					

c) seznam věcí

Zítra potřebujete:

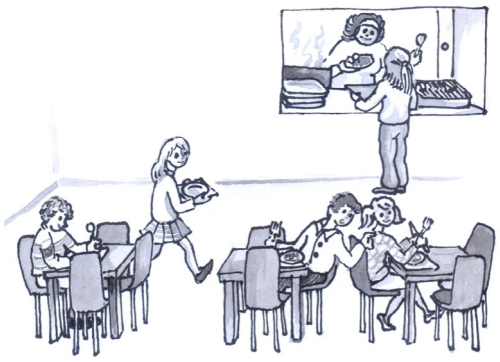
– učebnice

–oblečení do divadla

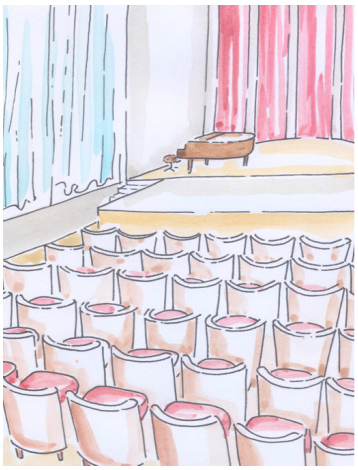
– 50 Kč

(klíč: otázka 1b, otázka 2a)

Poznámka 2: Pokud položky kladou na žáka další nároky na čtení, může pedagog upravit celé cvičení na výběr z položek tvořených výhradně z obrázků. Uvádíme příklad takového zpracování pro otázku 1:
Otázka 1
Jaké je téma textu?
a)

b)

c)

(klíč: otázka 1b)

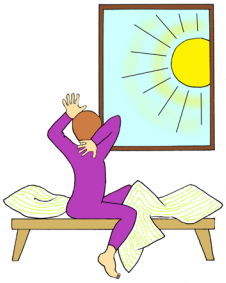
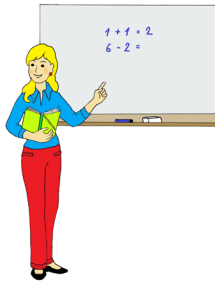
Poznámka 3: Příklad komplikovanější varianty:
Jaké je téma celého textu?
a) 50 korun do divadla
b) oblečení do divadla
c) návštěva divadla

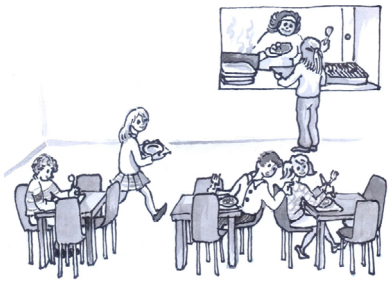
(klíč: c)

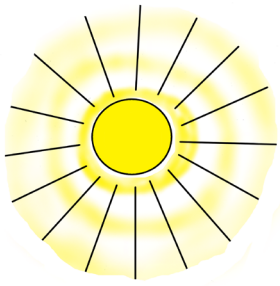
Poznámka 4: Zadání otázky 2 (Jaké je téma textu?) se často vyskytuje v úlohách různých typů testů, proto je dobré, aby se žáci seznámili se slovem téma a naučili se s ním pracovat. Pokud žák nerozumí zadání (tzn. není si jist, co má dělat), lze např. rozšířit zadání o instrukci **O čem je text?**

úkol 5, Poznámka 1: Učitel připravuje žáky nejen na porozumění textu, ale i na plnění zadání (dodržení instrukcí). Žák může nejprve odpovědět jedním slovem nebo naopak větou. Doporučujeme, aby učitel významově správnou odpověď pozitivně zhodnotil, následně upozornil žáka na přesné zadání úlohy a pomohl mu zformulovat odpověď jedním nebo dvěma slovy. Tato technika se v českém školství často využívá a je vhodné s ní žáky seznámit.
Poznámka 2: Upozorňujeme na nebezpečí, že žák bude otázku spojovat se svou zkušeností (např. oběd bývá často ve škole podáván ve 12 hodin). K takovýmto odpovědím je třeba zpočátku přistupovat pozitivně, a to zejména u žáků s nižší jazykovou úrovní. Ve výuce však není možné opominout skutečnost, že text tuto informaci neobsahuje a je třeba odpovídat podle textu.

úkol 6, Poznámka 1: K pochopení zadání (tzn. k pochopení časové následnosti a k porozumění klíčovým slovům *nejdříve – potom – nakonec*) může učitel využít obrázky s činnostmi, které žák vykonává ráno.
Aktivita může probíhat například takto:
Učitel má 3 obrázky pro slova: probudit se, snídat, jít do školy.
Obrázek pro slovo PROBUDIT SE ukáže učitel jako první a napíše pod něj NEJDŘÍVE, za něj zařadí obrázek pro slovo SNÍDAT (pod tento obrázek napíše slovo POTOM), následuje obrázek s chlapcem odcházejícím do školy, pod který se napíše slovo NAKONEC. K obrázkům viz databanku.
Poznámka 2: Po pochopení časové souslednosti a naučení se slov NEJDŘÍVE – POTOM – NAKONEC je možné přejít k jednoduchému strukturovanému popisu činností (pozor, jednoduché vypravování je vhodné nacvičovat až na úrovni B1). K popisu činnosti lze využít např. následující ilustrace, které učitel nechá žáka libovolně seřadit a popsat:

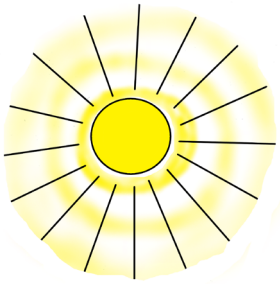

Je na učiteli, kolik obrázků vybere pro konkrétní výuku. Předpokládáme, že si žák bude pomáhat naučenými obraty a že učitel bude žáku-cizinci nápomocný při tvorbě popisu. Další popisy činností následují ve cvičení 7 a 8.

úkol 7, Poznámka 1: Pokud žák odpovídá jednoslovně, je užitečné zaznamenat si jeho výpovědi a pomoci mu nakonec zformulovat odpovědi větně.
Poznámka 2: Na úrovni A2 vedeme k jednoduchému větnému vyjadřování, nikoli ke složitým souvětím. Věta jednoduchá je na této úrovni dostačující – toto cvičení je možné rozšířit na tvorbu jednoduchých souvětí, v nichž se spojuje pomocí spojovacích výrazů *a, ale, také, potom…* Učitel pomáhá žákovi spojovat věty tak, že používá naučené spojovací výrazy ze cvičení 6 (*nejdříve – potom – nakonec*).
Poznámka 3: Pokud učitel pracuje s žákem, o němž ví, že dělá často nějakou specifickou aktivitu (např. malování, fotbal), připraví si obrázek se znázorněním této činnosti, aby rozšiřoval takovou slovní zásobu, kterou konkrétní žák potřebuje.
Poznámka 4: Návrh náročnější varianty. Pokud žáci přecházejí na úroveň B1, vedeme je k jednoduchému vyprávění. Žákům ZŠ2 obvykle nečiní problémy vypravování jako takové, potíže jsou ve většině případů spojené s jazykovou bariérou, proto lze s vypravováním začít dříve než v případě žáků ZŠ1.
Pokud se učitel rozhodne do daného pracovního listu zařadit aktivity na vypravování, je vhodné připravit si více obrázků, které vedou k rozvíjení příběhu (zápletky). Tzn. ilustrace vedou žáka k informacím, že se někde něco stalo. Jako příklad viz následující materiál:

Po práci s obrázky učitel nechá žáky připravit si vypravování vlastního příběhu. Při rozvíjení této činnosti je nutné počítat s časem na přípravu, s monitoringem činností, s prezentací žáka a se zpětnou vazbou.

úkol 8. a) Poznámka 1: Tato aktivita navazuje na cvičení 6, 7. Žák v těchto cvičeních tvořil věty s každodenními běžnými činnostmi a vyjadřoval následnost těchto aktivit. Ve cvičení 8 by žák měl přecházet k samostatnému ústnímu projevu.
Poznámka 2: Aktivitu lze zjednodušit tak, že před ústním projevem žáka se na tabuli napíšou naučené spojovací výrazy ze cvičení 6, 7 (*nejdříve – potom – nakonec*), tím si žák připomene práci ve cvičení 6, 7. Na tabuli tedy bude zprostředkována určitá pomoc k tomu, aby žák obrázky / aktivity logicky řadil za sebou a volil vhodné (a známé!) prostředky k jejich spojení.
Poznámka 3: Stejně jako ve cvičení 7, v metodické poznámce 3, doporučujeme využít obrázky pro činnosti, které žák vykonává. Oproti cvičení 7 se ve cvičení 8. a) zaměřujeme na aktivity spojené s víkendem.

úkol 8. b) Poznámka 1: Pokud žáci přecházejí z úrovně A2 na úroveň B1, je dobré zařadit otázku *Proč to chceš dělat?*
Poznámka 2: U žáků se znalostí slovanského jazyka předpokládáme spíše potíže s výslovností a s přesností slovní zásoby než se srozumitelností. U takových žáků je vhodné zůstat u menšího rozsahu produkovaného a zaměřit se na přesnost a správnost použitých jazykových prostředků.

úkol 8. c) Poznámka 1: Záleží na učiteli, zda délku textu vymezí počtem vět (např. Napiš alespoň 2 věty.), řádků (např. Napiš 4 řádky.), počtem slov (např. Napiš alespoň 10 slov.).
Poznámka 2: Žáci na 2. stupni ZŠ jsou často zvyklí chatovat, proto lze místo vzkazu přejít k chatu. Pokud ve škole není technické zázemí, je možné psát zprávy na papír a předávat si ho. V praxi se osvědčuje práce s reálnou písemnou komunikací po chatu. Pokud bude cvičení c) transformováno na chat, je nutné podle toho upravit navazující aktivity.
Poznámka 3: Pokud žáci přecházejí na vyšší úroveň, je možné zvolit náročnější zadání:
Co budeš dělat o víkendu? Napiš e-mail babičce / kamarádovi.
Náročnost lze gradovat i rozšířenou množinou slov k použití (např. Použij tato slova: nejdříve, potom, nakonec, protože, ale, také.).
Na této úrovni doporučujeme nezadávat příliš širokou skupinu slov k doplnění. Maximální počet slov není vymezen, z praxe používáme max. 6 slov.
V tomto cvičení není dobré psát mamince e-mail, neboť je takováto situace (žák informuje matku o programu na víkend) nepravděpodobná. Je možné se dotázat žáka pomocí jednoduchých otázek, komu píše nebo kam často jezdí. Tím se učitel dozví, kterého adresáta je vhodné zvolit. Není dobré nechat žáka vybrat adresáta, neboť může dojít k neporozumění z obou stran (instrukce je pro žáka příliš široká, naopak pro učitele může být z textu nejasné porozumět tomu, kdo je oslovovaná osoba, čímž nelze dobře podávat zpětnou vazbu k vyprodukovanému textu).
Otázky k volbě adresáta jsou např.: Kdo ti píše e-maily? Ty píšeš také e-maily? Dostal jsi někdy e-mail? Kdo ten e-mail napsal? Jsi někdy o víkendu na návštěvě? Kde? Kdo tam je? Co tam děláš? (Učitel podle rozhovoru zadá adresáta: *Napíšeš dnes e-mail Adamovi.*)

úkol 8. c)+d) Poznámka 1: V práci se skupinou cizinců je potřeba, aby pedagog rovněž vytvořil text podle zadání a při svém psaní se držel zadané jazykové úrovně (tzn. napíše text jednoduchý, krátký a použije slova, která žáci ovládají). Tím se nejen včlení do skupiny, ale vytváří i modelový text, tzn. text jazykově korektní, obsahující všechny sociokulturní zvyklosti. Žák je tak konfrontován s běžnou praxí (užití jazykových prostředků, sociokulturní zvyklosti apod.).
V učitelově textu by se neměly objevovat skutečnosti, které nejsou spojeny s jeho životem. Není vhodné předstírat, že text píše někdo jiný (vysvětlení níže na příkladech).
Najde-li učitel v žákově produkci, že nějaké části textu chybí (např. podpis, oslovení), ukáže na chybějící část a porovnává ji se svým textem. Tím vede žáka k vlastní opravě textu.
Příklad modelového textu (píše paní učitelka):

Ahoj mami,
o víkendu chci hodně odpočívat.
V sobotu se chci nejdříve dívat na film, potom jít spát. V neděli se těším na výlet s kamarádem, budeme tam jíst a nakonec si koupíme kávu a zmrzlinu.
Ahoj Jana

Příklad učitelova textu, který vyžadoval úpravy (komentáře uvádíme v závorce).

Ahoj mami, *(pokud je učitel ve věku, kdy je běžnější psát někomu jinému než mamince, např. dětem nebo partnerovi, může učitel zvolit jiného adresáta, aby byl text autentičtější)*,
o víkendu chci hodně odpočívat.
V sobotu se chci nejdříve dívat ~~na pohádku~~ *(pro dospělého je běžnější film, pokud učitel zvolí v textu pohádku, je dobré, aby věděl, o které své oblíbené pohádce bude s dítětem mluvit)* a potom ~~jít ven s Adámkem~~ *(zdrobnělina jména je typická pro dítě, proto učitel zvolí obecné slovo, např. S KAMARÁDEM, dále byl zvolen výlet, neboť pisatelem je dospělý – není vhodné uvádět v textu věty, které jsou mimo běžný život dospělých)*.
V neděli pojedeme *(ve vzorových textech úrovně A2 doporučujeme jasně „vyjadřovat subjekt“, tzn. z textu by mělo být přímo vyjádřeno, kdo pojede na výlet)* na výlet s kamarádem a nakonec si můžeme koupit kávu a zmrzlinu.
Ahoj ~~Marc~~ *(učitel napíše své křestní jméno)*

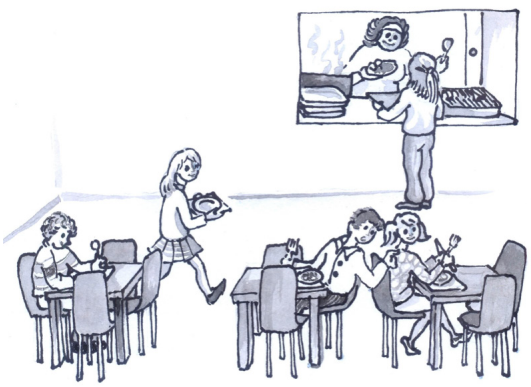
Poznámka 2: Pokud učitel pracuje jen s 1 žákem, je nutné, aby učitel napsal svůj text a také ho přečetl (text musí být jednoduchý, aby mu žák dobře rozuměl). V úkolu b) se učitel pozitivně vyjádří o kvalitách žákova textu (pochválí povedené části) a jednoduše zdůvodní, co bylo na textu dobré. Svůj a žákův text může porovnat v případě, že žákovi chyběla nějaká důležitá část textu (např. pokud chybí pozdrav, lze ukázat na text, kde je pozdrav formulován).
Poznámka 3: Pokud učitel pracuje jen s 1 žákem, je pravděpodobné, že žák bude mít ostych se „kriticky“ vyjadřovat k textu pedagoga. V takových rozhovorech je třeba postupovat citlivě, příp. se jim vyhnout.

úkol 9, Poznámka 1: Učitel vybere z obrázků, které ve výuce používal a na nichž se žák-cizinec naučil nová slova. Každému žákovi dá jeden obrázek. Nejprve klade otázky jeden žák, druhý odpovídá, pak se role vymění.
Příklad otázek k obrázku:

Je to člověk?, Je to tady?, Je to modré?, Vidím to?, Máš to ty?, Je to jedna věc? …
Poznámka 2: Tato aktivita by měla uzavírat vyučovací hodinu a připomenout naučená slova. Pokud má učitel málo času, lze touto činností začít další vyučovací jednotku.
Poznámka 3: V tomto konkrétním PL jsme volili závěrečnou aktivitu na mluvení, neboť předcházející činnost kladla vyšší nároky na psaní. Úlohu 9 lze transformovat na psaní. Příklad transformace:

Co je na obrázku? Napiš hádanku.
Je nutné, aby učitel udělal komentovaný vzor řešení. Příklad, jak učitel prezentuje připravený vzor:
Učitel: Já mám obrázek. (*ukazuje v ruce obrázek otočený směrem k sobě, takže žáci nevidí, co je na ilustraci*) Obrázek nevidíte (*příp. kroutí hlavou pro podporu sdělení*), obrázek vidím jen já. Tady mám napsanou hádanku. (*učitel čte svůj text*) Co je na obrázku? Není to člověk. Je to místnost. Ta místnost je ve škole. Jsou tam žáci i učitelé. Oni tam jedí a pijou. (*ve chvíli, kdy žáci uhodnou slovo, zopakuje učitel správné řešení a ukáže svůj obrázek*) Ano, je to jídelna. Tady je obrázek. (*ukazuje žákům obrázek*)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ2
ČTENÍ–PSANÍ B1 (úroveň B1), dopis

Délka:	213 slov (dlouhý text)
Charakteristika textu:	osobní dopis
Téma textu:	sport, prázdniny
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění delšímu textu, soukromé korespondenci (dopis/e-mail), výrazům pro sporty, procvičí si psaní dopisu (e-mailu) včetně pravidel psaní dopisu (korespondence) – oslovení, rozloučení a zdvořilostní obraty s dopisem spojené.

npi | Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem

Cílem úloh 1–4 (tzn. předtextových aktivit) je seznámení žáka se základní slovní zásobou textu. Pracujeme zejména s klíčovými slovy z textu, k jejich pochopení využíváme mj. obrázky. Na úrovni B1 prostředky vizualizace ubývají, přechází se k opisům, definování slov, viz např. úlohu 1. Pokud má žák s pochopením slova potíže, doporučujeme se vracet k vysvětlení přes obrazový materiál (práci s obrázky uvádíme zejména v metodických poznámkách u jednodušších variant úloh). Na úrovni B1 lze očekávat používání základní slovní zásoby, proto je třeba počítat s větším množstvím správných řešení, viz cvičení 3.a) – jejím řešením může být např. Evropa, mapa, podle předchozích aktivit prázdniny, dovolená. Při popisech obrázků učitel přijímá i jiné správné odpovědi, nikoli „jen" cílenou, očekávanou odpověď. Je vhodné, aby na konci povídání o obrázku bylo zapsáno (např. na tabuli) slovo, jež se má žák naučit (např. v zmíněném cvičení 3.a je to slovo mapa).

Jako text ke čtení na úrovni B1 je zvolena klasická korespondence, konkrétně osobní dopis, s jednoduše formulovanými popisy pocitů, zážitků a plánů. Obsah dopisu je zaměřen na hokej, neboť je to sport důležitý v rámci znalostí českých reálií. Při práci s žáky bez zájmu o hokej je nutné hovořit také o jiných sportech a řadu cvičení modifikovat, viz podrobné metodické poznámky tohoto pracovního listu.
S dlouhým textem je možné pracovat vícero způsoby, některým z nich se věnují metodické poznámky (např. poznámky ke cvičení 5). Řešení úloh 6–8 vyžaduje čtení globální, selektivní i detailní. V podrobných metodických poznámkách je uvedeno jak postupovat v případě potíží s řešením, jak tvořit jednodušší/obtížnější varianty úloh, jak postupovat s žákem, který pracuje rychleji (např. je pro něj téma textu blízké, žák přechází na úroveň B2).
V potextových aktivitách vedeme žáka k produktivním činnostem (k psaní a k mluvení). Povídáme si o prázdninách, o sportu, příp. o zemi, odkud žák pochází, a vedeme žáka k vlastní produkci dopisu.

V PL *ČTENÍ–PSANÍ A2_2, ZŠ1, pohled* a v *PL ČTENÍ–PSANÍ B1, ZŠ1* (a také ZŠ2!), *dopis* je realizováno zdvořilostní psaní velkého písmena u osobních zájmen 2. osoby jednotného čísla (např. Tebe, Tě, Ti). V osobní a *„důvěrné korespondenci je v těchto případech podle současné kodifikace možno psát i písmeno malé, volba je v rukou autora, nutné je však udržovat zvolenou podobu v celém dopise"*[1].
Do PL jsme zahrnuli dva texty osobní korespondence: pozdrav na pohlednici a dopis. Psaní velkého písmena volíme v textu pohlednice (úroveň A2) a malé písmeno v soukromém dopise (úroveň B1). Velké písmeno jsme zvolili v případě nižší úrovně, neboť se často zvyk shoduje s tradicemi psaní dopisu v jiných zemích (způsob vyjádření úcty k adresátovi) a také je užitečné, aby žák věděl, že psaním velkého písmena v korespondenci tzv. nic nezkazí. Při výuce žáků na úrovni B1 doporučujeme učiteli, aby vysvětlil, že výskyt malého počátečního písmena osobních zájmen 2. osoby jednotného čísla (např. tobě, tvůj) je v soukromé korespondenci korektní a čím dál tím častější, a to i přesto, že si pisatel adresáta váží.

1 HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). *Naše řeč.* Praha: ÚJČ AV ČR, 2006, roč. 89, č. 2, s. 73–88.

Znění textu:

Brno 23. srpna

Ahoj Filipe,
moc tě zdravím a doufám, že se ti na táboře moc líbí. Už se těším, až mi budeš vyprávět, co všechno jsi tam zažil.
Mám pro Tebe dobrou zprávu. Tatínkův kolega ze Švédska přijel s rodinou do České republiky na celý srpen. Pozvali jsme ho k nám na návštěvu. Celá jeho rodina mluví dobře česky, protože maminka je Češka.
Na návštěvu přišel kolega i s manželkou a se dvěma dětmi. Mají kluka Erika a holčičku Amandu. Byla jsem moc ráda, že s ním byly i děti, protože si hezky hrály s naším Štěpánem. V devět hodin už Štěpán a Amanda spali. Erikovi je 12 let, proto si s námi ještě nějakou dobu povídal. Hodně se na Tebe ptal, protože ve Tvém pokoji viděl brusle, hokejku, helmu a medaile. Vyprávěl nám, jak miluje hokej. Naučil se bruslit už jako malé dítě. Za jeho domem je rybník, který je celou zimu zamrzlý. Tam hrál hokej každý den do té doby, než začal trénovat s týmem v jejich městě.
Erik hledá kamaráda, se kterým si bude dopisovat v češtině. Překvapilo mě, že máte spolu mnoho společného. Chcete se stát hokejisty, skvěle bruslíte a lyžujete. Dala jsem mu adresu na tábor, protože si můžete rozumět. Možná od Erika dostaneš dopis!

Zdraví

máma

1. Spoj.

tábor **kolega** **tým** **rybník**

To je člověk, se kterým někdo spolupracuje. = ...

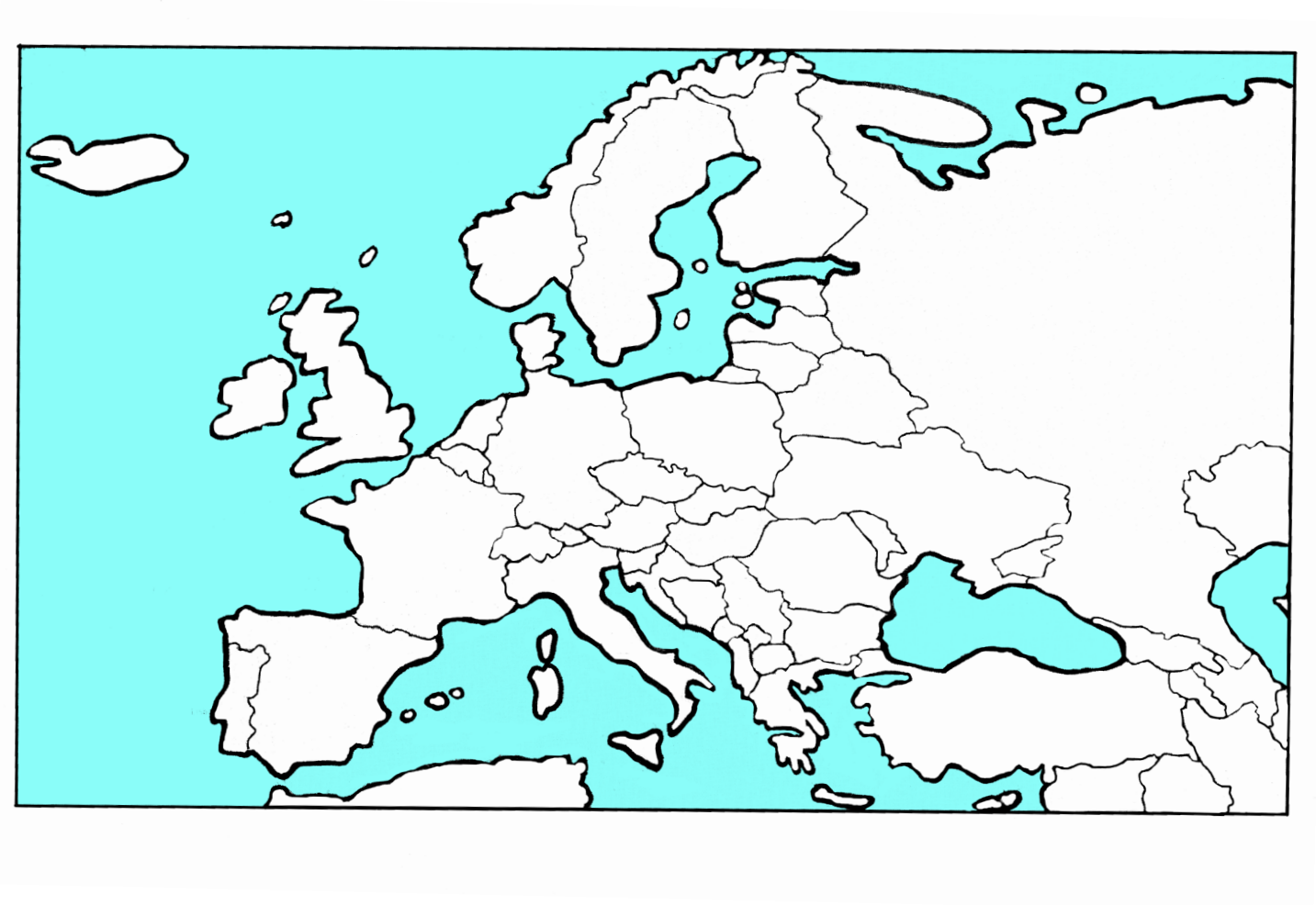
To je místo v přírodě nebo na vesnici, kde je voda. Jsou tam ryby. = ...

Ve sportu je to skupina sportovců. Tito sportovci spolupracují, aby vyhráli zápas. = ...

To je místo v přírodě, kde jsou v létě děti. O děti se starají vedoucí. Děti většinou bydlí ve stanech. = ...

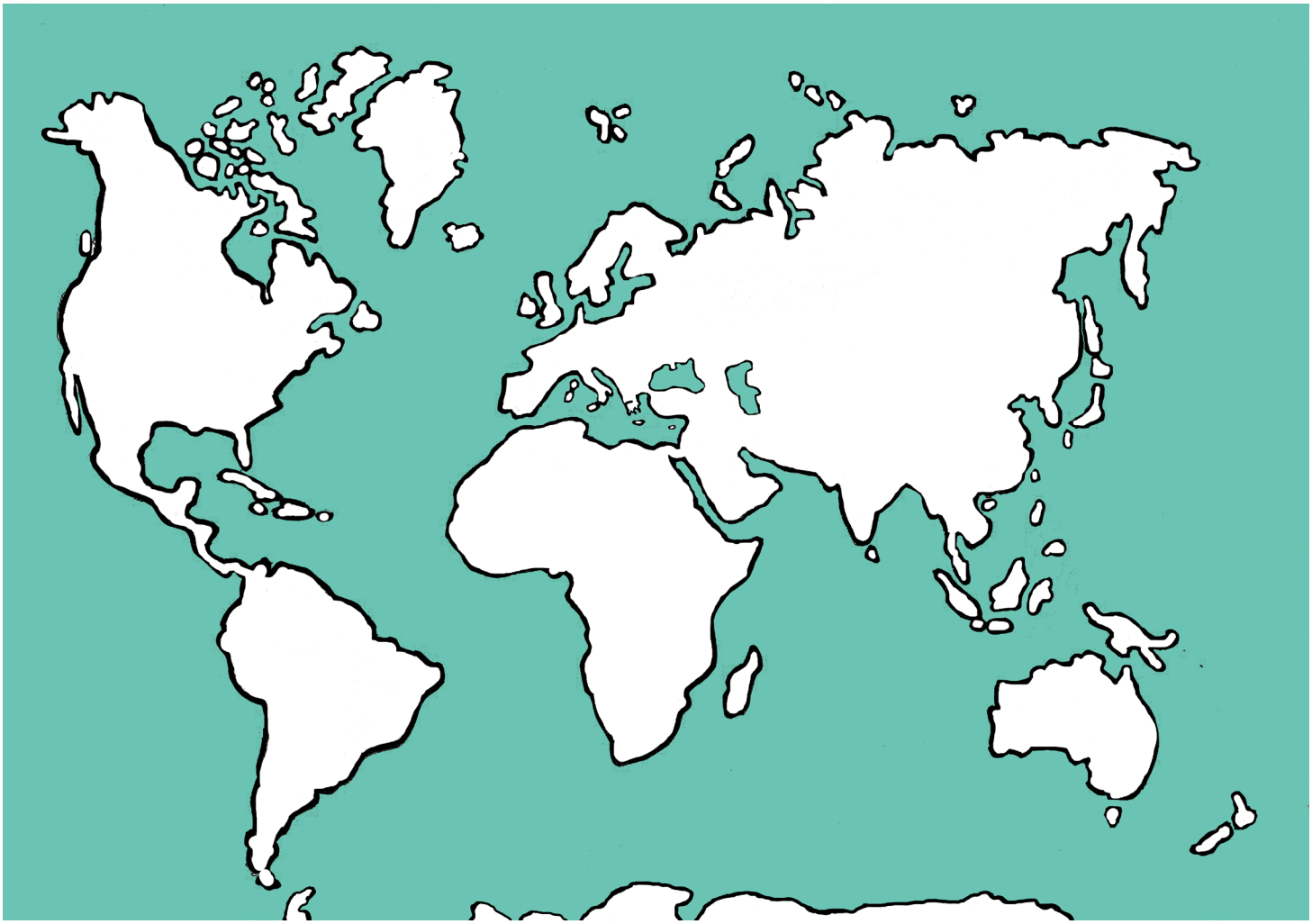
2. Co sem <u>nepatří</u>?
kluk – hoch, chlapec, muž
holka – dívka, žena, děvče, holčička

3. Odpověz.
a) Co je to?

b) Kde je Česká republika a Švédsko?

c) Co je to?

d) Kde je Evropa?

e) Pracujte ve skupině. Povídejte si.
Odkud jsi? Kde je země, odkud jsi? Je na mapě tvoje země? Pokud ano, ukaž ji.

4. a) Odpověz. Který sport to je? Odpověď napiš.

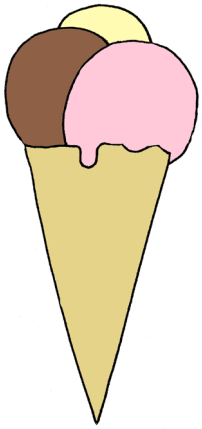

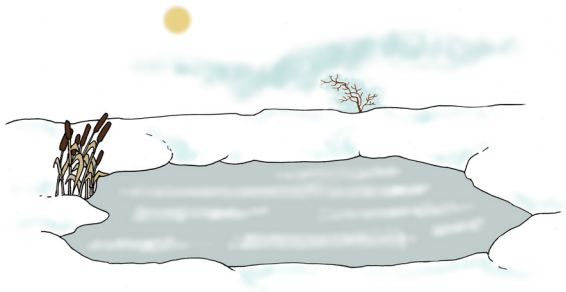
Tenhle sport se jmenuje ……

b) Rozumíš? Obrázek ze cvičení 4.a) je jako pomoc.
helma, medaile, hokejista, hokejka

c) Napiš. Co je zamrzlé? Odpověz celou větou.

Odpověď: ……

d) Pracujte ve skupině. Povídejte si.
Sportuješ? Proč ano/ne? Který sport máš rád/ráda? Proč máš rád/ráda tenhle sport? Díváš se na nějaké sporty v televizi? Na které? Jak často sportuješ nebo jak často se díváš na sport v televizi?

5. Čti.

Brno 23. srpna

Ahoj Filipe,
moc tě zdravím a doufám, že se ti na táboře moc líbí. Už se těším, až mi budeš vyprávět, co všechno jsi tam zažil.
Mám pro Tebe dobrou zprávu. Tatínkův kolega ze Švédska přijel s rodinou do České republiky na celý srpen. Pozvali jsme ho k nám na návštěvu. Celá jeho rodina mluví dobře česky, protože maminka je Češka.
Na návštěvu přišel kolega i s manželkou a se dvěma dětmi. Mají kluka Erika a holčičku Amandu. Byla jsem moc ráda, že s ním byly i děti, protože si hezky hrály s naším Štěpánem. V devět hodin už Štěpán a Amanda spali. Erikovi je 12 let, proto si s námi ještě nějakou dobu povídal. Hodně se na Tebe ptal, protože ve Tvém pokoji viděl brusle, hokejku, helmu a medaile. Vyprávěl nám, jak miluje hokej. Naučil se bruslit už jako malé dítě. Za jeho domem je rybník, který je celou zimu zamrzlý. Tam hrál hokej každý den do té doby, než začal trénovat s týmem v jejich městě.
Erik hledá kamaráda, se kterým si bude dopisovat v češtině. Překvapilo mě, že máte spolu mnoho společného. Chcete se stát hokejisty, skvěle bruslíte a lyžujete. Dala jsem mu adresu na tábor, protože si můžete rozumět. Možná od Erika dostaneš dopis!

Zdraví

máma

6. Vyber název textu.
a) Srpen ve Švédsku
b) Dopis o návštěvě
c) Erik na hokeji

7. a) Najdi v textu jména osob a podtrhni je.

b) Pracuj se jmény ze cvičení 7.a). Napiš, která jména jsou pro dívky a která pro chlapce?

Pro dívky	Pro chlapce

8. Pracuj podle vzoru. Co je pravda a co není pravda?

Vzor: To je dopis pro syna. (ANO) / NE

a) Tatínek spolupracuje s mužem ze zahraničí. ANO / NE

b) Filip byl na návštěvě se Švédy. ANO / NE

c) Štěpán si dobře rozuměl s dětmi. ANO / NE

d) Tatínek Erika je Čech. ANO / NE

e) Erik a Amanda šli spát dříve než Štěpán. ANO / NE

f) V pokoji Štěpána jsou věci na hokej. ANO / NE

g) Erik rád hraje od dětství hokej. ANO / NE

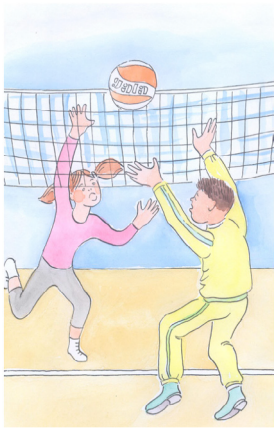
h) Filip chce být sportovcem. ANO / NE

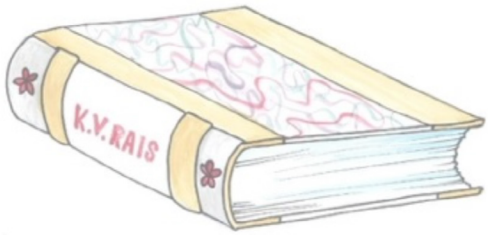
i) Erik chce najít někoho, komu bude psát dopisy. ANO / NE

9. Pracujte ve dvojici. Pracujte s textem ve cvičení 5. Podtrhněte v textu *datum, oslovení, rozloučení, podpis.*

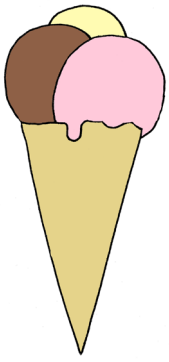
10. Pracujte ve dvojicích. Povídejte si.
Co rád/ráda děláš o prázdninách? Co o prázdninách nemáš rád/ráda? Byl/a jsi někdy na táboře? Proč ano/ne? Pokud ano, co zajímavého jsi tam dělal/a?

11. Odpověz. Jsi na prázdninách. Co o prázdninách děláš? Obrázky jsou pomoc.

12. Nejsi doma u rodičů, jsi na prázdninách. Napiš mamince dopis.
V textu bude:

- datum,
- oslovení,
- co rád/ráda děláš,
- co se ti tam nelíbí a proč,
- co zajímavého jsi tam dělal/a,
- rozloučení,
- podpis.

13. Pracujte ve dvojicích. Vyměňte si dopis.
a) Přečti si text spolužáka. Má dopis všechny části *(datum, oslovení, rozloučení, podpis)*?
b) Porovnej oba texty. Který se ti líbí a proč?

KLÍČ: ČTENÍ–PSANÍ B1, ZŠ2, dopis

1. tábor = To je místo v přírodě, kde jsou v létě děti. O děti se starají vedoucí. Všichni bydlí ve stanech.
kolega = To je člověk, se kterým někdo spolupracuje.
tým = Ve sportu je to skupina sportovců. Tito sportovci spolupracují, aby vyhráli zápas.
rybník = To je místo v přírodě nebo na vesnici, kde je voda. V létě tam jsou ryby, v zimě ne.

4. c) Zamrzlý je rybník.

6. b)

7. a+b) pro dívky: Amanda,
pro chlapce: Erik, Štěpán, Filip

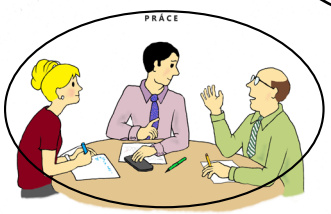
8. a) ANO, b) NE, c) ANO, d) NE, e) NE, g) NE, g) ANO, h) ANO, i) ANO

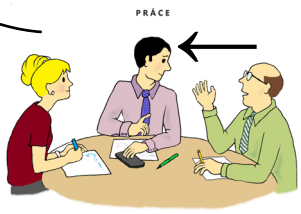
9. oslovení: *Ahoj Filipe,* datum: *Brno 23. srpna*, rozloučení / pozdrav: *zdraví,* podpis: *máma,*
dále žák může uvést: zdvořilostní obraty: *doufám, že...*, pozdrav: *moc tě zdravím* atd.

úkol 1, Cílem této úlohy je seznámit žáka se základní slovní zásobou textu.
Poznámka 1: V této aktivitě není uvedeno, že je třeba písemně zaznamenat řešení. V případě, že učitel pracuje s žákem, který je ve čtení na vyšší úrovni po stránce mluvené komunikace, naopak má potíže s psaním, doporučujeme rozšířit instrukce: **Řešení napiš.**
Poznámka 2: Je vhodné nechat žáka hlasitě přečíst definice a slova k přiřazení, následně se zeptat, zda žák rozumí zadání. Pokud nerozumí, vytvoří učitel žákovi příklad.
Pracuj podle vzoru. Spoj.
Vzor: tábor = To je místo v přírodě, kde jsou v létě děti. O děti se starají vedoucí. Všichni bydlí ve stanech.
Poznámka 3: Jednodušší varianta úlohy:

Pracuj podle vzoru. Spoj.

~~kolega~~ tábor tým rybník

Poznámka 4: Pokud přechází žák na úroveň B2, pravděpodobně vyřeší úlohu rychle, je proto třeba pro něj připravit další aktivity. Žák přecházející na úroveň B2 může po vypracování cvičení vytvářet podobné definice jiných slov (zadá je učitel) nebo mu lze zadat náročnější variantu úlohy.

Náročnější varianta úlohy:

Pracuj podle vzoru. Slož věty.

Vzor: Cvičebnice je kniha, *... kde jsou různá cvičení.*
Tábor je místo v přírodě, …
Kolega je člověk, …
Rybník je místo v přírodě nebo na vesnici, …
Tým je skupina sportovců, …

kde je voda a kde jsou ryby.

kde jsou v létě děti, které bydlí většinou ve stanech

se kterým někdo spolupracuje.

a o které se starají vedoucí.

kteří spolupracují, aby vyhráli zápas.

~~kde jsou různá cvičení.~~

(Klíč: a) Kolega je člověk, se kterým někdo spolupracuje., b) Rybník je místo v přírodě nebo na vesnici, kde je voda a kde jsou ryby., c) Tým je skupina sportovců, kteří spolupracují, aby vyhráli zápas., d) Tábor je místo v přírodě, kde jsou v létě děti, které bydlí většinou ve stanech a o které se starají vedoucí.)

úkol 2, Rozdíl slov v úloze lze vysvětlit pomocí obrázků (např. slova hoch, chlapec budou přiřazena k obrázku A, slovo muž k obrázku B).

úkol 3. a)–d) Žáci ze vzdálených kultur mohou mít potíže s poznáváním států Evropy.

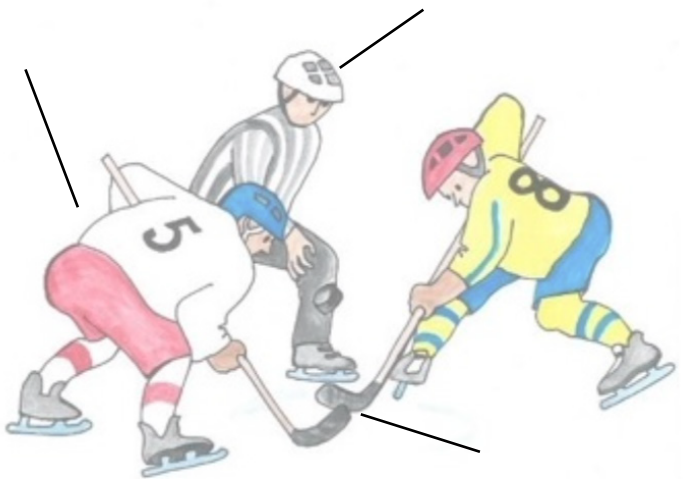
úkol 3. e) Poznámka 1: Žák na úrovni B1 by měl být schopen na zadané otázky odpovídat bez přípravy. Pokud je žák introvertní nebo má určité osobní zábrany pro komunikaci ve dvojicích, může mu učitel dát krátký čas na přípravu a požadovat od něj monolog, v němž se žák představí a řekne, odkud je, a ukáže zemi na mapě.
Poznámka 2: Žák přecházející z úrovně B1 na úroveň B2 může místo této úlohy napsat, odkud je, a přidat 3 informace o své zemi. Vzhledem k tomu, že jde o základní téma, zaměří se učitel ve své zpětné vazbě nejen na přenos informace, splnění cíle, ale i na přesnost použitých jazykových prostředků.

úkol 4. a) Cvičení 4 seznamuje s hokejem. Pokud se pracuje se skupinou, v níž se nachází žák ovládající slova z oblasti hokeje, může mu učitel zadat následující transformovanou aktivitu. Pokud žák základní slova ovládá, doporučujeme další podčásti cvičení vynechat a přejít rovnou ke cvičení 5.
a) Vyplň.

Jméno a příjmení	
Můj sport	
Jak dlouho ten sport děláš	
Informace o sportu (představit sport)	
Co musíš v tom sportu mít s sebou (oblečení, co potřebujeme ke hře…)	
Proč máš ten sport rád/ráda, nerad/nerada	

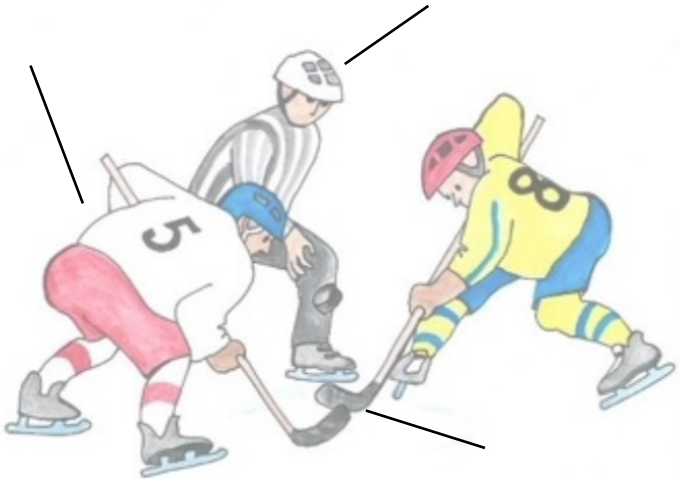
b) Připrav si prezentaci. Nečteš, mluvíš. Můžeš používat poznámky ze cvičení a).

úkol 4. b) Poznámka 1: Vzhledem k úrovni B1 lze očekávat, že některá slova budou žáci znát. Pokud skupina pracuje se slovy rychle, není třeba dávat nabídku slov a žáci mohou samostatně psát slova k obrázku. Např. učitel udělá k obrázku čáry, které upozorňují na místo k doplnění slova.
Co je to? Napiš.

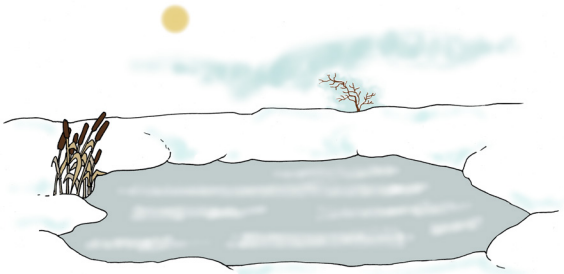
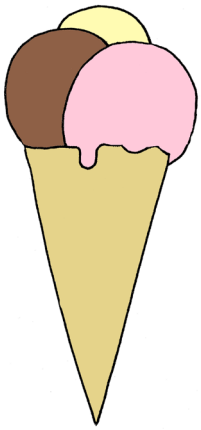
Poznámka 2: Jednodušší varianta cvičení pro žáky, kteří mají potíže s danými slovy.
Přiřaď.
helma, medaile, hokejista, hokejka

Poznámka 3: Cílem aktivity je seznámit žáka se slovní zásobou tak, aby rozuměl textu ve cvičení 5. Lze očekávat, že slovní zásoba z oblasti hokeje nebude přitažlivá např. pro dívky. V takovém případě můžeme vynechat opis slov a zaměřit se na jejich přiřazení k obrázku – žák se tak může při čtení vrátit ke cvičení, kde budou slova vysvětlena.
Poznámka 4: Pokud žák projeví zájem o jiné sporty, dáme prostor vybraným sportům ve cvičení 11.

úkol 4. c) Lze očekávat potíž se slovem ZAMRZLÝ. Pro hlubší vysvětlení významu viz následující aktivitu, v níž se využívá slovo se stejným kořenem. Pochopení významu kořene přispěje k porozumění cílovému slovu.
Pro naplnění cíle cvičení je třeba, aby učitel vedl žáka k očekávaným odpovědím. Pokud tedy žák na otázku *Jaká je zmrzlina?* odpoví např. slovem *Dobrá*, je vhodné ocenit smysluplnou odpověď, ale zároveň je třeba bezprostředně ukázat na obrázek zamrzlého rybníka a zmrzliny a žáka se opětovně dotázat čili vést ho k žádanému významu.

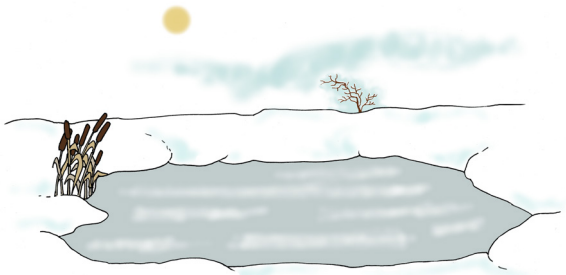
Kde je zmrzlina? Napiš. Jaká je zmrzlina?

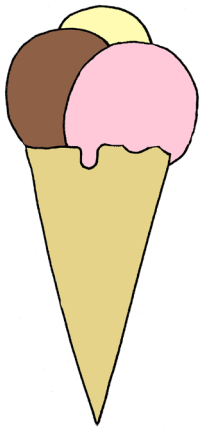

Zmrzlina je teplá, horká, nebo studená? Je .....

Napiš. Co je zamrzlé? Odpověz celou větou.

Odpověď: .....

úkol 4. d) Žák přecházející z úrovně B1 na úroveň B2 může místo této úlohy napsat odpovědi na otázky. Další možností je nechat žáka připravit si monolog na jednoduchý citát související se sportem. Příklad citátu: **„Být zdravý a fit není hloupý nápad nebo trend, ale životní styl.“** (neznámý autor)

úkol 5, Poznámka 1: Považujeme za důležité, aby se žák na úrovni B1 seznámil i s technikou seřazování textu podle posloupnosti. Tento text je třeba upravit, aby obsahoval dostatek konektorů (logických prvků, které umožní správné seřazení). Tyto konektory pro názornost níže vypisujeme, však je však v textu, neboť chceme, aby byl text použitelný přímo ve výuce (aby nebyl zatížen informacemi pro učitele).
Konektory: Hádej, proč ti píšu? Říkal, že má doma úplně stejnou helmu. O tom městě ti napíšu jindy, … Byla jsem proto ráda, že jsme nemuseli mluvit cizím jazykem.
Příklad transformovaného textu v následující aktivitě:

Příklad transformovaného textu v následující aktivitě:
Pracujte podle vzoru. Seřaďte text.

Pořadí	Část textu
	Hádej, proč ti píšu? Mám pro Tebe dobrou zprávu. Tatínkův kolega ze Švédska přijel s rodinou do České republiky na celý srpen. Pozvali jsme ho k nám na návštěvu. Celá jeho rodina mluví dobře česky, protože maminka je Češka.
(vzor)…1…	Říkal, že má doma úplně stejnou helmu. Pak nám vyprávěl, jak miluje hokej. Naučil se bruslit už jako malé dítě. Za jeho domem má rybník, který je celou zimu zamrzlý. Tam hrál hokej každý den do té doby, než začal trénovat s týmem v jejich městě.
	Brno 23. srpna Ahoj Filipe, moc tě zdravím a doufám, že se ti na táboře moc líbí. Už se těším, až mi budeš vyprávět, co všechno jsi tam zažil.
	O tom městě ti napíšu jindy, dnes ti chci říct něco jiného. Erik hledá kamaráda, se kterým si bude dopisovat v češtině. Překvapilo mě, že máte spolu mnoho společného. Chcete se stát hokejisty, skvěle bruslíte a lyžujete. Dala jsem mu adresu na tábor, protože si můžete rozumět. Možná od Erika dostaneš dopis!
	Byla jsem proto ráda, že jsme nemuseli mluvit cizím jazykem. Na návštěvu přišel kolega s manželkou a se dvěma dětmi. Mají kluka Erika a holčičku Amandu. Byla jsem moc ráda, že s ním byly i děti, protože si hezky hrály s naším Štěpánem. V devět hodin už Štěpán a Amanda spali. Erikovi je 12 let, proto si s námi ještě nějakou dobu povídal. Hodně se na Tebe ptal, protože ve Tvém pokoji viděl brusle, hokejku, helmu a medaile.
	Zdraví máma

(klíč: části: 2, 4, 1, 5, 3, 6)

Poznámka 2: Na úrovni B1 i B2 hraje velkou roli v učení se jazyku hlasité čtení, proto by ho měl učitel zařazovat i v případě, že žák preferuje tiché čtení.

úkol 6, Poznámka 1: Před tímto úkolem se učitel ujistí, že žák rozumí položkám, významu položek a)–c).

Poznámka 2: Správné řešení je třeba vždy zdůvodňovat a ujistit se, že žák rozumí své volbě položky (že netipoval). Vysvětlením vedeme žáka k tomu, aby pochopil (příp. si znovu uvědomil), že položka b) se vztahuje k celému textu, nikoli „pouze“ k dílčím motivům.

V případě nenáležitého řešení je efektivní diskuze, v níž se objasní, proč jsou položky a), c) méně vhodné než b).[2]

Příklad vysvětlení:

Srpen ve Švédsku – o srpnu se mluví na začátku textu. Učitel upozorní na část věty: „přijel do České republiky s rodinou na celý srpen“. V tomto kontextu je třeba vysvětlit, že Švédsko a srpen jsou dílčí informace a nevztahují se k celému významu textu.

Erik na hokeji – podtémata Erik a hokej jsou sice zmíněna několikrát, ale stále zůstávají dílčími motivy a v celém dopise se o nich začíná mluvit až ve 3. odstavci (*učitel ukáže na text*).

2 V profesionálním testování je na jednoznačnost řešení kladen velký důraz, v metodických materiálech méně.

Poznámka 3: Těžší varianta položek:

a) Vyprávění o hostech
b) Léto ve Švédsku
c) Kluci na hokeji

(klíč **6.** a))

Za náročnější považujeme:

a) použití výrazů vyprávění a hosté (slovo hosté lze příp. nahradit jednodušším slovem návštěva, které se však objevuje přímo v textu, čímž se položka opět zjednodušuje),

b) léto je třeba spojit se zmíněným měsícem srpen,

c) text je mj. o tom, že oba chlapci hrají hokej, ale text není o tom, že by chlapci byli na hokeji, zároveň se nejedná o celkový význam textu.

úkol 7. a)+b) Poznámka 1: Aktivita nabízí prostor k upozornění, že jména osob a zemí se píší s velkým písmenem (příp. také že názvy měsíců se píší s malým písmenem). Zde nedoporučujeme zařazovat cvičení na pravopis (pracovní list je zaměřen primárně na porozumění textu).

Naopak v hodinách zaměřených na pravopis se lze k tomuto textu vrátit a znova upozornit na to, že jména osob a zemí se píší s velkým písmenem.

Poznámka 2: Stejným způsobem lze pracovat s názvy zemí (nikoli jen se jmény osob). Vzhledem ke skutečnosti, že se v textu zmiňují jen 2 názvy zemí (k nimž se vztahovaly i předtextové aktivity), lze žáky vést k napsání větné odpovědi.

Příklad rozšířeného cvičení 7

O kterých zemích se píše? Odpověz celou větou. Odpověď napiš.

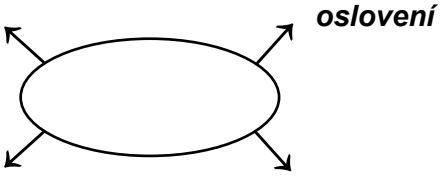
Odpověď: ……

(klíč: **7.** Píše se o České republice a Švédsku.)

úkol 8, Pokud žákovi dělá potíže řešení některé z položek, je funkční číst text ještě jednou nahlas společně s učitelem, čtení zastavit v části, která se položky týká, a hovořit o ní. Tím si ověřujeme pochopení, vysvětlujeme případné neporozumění (slovům, částem textu, celkovému významu textu).

úkol 9, Cílem tohoto cvičení je upozornit na základní části dopisu.
Poznámka 1: Aktivitu lze zpracovat různě, například jako cvičení 9 v pracovním listu ČTENÍ–PSANÍ pro úroveň A2_2 (úroveň A2, text 2), ZŠ1.
Poznámka 2:
Cvičení 9 lze rozšířit například následujícím způsobem, a získat tím těžší variantu.
Těžší varianta:
9. a) Pracujte ve dvojici. Pracujte s textem ve cvičení 5. Podtrhněte v textu *datum, oslovení, rozloučení, podpis.*
b) Jaké části má dopis? Doplňte. Pracujte se slovy ze cvičení 9. a).

DOPIS

c) Jak jinak můžete napsat oslovení a další části dopisu ze cvič. 9. b)? Napište.

……

……

úkol 10, Žák ZŠ2 přecházející z úrovně B1 na B2 bude diskuzi na toto téma považovat za jednoduchou. Je proto třeba použít jednu z náročnějších variant cvičení.
Těžší varianta na mluvení:
a) Připrav si vyprávění. Téma je O PRÁZDNINÁCH. Máš 5 minut na přípravu. Můžeš si psát body.
Řekni:
- o kom je vyprávění,
- co se stalo,
- kde se to stalo,
- kdy se to stalo,
- jak to dopadlo.

b) Prezentuj téma MOJE ZÁVODY. Mluvíš, body nečteš.

Těžší varianta na psaní:
Napiš kamarádovi/kamarádce e-mail z prázdnin.
V textu bude:
- kde jsi,
- kdo je tam s tebou,
- co děláš a co nerad/nerada děláš,
- co se tam stalo a jak to dopadlo.

Těžší varianta na psaní pro úroveň B2:
Napiš vypravování, které navazuje na výchozí text.
Výchozí text:

> Loni jsem byl na táboře. Za bílého dne to vypadalo jako běžné dny u nás ve městě, spousta lidí kolem, všichni na sebe pokřikovali. Ale jakmile se večer zavřely stany, tak to začalo …

úkol 11, Poznámka 1: Na úrovni B1 je třeba vést žáka k větnému vyjadřování. Pokud se žák vyjadřuje jednoslovně, podnítí učitel rozvedení výpovědí.
Poznámka 2: Obrázky jsou v tomto pracovním listu jako příklad. Je důležité, aby učitel zařadil do výuky obrázky podle žákova zájmu, tzn. takové obrázky, které se vztahují k žákovu životu a motivují ho k mluvené produkci. Při výběru obrazového materiálu nezapomínejme na to, že cvičení se vztahuje k tomu, co žák bude dělat o prázdninách. Pokud vyučujeme např. žákyni, o které víme, že chodí na kroužek keramiky nebo tance, je vhodné takový obrázek zařadit pouze v případě, že je reálné, aby se takové aktivity v době prázdnin zúčastnila.

úkol 12, Jednodušší varianta zadání:
Nejsi doma u rodičů, jsi na prázdninách. Napiš mamince dopis.
V textu bude:

- datum,
- oslovení,
- co zajímavého jsi tam dělal/a,
- rozloučení,
- podpis.

úkol 13, Při přípravě podobných závěrečných aktivit se doporučujeme inspirovat rovněž cvičeními 13, 14 včetně metodických poznámek – v pracovním listu ČTENÍ–PSANÍ pro úroveň A2_2 (úroveň A2, text 2), ZŠ1.

úkol 13. a) Žáky ZŠ2 (zejména žáky vyšších ročníků) je třeba upozorňovat na důležitost psaní všech částí dopisu, diskutovat o rozdílech ve formálním zpracování různých textů (např. dopis, e-mail).

úkol 13. b) Žák na úrovni B1 je schopen podat zdůvodnění, lze je proto požadovat. Příklad takového zdůvodnění: Jeho text je hezký, protože je o fotbale a já mám fotbal rád. Líbí se mi text Alexe, protože Alex tam napsal datum, oslovení … *(přemýšlí a další části přečte ze svých zápisků z předešlých cvičení)*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ2
POSLECH–MLUVENÍ (úroveň A1), závody

Délka:	dlouhý text 29 slov (jednodušší/zkrácená varianta, středně dlouhý text: 20 slov)
Charakteristika textu:	informační text
Téma textu:	školní prostředí (závody)
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění slyšenému informačnímu textu, bude řešit úlohy zaměřené na nácvik globálního a selektivního porozumění. Žák se naučí řadové číslovky 1.–3. a seznámí se s českými křestními jmény.

npi | Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

S tímto textem pracujeme za předpokladu, že žák umí základní číslovky 1–10 (v 1. pádě), neboť se tento pracovní list zaměřuje na aktivní osvojení řadových číslovek 1.–3. Řadové číslovky se dále objevují u porozumění datu (k datu viz např. pracovní list ČTENÍ–PSANÍ, A1, text 1).

Do poslechového textu byla zařazena 3 jména: Vašek, Klára a Jana. Tento text lze mj. využít k praktickému nacvičování psaní velkých písmen. Tato konkrétní 3 křestní jména byla vybrána, protože jsou frekventovanými českými jmény, skloňují se podle nejfrekventovanějších vzorů. U textových aktivit je třeba sledovat, aby žák co nejméně paralelně četl zadání úkolu a zároveň se koncentroval na text, proto je úloha 4 koncipována tak, že si žák nejprve přečte otázku, následně si poslechne text a až po něm odpoví. Je na učiteli, aby žáka vedl k budování technik řešení poslechových úloh.
Jednodušší varianta celého pracovního listu se liší zejména v počtu slov, a to se projevuje v úpravě položek. Celá úprava je variantou tohoto pracovního listu, není tedy zprostředkováván pracovní list s novými cvičeními. Tato jednodušší varianta je nazvána **POSLECH–MLUVENÍ A1_1_zkrácený_text**. Metodické poznámky jsou k úkolům totožné.
Tuto variantu doporučujeme učitelům žáků, kteří přecházejí na úroveň A1. K dalšímu snížení obtížnosti viz metodické poznámky.

Transkript, číslo nahrávky A1_01_ZŠ2:
Pan učitel: Ticho, prosím! Mám tady tři medaile za závody v lyžování. Vašek byl třetí, Klára druhá a Jana dostane medaili za 1. místo. Jano, Kláro a Vašku, pojďte sem. Gratuluju!

Transkript jednodušší/zkrácené varianty, číslo nahrávky A1_02_ZŠ2:
Pan učitel: Mám tady tři medaile za závody v lyžování. Vašek byl třetí, Klára druhá a Jana dostane medaili za 1. místo.

1. a) Odpověz.
Jak se jmenuješ? Řekni jméno a příjmení.

b) Jak se jmenuje tvůj kamarád / tvoje kamarádka?

c) Najdi jména. Podtrhni jména.
žáci, Klára, učitel, pán, Vašek, žák, Jana

2. a) Spoj.
ticho, medaile, závody, žáci

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

b) Pracujte ve dvojicích. Čti slova ze cvičení a). Pozor na výslovnost. Spolužák ukazuje obrázek.

c) Jak se jmenují ty sporty?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

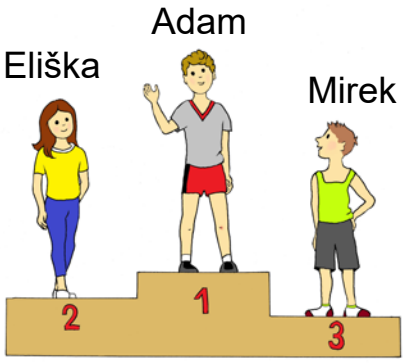

Obrázek 4

d) Odpověz.
Sportuješ?
Jaký sport děláš?

3. a) Odpověz. Co je to? Kdo je to?

b) Odpověz.
Jsou tam žáci? Kolik?
Je tam holka? Kolik?
Jak se jmenuje ta holka?
Je tam kluk? Kolik?
Jak se jmenují?
Kdo vyhrál?
Kdo je druhý, třetí?

c) Co sem nepatří?
a) holka, kluk, žákyně, žák, závody
b) jedna, dva, vyhrát, čtyři, pět
c) první místo, dvě medaile, třetí místo, čtvrté místo, páté místo
d) lyžování, pět, plavání, fotbal
e) Zuzana, kluk, Marie, Jana, Alice, Klára

nahrávka číslo A1_01_ZŠ2

4. a) Přečti si otázku.
Který obrázek je pro tento text?

b) Poslechni si text.

c) Označ jedno správné řešení.
Který obrázek je pro tento text?

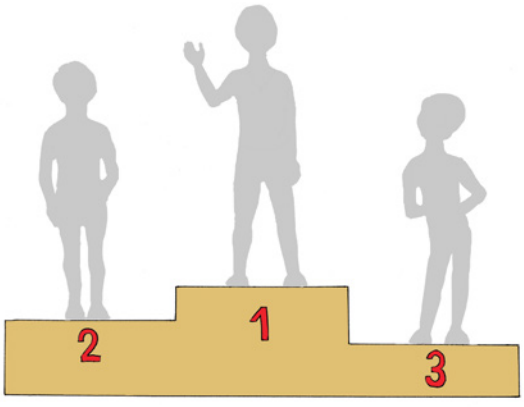
a)

b)

c)

d)

5. Poslechněte si text ještě jednou. Přiřaďte k obrázku, kdo je první, druhý a třetí.
Vašek, Jana, Klára

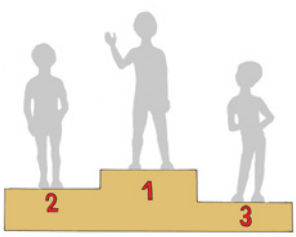

6. Poslechni si text ještě jednou. Seřaď.

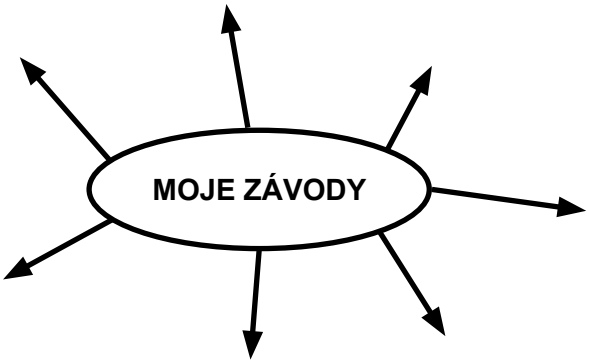

7. a) Kdo je to? Řekni: jméno, příjmení, sport.

b) Pracujte ve dvojici. Máte obrázky ze cvičení 7. a). Povídejte si.
Řekněte:
1) kdo je člověk na tvém obrázku,
2) ne/má ten člověk rád závody.

8. a) Máš téma MOJE ZÁVODY. Napiš během 2 minut co nejvíce slov. Můžeš pracovat se slovníkem.

b) Přečti slova ze cvičení 8. a).
c) Řekni alespoň 4 věty. Téma je MOJE ZÁVODY. Máš 2 minuty na přípravu.
d) Prezentujte téma MOJE ZÁVODY.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A1, ZŠ2, dlouhý text, závody

1. **c)** žáci, Klára, učitel, pán, Vašek, žák, Jana

2. **a)** obrázek 1 – závody, obrázek 2 – ticho, obrázek 3 – medaile, obrázek 4 – žáci
2. **c)** možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem: vybíjená… (míčové hry), plávání, lyžování, atletika

3. **a)** závody,
3. **b)** možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem: Ano, jsou tam tři žáci. Ano, je tam jedna holka. Jmenuje se Eliška. Jsou tam dva kluci. Jmenují se Adam a Mirek. Vyhrál Adam. Druhá je Eliška a třetí je Mirek.
3. **c)** a) závody, b) vyhrát, c) dvě medaile, d) pět, e) kluk)

4. **c)** c

5. 1. Jana, 2. Klára, 3. Vašek

6. ticho, medaile, lyžování, stupínek vítězů

1. a) Odpověz.
Jak se jmenuješ? Řekni jméno a příjmení.
b) Jak se jmenuje tvůj kamarád / tvoje kamarádka?
c) Najdi jména. Podtrhni jména.
žáci, Klára, učitel, pán, Vašek, žák, Jana

2. a) Spoj.
medaile, závody, žáci

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

b) Pracujte ve dvojicích. Čti slova ze cvičení a). Pozor na výslovnost. Spolužák ukazuje obrázek.

c) Jak se jmenují ty sporty?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

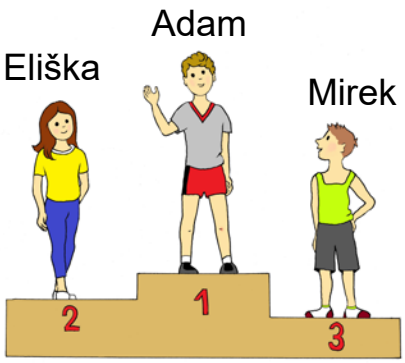

Obrázek 4

d) Odpověz.
Sportuješ?
Jaký sport děláš?

3. a) Odpověz. Co je to? Kdo je to?

b) Odpověz.
Jsou tam žáci? Kolik?
Je tam holka? Kolik?
Jak se jmenuje ta holka?
Je tam kluk? Kolik?
Jak se jmenují?
Kdo vyhrál?
Kdo je druhý, třetí?

c) Co sem nepatří?
a) holka, kluk, žákyně, žák, závody
b) jedna, dva, vyhrát, čtyři, pět
c) první místo, dvě medaile, třetí místo, čtvrté místo, páté místo
d) lyžování, pět, plavání, sport
e) Zuzana, kluk, Jana, Alice, Klára

nahrávka číslo A1_02_ZŠ2

4. a) Přečti si otázku.
Který obrázek je pro tento text?

b) Poslechni si text.

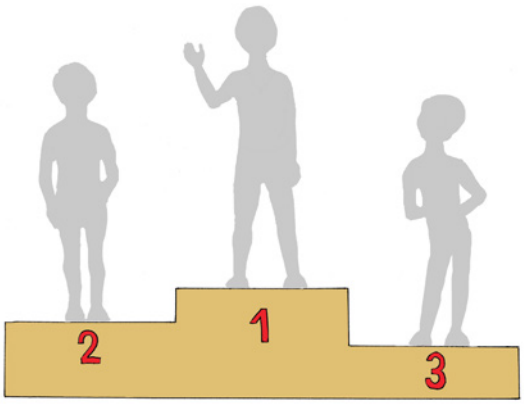
c) Označ jedno správné řešení.
Který obrázek je pro tento text?

a)

b)

c)

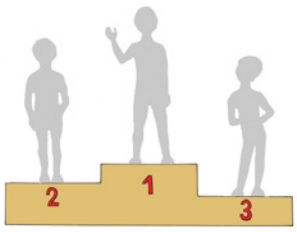
5. Poslechněte si text ještě jednou. Přiřaďte k obrázku, kdo je první, druhý a třetí.
Vašek, Jana, Klára

6. Poslechni si text ještě jednou. Seřaď.

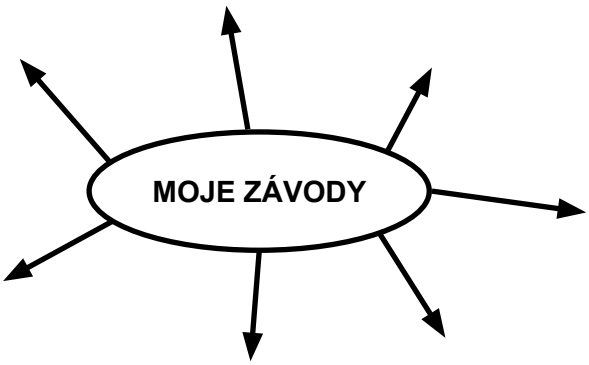
7. a) Kdo je to? Řekni: jméno, příjmení, sport.

b) Pracujte ve dvojici. Máte obrázky ze cvičení 7. a). Povídejte si.

Řekněte:
1) kdo je člověk na tvém obrázku,
2) ne/má ten člověk rád závody.

8. a) Máš téma MOJE ZÁVODY. Napiš během 2 minut co nejvíce slov. Můžeš pracovat se slovníkem.

b) Přečti slova ze cvičení 8. a).
c) Řekni alespoň 4 věty. Téma je MOJE ZÁVODY. Máš 2 minuty na přípravu.
d) Prezentujte téma MOJE ZÁVODY.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A1, ZŠ2, zkrácený text, závody

1. **c)** žáci, Klára, učitel, pán, Vašek, žák, Jana

2. **a)** obrázek 1 – závody, obrázek 2 – medaile, obrázek 3 – žáci
2. **c)** možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem: míčové hry (např. vybíjená), plávání, lyžování, atletika

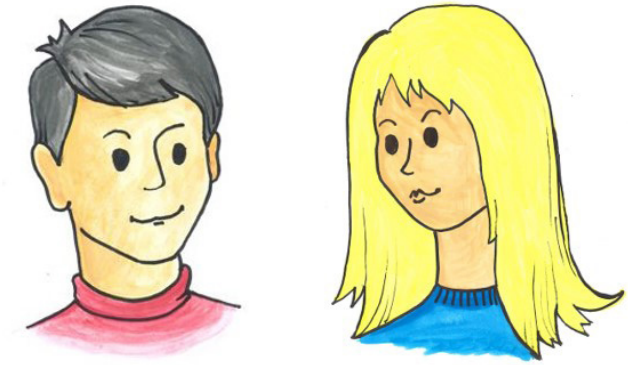
3. **a)** závody,
3. **b)** možné varianty řešení: Ano, jsou tam tři žáci. Ano, je tam jedna holka. Jmenuje se Eliška. Jsou tam dva kluci. Jmenují se Adam a Mirek. Vyhrál Adam. Druhá je Eliška a třetí je Mirek.
3. **c)** a) závody, b) vyhrát, c) dvě medaile, d) pět, e) kluk)

4. **c)** c)

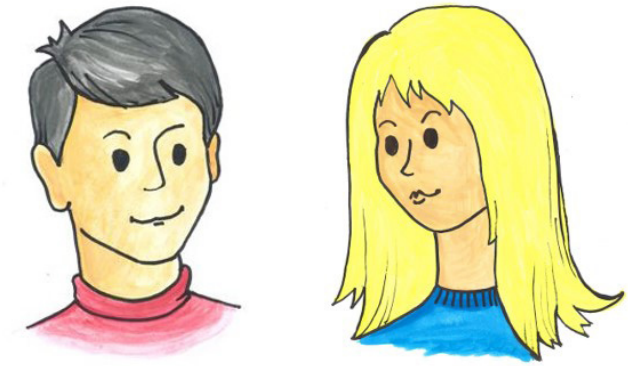
5. 1. Jana, 2. Klára, 3. Vašek

6. medaile, lyžování, stupínek vítězů

úkol 1. a)–c) Poznámka 1: Cílem cvičení 1 není seznamování, ale opakování základních frází a rozmluvení se. Pokud se učitel s žáky vidí poprvé a potřebuje aktivitu na seznamování, doporučujeme se inspirovat listem pro ZŠ1 ČTENÍ–PSANÍ, A1, text č. 2. Tento list se zaměřuje mj. na seznamování.
Poznámka 2: Doporučujeme v rámci úlohy 1 upozornit na psaní velkých písmen u křestních jmen (následně i u příjmení). Je také vhodné, aby učitel zmíněná jména zapisoval na tabuli (případně nechal žáka napsat své jméno na tabuli) a psaní velkého písmene odůvodnil (např. napíše na tabuli slovo Klára, ukáže na velké K a řekne velké písmeno, vedle napíše slovo žák a řekne, že to není jméno a je tam malé písmeno). K rozlišení jmen na mužská a ženská lze využít obrázky dívky a chlapce.

Poznámka 3: Žáci na 2. stupni ZŠ jsou již z dřívějších ročníků obvykle obeznámeni s typem cvičení, které je postaveno na doplňování pravopisného jevu do slov. Tento návyk mohou Ž-C postrádat, doporučujeme proto, aby se v rámci tohoto cvičení učitel ujistil, zda takové cvičení umí žák řešit. K danému může sloužit příklad níže. V dané aktivitě je nutné stále zdůvodňovat psaní velkého nebo malého písmene. Ke zdůvodnění psaní velkého písmene mohou sloužit obrázky chlapce a dívky, např. zvednutím obrázku dívky učitel neverbálně sděluje, že jde o dívčí jméno, proto se píše velké písmeno.

V případě vlastních jmen učitel pomůže s doplněním, pokud jde o jméno žákovi neznámé. Neznámá jména jsou přiřazena k obrázku dívky/chlapce.
Příklad (tento příklad lze využít jako pokračování úkolu 1)

a) Pracujte podle vzoru. Vyberte.
Vzor: (D/d)ěti,
(K/k)lára, (U/u)čitel, (P/p)án, (V/v)ašek, (Ž/ž)ák, (J/j)ana

b) Pracujte podle vzoru. Doplňte malé d, nebo velké D.
Vzor: … *d*…ům,
…avid Novotný, malé …ítě, Klára …voráková, …oktor, …árek, …ana Jiránková, Milan …ušek

c) Pracujte podle vzoru. Co to je? Obrázky jsou jako pomoc. Velké, nebo malé písmeno?

Vzor:
1) … *u*…čebnice
2) …ešit
3) …řída
4) …eština
5) …kola
6) …niha

a)

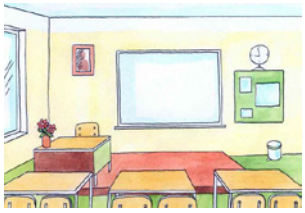
b)

c)

d)

e)

f)

d) Pracujte podle vzoru. První slovo je vzor. Spojte.

K …ilip
P …lára
K …ašek
F …ana
V …arel
J …avla

a) Pracujte podle vzoru. Doplňte malé, nebo velké písmeno.
Vzor: … *u*…čebnice, …ešit, …avla, …řída, …arel, …ilip, … eština, …ana, …lára, …kola, …ašek, …niha

úkol 2. a) + b) Poznámka 1: Pokud se učitel rozhodne cvičení rozšířit o další slova a obrázky, doporučujeme držet se poslechového textu a co nejmenšího množství nových slov. Do úlohy připravující na poslech s porozuměním cíleně vybíráme 4 slova.
Poznámka 2: Slovo ticho je do textu zařazeno, neboť se s ním žáci často setkávají ve školním prostředí. Je spojeno s obrázkem, na němž je znázorněno typické gesto s přiložením ukazováčku k ústům, což lze považovat za sociokulturní jev. Při spojení obrázku a tohoto abstraktního slova je nutné ověřit, že žák obrázku rozumí. Než obrázek je vhodnější, aby učitel sám toto gesto předvedl, příp. spojil se známou situací, v níž se žák ocitl.

úkol 2. b) Poznámka 1: Při vyslovování mohou být velké rozdíly v kvalitě provedení. Nelze očekávat, že na úrovni A1 bude mít žák dokonalou výslovnost A1 (a to ani u základních slov).
Poznámka 2: Pokud se vyskytnou větší potíže s vyslovením hlásek, slabik, slov, je třeba předkládat výslovnostní vzor *(předvede učitel)*, trénovat skupinově, následně individuálně a k nacvičovaným jevům se pak vracet v dalších hodinách. K nácviku jazykových prostředků je třeba využít dalších zdrojových dokumentů, neboť cílem tohoto úkolu je připravit žáka na porozumění poslechovému textu.

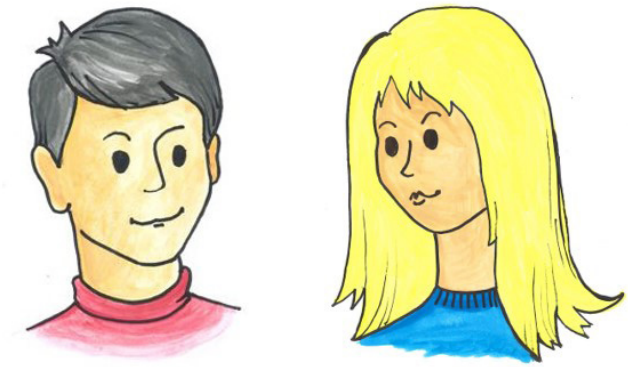
úkol 2. c) Jako obrázek 1 volíme míčové hry, avšak nepředpokládáme, že se žáci budou učit právě toto slovní spojení. Obrázek je zde přítomen, neboť hra s míčem je v českém tělocviku velmi frekventovaná. Doporučujeme proto, aby učitel obrázek využil k přejití od „pouhého“ učení se slov k mluvení. Na deklarované úrovni doporučujeme v úlohách na začátku pracovního listu volit sadu otázek. Je důležité, aby učitel vždy poskytoval žákovi dostatek času na odpověď, sledoval žákovy projevy (nejen verbální) a pomáhal mu s vyjadřováním.
Příklad sady otázek: Co tam je? *(ukázat na míč)* Kdo tam je? *(ukázat na žáky/děti, neboť jde o známé slovo)* Co dělají? *(případně Ano, hrají něco, ale co hrají?)* Co to je za sport? Co tělocvik? Používáte tam míč? Co hrajete?

úkol 2. d) Tento úkol připravuje žáka na samostatnou mluvenou produkci. Na úrovni A1 a na vyšších u introvertních žáků lze očekávat jednoslovnou odpověď. Snahu o odpověď je třeba výrazně chválit, neboť se žáci na 2. stupni mnohdy ostýchají s učitelem / před učitelem mluvit, např. kvůli strachu z chyb.
Doporučujeme, aby si učitel připravil rozšiřující sumu otázek pro případ, že by musel s odpověďmi na obě dvě otázky v daném cvičení příliš pomáhat.
Příklad dalších otázek: Sportuješ? *(učitel ukazuje na obrázky sportů, žák kývne a učitel pomůže s jednoduchou odpovědí, např. Ano.)* Jaký sport děláš? *(žák nereaguje, proto učitel variuje otázku, např. Co ty a sport? Máš rád sport? Je tohle tvůj sport?, ukazuje na obrázky sportů)* Ty plaveš? *(učitel pohybem hlavy zvýrazňuje, že žák neplave)* Co děláš? Já *(učitel ukáže na sebe)* hraju fotbal. *(pantomimicky ukazuje na kopání do míče)* Co ty? *(žák pantomimicky ukazuje šplhání)* Ty máš rád lezení? *(najde na internetu obrázek lezení, pokud žák kývne, učitel vede žáka, aby zopakoval slovo lezení, příp. větu Mám rád lezení.)*

úkol 3. a) Učitel v diskusi nad obrázkem vede žáka k odpovědi *holka*, *kluk*, slova zapíše na tabuli. Tato slova dále figurují ve cvičení 3. b).

úkol 3. b) Poznámka 1: Cílem tohoto cvičení je přimět žáka k mluvené produkci. Nedoporučujeme proto opravovat nedostatky v jazykových prostředcích (slovní zásoba, gramatika, výslovnost), pokud nebrání porozumění.
Poznámka 2: Přestože lze cvičení využít v práci ve dvojicích žáků, doporučujeme, aby byl učitel v centru komunikace, pomáhal vysvětlovat významy a komunikaci posunoval. Pro úroveň A1 je toto vedení nezastupitelné, neboť žák na úrovni A1 potřebuje neustálé vedení, tzn. někoho, kdo bude komunikaci udržovat v chodu.

úkol 3. c) Poznámka 1: Učitel k vysvětlení maximálně využívá obrázky. Doporučujeme si vytvořit soubor obrázků z databanky obrázků, např. dívka a chlapec jsou znázorněni na těchto ilustracích:

Poznámka 2: U položky d) nedoporučujeme na úrovni A1 zařazovat slova, jejichž řešení stojí na příbuznosti slov, např. lyžař, pět, lyžování, lyže.
U položky e) doporučujeme opakovaně upozornit na psaní velkého písmene v případě vlastních jmen osob (a to i přesto, že tato informace byla podána ve cvičení 1) a na roztřídění těchto jmen na mužská a ženská jména. Jak je uvedeno výše, je vhodné využívat obrázky chlapce a dívky k názornému roztřídění. V úloze se pracuje s ženskými jmény, jako příklad chlapeckého jména doporučujeme při vysvětlování uvést jméno Vašek (objevuje se v poslechovém textu).
Poznámka 3: Pokud učitel využil cvičení 1 k seznámení žáka s psaním velkých písmen u jmen a s nácvikem úlohy na doplňování písmen nebo na výběr malého/velkého písmene, je možné využít k opakování položku e), tzn. e) Zuzana, kluk, Marie, Jana, Alice, Klára.
Po vypracování celého cvičení lze rozdat žákům lísteček s úkolem na 1 minutu. Do cvičení je nutné zařadit slova, která byla do té doby probrána. I v tomto případě musí následovat zdůvodnění jevu např. tím, že se bude zvedat obrázek chlapce/dívky, k nimž byla během celého procesu vlastní jména přiřazována. Pokud obrázek není zvednut, jedná se o obecné pojmenování.

Příklad cvičení
Vyberte.
(Z/z)uzana, (K/k)luk, (Z/z)ávody, (M/m)arie, (D/d)ítě, (K/k)arel, (M/m)edaile, (J/a)ana, (V/a)ašek
Poznámka 4: V položce e) se objevují jména užitá v textu (Jana, Klára). Pokud se učitel rozhodne pro složitější variantu, kde žáci jména píšou, je vhodné položku rozšířit. V psaní se držíme písma, které se ve škole učí, příp. Comenia scriptu.
Příklad rozšířeného cvičení:
3. d) Opište jména psacím písmem.
Jana …….
Klára …….
Poznámka 5: U starších žáků (např. žáci 8., 9. ročníku) doporučujeme v úkolu 3. c) použít náročnější variantu cvičení (viz příklad). Naopak pokud jsou žáci mladší či jsou žáci na přechodu od A0 k A1, je efektivnější použít snazší variantu (tzn. variantu přítomnou přímo v pracovním listu).
Příklad náročnější varianty cvičení 3. c):
c) Co sem nepatří?
a) holka, kluk, závody, dítě, žák
b) jedna holka, dvě medaile, je první, čtyři kluci, pět lidí
c) první místo, druhé místo, třetí místo, čtyři medaile, páté místo
d) medaile, pět, závody, lyžování, sport
e) Zuzana, Vašek, Marie, Jana, Alice, Klára

(klíč: možné příklady řešení: a) závody, b) je první, c) čtyři medaile, d) pět, e) Vašek)
Podle konkrétních vyučovacích cílů doporučujeme položky upravit, neboť některé uvedené položky budou pro určitou skupinu jednoduché, jiné příliš náročné.
O řešení je třeba se jednoduchým způsobem bavit a zdůvodňovat je, případně si podle položek připravit svůj obrazový materiál (na němž se rozdíl vysvětlí). Příklady jednoduchého vysvětlení:
- položka a) holka, kluk, závody, dítě, žák -> Kdo je člověk? Co tam není člověk?
- položka b) jedna holka, dvě medaile, je první, čtyři kluci, pět lidí -> ukázat 4 statické obrázky
Příklad možných obrázků: obrázek dívky, obrázek se dvěma medailemi, obrázek se čtyřmi kluky, obrázek s pěti lidmi, oproti statickým obrázkům položit obrázek člověka v pohybu, konkrétně obrázek závodníka probíhajícího cílem.
V položce e) se objevují jména užitá v textu (Vašek, Jana, Klára). Jak bylo uvedeno výše, lze položku e) rozšířit a zaměřit se na psaní (např. opis jmen psacím písmem).
Poznámka 6: Jedním z cílů je na cvičení vysvětlit rozdíl mezi určitými základními a řadovými číslovkami, konkrétně vysvětlit rozdíl jedna, dva/ě, tři X první, druhý, třetí.
K základním číslovkám lze použít obrázek s medailí a k řadovým číslovkám obrázek ZÁVODY a se stupínkem vítězů.
Příklad materiálů k vysvětlení:

JEDNA MEDAILE

DVĚ MEDAILE

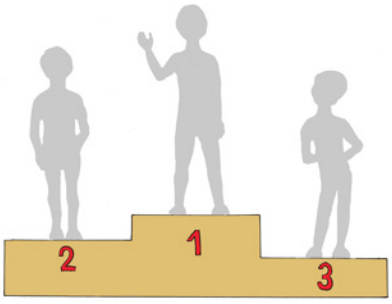
TŘI MEDAILE

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ A1, ZŠ2, závody

Na úrovni A1 není třeba podrobně vysvětlovat rozdíl forem dva/ě. V případě dotazů ze strany žáka doporučujeme využít obrázků dívka, auto, chlapec, batoh. Vedle dvou vytisknutých obrázků dívky napsat DVĚ holky (ta holka), vedle aut DVĚ auta (to auto) a vedle chlapců DVA kluci (ten kluk), vedle batohů DVA batohy (ten batoh). Toto vysvětlování přes rody je na 2. stupni ZŠ kognitivně adekvátní. U řadových číslovek lze ukázat na postavu na obrázku ZÁVODY, pak tuto postavu ukázat na stupínku vítězů a udělat příkladovou větu s akcentem na vybraný jev: *David je <u>první</u>.* Vybraným způsobem následně postupovat až do číslovky třetí. U číslovky druhý je třeba vytvořit příkladovou větu obsahující číslovku v ženském i mužském rodě *(Karel je druhý. Alena je druhá.)* Na konci výkladu doporučujeme dát vedle sebe obrázky s napsanými čísly. Příklad demonstrujeme na číslovce dva a druhý.
Příklad:

To jsou dvě medaile.

Alena je druhá. / Karel je druhý.

úkol 4. a) V tomto úkolu je důležité, aby si učitel dobře ověřil, že žák rozumí nejen položené otázce, ale i zadání. Tzn. žák musí rozumět větě *Který obrázek je pro tento text?*, ale i tomu, že bude podle vyslechnutého textu vybírat jeden z předložených obrázků.

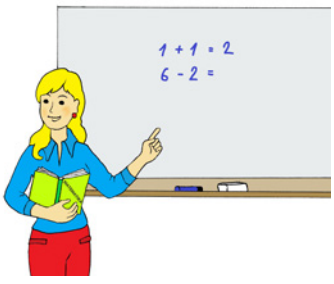
úkol 4. c) <u>Poznámka 1:</u> S ohledem na přípravu pro řešení tohoto úkolu (zejména jde o seznámení s obrázky a se slovy), na vysvětlení otázky a na frekventované používání těchto sportů v tělocviku je tato varianta úlohy vhodná pro žáky, kteří nejsou na přechodu k úrovni A2.
<u>Poznámka 2:</u> Pokud bude učitel z různých důvodů pracovat s jinými obrázky sportů, než nabízí tento pracovní list, je třeba žáky s názvy těchto sportů a s jejich obrázky předem seznámit – za tímto účelem je vytvořen úkol 2. c).
<u>Poznámka 3:</u> V případě potřeby náročnější varianty pro první poslech, lze položky spojit s vyučovacími předměty (nikoli s prezentovanými a vysvětlenými sporty) nebo ke zdůvodnění obdržení medailí (viz příklad, který je vhodný pro skupinu na přechodu k A2 – dotazujeme se otázkou PROČ, ale stále se vybírá ze 3 obrázků, tzn. otázkou PROČ přecházíme na vyšší úroveň, ale v odpovědi zůstáváme u vizualizace a u techniky typické pro úroveň A1). Ke znázornění tělocviku je možné použít i obrázek a) z úlohy 4. c) v tomto pracovním listě.

Příklad složitější varianty:
Proč žáci mají medaile? Vyberte správný obrázek.

a)

b)

c)

(klíč: a))

úkol 5, Poznámka 1: Cvičení je možné ztížit tím, že nebude poskytnuta nabídka.
Příklad zadání složitější varianty bez poskytnutí nabídky jmen k přiřazení:
Poslechněte si text ještě jednou. Napište k obrázku, kdo je první, druhý a třetí.
Poznámka 2: Pokud učitel potřebuje další cvičení k ověření porozumění textu, doporučujeme při tvorbě cvičení vyhýbat se doplňování slov do nového textu. Tzn. do transformovaného psaného textu žák doplňuje získané informace ze slyšeného textu. Pro úroveň A1 je tento typ úlohy příliš náročný *(kombinace čtení, poslechu a psaní, příp. přiřazování není vhodná)*. V určité míře lze tento typ úlohy uplatnit od úrovně B1.

úkol 6, Poznámka 1: Tento typ úlohy je třeba dobře vysvětlit. V praxi se neosvědčilo dávat příklad do těla úlohy. Příklad je možné udělat následujícím způsobem, viz příklad.
Příklad *(učitel potřebuje 3 obrázky a vhodný příkladový text)*
Vysvětlení spočívá v tom, že učitel ukáže žákům své 3 obrázky, které žákům předloží v libovolném pořadí. Po přečtení textu je žáci seřadí podle textu.

Text: Škola děkuje žákům 7. C za obrázky. Všechny obrázky jsou na výstavě v galerii města. Gratulujeme žákyni Zuzaně Vlasákové. Zuzana má za obrázek medaili. Celá třída 7. C dostane dárek – půjde do kina.
(klíč: seřazení obrázků: obrázek s malováním, obrázek s medailí, kino)
Při potížích s pochopením činnosti může učitel pomáhat doprovodnými otázkami, opakovaným čtením a tím, že před žákem obrázky sám řadí.
Příklad pomáhání žákovi s pochopením činnosti
Učitel čte pomalu text: Škola děkuje žákům 7. C za obrázky. *(ukáže na obrázek s malováním)* Všechny obrázky *(může znova ukázat na obrázek s malováním)* jsou na výstavě v galerii města. Gratulujeme žákyni Zuzaně Vlasákové. Zuzana má za obrázek medaili. *(zařadí obrázek s medailí na 2.místo)* Celá třída 7. C dostane dárek a půjde do kina. *(ukáže na obrázek s kinem a dá ho na 3. místo)*
Pokud je k pochopení řešení úlohy třeba, aby obrázky řadil a komentoval učitel, doporučujeme vytvořit ještě jeden příklad, kde žák zkušebně vyřeší úlohu za učitelovy supervize.
Poznámka 2: K tomuto cvičení je lepší obrázky vystřihnout, aby si je žák na lavici skládal podle posloupnosti poslechu (postup je pro žáka jednodušší než na papíře označovat posloupnost obrázků číslicemi).
Poznámka 3: Pokud se skupina nachází na přechodu k úrovni A2, doporučujeme úkol 5 a 6 zadat k druhému poslechu. Pokud má naopak skupina s porozuměním potíže, je vhodné text poslouchat vícekrát.

úkol 7. a) + b) Poznámka 1: Starší žáky (např. žáky 8. a 9. ročníku) vedeme k tvorbě poznámek a k přípravě jednoduchých výpovědí. Je vhodné u nich vybudovat zvyk třídit si myšlenky, následně je formulovat podle své jazykové úrovně.
Poznámka 2: U času na přípravu je třeba upozornit žáky, že si mohou dělat poznámky (nikoli celé věty). Tyto poznámky doporučujeme poznamenat na druhou stranu obrázku. Žák může při prezentování dané osoby, cvičení b), ukazovat obrázek spolužákovi a zároveň nahlížet do poznámek.
Poznámka 3: Obrázek je volen tak, aby mohla být popisována jak dívka, tak chlapec.
Poznámka 4: Při práci s žákem, který přechází na úroveň A2, není třeba vytvářet komplikovanější variantu, ale klást větší důraz na doplňující otázky a na rozvádění žákových odpovědí.
Příklady otázek:
To je Adam? (učitel ukazuje na postavu na obrázku) Aha, Adam je tvůj kamarád? Není? Ty neznáš Adama? Aha, dobře, neznáš. Kdo je to? *(žák odpoví, že je to např. kluk)* Ano, to je kluk. Co dělá? *(učitel v případě potřeby ukazuje na lyže na obrázku)* On lyžuje. Ty lyžuješ? Nelyžuješ. To nevadí. Co děláš rád? Co dělá rád ten kluk? Ten kluk lyžuje a co ještě rád dělá?
Poznámka 5: Nejběžnější tvorba těžší varianty je založena v navýšení odpovědí na učitelovy otázky. Doporučujeme držet se 4 až 5 celkových položek. Při tvorbě těžší varianty lze tedy navýšit počet položek v úkolu 7. a), avšak doporučujeme zadání rozšířit maximálně o 2 položky, neboť cílem je stimulovat k mluvení, nikoli k psaní.

úkol 8. a) Žáky na 2. stupni ZŠ cíleně vedeme ke schopnosti funkčně používat slovník a zapisovat si slovíčka. Žák má v této úloze možnost připravit si slova k oblasti svého zájmu, písemně si také fixuje své asociace (je připravován na úlohu c)).

úkol 8. b) Poznámka 1: Učitel s žákem nacvičuje výslovnost napsaného. Není cílem dokonalá výslovnost, ale srozumitelná výslovnost. Lze očekávat, že opis slov nebude bezchybný a že se v případě pokusů o spojování slov budou vyskytovat četné nenáležitosti. V takových případech doporučujeme práci pochválit, jevy v sešitu opravit tužkou stejné barvy, kterou používá žák.
Poznámka 2: Pokud žák spontánně své poznámky komentuje, snaží se učitel komunikaci rozvinout.
Například: Aha, závody na lyžích? Lyžařské závody. Ty často lyžuješ? Jak dlouho? Kdo ještě lyžuje? Například ty, maminka, táta…?

úkol 8. c) Poznámka 1: Čas na přípravu je možné upravit podle potřeb skupiny. Některým žákům je třeba pomoci návodnými otázkami, např. Máš rád/a závody? Jaké závody máš rád/a? Co televize a závody?
Poznámka 2: Cvičení je možné zadat jako práci ve skupině, která vytváří dohromady 4 věty o jednom ze členů skupiny nebo o imaginární postavě. Vyučující práci monitoruje a pomáhá s hledáním řešení.
Poznámka 3: Žáci si mohou dělat písemné poznámky, ale musejí vědět, že v následující aktivitě mohou mít k dispozici body, nikoli celé věty.

úkol 8. d) Pokud je dostatek času, osvědčilo se u vyšších ročníků (např. 8., 9. ročník) rozšířit aktivitu následujícím způsobem. Skupiny/jednotlivci prezentují dané téma a ostatní (tzn. posluchači v podobě jednotlivců, skupin/y) si dělají poznámky podle přednášené prezentace (poznamenávají si informace např. do níže uvedené tabulky). Tyto poznámky je vhodné následně shrnout, přečíst je, ověřit jejich správnost… Vzhledem k úrovni A1 a k náročnosti instrukcí je nutné, aby byl vytvořen příklad, viz na další stánce.

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ A1, ZŠ2, závody

Instrukce:
d) Řekněte své jméno a prezentujte téma MOJE ZÁVODY. Ostatní si napíšou 1 informaci.

JMÉNO	INFORMACE

V této rozšířené aktivitě je dobré, aby učitel vytvořil příklad, následně udělal vzor řešení tabulky, viz první řádek v tabulce níže. Jména, která žáci uvádějí, píše pedagog na tabuli, neboť je pravděpodobné, že jména žáků-cizinců nejsou obvyklá.
Příklad
Učitelův text k aktivitě d): Jmenuji se Eva. Mám ráda závody. Miluju sport, ale nesportuju. Dívám se na televizi. Mám tam ráda atletiku.

JMÉNO	INFORMACE
Eva	*nesportuje*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:
ZŠ2
POSLECH–MLUVENÍ (úroveň A2), malování

Délka:	krátký text: 17 slov
Charakteristika textu:	informační texty
Téma textu:	školní prostředí (malování)
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění krátkému slyšenému informačnímu textu, bude řešit úlohy s polootevřenou odpovědí, úlohy s výběrem odpovědí a úlohy zaměřené na nácvik globálního a selektivního porozumění. Rozšíření slovní zásoby se vztahuje k tématu výlet a školních akcí.

npi | Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

V rámci předposlechových (rovněž poposlechových) aktivit uvádíme 3 cvičení na rozvoj mluvení. To znamená, že má učitel k dispozici celkem 6 aktivit na mluvení. Nedoporučujeme zařadit do jedné vyučovací jednotky všech 6 aktivit, nýbrž z nich některé vybrat a zbylým se věnovat v dalších hodinách. Například úkol č. 2 (s tématem výlet) lze rozpracovat a věnovat mu celou vyučovací jednotku zaměřenou na nácvik mluvení a na rozšiřování slovní zásoby.

Transkript nahrávky cvičení 3, číslo nahrávky A2_01_ZŠ2:
cvičení 3
otázka jedna: Kde je jaro?
otázka dvě: Kde jsou žáci venku?
otázka tři: Co potřebuješ na výtvarnou výchovu?

Transkript textu, číslo nahrávky A2_02_ZŠ2:
Paní učitelka: Výtvarnou výchovu budeme mít venku, půjdeme na školní zahradu. Nezapomeňte si prosím vzít pastelky. Budeme malovat podzim.

1. a) Pracuj s obrázkem. Kdo je to?
Jak se jmenuje? Co dělá? Do které třídy chodí?

Co má a nemá ve škole ráda? Proč?

b) Odpověz.
Do které třídy chodíš? Co máš ve škole rád/a?

2. a) Co je to? Řekni alespoň 3 věty.

b) Pracujte ve dvojicích. Pracujte s obrázkem 2. a). Tvořte otázky a odpovídejte.

KDO?	POČASÍ?	...?

KDE?	ROČNÍ OBDOBÍ?

c) Pracujte ve dvojicích. Vytvořte pro obrázek název.
d) Řekněte ostatním:
1) jméno obrázku,
2) co tam je.

3) Poslouchej. Označ jednu správnou odpověď.

nahrávka číslo A2_01_ZŠ2

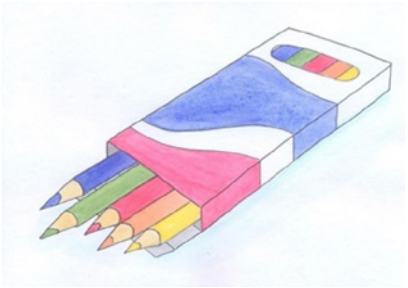
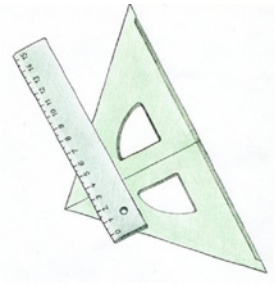
Otázka 1

a) jaro **b) podzim** **c) zima**

Otázka 2

a) **b)** **c)**

Otázka 3

a) **b)** **c)**

nahrávka číslo A2_02_ZŠ2

4. Poslechni si text. Přiřaď k němu jeden obrázek.
Který obrázek je pro tento text?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

5. a) Přečti si otázku a odpovědi.
Co budou malovat žáci?
a) pastelky
b) podzim
c) třídu

b) Poslechni si text.
c) Označ jedno správné řešení.

6. Přečti si otázky k textu. Odpověz, napiš maximálně 3 slova.

7. a) Odpověz. Co rád/a děláš venku? Obrázky jsou jako pomoc.

b) Pracujte ve dvojicích. Povídejte si. Každý řekne alespoň 5 vět.
Co rád/a děláš venku? Proč?
c) Odpověz. Napiš 1 větu.
Co rád/a dělá venku spolužák/spolužačka? .....

8. Pracujte ve skupině. a) Odpověz. Byl/a jsi venku se školou? Obrázky jsou jako pomoc.

b) Půjdeš se školou ven. Odpověz. Můžeš pracovat se slovníkem.
Kam / kdy / proč tam půjdete?
c) Máte otázky ze cvičení 8. b). Mluvíš sám/sama.

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ A2, ZŠ2, malování

3. 1a), 2b), 3b)

4. obrázek 3

5. b)

6. možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem:
otázka 1: výtvarnou výchovu / výtvarná výchova / výtvarka …
otázka 2: na školní zahradě / na zahradě,
otázka 3: malovat / malovat podzim

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ A2, ZŠ2, malování

úkol 1, Poznámka 1: U žáků na přechodu na úroveň B1 lze úlohu nerozdělovat na a), b), c), pracovat jen s obrázkem dívky, které žák vytvoří identitu. V tomto případě doporučujeme držet se následujícího postupu: základní osobní údaje, vzhled, informace z oblasti školy, osobní informace, ostatní poznámky.
Poznámka 2: Položky/otázky v úkolu 1. a) jsou řazeny podle obtížnosti. Počáteční otázky jsou na úrovni A1. Pokud je žák v nižších ročnících 2. stupně ZŠ nebo je žák méně kognitivně vyspělý, doporučujeme pracovat s PL pro 1. stupeň ZŠ (konkrétně s PL ZŠ1 POSLECH–MLUVENÍ A2_2).
Poznámka 3: Cílem této úlohy je žáka rozmluvit, motivovat ho k mluvení, proto v případě stydlivých žáků či žáků bez fantazie podporuje učitel žákův projev, pomáhá mu a klade doplňující otázky. Na úrovni A2 by měl žák tvořit krátké jednoduché věty, proto učitel žákovy jednoslovné odpovědi převádí ve věty, čímž vytváří vzorové odpovědi.
Poznámka 4: Pokud se žák s obrázky neztotožňuje (důvody osobní, sociokulturní, jazykové…), je třeba nabízet jiné obrázky z databanky obrázků. Pravděpodobně se bude úloha variovat na povídání o chlapci.

V případě otázek doporučujeme držet se základních oblastí: jméno, bydliště, škola, co rád dělá.
Poznámka 5:
Pokud se učitel s žáky (na 2. stupni ZŠ) setkává poprvé, je možné tuto aktivitu rozšířit o představování. V takovém případě doporučujeme držet se následující posloupnosti: hlavní (první) část cvičení zacílit na žáka; pokud učitel uzná za vhodné, pokračovat s tvorbou identity dívky na obrázku.
Příklad možného zpracování cvičení k představení žáka:
Odpověz. Kdo jsi? Řekni alespoň 5 vět.

JMÉNO	**ODKUD**	**RÁD/A**	**...A JEŠTĚ**
ADRESA	**ŠKOLA A TŘÍDA**	**NERAD/A**	

Takto vytvořené cvičení by měl být žák na úrovni A2 schopen splnit bez přípravy.
Poznámka 6: Jednodušší variantu lze vytvořit rozfázováním činností, kdy se jedna z částí úloh zaměří výlučně na úroveň A1. Takto mj. žáka motivujeme, neboť lze očekávat, že úspěšně splní alespoň některé počáteční úkoly.
Snížení náročnosti je vhodné použít v případě, že jsou žáci na přechodu k úrovni A2, mají potíže sledovat podněty k produkci, je pro ně náročné vytvořit v rámci úlohy 1. a) identitu dívky.
Příklad jednodušší varanty:

1. a) Pracuj s obrázkem. Kdo je to?
Jak se jmenuje? Co dělá? Do které třídy chodí?

b) Pracuj s obrázkem ze cvičení 1. a). Odpověz.
Co má a nemá ta žákyně ve škole ráda? Proč?

c) Odpověz.
Do které třídy chodíš? Co máš ve škole rád/a?

úkol 2. a–d) Úlohu 2 lze dále rozvinout, příp. z ní udělat projektový den. Při rozšiřování úlohy se učitel může inspirovat např. úkoly 8, 9 tohoto pracovního listu.
Námět na projektový den: Pro žáky na přechodu na úroveň B1 učitel vytvoří zprávu s informací, která vybízí zjistit, co se stalo na výletě. Z žáků se stanou detektivové, mají k dispozici jen fotografii z výletu. Musejí zjistit, kdo je na fotografii, co se stalo a napsat krátkou zprávu. K těmto cílům je možné využívat různých zdrojů, např. internet.

úkol 2. a) Poznámka 1: Obrázek je komplexní a lze pracovat s jeho detaily. Učitel ho může použít do výuky k různým tématům, např. výlet, podzim, barvy.
Poznámka 2: Úkol lze využít k přípravě samostatného mluveného projevu, poskytnout žákovi čas na přípravu, rozšířit požadavek produkce na 5 vět a vybídnout k používání slovníku.

úkol 2. c)+d) Pokud mají žáci potíže vytvořit název obrázku, doporučujeme nejprve pomoct nebo přejít k výběru z nabídky názvů.

Příklad výběru:
a) Školní výlet
b) Tělesná výchova
c) Výtvarná výchova

úkol 3, Poznámka 1: Je důležité, aby se učitel při/po kontrole řešení věnoval i pojmenování ostatních obrázků (nejen obrázků, které jsou správnými řešeními). K tomuto cíli lze přistupovat různými způsoby.
Řízená diskuze s kladením obrázek: Obrázek a) je jaro. Co je na obrázku b), c)? Chybí tam obrázek d). Máme tady jaro, léto, podzim a …co tady chybí? Co znamená roční období? … Ano, to je jaro, léto, podzim a zima.
Tady je otázka dvě. Na obrázku b) mají žáci vyučování venku? Kde mají žáci vyučování tady *(ukazuje na obrázky a, c)*? Ano, ve škole, ve třídě *(opakuje odpovědi po žácích)* … nebo taky …? Tělocvik máte venku *(ukazuje na obrázek b)*, matematiku *(ukazuje na obrázek s matematikou)* máte … *(pokud žák neodpovídá)* vevnitř.
Analogický postup lze vést u otázky 3.
U jedné z otázek lze postupovat přes dávání hádanky, viz následující poznámku.
Poznámka 2: Obrázky k otázce 3 lze využít k jednoduché tvorbě hádanek. Učitel si buď připraví hádanky a žáci je řeší, nebo po své příkladové hádance nechá vytvářet hádanky samy žáky. Tvorba hádanek vyžaduje zkušenost, fantazii a dosažení určitého kognitivního vývoje. Z tohoto důvodu je vhodné, aby měl učitel vždy připraveny varianty hádanek pro případ, že by takováto činnost činila žákům potíže.
Doporučujeme, aby se pedagog k podobným aktivitám vracel, neboť jednoduchý popis předmětu každodenního použití (čímž jsou předměty na obrázcích k otázce 3) představuje jednu ze schopností úrovně A2.

Příklad hádanky:
Najděte obrázek.
Hádanka 1: Potřebuju to ve škole. Je to věc. Je to malé. Je tam například tužka, guma. Co to je? *(penál)*
Hádanka 2: Potřebuju to ve škole. Je to věc. Potřebuju to na matematiku. Kdy to potřebuju? Když musím udělat čáru, něco podtrhnout, rýsovat, měřit centimetr. Co je to? *(pravítko)*
Hádanka 3: Potřebuju to ve škole. Není to jedna věc, ale je jich hodně. Potřebuju to na výtvarnou výchovu. Jsou to tužky. Ty tužky malují barevně. Kdy to potřebuju? Když maluju. Co to je? *(pastelky)*
Poznámka 3: K jednodušší variantě úlohy viz následující příklad.
Pro zprostředkování zobrazených slov lze vytvořit jednoduchou úlohu k přiřazování slov k obrázkům a k následnému hledání slov podle diktátu.

Příklad úlohy:
a) Spoj slovo s obrázkem.
hudební výchova, podzim, matematika, jaro, penál, pastelky, tělesná výchova, léto, pravítko
b) Pracujte ve dvojicích. Ukazuj slova na obrázku. Spolužák čte slova.
c) Říkám slova. Ukazuj slova na obrázku.
Doporučujeme pro práci ve dvojicích dát do dvojic dvě skupiny slov (každý žák dostane jednu), aby se výběrem neztrácel čas a aby se instrukce usnadnily. Lze očekávat potíže s tím, že žák nebude vědět, které slovo má vybrat, nebo bude slova číst v pořadí uvedeném ve cvičení a).
Poznámka 4: V tomto cvičení se začíná pracovat s nahrávkou. Žák si tím na obvyklý postup nácviku poslechu zvyká, seznamuje se s hlasem spíkra a jeho stylem projevu (např. rychlost, melodie). Učitel tím zároveň získává prostor pro nastavení hlasitosti nahrávky, ověření funkčnosti přehrávání atd., čímž se přirozeně připravuje prostředí k plnění úkolu 4.
Poznámka 5: Učitel upozorní v řešení na rozdíly mezi metodickými materiály a testy – v aktivitách zacílených na naučení a fixaci jazykových prostředků a dovedností je možná diskuze, v testování většinou ne.
U otázky 3 je možné argumentovat, že na výtvarnou výchovu je třeba nůžek, psacích potřeb i pastelek, viz obrázek a). Přestože je pravděpodobnější volba varianty b), nelze v profesionálním testu (typu diagnostického testu) dvojznačné řešení připustit. Učitel může žáka upozornit na to, že v profesionálně tvořených testech je na takovouto, byť malou, dvojznačnost myšleno a v testech se nevyskytuje. Tím žáka srozumí se situací, že v testu by nemělo docházek k váhání, které je u cvičení např. v učebnicích možné – při práci s učebnicemi se zdůvodňuje, argumentuje.

úkol 4, Poznámka 1: Pokud učitel zpozoruje, že mají žáci potíže s úlohou, je třeba se ujistit, že problémy nejsou spojeny s nedostatečným porozuměním instrukcím.
Poznámka 2: Jednodušší varianta cvičení může spočívat např. v rozfázování činností.
Příklad: **4. a) Prohlédni si obrázky.**

b) Poslechni si text.
c) Přiřaď k textu jeden obrázek. Který obrázek je pro tento text?
Poznámka 3: Jiné zjednodušení varianty cvičení může být postaveno na předcházejícím podrobném popisu obrázku. Tím, že se obrázek popíše, bude se žákům snáze přiřazovat podrobně známý obrázek ke slyšenému textu.

Příklad
Co je na tomhle obrázku? *(ukáže na obrázek 1)* Je tam škola? Máš pravdu, tam není škola. Je tam školní zahrada? Správně, školní zahrada tam taky není. Co tam je? *(žák mluví)* Ano, děti. Je tam taky nějaké zvíře? *(učitel ukazuje na obrázku lišku)* Máš pravdu, je tam zvíře. *(žák mluví)* Říkáš, že je to zoo? To je pravda, je to zoo. A co dělají děti? *(žák mluví)* Kreslí? Já myslím, že ty děti nekreslí. Ty děti *(ukazuje na část obrázku s dětmi)* … píšou. Píšou na papír poznámky *(ukazuje na obrázku)* a tady děti poslouchají učitele. *(ukazuje na danou část obrázku)* Co je na obrázku dvě? Je tam škola? Máš pravdu, tam taky není škola. A co děti, mají papíry? Ne, nemají. Co mají? *(ukazuje na batohy)* Ano, mají batohy. Proč mají batohy? *(žák mluví)* Říkáš, že jdou na procházku? Hmm. Podívej se sem. *(ukazuje na obrázek)* Tady je paní učitelka a tady jsou žáci. Jdou na procházku? *(žák mluví)* Já ti rozumím. To není procházka, ale školní výlet. … Dobře. A co ještě dělají? *(žák mluví)* Povídají si.
Poznámka 4: Náročnější varianta cvičení může vycházet z jednoduchého slovního vyjádření.
Před cvičením je třeba se ujistit, zda žák zná slovo téma. Pro žáky vyšších ročníků by slovo téma mělo být známé, pro žáky nižšího ročníku či méně kognitivně vyvinuté žáky je příklad úlohy níže příliš náročný.

Příklad
Co je téma textu?
a) malování
b) výlet
c) třída

(klíč: a))

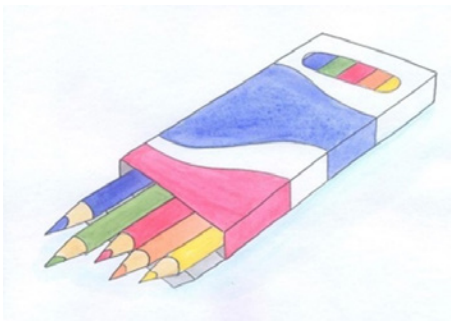
úkol 5, Pro jednodušší variantu úkolu lze přejít k vizualizaci.
Příklad
5. a) Přečti si otázky.
Co potřebují děti? Co budou malovat žáci?
b) Poslechni si text.
c) Označ jedno správné řešení.

Otázka 1
Co potřebují děti?

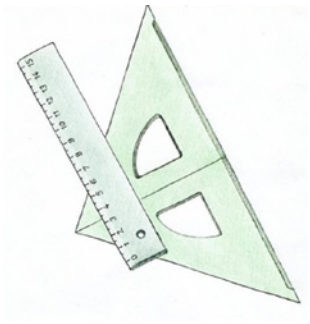
Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Otázka 2
Co budou malovat žáci?

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

(Klíč: **5**. otázka 1: obrázek 1, otázka 2: obrázek 2)
úkol 6, Poznámka 1: Pro jednodušší variantu úlohy doporučujeme zjednodušit jazyk položek a jejich počet. Pro poslední poslech se snažíme vyhýbat obrázkům, aby se žáci seznamovali s formami úloh v běžných testech.
Příklad
Otázka 1: Kde budou mít děti výtvarnou výchovu?
Otázka 2: Co budou děti na výtvarné výchově dělat?

(Klíč: **6**. příklad odpovědí: otázka 1: venku / na školní zahradě / na zahradě, otázka 2: malovat / malovat podzim)
Poznámka 2: Náročnější varianta cvičení by neměla spočívat ve zvýšení počtu otázek. Je možné se zaměřit na náročnější kognitivní proces, např. na tvorbu názvu textu. Vytvořit název textu může být pro řadu žáků náročné, pokud by se objevily potíže, je možné žákům nechat odpovědi vybírat.

Příklad
Poslechni si text. Vyber vhodný název textu.
a) Přestávka venku
b) Malování na zahradě
c) Školní výlet na podzim

Poznámka 3: Jedním z cílů úlohy je, aby se žáci naučili přesně plnit instrukce (sledovali zadání). V tomto případě je požadavek vyprodukovat maximálně 3 slova. Pokud žák významově správně odpoví, ale použije více slov, je třeba ho pochválit, vrátit ho k zadání a k přepočítání slov v odpovědi. Pokud by přeformulování odpovědi činilo žákovi potíže, učitel mu pomůže.

úkol 7. a) Poznámka 1: Tento typ otázek by měl žák na úrovni A2 zvládnout řešit bez přípravy. Není podmínkou hovořit o obrázcích, není proto nutné se u obrázků déle zastavovat, pokud žák mluví sám.
Poznámka 2: Obrázky by měly pomoci najít odpověď žákům, kteří potřebují k mluvení podnítit. Obrázek s táborem může učitel použít jako pomoc při navádění k aktivitám v přírodě (lze ukázat na les, vzpomenout si na prázdniny apod.), obrázek s volejbalem vede k aktivitám ve městě. Doporučujeme se více zaměřovat na činnosti, které žáci vykonávají venku, nikoli ve škole či doma. Tím se vznikající rozhovory liší od úvodních aktivit.

úkol 8, Poznámka 1: Učitel monitoruje práci ve skupině, dává pozor na to, aby si žáci navzájem poskytovali prostor k projevu. Pokud by práce ve skupině byla příliš náročná, přejde se k práci ve dvojicích.
Poznámka 2: Při instrukci vedoucí k práci se slovníkem je vhodné využívat i jiných zdrojů, např. internet. V diskuzi o budoucí školní akci je internet ideálním zdrojem informací i inspirace.
Poznámka 3: Během celé činnosti je potřeba, aby byli žáci podporováni v poznámkách, ale aby byli upozorňováni, že výslednou prezentaci nemohou číst. Mohou nahlížet do poznámek.
Záleží na učiteli, jakou formu výsledné prezentace bude požadovat. Samostatný mluvený projev může být na jednom žákovi nebo si členové skupiny budou předávat slovo.
Poznámka 4: V případě zajímavých návrhů na školní akci doporučujeme vrátit se k aktivitě v dalších hodinách a rozvinout ji. Místo lze ukázat na mapě, najít o něm informace na internetu (učitel se musí v komunikaci vyjadřovat adekvátně úrovni A2), nechat žáky připravit powerpointovou prezentaci vycházející z maximálního množství obrazového materiálu.
Tímto postupem by vznikala sada aktivit vedoucí k připravené samostatné produkci. Doporučujeme, aby při prezentaci měli ostatní žáci rovněž zadanou činnost, nikoli jen naslouchali.

Příklad 1 zadání činnosti pro naslouchající žáky
Poslouchejte text. Napište alespoň 2 informace.

Informace číslo	CO VÍM
1	
2	
3	

Příklad 2 zadání činnosti pro naslouchající žáky
Učitel bude potřebovat: vidět prezentaci předem a najít max. 4 obrázky, které budou souviset s tématem (obrázky musejí být velmi jednoduché, nejlépe symboly)
varianta 1: **Prohlédněte si obrázky. Poslouchejte prezentaci. Který obrázek tam nepatří?**
varianta 2: **Prohlédněte si obrázky. Poslouchejte prezentaci. Seřaďte obrázky podle prezentace.**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST:

ZŠ2

POSLECH–MLUVENÍ B1 (úroveň B1), pohádky/čtenářství

Délka:	dlouhý text: 184 slov
Charakteristika textu:	výklad
Téma textu:	pohádka a svět pohádek
Konverzační téma:	čtenářství
Vyučovací cíle:	Žák si procvičí porozumění dlouhému slyšenému textu (výklad učiva), procvičí si globální, selektivní a detailní poslech s porozuměním. Žák bude řešit úlohy s přiřazováním, úlohy s polootevřenou odpovědí a úlohy s výběrem odpovědí. Žák si rozšíří slovní zásobu vztahující se k tématu pohádka a vypravování.

npi | Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem

CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍHO LISTU

V tomto pracovním listu se pracuje s dlouhým poslechovým textem, který obsahuje charakteristické rysy mluvenosti (např. řečnické otázky, kontaktní prvky). V metodických komentářích tyto rysy zmiňujeme, neboť z nich plynou některé odlišnosti pro texty k nácviku čtení X k nácviku poslechu s porozuměním. Je důležité, aby si učitel uvědomoval jejich rozdílnou výstavbu, neboť mj. sledují různé vyučovací cíle a jsou spojeny s různými komunikačními situacemi. Tyto a další aspekty je třeba zohledňovat při vlastní tvorbě textů či jejich adaptaci.
Během rozhovorů v předposlechových aktivitách je třeba dávat pozor na to, aby učitel nezmiňoval informace, které jsou součástí poslechového textu (např. pohádkové příběhy se ústně předávaly, mají pestrou historii). Lze očekávat, že žáci zmíní nějaké obecně známé informace, např. pohádky většinou končí dobře. V těchto případech doporučujeme, aby učitel tyto informace nerozváděl, neboť jsou součástí poslechu.
V aktivitách č. 2, 3 žáci mohou používat slovník. Pokud by učitel práce se slovníkem nevyužil, doporučujeme, aby ji do některé ze svých hodin zařadil. Přestože se od sebe země liší v úrovni slovníkářství (některé jazyky slovníky nedisponují), je vhodné, aby byl žák o slovnících informován. Měl by vědět, se kterým slovníkem může pracovat, jak ho efektivně používat a za supervize učitele si vyzkoušet hledání hesel.
Do tohoto pracovního listu není cíleně zařazeno cvičení, které pracuje s nahrávkou před poslechem. Na úrovni B1 vedeme žáka k poslechu nahrávky bez cvičení, které má za cíl připravit posluchače na hlas spíkra, jeho přednes, tempo řeči atd. Z tohoto důvodu je potřeba, aby si učitel před výukou zkontroloval funkčnost techniky, nastavení hlasitosti apod. Před spuštěním nahrávky (úkol 4) je možné instrukce na začátku zastavit a zeptat se žáků, zda všichni dobře slyší.
Při testování porozumění dlouhému textu se běžně poskytují dva poslechy k řešení jedné úlohy. Cvičení 4, 5, 6 obsahují menší množství otázek a instrukce vyzývají k jednomu poslechu každého cvičení. Pokud mají žáci potíže s porozuměním dlouhému textu, doporučujeme vybrat „pouze“ jednu z úloh (4, 5, 6), poskytnout k ní druhý poslech – další poslechové úlohy budou vynechány (tzn. splnila by se jen jedna úloha, nikoli všechny tři). Pokud se učitel rozhodne vytvářet jednodušší varianty cvičení, nedoporučujeme postup, kdy učitel ze cvičení náhodně vybere jen některé položky (každá položka se totiž vztahuje k určité části textu a ověřuje určitý typ dovednosti).

Pokud by pedagog považoval text za příliš dlouhý, náročný atd., lze dlouhý poslechový text rozdělit na dva celky a pracovat s nimi jako se dvěma středně dlouhými texty. Tím se první polovina položek bude vztahovat k poslechovému textu 1 a druhá polovina k textu 2.
Každou z poposlechových aktivit (cvičení 7, 8, 9) lze rozvést a vytvořit z ní program na celou vyučovací hodinu. Celé trio cvičení uvádíme, aby měl pedagog k dispozici širší zásobník poposlechových úloh a mohl se inspirovat pro svou tvorbu. Doporučujeme, aby učitel tyto činnosti rozdělil do několika vyučovacích jednotek, příp. aby postupoval výběrově (podle skupiny žáků, podle svých vyučovacích cílů apod.).

Transkript textu, číslo nahrávky B1_01_ZŠ2:
Paní učitelka: Dobrý den, dnes máme na programu hezké téma. Budeme si povídat o pohádkách. Přemýšleli jste někdy o tom, jak dlouho pohádky existují?

Žák: Asi dlouho.

Paní učitelka: Ano, víte, že některé pohádky jsou staré 6000 let? Představte si, že je před tolika lety nikdo nezapisoval do knih. Rodiny si je mezi sebou dokola předávaly. To znamená, že babička vyprávěla pohádku mamince. Maminka potom svým dětem a tak dále.
Dnes si řekneme, jak je možné, že jsou pohádky na světě tak dlouho. Příběhy pohádek se od sebe liší: jsou různě dlouhé, přicházejí z různých zemí, vyprávějí o princeznách, o cizině, o bohatství … Co mají ale společného? Všimněte si, že nejsou složité. Lidé proto neměli problémy si je pamatovat.
Pohádky také existují tak dlouho, protože končí šťastně. Dobro v nich vyhraje nad zlem. To je důvod, proč se k nim i my dnes vracíme. Rádi posloucháme povídání o zemi, kde dobří lidé vyřeší všechny problémy, trest čeká na ty špatné a kde vše dobře dopadne. V takové zemi si přeje žít každý z nás, ale každý z nás také ví, že taková země existuje jenom v našich krásných snech.

1. a) Co si představíš, když se řekne pohádka.
b) Podtrhni, co sem nepatří. Můžeš pracovat se slovníkem.
kniha, učebnice matematiky, kartáček na zuby, princezna, batoh, baterka, král, pirát, limonáda, kouzelnická hůlka, mobil
c) Přečti si text. Odpověz.

Je to dívka, která žije na hradě nebo na zámku, její rodiče jsou král a královna. Kdo je to?

d) Udělej podobný text jako ve cvičení 1. c).

e) Pracujte ve dvojicích. Spolužák musí uhodnout, co to je.

2. a) Odpověz.
Máš rád/a pohádky? Proč? Vyprávěl ti někdo pohádky? Kdo?
Nemáš rád/a pohádky? Co rád/a čteš? Co jsi četl/a naposledy.

b) Pracujte ve dvojicích. Povídejte si. Můžete pracovat se slovníkem.
Která pohádka je tvoje oblíbená? Proč? Je ve tvé zemi nějaká slavná pohádka?

c) Pracujte ve dvojicích. Vyberte si jednu pohádku. Připravte si krátké vyprávění pohádky.

d) Pracujte ve dvojicích. Vyprávějte jednu oblíbenou pohádku.

3. a) Pracujte podle vzoru. Doplňte slova z nabídky do vět.
trest, existují, příběh, se liší, ~~dobro~~, předává
Vzor: V pohádkách proti sobě stojí …dobro… a zlo.

a) Některé postavy …… jenom v pohádkách. Které? Například vodník.

b) Ty pohádky nejsou stejné. Hodně …… jedna od druhé. První je o princezně a druhá je o pirátovi. Ta první je také dlouhá a druhá je krátká.
c) Rybička má tajnou zprávu. Říká tajnou zprávu princi, princ ji říká princezně a princezna ji dále …… králi.

d) Král se dověděl, že mu pirát vzal všechny peníze. Král se rozzlobil a pirát musel za ……
dát všechny peníze chudým lidem.

e) Pohádka vypráví hezký ……

b) Pracujte podle vzoru. Spojte.

Vzor: zlý	mít rozdíly
dobrý	psát
existovat	dávat dál
zapisovat	vyprávění
předávat	špatný
lišit se	být
příběh	hodný

c) Pracujte ve dvojicích. Povídejte si. Můžeš pracovat se slovníkem.
Co existuje v pohádkách a v opravdovém světě ne?

4. Poslechni si text. Doplň do vět chybějící informace. Pozor, dvě informace jsou navíc.

nahrávka číslo B1_01_ZŠ2

lidé	sny	příběhy	žáci

1. Nejdříve si _____ pohádky říkali.

2. Děti mají rády v pohádkách šťastné _____.

5. Vyber jednu správnou odpověď.

Otázka 1
Proč pohádky existují tak dlouho?
a) Protože jsou veselé.
b) Protože nejsou dlouhé.
c) Protože jsou jednoduché.

Otázka 2
Jaký svět je v pohádkách?
a) Bohatý.
b) Neskutečný.
c) Nespravedlivý.

Otázka 3
Jaký název se k textu nejlépe hodí?
a) Proč jsou pohádky oblíbené
b) Kdy přišly první pohádky
c) Jak píšeme pohádky

6. Odpovězte. Napište vždy maximálně 3 slova.

a) Jak dlouho existují pohádky?_____

b) Proč si lidé pohádky dobře pamatují? Napište 2 důvody.

Důvod 1: _____

Důvod 2: _____

7. a) Pracujte ve skupině. Povídejte si.

Co raději děláš: čteš knihu, posloucháš hudbu nebo se raději díváš na televizi?

b) Pracujte ve dvojicích. Přečtěte si situaci a splňte úkol.

Situace:

Jsi nemocný/á. Kamarád/ka přišel/přišla na návštěvu.

Úkol:

Přečtěte si role a rozdělte si je. Připravte rozhovor NÁVŠTĚVA NEMOCNÉHO KAMARÁDA / NEMOCNÉ KAMARÁDKY.

Role:

Žák A:	**Žák B:**
- **jsi nemocný/á,** - chceš přečíst příběh z jedné knihy, ale jsi nemocný, - popros o to kamaráda. - Pozor, maminka ti nedovolila dívat se na televizi.	- **jsi kamarád/ka na návštěvě,** - nemáš chuť číst knihu, - příběh té knihy je i ve filmu, chceš se dívat na televizi.

c) Pracujte ve skupině. Prezentujte rozhovory.

d) Pracujte ve dvojicích. Zopakujte si svůj rozhovor a připravte si scénku.

8. a) Odpovězte.

Znáte nějaké české pohádky? Které?

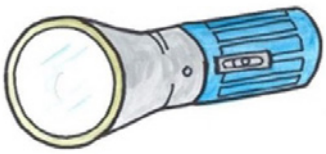
b) Pracujte ve skupinách. Najděte na internetu 3 obrázky. Každý obrázek musí být k jedné pohádce.

c) Pracujte ve skupinách. Připravte si ke každému obrázku informace o pohádce. Neříkejte jméno pohádky a jména postav.

d) Ukažte obrázky ostatním skupinám. Řekněte informace ke každému obrázku. Ostatní se snaží poznat, o které pohádce mluvíte.

9. a) Prohlédněte si obrázky. Řekněte, co na nich je.

b) Pracujte ve dvojicích. Vyberte si 3 obrázky a připravte si <u>příběh</u>.
Řekněte:
- kdo je to,
- co dělá,
- co se stalo,
- řešení/konec.

c) Vyprávějte příběh skupině.

d) Povídejte si.
Který příběh se vám líbil nejvíce? Proč?

KLÍČ: POSLECH–MLUVENÍ B1, ZŠ2, pohádky/čtenářství

1. b) možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem:
učebnice matematiky, kartáček na zuby, batoh, baterka, limonáda, mobil
1. c) princezna

3. a) a) existují, b) se liší, c) předává, d) trest, e) příběh
3. b) dobrý – hodný, existovat – být, zapisovat – psát, předávat – dávat dál, lišit se – mít rozdíly, příběh – vyprávění

4. 1. lidé, 2. příběhy

5. 1.c), 2.b), 3.a)

6. a) 6000 let / šest tisíc let,
b) možné varianty řešení, další řešení zkonzultujte s učitelem:
Důvod 1: (jsou) jednoduché / nejsou složité,
Důvod 2: končí šťastně/dobře / mají šťastný konec / všechno dobře dopadne / dobro vyhraje

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ B1, ZŠ2, pohádky/čtenářství

úkol 1, 2, 3, Ve cvičení 3 je žák seznámen mj. se slovem příběh. Pokud učitel nevyužije cvičení 3, je potřeba, aby žáka toto slovo naučil, neboť je nejen součástí poslechového textu, ale i úkolu 4.

úkol 1 Doporučujeme, aby první aktivita probíhala jako povídání učitele se žáky. Necháváme na rozhodnutí učitele, zda se rozhodne zvolit skupinovou práci, nebo práci ve dvojicích.
Na konci skupinové práce / práce ve dvojicích je potřeba, aby si učitel zkontroloval, že zazněly nějaké informace o klasické pohádce (příp. tyto informace zopakoval).

úkol 1. a) Poznámka 1: Pokud žáci říkají věty, které přecházejí ve vyprávění, doporučujeme, aby učitel vznikající rozhovor podporoval. Ve skupinové práci je třeba dávat pozor, aby byl poskytnut prostor všem žákům (nikoli „jen“ komunikativnímu jednotlivci).
Poznámka 2: Lze předpokládat volné reakce (volné odpovědi). Je možné, že žák uvede příklad moderní pohádky (např. od J. Wolkera), kde nevystupují klasické pohádkové postavy apod. V takovém případě je třeba žáka pochválit a navést ho na linii klasických pohádek.
Poznámka 3: Analogický úkol pro méně komunikativní skupiny:

Odpověz. Řekni alespoň 3 věty.
Co pro tebe znamená pohádka?

úkol 1. b) Poznámka 1: Doporučujeme připomenout, že jde o svět klasických pohádek.
Poznámka 2: Lze očekávat různá řešení, např. podle žákova kulturního zázemí, podle jeho čtenářské zkušenosti. Pokud žák řešení náležitě zdůvodní, je třeba odpověď nejen považovat za správnou, ale podpořit také žáka v jeho zkušenosti (např. s jiným typem pohádek).
Pokud žák četl moderní pohádku, lze považovat mnoho položek za správné.
Poznámka 3: U žáků přecházejících z úrovně A2 na B1 lze předpokládat, že jim mnohá slova nebudou známá. V tomto případě učitel může využít práci se slovníkem nebo vizualizaci.
Práce se slovníkem: Učitel ji zvolí pravděpodobně v případě, kdy se nebude věnovat ostatním předtextovým aktivitám, neboť hledání ve slovníku bývá často časově náročná činnost. Práce se slovníkem je náročnější varianta než např. přiřazování k obrázkům.
Pro vizualizaci: Všechna slova jsou obrazově znázorněna v databance obrázků.
Pokud mají žáci hlubší potíže s více slovy nebo jde o žáky mladší (např. 6. ročníku), doporučujeme zařadit aktivitu na spojení slov s obrázky.

Příklad aktivity

Spoj obrázek a slovo.

učebnice matematiky, mobil, kniha, stůl, pirát, baterka, král, princezna, kouzelnická hůlka, limonáda, batoh

úkol 1. c) Poznámka 1: Pro žáky přecházející na úroveň B2 je dobré nechat text napsat a k napsanému podat zpětnou vazbu. Totéž doporučujeme, pokud učitel pracuje se skupinou žáků, v níž někteří potřebují více času na přípravu hádanky. V takovém případě rychlejší žáci zapisují své hádanky, čímž produktivně čas ve výuce využívají.
Poznámka 2: Do instrukce lze zařadit následující podmínku: **Neříkej vybrané slovo spolužákovi.**
Poznámka 3: Toto cvičení je možné různě modifikovat. Lze pracovat s variantou, kdy žáci nevybírají sami ze slov, nýbrž jim je učitel vybere. Lze také nezadávat hádanky, které mohou být pro tvorbu náročné, ale požadovat popis.
Příklad obou variant
Pracujte ve dvojicích. Máš obrázek (neukazuj ho spolužákovi). Popiš ho, spolužák musí uhodnout, co to je.

Učitel nemusí pracovat s obrázky, ale s lístečky, kde jsou slova zapsána.
V této variantě aktivity je třeba zdůraznit, že si žáci nemají obrázky/lístečky předem ukazovat. Mladším žákům lze sdělit, že všechny obrázky uvidí na konci činnosti.

úkol 1. d) Pokud rychlejší žáci text psali už v předešlých aktivitách, doporučujeme, aby napsali ještě jeden text ke slovu (příp. obrázku), které učitel žákovi zadá.

úkol 1. e) Poznámka 1: Žáci by měli mluvit na základě přípravy. Učitel může upozornit, že lze nahlížet do poznámek, ale není vítáno čtení. Na úrovni B1 lze od žáka vyžadovat takovéto jednoduché popisy i bez přípravy, každopádně připomínáme možný ostych, zacílit se na obtížná slova, potřebu promyslet si strategii vystavení hádanky atd.
Poznámka 2: Pokud se učitel rozhodne pro práci ve skupině, doporučujeme, aby si žáci odpovědi psali na papír, který následně otočí řešením na lavici. Tím se předejte možnému přerušování mluvčího – žáci nebudou vykřikovat odpovědi před dokončením projevu.

úkol 2, Poznámka 1: S žáky na 2. stupni ZŠ doporučujeme rozvinout diskuzi zaměřenou na čtenářství obecně, bavit se o knihách, které četli ve své mateřštině. Pokud byla žákova oblíbená kniha přeložena do češtiny, je vhodné doporučit přečíst si tutéž knihu ještě jednou v češtině. Na konci rozhovoru je potřeba vrátit se k tématu pohádek. Pokud je žák rozmluven, není nutné dělat další podčásti cvičení.
Poznámka 2: Těžší varianta – rozšíření položek a snížení rozfázování (zaměření zůstává na žánr pohádek)

2. Pracujte ve dvojicích. Povídejte si. Můžete pracovat se slovníkem.
Máš rád/a pohádky? Proč? Vyprávěl ti někdo pohádky? Kdo?
Co raději děláš: čteš pohádky, posloucháš je nebo se na ně raději díváš? Která pohádka je tvoje oblíbená? Proč? Je ve tvé zemi nějaká slavná pohádka? O čem ta pohádka je?

úkol 2. a) Učitel si povídá se žáky a také na otázky odpovídá. Je pravděpodobné, že u otázky „Proč?“ učitel bude muset žáky navést k tomu, jak zdůvodnit vztah k pohádkám.
Příklad vedení přes kladení doprovodných otázek
Líbí se ti? Co se ti tam líbí? Co je tam hezkého?

Je třeba dávat pozor na čas u dotázání se na preferenci čtení pohádek, jejich poslechu, nebo jejich filmového zpracování. Žáci se mohou rozhovořit o zájmech jako takových, o zálibách ve fantastických příbězích/filmech. Jak bylo řečeno, pokud se rozhovor zacílí např. na četbu, je třeba, aby se učitel rozhodl, zda tomuto tématu dá přednost a k pohádkám se vrátí jindy.

úkol 2. b) Poznámka 1: Instrukce ukládají práci se slovníkem jako dobrovolnou. Pokud žáci se slovníkem nebudou pracovat, je vhodné se k ní vrátit v některé z dalších hodin.
Poznámka 2: Žáci jsou během rozhovorů vedeni nejen ke zdůvodnění toho, proč je vybraná pohádka jejich oblíbená, ale i ke stručnému nastínění děje pohádky (tím je učitel připravuje na plnění následujícího úkolu).

úkol 2. c) Poznámka 1: Každá dvojice si při rozhovorech vybere jednu z pohádek. Pravděpodobně budou žáci vybírat z pohádek, o kterých hovořili v předchozím cvičení. Cílem cvičení je příprava jednoduchého souvislého vypravování, a tak je vítané i to, pokud se žáci rozhodnou pro převyprávění jedné z obecně známých mezinárodních pohádek (např. o Červené karkulce). U takovýchto pohádek je třeba, aby učitel počítal s kulturními rozdíly (např. obsah Karkulčina košíku), následně o těchto odlišnostech se skupinou hovořil, a informoval tím žáka-cizince o české verzi.
Poznámka 2: Pokud mají žáci potíže s výběrem pohádky, doporučujeme, aby je učitel navedl na obecně známé pohádky, neboť diskuze o neznámých příbězích z cizích zemí bude pravděpodobně časově náročná.
Poznámka 3: Při přípravě prezentací si žáci mohou psát body. Doporučujeme, aby učitel bodům věnoval pozornost a učil žáky takové poznámky dělat (např. vedeme žáky ke stručnosti a jasnosti poznámkového aparátu).
Doporučujeme zdůrazňovat žákům, že vyprávění může být krátké a že čtení dlouhých poznámek není v rámci mluvení produktivní.
Poznámka 4: Přípravě vyprávění pomáhá osnova nebo body, kterých se žáci mají držet. Následující příklad bodů je tvořen k pohádce o Červené karkulce.

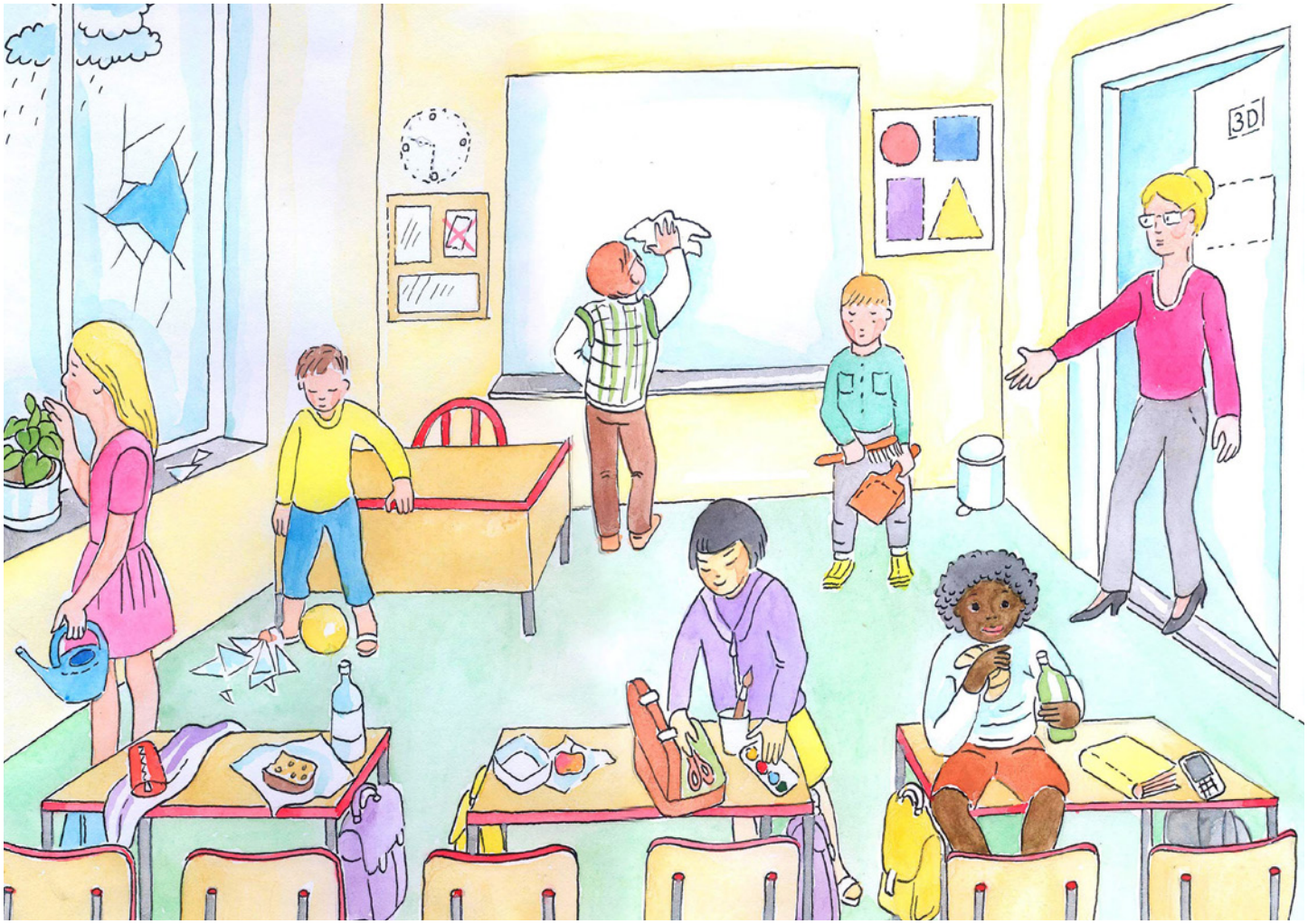
Řekněte:
- Kdo (postavy)
- Co dělá
- Co se stalo
- Jak to skončilo

úkol 2. d) Pro žáky z různých kultur může samostatný ústní projev před třídou představovat velký stres (žáci mohou být zvyklí např. na jiný styl „hodnocení“). Z tohoto důvodu je třeba všechny prezentace pochválit. Je na učiteli, zda bude dávat zpětnou vazbu hromadně (za přítomnosti ostatních žáků) nebo individuálně. Individuálně sdělovanou zpětnou vazbu upřednostňujeme v případě, kdy je třeba upozornit žáka na závažné nedostatky nebo na jejich větší množství. Hromadná zpětná vazba je v této věkové kategorii vhodná jen v případě kladného hodnocení všech žáků.

úkol 3, Cílem celého cvičení je zprostředkovat slovní zásobu, která je součástí poslechového textu. Vzhledem k tomu, že se jedná o dlouhý poslechový text, pokládáme za vhodné, aby si žák co nejlépe zautomatizoval význam 6 vybraných slov. Prostor k jejich aktivnímu použití je poskytnut ve cvičení c).

úkol 3. a) + b) Pokud se pracuje ve skupině a některé slovo je neznámé jen jednotlivci, může učitel požádat spolužáky o jeho slovní vysvětlení. Žáci na 2. stupni mohou snáze vysvětlit význam slova na příkladech.

Příklad
Ty znáš slovo trest? To jsem rád. Umíš to slovo vysvětlit? Neumíš? Nevadí, zkusíme to spolu.
(učitel vezme obrázek)

Například to je Aleš *(ukáže na obrázek chlapce)* a ten udělal něco špatně. Co? Co udělal špatně? *(žák odpovídá)* Ano, rozbil okno. *(ukazuje na rozbité okno)* Co ten trest? *(žák říká, co musel žák udělat za trest)* Ano, musel uklidit střepy – to je sklo. A taky musel uklidit celou třídu. To byl ten trest. Rozumíš? Víš, co je trest?

úkol 3. a) Poznámka 1: Cvičení je založeno na čtení, proto je důležité sledovat, jakou má žák úroveň v této dovednosti. Aktivitu lze zjednodušit tím, že se položky čtou nahlas, učitel se zapojí do volby správného řešení. Během společné práce pedagog pomáhá se správným hlasitým čtením (např. čte náročná slova, opravuje nesprávnou výslovnost) a neustále kontroluje, zda žáci větám rozumějí.
Poznámka 2: Pokud by se učitel chtěl vyhnout čtení a rozhodl se pro přepracování úlohy, je možné slova vysvětlovat např. v rozhovoru. V takovém rozhovoru je nutné dobré vedení učitele, kladení otázek se správnými slovy. Slova, na něž se zaměřujeme, doporučujeme zapsat na tabuli a na konci aktivity je ještě jednou se žáky hlasitě přečíst.
Tato činnost je v praktické výuce často využívána, avšak upozorňujeme, že vyžaduje zkušenost s kladením adekvátních otázek, s vhodnými reakcemi na množství možných odpovědí, se sledováním zprostředkovaných slov a s jejich opakováním.
Příklad vedení učitele
Co je vodník? Existuje vodník? Co znamená slovo existovat? Vy nerozumíte slovu existovat? To nevadí, píšeme to takhle. *(zapíše slovo na tabuli)* Existovat znamená být. Podívej se na obrázek – to je vodník. Existuje vodník? *(pokud žák nerozumí, lze vysvětlit opisem, např. Je opravdu vodník tady, tady na světě, tady někde s námi?)* Souhlasím s tebou. Ne, neexistuje. Podívej se na vodníka ještě jednou. Co myslíš? Je vodník hodný nebo dobrý? Dělá dobro? *(pedagog zapíše na tabuli DOBRÝ -> DOBRO)* Ano, není dobrý. Když někdo není dobrý, tak je jaký? Ano, je zlý. Když je někdo zlý, tak dělá …? *(zapíše na tabuli ZLÝ -> ZLO)*
Tímto způsobem je možné pracovat i s ostatními slovy.
K těmto otázkám je praktické mít připravený obrázek pohádkové postavy, o níž mluvíme. Při výběru této postavy je třeba dávat pozor, aby šlo o bytost, která nemá reálný protějšek (tzn. nevyskytuje se v reálném životě jako např. vodník). V tomto cvičení proto není vhodné dávat jako příklad krále, královnu, princeznu, piráta.

úkol 3. b) Poznámka 1: Učitel při vysvětlování instrukcí může dodat, že se hledá synonymum. Pokud ví, že žáci již byli seznámeni ve výuce češtiny s termínem synonymum, doporučujeme okrajově termín uvést (zopakovat, zapsat na tabuli).
Příklad vedení:
Rozumíte, děti, co máte dělat? Je tady vzor ZLÝ a ŠPATNÝ. ZLÝ a ŠPATNÝ ČLOVĚK – je to podobné? Ano, souhlasím, je to podobné. Víte někdo, jak takovým slovům říkáme? To znamená slovům, která mají stejný nebo podobný význam? Synonyma. *(napíše na tabuli synonymum)*
Poznámka 2: Cvičení lze dále využít k aktivnímu procvičení naučených slov. Například lze zadat úkol ke tvorbě vět se dvěma slovy, které si žák vybere.
Příklad využití cvičení k hlubší fixaci
Pracujte ve dvojicích. Vyberte si dvě slova a vytvořte větu.

V takovém cvičení záleží na učiteli, zda nechá žáky psát nebo bude požadovat čistou mluvenou produkci. Upozorňujeme, že psaní je nejen časově náročné, ale představuje i riziko, že se učitel bude věnovat psaní (plus zpětné vazbě k napsaným větám), čímž by mohl odhlédnout od primárního cíle cvičení (tj. připravit žáka na poslech textu).

úkol 3. c) Poznámka 1: K možnému využívání slovníku viz metodické poznámky v úkolu 2.
Poznámka 2: Pokud nechce učitel věnovat této aktivitě větší množství času, lze přejít ke skupinovému rozhovoru.
Upozorňujeme, že při práci v celé skupině není poskytován prostor pro hledání ve slovníku. Pro časové zkrácení aktivity a k cílené práci se slovníkem lze s žáky mít 3 příklady bytostí, které existují jen v pohádkách a tato slova následně hledat ve výkladovém slovníku.
Poznámka 3: Pokud žáci nemají inspiraci k řešení, vytvoří učitel příklad. Při formulování příkladu je třeba dávat pozor, aby učitel nezmiňoval informace obsažené v poslechovém textu.

Například
V pohádkách je například vodník. *(ukáže příp. obrázek vodníka)* Existuje vodník v opravdovém světě? Potkali jste někdy například na nákupu, na hřišti, na procházce vodníka? (…) Já jsem taky žádného vodníka neviděl/a, protože vodník je jenom v pohádkách.
Co ale princezna? Viděli jste opravdovou princeznu? Neviděli? Ani v televizi? Nebo co noviny – nebyla tam někdy fotografie princezny? …
Poznámka 4: Lze předpokládat, že žáci na 2.stupni budou mít větší zájem o svět fantazie z komiksů, fantastických filmů ... V takovém případě je vhodné zájem podpořit a porovnávat opravdový svět s oblastí jim blízkou (komiksem…).

METODICKÉ POZNÁMKY: POSLECH–MLUVENÍ B1, ZŠ2, pohádky/čtenářství

Úkol 4, 5, 6, Poznámka 1: Poslechový text obsahuje řečnické otázky, které text nejen strukturují, ale přibližují ho také autentickým výkladům učiva. Pokud bude učitel nahrávku zastavovat či bude pracovat s transkriptem, může se v textu orientovat podle řečnických otázek.
Poznámka 2: Pro tvorbu těžších úloh lze využít ztíženého a prodlouženého textu. Jako inspiraci pro rozvedení textu viz následující ukázku:

Paní učitelka: Dobrý den, dnes máme na programu hezké téma. Budeme si povídat o pohádkách. Přemýšleli jste někdy o tom, jak dlouho pohádky existují?

Žák: Asi dlouho.

Paní učitelka: Ano, víte, že některé pohádky jsou staré 6000 let? Představte si, že je před tolika lety nikdo nezapisoval do knih. Rodiny si je mezi sebou dokola předávaly. To znamená, že babička vyprávěla pohádku mamince. Maminka potom svým dětem a tak dále.
Dnes si řekneme, jak je možné, že jsou pohádky na světě tak dlouho. Příběhy pohádek se od sebe liší: jsou různě dlouhé, přicházejí z různých zemí, vyprávějí o princeznách, o cizině, o bohatství … Co mají ale společného? Všimněte si, že nejsou složité. Lidé proto neměli problémy si je pamatovat.
Pohádky také existují tak dlouho, protože končí šťastně. Dobro v nich vyhraje nad zlem. To je důvod, proč se k nim i my dnes vracíme. Rádi posloucháme povídání o zemi, kde dobří lidé vyřeší všechny problémy, trest čeká na ty špatné a kde vše dobře dopadne. V takové zemi si přeje žít každý z nás, ale každý z nás také ví, že taková země existuje jenom v našich krásných snech.
Chci vám ještě říct, že se pohádky vyvíjejí, mění se – dříve byly trochu jiné než dnes. V minulosti lidem hlavně říkaly, jak se mají například chovat, varovaly je před nesprávným chováním a všelijak lidi poučovaly. V literatuře k tomu používáme termín ponaučení. Co je ponaučení?
Vezmeme si jako příklad pohádku o Červené karkulce. Maminka zakázala Červené karkulce bavit se s cizími lidmi. Když byla Karkulka na cestě k babičce, potkala zlého vlka, dala se s ním do řeči a hladové zvíře snědlo ji i babičku. V tomto momentu dříve vyprávění končilo.
Nebylo důležité, že pohádka měla smutný konec. Důležité bylo ponaučení. Příběh jasně říkal, že děti musejí poslouchat maminku.

Když se bavíme o tom, že se pohádky vyvíjejí, nedávám příklad žádné moderní pohádky. Moderní pohádkou myslím film, kde je spousta vymyšlených postav, kouzel, hrdinové stále bojují a k boji používají moderní techniku. V novinách si přečteme, že takový film je pohádka, ale pozor, pravou pohádkou není. U takovýchto příběhů se bojíme, zasmějeme se u nich, ale žádné ponaučení tam nenajdeme.

úkol 4, Poznámka 1: Pokud se v tomto cvičení využije jedné z jednodušších variant (to mimo jiné znamená dva poslechy textu), doporučujeme vyhnout se aktivitám 5, 6. Během čtení instrukcí je třeba kontrolovat, že žák rozumí znění položek a tomu, jaký je jeho úkol.
Poznámka 2: Jednodušší varianta je založena na jednodušších položkách, dvou posleších a rozfázování úlohy. Během čtení instrukcí je třeba kontrolovat, že žák rozumí znění položek a tomu, jaký je jeho úkol.
Jednodušší varianta:
4. a) Přečti si větu 1, 2 a slova v nabídce.

říkali	sen	konec	psali

1. Lidé pohádky nejdříve _____.

2. Pohádka má šťastný _____.

b) Poslechni si text. Doplň do vět ve cvičení a) chybějící informace. Pozor, dvě informace jsou navíc. Text uslyšíš dvakrát.

(Klíč: 1. říkali, 2. konec)

Poznámka 3: Jednodušší varianta a velké (!) snížení náročnosti
V tomto snížení náročnosti lze při druhém poslechu zastavit poslech u dané informace, čímž se upozorní na důležité místo a poskytne se větší prostor na zaznamenání odpovědi.

4. a) Přečti si věty a slova v nabídce.

1. Lidé pohádky nejdříve _____. (říkali–psali)

2. Pohádka má šťastný _____. (konec–sen)

b) Poslechni si text. Doplň do vět ve cvičení a) chybějící informace. Pozor, dvě informace jsou navíc. Text uslyšíš dvakrát.

(Klíč: 1. říkali, 2. konec)

Poznámka 4: S odkazem na obecné metodické poznámky na začátku tohoto pracovního listu upozorňujeme ještě jednou na následující: Při tvorbě dalších variant zjednodušení nedoporučujeme postup, při němž se pracuje nejprve se čtením a doplněním jedné věty (poslech 1) a pak až s řešením druhé věty (poslech 2). Pokud by i přesto chtěl učitel pracovat nejprve s položkou 1, pak až s položkou 2, je vhodné, aby dlouhý poslechový text rozdělil na dva celky a pracoval s nimi jako se dvěma středně dlouhými texty.
První celek by obsahoval informaci k řešení věty 1 a druhý by se vztahoval k druhé položce.
Poznámka 5: Těžší varianta cvičení se opírá o náročnější slovní zásobu (konkrétně slov závěr, písmo).
Tato slova žáci buď znají jako synonyma ke slovům konec a psaní, nebo je odvodí od známých slov (zavírat -> závěr, psát -> psaní -> písmo). Odvozování slov (z pohledu kognitivních schopností žáka) pokládáme na 2. stupni ZŠ za adekvátní.

Těžší varianta:

písmo	sen	závěr	povídání

1. Pro pohádky nebylo nejdříve potřeba _____.

2. Pohádka má šťastný _____.

(Klíč: 1. písmo, 2. závěr)

úkol 5, Ve složitějších i jednodušších variantách doporučujeme, aby se v rámci jedné otázky pracovalo s negativně položenou otázkou, případně položkou (viz otázku 1) níže.

Poznámka 1: Jednodušší varianta:

Otázka 1: Jaké pohádky nejsou?
a) Složité.
b) Veselé.
c) Dlouhé.

Otázka 2: Jaký svět je v pohádkách?
a) Bohatý.
b) Vymyšlený.
c) Nespravedlivý.

Otázka 3: Na jakou otázku odpovídá celý text?
a) Proč píšeme pohádky?
b) Proč jsou pohádky dlouhé?
c) Proč mají lidé rádi pohádky?

(Klíč: 1.a), 2.b), 3.c))

Poznámka 2: Složitější varianta pro otázku 2, 3:

Otázka 2: Jaký svět nám ukazují pohádky?
a) Jaký je v cizí zemi.
b) Jaký ho mají zlí lidé.
c) Jaký ho chceme mít.

Otázka 3: Jaký název se k textu nejlépe hodí?
a) Proč jsou pohádky oblíbené
b) Jak vznikaly staré pohádky
c) Kdo napsal první pohádky

(Klíč: 2.c), 3.a))

úkol 6, V zadání úkolu není požadavek na počet slov v odpovědi. Je na učiteli, zda bude délku odpovědi vyžadovat, či ne. V testování se u polootevřených úloh k poslechu délka limituje.
V této úloze lze vyžadovat **napsání** maximálního množství **tří slov**, je však třeba upozornit žáka, že u otázky b) musí u důvodu 1 i 2 napsat maximálně 3 slova.
Pokud učitel preferuje otevřenou odpověď, doporučujeme se zaměřit na otázku *Proč si lidé pohádky dobře pamatují?* Pokud se nebudou požadovat 2 konkrétní důvody, lze žáka vést k napsání delšího textu (na úrovni B1 je možné požadovat text jednoduchý a jasně strukturovaný). Upozorňujeme, že se tím učitel přesune k nácviku psaní.

úkol 7. a) Pokud je skupina na přechodu k úrovni B1, doporučujeme pracovat nejprve frontálně, zprostředkovat více návodných otázek a pak nechat žáky odpovídat ve dvojicích (příp. ve skupině).
Příklad návodných otázek:
Máte doma nějakou knihu, kde jsou pohádky? Jak se ta kniha jmenuje? Čteš rád/a pohádky? Jakou pohádku jsi četl/a naposledy?

úkol 7. b) Učitel prochází instrukce kolektivně se všemi žáky, ověřuje, zda všichni rozuměli, následně je nechává pracovat samostatně ve dvojicích.

úkol 7. c) Učitel dá žákům zpětnou vazbu k vyslechnutým rozhovorům. Žáci si tak formulace upraví, a tím se připraví na aktivitu 7. d).

úkol 7. d) Učitel žákům na začátku práce sdělí, že jejich výstupy nemusejí být na konci předvedeny před třídou. To pomáhá zejména v případech, kdy jsou žáci stydliví, introvertní, nechtějí prezentovat veřejně, nebo naopak v případech, kdy mají žáci tendence se předvádět. Jedním z cílů této aktivity je vytvářet mezi žáky dobré vztahy a bezpečné prostředí pro mluvení (je třeba, aby se nestyděli před sebou mluvit, dělat chyby v mluvení), proto je zásadní plnění úkolu, nikoli (nějaká) výstupní prezentace.

úkol 8, Poznámka 1: Pokud by skupina žáků ve vyšších ročnících (např. 8. nebo 9. ročník) nerada pracovala s pohádkami, doporučujeme transformovat cvičení na práci s 3 **českými povídkami**. Takové cvičení vybízí k programu na několik vyučovacích hodin.
Je pravděpodobné, že je učitel bude muset na takovéto cvičení připravovat (např. zjednodušovat text), během výuky zastavovat čtení, dovysvětlovat významy.
V práci doporučujeme následující posloupnost kroků:
- výběr povídek (podle konkrétní skupiny žáků),
- učitelova příprava na práci s textem (např. seznámení s klíčovými slovy, zjednodušení textu),
- hlasité čtení pod supervizí učitele (kontrola, zda žáci rozumějí, vysvětlování významů, seznámení s kontextem),
- společné povídání si o povídkách,
- 3 krátké body k obsahu povídky (píše učitel společně s žáky).

Tipy na povídky:
- Čapkovy Povídky z jedné/druhé kapsy, např. Zločin na poště, Věštkyně,
- Nerudovy Povídky malostranské (nutné zjednodušení!), např. Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku,
- Haškovy povídky, např. Můj obchod se psy,
- Pavlovy povídky ze sbírky Jak jsem potkal ryby, např. Jak jsme s tatínkem servírovali úhořům.

Při čtení dlouhého textu je třeba myslet na následující:
- pravidelně čtení zastavujeme a vysvětlujeme přečtené (neporozumění částem textu snižuje zájem dočíst povídku),
- učitel se stává jedním ze čtenářů – přebírá hlasité čtení, čte delší úseky než ostatní, v případě únavy žáků dočte povídku,
- časté opravy výslovnosti demotivují žáka v hlasitém čtení,
- v případě čtení z neupraveného originálu je vhodné čtení přímo z knihy, nikoli z čítanky či z kopií.

Poznámka 2: Pokud učitel pracuje s českými pohádkami, ale žáci je neznají, je vhodné pracovat obdobně jako v poznámce 1. Učitel by se měl tomuto tématu věnovat v následujících hodinách a v rámci nácviku čtení s porozuměním se zaměřit na nejznámější české pohádky (např. Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Tři oříšky pro Popelku, O dvanácti měsíčkách). Celé cvičení 8 z tohoto PL je v tomto případě vhodné vypracovat až po seznámení s vybranými českými pohádkami.

úkol 8. b)–d) Na základě informací ze cvičení 8. a) může učitel vybrat 3 pohádky, jejichž tituly zazněly (tím pedagog ví, že se žáci dopátrají správného řešení), a každé skupině přidělit jednu. Tímto způsobem lze snáze kontrolovat práci ve skupině.

Pokud si žáci volně vybírají titul, je tím poskytnuto více prostoru ke komunikaci s učitelem při supervizi (vysvětlování výběru, přiblížení příběhu atd.).

úkol 9. a) těžší variantu lze vystavět na rozšíření rozhovorů o obrázcích, příp. na zvýšení množství obrázků (k rozšíření množství obrázků viz databanku)

Otázky k obrázkům:
Co je to? To nevadí, že nevíš. To je kouzelnická hůlka. *(zapíše slovní spojení na tabuli)* Co děláme, když máme kouzelnickou hůlku? Představ si, že máš takovou hůlku. Co vykouzlíš? Proč si přeješ tohle?

úkol 9. b) Jednodušší varianta (níže) spočívá ve dvou základních následujících krocích:
- vedení žáka prostřednictvím podrobné osnovy,
- požadování popisu (nikoli příběhu).

Těmito kroky se náročností přibližujeme úrovni A2 (na základě vedení/osnovy popsat osobu, věc, činnosti, událost).

Cvičení, v němž žák samostatně vytváří jednoduchý příběh (samostatně vystaví jednoduchou strukturu), připravuje na úroveň B1.

Pokud se učitel rozhodne přistoupit k této jednodušší variantě, doporučujeme, aby se s odstupem času vrátil k původnímu zadání a vedl žáka k vyprávění jednoduchého příběhu. Cílem je, aby žák postupoval od popisu k jednoduchému vyprávění.

Pracujte ve dvojicích. Vyberte si 3 obrázky. Řekněte alespoň 6 vět.

Řekněte:
- kdo/co je to,
- co dělá,
- proč to dělá,
- jaký problém udělá zítra,
- řešení/konec.

úkol 9. c) Během vyprávění je třeba zadat ostatním žákům činnost. Je možné, že bude vyučovaná skupina velmi klidná a pozorná, proto bude pozorně naslouchat prezentaci. I přesto je pro žáky na úrovni B1 náročné sledovat obsah prezentace v cizím/druhém jazyku, navíc pokud prezentující není rodilým mluvčím.
Doporučujeme proto, aby učitele vedl ostatní žáky k psaní drobných poznámek. Není vhodné, aby si žáci zapisovali vše. Učitel může použít např. následující zadání pro naslouchající žáky:

Napište 2 informace. Pomůže vám tabulka.

KDO/CO	
CO DĚLÁ	
PROČ	
PROBLÉM	
KONEC	
JINÉ	

úkol 9. d) Poznámka 1: Je na učiteli, zda si žáci budou povídat ve dvojicích, ve skupinách nebo zda bude diskuse probíhat frontálně. Je také možné, že rozhovor o výstupech proběhne hned po nich – v takovém případě je dobré, aby se učitel na konci zeptal, který příběh se žákům nejvíce líbil.
Poznámka 2: Učitel by měl rovněž sdělit a odůvodnit, která prezentace se mu nejvíce líbila. Při jeho hodnocení doporučujeme zaměřit se na příběh jako takový a nevyjadřovat se k řečovým nedostatkům. Zpětná vazba k jazykové stránce by měla být podávána průběžně, k hodnocení jazykové stránky viz Obecná doporučení.

Nahrávky, které jsou přílohou tohoto dílu, podléhají stejné licenci jako celý materiál.

Společné vzdělávání
a podpora škol krok za krokem

Národní pedagogický institut ČR
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Projekt APIV A je spolufinancován Evropskou unií